

Begroting 2025

Publicatiedatum: 25 september 2024

Status: Openbaar

Referentienummer: UTSP-490415163-174

Inhoudsopgave

Leeswijzer en vernieuwingen	3
Begroting 2025 in het kort	5
Hoofdstuk 1 - Begroting op hoofdlijnen	7
1.1 Bestuurlijke inleiding	7
1.2 Bestuurlijke hoofdlijnen	8
1.3 Financiën op hoofdlijnen	12
Hoofdstuk 2 - Programma's en overzicht overhead	17
1. Ruimtelijke Ontwikkeling	17
2. Landelijk gebied	23
3. Bodem, water en milieu	31
4. Klimaat en energietransitie	39
5. Bereikbaarheid: Publieke mobiliteit	47
6. Bereikbaarheid: Gezond en veilig	52
7. Bereikbaarheid: Infrastructuur en Benutten	56
8. Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	60
9. Economie	65
10. Bestuur	72
11. Overzicht Overhead	80
Hoofdstuk 3 - Paragrafen	87
3.1 Provinciale belastingen en heffingen	88
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	93
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	102
3.4 Financiering	108
3.5 Bedrijfsvoering	117
3.6 Verbonden partijen	122
3.7 Grondbeleid	141
3.8 Projecten	147
3.9 Klimaat	148
Hoofdstuk 4 - Financiële begroting	155
4.1 Uiteenzetting financiële positie	156
4.2 Overzicht van baten en lasten	163
4.3 Verschillenanalyse programma's	163
4.4 Meerjarig beeld incidenteel-structureel	165
Bijlagen ter vaststelling	171
Bijlage 1 - Overzicht reserves	171
Bijlage 2 - Overzicht voorzieningen	183
Bijlage 3 - Staat van begrotingssubsidies	191
Bijlage 4 - Overzicht taakvelden	195
Bijlage 5 - Actiemanagement	198
Bijlage 6 - Afkortingenlijst	201

Leeswijzer en vernieuwingen

Vernieuwingen

Doelenboom

Door uw Staten is in juni 2024 de Kadernota 2025-2028 vastgesteld. Dit vormt het startpunt voor de verwerking in de begroting 2025. Bij de vaststelling heeft u ingestemd met aanpassingen van de doelenboom zoals deze zijn weergegeven in de bijlage van het kadernota document. Belangrijkste wijziging is een extra begrotingsprogramma bij mobiliteit. Deze wijzigingen zijn uitgewerkt in de voorliggende begroting. Voor de inhoud en toelichting van de diverse onderdelen, verwijzen wij u naar de Kadernota 2025-2028. [Provinciale Staten 19 juni 2024 09:30:00, Stateninformatie Provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

Informatiebehoefte en Leesbaarheid

In juni 2024 heeft uw Staten het initiatiefvoorstel Commissie Janssen vastgesteld. Onderdeel hiervan zijn de adviezen met betrekking tot de informatiebehoefte en leesbaarheid van de P&C documenten. De adviezen zijn uitgewerkt in de voorliggende begroting. De meerjarendoelen ziet u nu bijvoorbeeld niet meer terug in de begroting, maar in de bijlage. In de P&C cyclus 2025 zal dus ook niet meer aan uw Staten gerapporteerd worden op meerjarendoelen, maar op beleidsdoelen die u in deze begroting vaststelt. Voor de inhoud en toelichting op de adviezen, verwijzen wij u naar de het Initiatiefvoorstel Commissie Janssen. [Provinciale Staten 19 juni 2024 09:30:00, Stateninformatie Provincie Utrecht \(provincialestatenutrecht.nl\)](#)

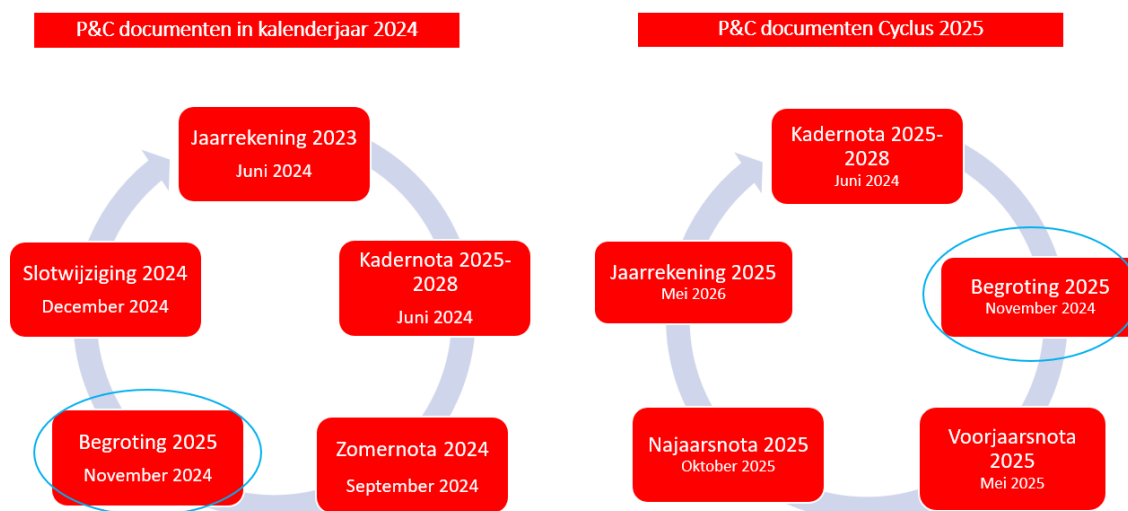
Leeswijzer

Doelstelling Programmabegroting

De Programmabegroting is een belangrijk instrument voor u om inhoud te geven aan uw kaderstellende rol. In de Programmabegroting worden de keuzes voor 2025 vastgelegd voor de belangrijkste activiteiten en doelstellingen en de hieraan gekoppelde inzet van de financiële middelen.

Plaats Programmabegroting in de planning- en controlcyclus

In de Programmabegroting wordt voor het begrotingsjaar 2025 vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. U stelt Programmabegroting vast. Tussendoor kunnen plannen worden bijgesteld naar aanleiding van actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via de Kadernota, maar ook incidenteel op basis van door u en ons genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financiële beslag via begrotingswijzigingen die aan u worden voorgelegd. In de jaarstukken wordt uiteindelijk eindverantwoordelijkheid afgelegd over de uitvoering van de ambities. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over de inzet van de financiële middelen.

Structuur van de Programmabegroting

De structuur van de Programmabegroting wordt voor het grootste deel bepaald door een aantal wettelijke voorschriften. Het BBV bevat de volgende voorschriften voor de Programmabegroting:

1. De beleidsbegroting, onderverdeeld in:
 - Een programmaplan: een programma is een geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. In het programmaplan wordt per beleidsprogramma expliciet ingegaan op welke maatschappelijke effecten worden nagestreefd, hoe men deze effecten wil gaan bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn.
 - De paragrafen: deze bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De voorgeschreven paragrafen zijn: provinciale belastingen en heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid. In de paragraaf Projecten wordt aandacht geschonken aan Hart van de Heuvelrug.
2. De financiële begroting, onderverdeeld in:
 - de uiteenzetting van de financiële positie;
 - het overzicht van lasten en baten.

Indeling Programmabegroting

Hoofdstuk 1 bevat de hoofdlijnen van deze programmabegroting en beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen in 2025.

Hoofdstuk 2 bevat het programmaplan. Ieder programma is, volgens het BBV, ingedeeld in de drie 'w-vragen: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat gaat dat kosten?

Hoofdstuk 3 bevat de paragrafen. De zeven verplichte paragrafen vanuit het BBV worden eerst gepresenteerd, aangevuld met de paragrafen Projecten en Klimaat.

Hoofdstuk 4 bevat de financiële begroting, waarin in de financiële positie wordt uiteengezet en een overzicht wordt gegeven van de baten en lasten, inclusief een meerjarenraming en verschillenanalyse.

Ten slotte is nog een aantal bijlagen opgenomen.

Tabellen

De bedragen in de tabellen zijn standaard x € 1.000, tenzij dit anders in de tabel is aangegeven. Dit is gedaan om de leesbaarheid te vergroten. Een bedrag van € 45.000 staat dus als € 45 in een tabel. Dit kan leiden tot afrondingsverschillen van maximaal € 1.000 in totaalstellingen.

De in de tabellen gepresenteerde cijfers in de kolom 2023 is de stand van de vastgestelde jaarrekening 2023. De cijfers in de kolom 2024 is de stand van de bijgestelde begroting zoals vastgesteld in de Zomernota 2024.

Webversie

De opmaak van de Begroting is ingericht voor een online-document. De Programmabegroting 2025 is te vinden via de [Portal](#) met de planning en control documenten van onze provincie. Bij een download uit Lias naar Word kunnen er wat verschuivingen van tabellen of extra spaties in het document zitten. Hier is niet altijd iets aan te veranderen aangezien het tekstblokken zijn die voor de website zijn bedoeld. In de online webversie heb je dit niet.

Begroting 2025 in het kort

Begroting 2025 in het kort

Onze ambities

- Meer betaalbare woningen
- Versnellen van de energietransitie
- Sterke natuur en toekomstbestendige landbouw
- Duurzame en veilige mobiliteit
- Schoon en voldoende water
- Vitale steden en dorpen

Inkomsten (*1.000)

Van overheden

Van het Rijk uit het provinciefonds	€ 315.875
Van het Rijk aan Motorrijtuigenbelasting	€ 163.491
Overige bijdragen van het Rijk, Andere provincies en gemeenten	€ 14.851

Overige inkomsten

Uit provinciale reserves	€ 86.738
Aan ontvangen rente en dividend	€ 443
Aan verkoop, grond, huur, leges e.d.	€ 20.926

Totaal inkomsten € 602.324

Uitgaven (*1.000)

Ruimtelijke ontwikkeling € 26.351

Landelijk gebied € 72.288

Bodem, water en milieu € 32.643

Klimaat en energietransitie € 13.775

Bereikbaarheid: Publieke mobiliteit € 175.926

Bereikbaarheid: Gezond en veilig € 46.247

Bereikbaarheid: Infrastructuur en benutten € 52.218

Cultuur, erfgoed, recreatie & toerisme € 30.678

Economie € 11.030

Bestuur € 28.328

Algemene middelen € 16.833

Reserves € 33.177

Overhead (incl. kosten van bedrijfsvoering) € 62.828

Totaal uitgaven € 602.324

Hoofdstuk 1 - Begroting op hoofdlijnen

1.1 Bestuurlijke inleiding

Provincies en andere overheden werken in een snel veranderende maatschappelijke omgeving.

Het veranderende klimaat, de staat van de natuur, demografische ontwikkelingen, de woningbehoefte en de onrust in de wereld hebben hun weerslag op de samenleving. Als wij de provincie willen doorgeven aan een volgende generatie waar we nog steeds prettig kunnen leven, wonen, werken en verblijven, moeten we werken aan een circulaire samenleving, een vitale samenleving en het beperken van klimaatverandering.

Veel van deze opgaven zijn transities en transformaties. Trajecten met een lange doorlooptijd, waarbij we inspelen op veranderende omstandigheden. We vinden onze partners daarbij in het agenderen en oplossen van deze (regionale) problemen. Daarbij lopen zowel wij als onze partners tegen obstakels aan bij de uitvoering van deze maatschappelijke opgaven. Beperkingen in de beschikbare personele capaciteit, en in de noodzakelijke randvoorwaarden zoals stikstofruimte, capaciteit op het elektriciteitsnetwerk, schoon water en fysieke ruimte maken de uitvoering lastig. Daarnaast verwachten we dat veel gemeenten als gevolg van het ravijnjaar minder mensen en middelen beschikbaar zullen hebben om samen met de provincie te werken aan uitvoering van gezamenlijke ambities.

Ook de politiek-bestuurlijke omgeving verandert. Ten tijde van het schrijven van deze begroting is nog onbekend hoe het regeerakkoord er uit gaat zien. We zullen spoedig in kaart brengen hoe dit doorwerkt voor de provincie Utrecht.

Het nieuwe kabinet heeft 'goed bestuur' voorop staan. Dit betekent onder meer dat Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen in staat worden gesteld om adequaat en zelfstandig als democratisch gelegitimeerde overheidsorganen te functioneren. Als provincie pakken wij deze autonome en zelfstandige rol. Waar we eerder een sterkere (regie)rol kregen in een flink aantal processen, kan het Rijk op sommige onderwerpen de regie weer naar zich toetrekken. Het nieuws over het stopzetten van het NPLG is hier een voorbeeld van. We blijven de ontwikkelingen volgen en spelen daar op in.

In deze wijzigende omgeving blijven we inzetten op het realiseren van onze ambities. Vanuit onze verantwoordelijkheid werken we samen met onze partners aan de doelen voor de toekomst. De onzekerheden en mogelijke wijzigingen vragen daarbij om een adaptieve houding van de provincie. Dat vraagt creativiteit, wendbaarheid en een bereidheid tot samenwerken.

Deze adaptieve houding zal ook op financieel gebied de komende jaren nodig zijn.

Op dit moment geeft het structurele beeld van de kadernota 2025 aanleiding tot zorgen over de houdbaarheid van de provinciale begroting. Het structurele tekort van bijna 10 miljoen in 2028 is ongeveer 2% van de begroting. Dit verwachte structurele tekort is het gevolg van langjarige investeringsbeslissingen die pas na deze collegeperiode zullen vallen. Deze investeringen beperken de financiële ruimte van de provincie.

Ook de groei van de regio leidt tot hogere lasten terwijl de baten minder stijgen. Dit laat de actualisatie van de groeisprong 2040 zien. In de groeisprong zijn maatschappelijke opgaven opgenomen waarover nog niet concreet is besloten. De bij vorige kadernota gepubliceerde studie van de Rebel groep laat zien dat dit tot forse tekorten leidt, tot een vijfde van de begroting. De kosten hiervan tellen op bij het nu geraamde structurele tekort. We streven naar duurzaam financieel evenwicht. Om dat te bereiken is het noodzakelijk om keuzes te maken. Bij de komende kadernota zal het groeisprongmodel verder aangevuld zijn waarmee meer inzicht ontstaat in de financiën op middellange en lange termijn. Deze inzichten kunnen aanleiding geven tot het maken van keuzes om zo te komen tot een duurzaam financieel evenwicht.

Hierbij spelen op de lange termijn ontwikkelingen aan de inkomstenkant. Het Rijk voert een korting van 10% door op de SPUKs, het provinciefonds wordt herverdeeld, wat mogelijk een structureel negatief effect van 20 miljoen euro kan hebben voor onze provincie. Ook kan het zijn dat het Rijk de komende periode in de verdere uitwerking van het Regeerakkoord voor nieuwe keuzes komt te staan die van invloed zijn op de taakuitvoering door de provincie. De provincie Utrecht heeft een groot bedrag ontvangen voor de uitvoering van de

maatregelenpakketten in het kader van de uitvoering van het UPLG. Tegelijkertijd is het Transitiefonds voor het landelijk gebied verdwenen en moet de provincie middelen reserveren voor beheer en onderhoud van natuur.

De komende jaren gaan we met uw Staten en onze partners aan de slag om de maatschappelijke opgaven aan te pakken. Waarbij we meebewegen met de omgeving, terwijl we de stip op de horizon in beeld houden.

1.2 Bestuurlijke hoofdlijnen

1.2.1 Ruimtelijke ontwikkeling

Utrecht is een aantrekkelijke provincie met prachtige natuur- en recreatiegebieden en, levendige steden en dorpen met aantrekkelijke voorzieningen. Deze populariteit heeft ook een keerzijde. De druk op de beperkte ruimte groeit. Ruimte voor ontwikkelingen is nodig, maar moet wel in balans zijn met de Utrechtse kwaliteiten.

Onze integrale lange termijn ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving vast in onze Omgevingsvisie. In 2025 werken we aan de wijziging van de Omgevingsvisie. Deze wordt in 2026 vastgesteld. De Omgevingsverordening wordt tegelijkertijd in samenhang met de visie gewijzigd.

Voor de doorwerking van ons beleid werken we nauw samen met Rijk en regio's, zoals in het programma NOVEX. In 2025 sluiten wij mede op basis van het in 2023 opgestelde Ruimtelijk Voorstel een Ruimtelijk Arrangement waarin wij wederkerige afspraken maken met het Rijk over de uitvoering van nationale opgaven.

In gebieden waar veel opgaven samenkomen werken we gebiedsgericht in ruimtelijke projecten. Zo starten we in 2025 met projectprocedures ten behoeve van de netcongestie en windenergie. Met Hart van de Heuvelrug werken we aan versterken en aaneensluiten van natuurgebieden en bieden we ruimte aan nieuwe stedelijke functies. Met het programma Groen Groeit Mee zorgen we dat er balans is tussen de ontwikkeling van woningen en (recreatief) groen. Hiervoor werken we aan de inrichting van een groenfonds en het herijken en operationeel maken van de handreiking nieuwe woongebieden.

De woningbouwopgave is enorm, zowel op korte als op lange termijn. Daarvoor willen we steeds meer regie voeren, zoals vanaf 2026 via het Volkshuisvestingsprogramma. Hiervoor werken we in 2025 aan een aantal bouwstenen. We jagen de woningbouw aan via het Programma Versnelling Woningbouw. De drie woondeals worden herijkt. Met de Vitale Wijken aanpak werken we aan de verbetering van het woon-, werk-, en leefklimaat in aandachtswijken. En voor de realisatie van voldoende opvang voor asiel en huisvesting voor statushouders hebben we een kansenmakersteam. Daarmee ondersteunen we gemeenten in het vinden van oplossingen in de asielketen.

1.2.2 Landelijk Gebied

De opgave voor het landelijk gebied is groot. Natuurkwaliteit en milieurobstanties zijn niet op orde en als gevolg daarvan liggen projecten in de provincie stil. Voor het behalen van deze opgave hebben we het Rijk nodig. De koers van het nieuwe kabinet in de transitie van het landelijk gebied is hoogst onzeker. Het Transitiefonds Landelijk Gebied is geschrapt, evenals het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit roept veel vragen op over hoe verder want de nationale en internationale doelen op het gebied van water & bodem, stikstof, natuur en klimaat, blijven staan. De meeste daarvan zijn immers vastgelegd in (inter)nationale wetgeving of harde bestuurlijke beleidsdocumenten. Het is onzeker welk beleid en middelen het Rijk nu gaat inzetten om de NPLG doelen te behalen.

Ons (concept) UPLG beschrijft onze aanpak voor het landelijk gebied. De landelijke NPLG doelen en ook de provinciale vertaling daarvan zijn in het concept-UPLG overgenomen. Voor een groot deel zijn dit de doelen die internationaal zijn afgesproken en in wetgeving of nationale beleidsnota's zijn vastgelegd. Waar dat niet het geval is moeten met het schrappen van het NPLG mogelijk ook de Utrechtse doelen worden aangepast.

De provincie krijgt in het najaar van 2024 wel de beschikking over 249,5 miljoen euro om maatregelenpakketten uit te voeren. Daarnaast komen ook nog middelen beschikbaar vanuit het Programma Natuur fase 2. Met deze middelen kunnen we een start maken in het realiseren van de UPLG doelen. Deze middelen zijn nog niet in deze begroting opgenomen. Vanaf 2025 zal op basis van gebiedsagenda's, die najaar 2024 worden opgesteld, de uitvoering van het UPLG starten.

We gaan in 2025 onverminderd door met de aanleg en inrichting van nieuwe natuur, waaronder bossen. De opgave hiervoor is fors, ook gegeven de onzekerheid die er is in het landelijk gebied, het beperkte draagvlak voor de opgave en capaciteitstekorten bij onze partners. In de gebiedsagenda's geven we deze opgave een plek.

Het behoud van de kwaliteit van onze bestaande natuur is van groot belang. In 2025 subsidiëren we het beheer van ruim 21.600 ha natuur en ongeveer 12.000 ha agrarisch natuurbeheer. We herzien een aantal N2000 beheerplannen en voeren maatregelen in N2000 gebieden uit voortkomend uit de natuurdoelanalyses. Hiermee werken we aan het bereiken van de gunstige staat van instandhouding van soorten en habitats.

We faciliteren de Faunabeheereenheid in het opstellen van een nieuw faunabeheerplan. We intensiveren de samenwerking rondom de wolf waarbij de hele keten goed in zijn rol moet komen. We zetten met spoed in op ontwikkeling van instrumenten waarin nog niet is voorzien gericht op samenleven met de wolf.

Voor de beleidsaanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp start in 2025 een hernieuwde aanpak. Hierbij wordt de landelijke agenda Natuurinclusief in beschouwing genomen.

Een aantal organisaties die een belangrijke rol vervullen bij het vergroten van de betrokkenheid van inwoners en bezoekers bij natuur ontvangen een exploitatiesubsidie voor hun activiteiten. We verlenen ook subsidie voor projecten die bijdragen aan het vergroten van de leefbaarheid van en betrokkenheid bij natuur.

De landbouw is een belangrijke speler in de transitie van het landelijk gebied. We bieden in 2025 het Uitvoeringsprogramma Landbouw en Voedsel ter vaststelling aan. We werken aan het vlottrekken van de vergunningverlening en in samenwerking met het Rijk aan het legaliseren van de PAS melders. We ondersteunen agrariërs in hun bedrijfsontwikkeling door onder andere kennisverspreiding en investeringen, het ondersteunen van nieuwe verdienmodellen, plattelandscoaches en de vraagbaak. Als provincie stimuleren we de verkoop uit de Korte Ketten en geven we zelf het goede voorbeeld.

1.2.3 Bodem, water, milieu

Ook in 2025 werken we verder aan een klimaatbestendig en water robuuste leefomgeving. Dit is nodig om ook in de toekomst met een steeds grilliger klimaat goed en veilig te kunnen blijven wonen, werken en recreëren in de provincie Utrecht. In 2025 gaan we aan de slag met het 2e uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2025-2028. Hiermee intensiveren we onze inzet om de provincie weerbaarder te maken tegen klimaatveranderingen en de toenemende weersextremen.

Om de nadelige effecten van klimaatverandering te beperken zijn het nemen van technische maatregelen niet meer voldoende. Water en bodem moeten meer sturend zijn in de ruimtelijke ordening en bij de transitie in het landelijke gebied. Dit werken we in 2025 concreet uit en borgen dit in provinciaal beleid zoals in het UPLG en de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Het gaat onder ander om extra ruimte voor waterberging en wateropslag voor droge perioden.

Ook werken we in 2025 met partners aan voldoende drinkwater in 2030, het bereiken van de KRW doelen in 2027 en het tegengaan van bodemdaling en CO2 uitstoot uit veenbodems. Via het programma Mooie en Veilige dijken versterken we o.a. recreatie, cultuurhistorie en natuur, met de uitvoering van de dijkversterking.

Vanuit milieu werken we samen andere organisaties aan een gezonde en veilige leefomgeving voor onze inwoners. De kwaliteit van de leefomgeving heeft directe gevolgen voor ons fysieke en mentale welzijn. Onze leefomgeving wordt steeds intensiever gebruikt, wat merkbare gevolgen heeft. Rustige en groene gebieden verdwijnen langzaam, terwijl de verbetering van luchtkwaliteit en de beperking van geluidsoverlast grote uitdagingen vormen, zowel in stedelijke als landelijke gebieden.

Het is essentieel om nu de juiste keuzes te maken, zodat de leefomgeving kan bijdragen aan preventieve gezondheidsmaatregelen. Door aandacht te besteden aan aspecten zoals stilte, ontspanning en beweging, zorgen we ervoor dat er voldoende mogelijkheden blijven voor een gezonde en gebalanceerde leefomgeving.”

1.2.4 Energietransitie

In 2025 worden de inspanningen om netcongestie te verminderen verder opgeschaald in samenwerking met het Rijk en de andere partners in de Energy Board. Het Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat 2.0 (PMIEK 2.0) zal begin 2025 vastgesteld worden.

Via de samenwerking met gemeenten in het Energiedienstencentrum (EDC) en de inzet van extra middelen voor grootschalige isolatie verwachten we in 2025 een versnelling te realiseren in de verduurzaming van particuliere woningen. Ook voor bedrijven die willen verduurzamen is in 2025 extra ondersteuning beschikbaar. De nadere verkenning naar de mogelijkheden voor een provinciaal warmte-ondersteuningsbedrijf wordt begin 2025 afgerond.

Medio 2024 is de Tussenbalans 2 Regionale Energiestrategieën (RES) opgesteld. Hieruit blijkt dat de RES-doelen voor grootschalige opwek van zonne- en windenergie voor 2030 niet gehaald worden. In 2025 zullen via projectbesluiten extra locaties voor windenergie mogelijk gemaakt worden.

Het programmaplan Energietransitie loopt in 2025 af. Op basis van de Energievisie (vaststelling door Provinciale Staten eind 2024) zal een Omgevingswetprogramma Energietransitie 2026-2029 opgesteld worden.

Met de Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul kan in 2025 meer sturing worden gegeven aan het behalen van de klimaatstreefdoelen voor 2030 en 2050 op het provinciale grondgebied. Ook willen we als provincie zelf het goede voorbeeld geven. Daarnaast starten we in 2025 met de uitvoering van de Middellange termijnstrategie circulaire samenleving waarin de nadruk ligt op grondstofreductie in en door de provincie Utrecht.

1.2.5 Publieke mobiliteit

Na Corona zijn reispatronen veranderd. We zien dat op bepaalde dagen van de week minder mensen het openbaar vervoer gebruiken. Tegelijkertijd leiden de verstedelijking en de mobiliteitstransitie tot meer OV-gebruik. Het is belangrijk om OV-producten aan te bieden die deze groei mogelijk maken. Bovendien hebben meer mensen minder te besteden en vinden wij het belangrijk dat er voldoende aandacht is voor de sociale functie van het OV.

Het jaar 2025 is het jaar van de voorbereiding op de nieuwe OV concessies die ingaan per december 2025.

1.2.6 Gezond en veilig

De regio Utrecht groeit de komende jaren flink. Om die groei mogelijk te kunnen maken én tegelijkertijd de doelen voor gezondheid en klimaat te kunnen halen zetten we met het programma gezonde en veilige mobiliteit in op het realiseren van de juiste mix van actieve mobiliteit, openbaar vervoer en schone automobilititeit en goederenvervoer.

In 2025 willen we komen tot afspraken met Rijk en regio voor de verdere verstedelijking van de Zuidwestkant van de regio Utrecht. De uitkomsten daarvan zullen impact hebben op de activiteiten en inzet van financiële middelen komende jaren.

In 2025 wordt de uitspraak van de Raad van State over het Tracébesluit Ring Utrecht verwacht. We zetten erop in om met het Rijk tot goede afspraken te komen voor alle hoofdwegenprojecten in onze provincie zowel Hoevelaken als de Ring Utrecht (inclusief de Noordelijke Randweg Utrecht).

1.2.7 Infrastructuur en benutten

Binnen het programma 'Infrastructuur en benutten' zetten we in op vier pijlers om het hoofddoel van duurzame, gezonde en veilige bereikbaarheid te bereiken met provinciale infrastructuur:

- Beter benutten:
- Versterken van netwerken:
- Duurzaam realiseren van aanpassingen
- Duurzaam beheer van infrastructuur:

Komend jaar ligt de focus vooral op het actualiseren van de studieprogrammering nu we niet langer volgens de trajectaanpak werken en het vergroten van de uitvoeringskracht bij de realisatie van infrastructuur.

1.2.8 Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme

Het jaar 2025 is het eerste jaar van uitvoering van het nieuwe Omgevingswetprogramma Cultuur en Erfgoed (CEP) 2025-2028, en het laatste jaar van het lopende Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme.

Met het nieuwe CEP behouden en versterken we wat we de afgelopen jaren hebben ingezet met enkele nieuwe accenten.

Voor recreatie en toerisme betekent het dat we gaan werken aan een nieuw programma voor de periode 2026-2029. Voor de zomer zal de Kaderstelling hiervoor aan PS ter besluitvorming worden voorgelegd.

Net als bij andere programma's is op onderdelen sprake van stevige opgaven en (financiële) onzekerheid. Denk alleen al aan de druk op de ruimte in relatie tot erfgoed en in relatie tot de groeiende behoefte aan recreatiemogelijkheden. Zowel voor cultuur en erfgoed als voor recreatie en toerisme zullen we alleen in onze samenwerking met anderen en door flexibel opereren resultaten kunnen blijven boeken.

1.2.9 Economie

Om de provincie aantrekkelijk te houden voor ondernemers is de belangrijkste opgave om slim om te gaan met de fysieke ruimte voor ondernemers. Naast het bieden van beperkte nieuwe ruimte voor bedrijventerreinen via het PPWW, gaan we aan de slag met het ontwikkelen van nieuw beleid voor kantoorruimte. Tenslotte zetten we in op het verduurzamen en klimaatadaptief maken van bestaande bedrijventerreinen via het programma werklandschappen van de toekomst.

In 2025 gaan we ook aan de slag met het evalueren van een aantal van onze instrumenten, namelijk Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) en Regionale Ontwikkelmaatschappij Utrecht Region (ROM). Dit hebben we voor de Utrecht Talent Alliantie (UTA) in 2024 gedaan. Deze inzichten gaan ons helpen om hen nog beter en effectiever in te zetten.

1.2.10 Bestuur

De provincie Utrecht werkt aan het bevorderen van de kwaliteit van het openbaar bestuur. We willen daarbij een integere, weerbare, toegankelijke en deskundige overheidspartner zijn voor onze collega-overheden en voor de inwoners van onze provincie.

Gezien de ontwikkelingen in de maatschappij, zoals het afnemende vertrouwen in de overheid, blijven wij inzetten op inclusiviteit, participatie, meer dialoog met onze inwoners, ondernemers en organisaties. We blijven toewerken naar een Europabewuste organisatie en regio en voeren daarmee onze Europastrategie uit.

Samenwerkingsrelaties worden voor ons steeds belangrijker, dat geldt zowel voor de samenwerking binnen de organisatie als voor de samenwerking met externe partners, overheid en niet-overheid. We voeren daarom de implementatie van de Nota samenwerkende partijen verder door.

Het 'ravijnjaar' dat gemeentes op zich af zien komen, evenals de grote asielopgave waar gemeentes voor staan, heeft veel effect op onze toezichhoudende verantwoordelijkheid en deze zal alleen maar toenemen. Daarnaast hebben ook andere ontwikkelingen zoals de schaarste op de arbeidsmarkt en de complexere opgaven, effect op de uitvoeringskracht van gemeentes. En daarmee op de haalbaarheid van provinciale doelen. In overleg met gemeentes, waterschappen en regio's verkennen we hoe de uitvoeringskracht er in de gehele provincie Utrecht voor staat.

Om een betrouwbare en zichtbare provincie te kunnen zijn, versterken we de integrale en strategische juridische advisering en ontwikkelen we onze communicatie-instrumenten blijvend door.

1.2.11 Overzicht Overhead

We leven in een tijd van grote, ingewikkelde maatschappelijke uitdagingen. Niet alleen op het gebied van klimaat, wonen, natuur, maar ook rondom veiligheid, werken, vitaliteit en gezondheid. Het oplossen van deze uitdagingen vormt de kern van ons handelen. Informatievoorziening en digitalisering is niet meer los te zien van vakinhoudelijke visies en plannen, maar is er mee verbonden. Zo is het inzetten van subsidies een belangrijk instrument van de provincie om maatschappelijke doelen te bevorderen.

Om goede sturing te kunnen geven aan alle maatschappelijke uitdagingen is de beheersing van de financiën en een goed functionerende financiële keten een vereiste. Dat vraagt om het beschikken over de juiste financiële kennis en inzicht in de besteding en verantwoording van middelen. In 2025 zullen de adviezen vanuit de commissie Janssen in de P&C Cyclus worden geëffectueerd.

Een andere grote overkoepelende uitdaging is de krapte op de arbeidsmarkt. De veranderende arbeidsmarkt vraagt niet alleen om te kijken naar de instroom, maar vooral naar hoe onze medewerkers gezond, gelukkig en bekwaam aan het werk (be)houden.

Daarnaast vraagt de provincie veel van haar inwoners, gemeentes en bedrijven. Dit kan niet zonder zelf het goede voorbeeld te geven. We werken dan ook aan het verduurzamen van ons cateringaanbod, ons inkopen, reduceren onze CO₂uitstoot en energieverbruik en kijken hoe we meer energie kunnen opwekken.

1.3 Financiën op hoofdlijnen

Inleiding

De financiële begroting is opgenomen in hoofdstuk 4 van de programmabegroting. In hoofdstuk 3 van de programmabegroting vindt u de paragrafen. Enkele paragrafen geven daarbij specifiek inzicht in een doorsnede van de financiële begroting. De paragrafen "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" en de "Financiering" zijn hier voorbeelden van.

In deze paragraaf wordt u meegenomen in de ontwikkeling van het financieel beeld vanaf de Kadernota 2025-2028.

Deze paragraaf start met een samenvattende tabel waarin inzicht wordt gegeven in de financiële ontwikkeling van de begroting 2025 en het bijbehorende meerjarenperspectief 2026-2028 vanaf de Kadernota 2025-2028. In deze tabel zijn de financiële ontwikkelingen gegroepeerd. De tabel start met "Saldo Kadernota 2025-2028", gevolgd door "Meicirculaire 2024 provinciefonds", "Structurele Opgave Kadernota 2025-2028" en tot slot "Zomernota 2024". Dit leidt tot de beginstand van de begroting 2025. Hierin zijn ook de administratieve wijzigingen verwerkt. Daarna volgen de autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen in programma's in de begroting zelf. Onder de tabel is per onderdeel een toelichting opgenomen.

Aanvullende financiële voorstellen na de Kadernota 2025-2028

Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief	Incidenteel	Incidenteel	Incidenteel	incidenteel
Incidenteel	2025	2026	2027	2028
Stand na de Kadernota 2025-2028	-15.022	-9.707	-14.275	36.292
Meicirculaire 2024 Provinciefonds	0	0	0	0
Structurele opgave kadernota 2025	0	0	0	0
Zomernota 2024	-687	-131	-311	0
Beginstand begroting 2025-2028 - Incidenteel	-15.709	-9.838	-14.586	36.292
Bijstellingen begroting				
Autonome ontwikkelingen	0	0	0	0
Ontwikkelingen in programma's	0	0	0	-1.088
Saldo begroting 2025-2028 - Incidenteel	-15.709	-9.838	-14.586	35.204

Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief	Structureel	Structureel	Structureel	Structureel
Structureel	2025	2026	2027	2028
Stand na de Kadernota 2025-2028	15.390	10.078	14.939	-27.220
Meicirculaire 2024 Provinciefonds	-359	534	257	13.481
Structurele opgave kadernota 2025	0	0	0	-8.000
Zomernota 2024	187	187	187	187
Beginstand begroting 2025-2028	15.217	10.798	15.382	-21.553
Bijstellingen begroting				
Autonome ontwikkelingen	165	5.842	8.096	11.684
Ontwikkelingen in programma's	327	-213	-1.346	122
Saldo begroting 2025-2028 - structureel	15.709	16.427	22.132	-9.747

Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal
Totaal	2025	2026	2027	2028
Stand na de Kadernota 2025-2028	368	371	664	9.072
Meicirculaire 2024 Provinciefonds	-359	534	257	13.481
Structurele opgave kadernota 2025	0	0	0	-8.000
Zomernota 2024	-501	56	-125	187
Beginstand begroting 2025-2028	-491	960	796	14.739
Bijstellingen begroting				
Autonome ontwikkelingen	165	5.842	8.096	11.684
Ontwikkelingen in programma's	327	-213	-1.346	-966
Saldo begroting 2025-2028 - Totaal	1	6.589	7.546	25.457

De begroting 2025 is na de autonome ontwikkelingen en de ontwikkelingen in de programma's sluitend. In het meerjarenperspectief sluit 2026 met een positief saldo van € 6,589 miljoen, 2027 met een positief saldo van € 7,546 miljoen en 2028 met een positief saldo van € 25,457 miljoen.

In 2028 is er sprake van een structureel nadeel van € 9,747 miljoen, wat gecompenseerd wordt door een fors incidenteel voordeel van € 35,204 miljoen. Het structurele tekort komt uit op 2% van de begroting. Dit tekort wordt veroorzaakt door investeringen die vallen in de jaren na 2028. De kapitaallasten van deze investeringen worden in beeld gebracht om de structurele lasten van alle voornemens die in het coalitieakkoord staan, op het netvlies te houden. Deze lasten worden in beeld gebracht in het laatste jaar volgens de gebruikelijke systematiek.

Toelichting op aanvullende financiële voorstellen na de Kadernota 2025-2028

Saldo na de Kadernota 2025-2028

De door uw Staten in juni 2024 vastgestelde Kadernota 2025-2028 vormt het startpunt voor de verwerking in de begroting 2025. In de Kadernota zijn de voorstellen per programma opgenomen. Voor de inhoud en toelichting van de diverse onderdelen, zoals de voorstellen per programma, verwijzen wij u naar de Kadernota 2025-2028. [Provinciale Staten 19 juni 2024 09:30:00, Stateninformatie Provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

Meicirculaire 2024 provinciefonds

De structurele bijstelling van het accres in de meicirculaire 2024 is vanaf 2025 financieel verwerkt in de primitieve begroting 2025. Hierover is uw Staten in juni geïnformeerd door middel van een Statenbrief. [Meicirculaire 2024 provinciefonds \(provincie-utrecht.nl\)](#)

De impact van de wijziging van het indexatiemodel voor het provinciefonds is hiermee opgenomen in de provinciale begroting. De indexering van het provinciefonds is niet langer gekoppeld aan de rijksuitgaven (de zogenaamde Trap op Trap af systematiek), maar aan het bruto binnenlands product (BBP).

Ook het definitief schrappen van de opschalingskorting vanaf 2026 is hiermee verwerkt in de begroting.

Structurele Opgave Kadernota 2025-2028

De aanvullende structurele opgave van 8 miljoen euro die bij de Kadernota 2025-2028 is ingeboekt voor 2028, is volledig ingevuld door de ruimte die is ontstaan vanuit de meicirculaire 2024 provinciefonds.

Zomernota 2024

In de Zomernota 2024 zijn enkele meerjarige bijstellingen opgenomen. Voor een overzicht en toelichting van de diverse meerjarige bijstellingen verwijzen wij u naar de Zomernota 2024, paragraaf 2.1. [Provinciale Staten 02 oktober 2024 19:00:00, Stateninformatie Provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)

Beginstand begroting 2025

Het begrotingssaldo uit de kadernota 2025-2028, de meicirculaire 2024 provinciefonds, de structurele opgave kadernota 2025-2028 en de meerjarige bijstellingen uit de zomernota 2024 vormen de beginstand van de begroting 2025 en het meerjarenperspectief 2026-2028.

In deze beginstand zijn meerdere onzekerheden nog niet meegenomen, dit aangezien het onduidelijk is of, wanneer en/of hoe groot het effect gaat zijn. De belangrijkste van deze onzekerheden is het verdeelmodel van het provinciefonds, waar een stevig financieel nadeel wordt verwacht. Het is echter onduidelijk wanneer de herziening gaat plaatsvinden. Verder is er het UPLG, hierbij zijn financiële middelen toegezegd aan de provincie Utrecht maar lijkt het beleid sindsdien in beweging. In het hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat er wordt bezuinigd op de SPUK's, ook hiervan is de impact op de provincie Utrecht nog onbekend. De oproep tot besparen op Rijksniveau onder de studiegroep begrotingsruimte kan leiden tot bezuinigingen in Den Haag. In het verleden zou dat gevolgen hebben gehad voor het provinciefonds doordat het provinciefonds meeliep met de trap-op trap-af systematiek. Echter er is nu een nieuwe accessystematiek waarbij het accres wordt bepaald op basis van de bbp-stijging, dus zonder specifieke besluitvorming hoort een bezuiniging in Den Haag geen gevolgen meer te hebben op het provinciefonds. Als laatste is er nog het effect van de groeisprong op de begroting van de provincie Utrecht. Hierover wordt u separaat geïnformeerd.

Er zijn daarnaast autonome ontwikkelingen en ontwikkelingen programma's die wel een kwantificeerbaar incidenteel en/of structureel financieel effect hebben op het begrotingssaldo. Deze worden hierna toegelicht.

Autonome ontwikkelingen

Ontwikkeling	Incidenteel	Incidenteel	Incidenteel	Incidenteel
	2025	2026	2027	2028
Bijstelling opbrengst Motorrijtuigenbelasting	0	0	0	0
Compensatie derving Motorrijtuigenbelasting	0	0	0	0
Gestegen energielasten	0	0	0	0
Servicebureau	0	0	0	0
Stelpost Kaderbrief 2024-2027	0	0	0	0
Stelpost subsidies	0	0	0	0
Totaal incidenteel	0	0	0	0

Ontwikkeling	Structureel	Structureel	Structureel	Structureel
	2025	2026	2027	2028
Bijstelling opbrengst Motorrijtuigenbelasting	2.084	-239	265	1.853
Compensatie derving Motorrijtuigenbelasting	0	8.000	9.750	11.750
Gestegen energielasten	-3.715	-3.715	-3.715	-3.715
Servicebureau	-115	-115	-115	-115
Stelpost Kaderbrief 2024-2027	1.500	1.500	1.500	1.500
Stelpost subsidies	411	411	411	411
Totaal structureel	165	5.842	8.096	11.684

Ontwikkeling	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Bijstelling opbrengst Motorrijtuigenbelasting	2.084	-239	265	1.853
Compensatie derving Motorrijtuigenbelasting	0	8.000	9.750	11.750
Gestegen energielasten	-3.715	-3.715	-3.715	-3.715
Servicebureau	-115	-115	-115	-115
Stelpost Kaderbrief 2024-2027	1.500	1.500	1.500	1.500
Stelpost subsidies	411	411	411	411
Totaal autonome ontwikkelingen	165	5.842	8.096	11.684

Toelichting autonome ontwikkelingen

Bijstelling opbrengst Motorrijtuigenbelasting

In de kadernota 2025-2028 is de opbrengst van het provinciaal opcenten naar boven bijgesteld als gevolg van de verhoging van het tarief op basis van de gemaakte afspraken in het coalitieakkoord 2023-2027. De opbrengst wordt nu geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2024. Hierover is uw Staten in juni geïnformeerd door middel van een Statenbrief. [Meicirculaire 2024 provinciefonds \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/meicirculaire-2024-provinciefonds)

Uit de Voorjaarsnota van het Rijk, de meicirculaire 2024 provinciefonds en het voorlopig wetsvoorstel Belastingplan 2025 blijkt dat de vrijstelling voor emissievrije auto's vanaf 2026 zal worden verlengd. Voorgesteld wordt:

- om vanaf 1 januari 2026 voor emissievrije personenauto's een tariefkorting van 40% toe te passen die geleidelijk afloopt naar 30% in 2030 om daarmee de stagnatie van de ingroei van zeer zuinige personenauto's in het wagenpark te voorkomen;
- om de lagere opbrengsten bij de provincies te compenseren en hiertoe een budget van 656 miljoen euro te reserveren. Dit bedrag zal na goedkeuring van het parlement via het provinciefonds worden uitgekeerd.

Alhoewel besluitvorming over de Voorjaarsnota en het Belastingplan 2025 nog niet heeft plaatsgevonden, hebben we in onze raming voor de jaren 2026 tot en met 2028 voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een vrijstelling voor emissievrije auto's van 40%.

Compensatie derving Motorrijtuigenbelasting

De verlenging van de vrijstelling voor emissievrije auto's vanaf 2026 leidt voor provincies tot lagere inkomsten uit de opcenten. Ter compensatie is een budget van € 656 mln. gereserveerd op de Aanvullende Post verdeeld over de jaren 2026 t/ m 2030. Er is momenteel nog geen duidelijkheid over de verdeling van deze compensatie per provincie. Voorzichtigheidshalve ramen we de compensatie voor de provincie Utrecht vooralsnog op 1/12e deel (8,33%). Ter illustratie; in de jaren 2022 t/ m 2024 was de jaarlijkse landelijke compensatie € 124 mln., waarvan € 13,55 mln. voor de provincie Utrecht, zijnde 10,93%.

Gestegen energielasten

In 2023 zijn de energieprijzen enorm gestegen. Het tekort wat daardoor ontstond is incidenteel in de Zomernota 2023 gerepareerd. Ook in 2024 zijn de energieprijzen nog hoger dan structureel opgenomen in de begroting. Omdat de verwachtingen vanaf 2025 onzeker waren, zijn bij de begroting 2024 alleen de energielasten van de jaarschijf 2024 incidenteel met € 3,715 mln. verhoogd. Wel is er een stelpost van € 1,5 mln. vanaf 2025 aangehouden. Op dit moment is de verwachting dat de energieprijzen structureel op het niveau van 2024 zullen blijven. Voor 2026 zal er opnieuw gekeken worden naar de actuele situatie, waarbij dan ook gekeken zal worden naar het verbruik in relatie tot verduurzaming.

Servicebureau

In de kadernota 2025-2028 is de dekking voor het voorstel "2.8 Servicebureau" per abuis dubbel opgenomen. Er is zowel bij voorstel "2.9 Dekking servicebureau vanuit Mobiliteit" als bij voorstel "5.3 Overschrijving naar programma 2 voor servicebureau" dezelfde dekking opgenomen. Met deze mutatie wordt dit gecorrigeerd.

Stelpost Kaderbrief 2024-2027

Gelet op onzekerheden van de energielasten vanaf 2025 is het restant van deze stelpost groot € 1,5 mln. bij de begroting 2024 nog aangehouden. De stelpost wordt nu ingezet ter dekking van de gestegen energielasten.

Stelpost Subsidies

Dit betreft de actualisatie van de stelpost subsidies voor de bijdragen aan het IPO, de RUD en OD-NZKG op basis van de inmiddels beschikbare (concept) begrotingen 2025. Per saldo zijn er minder middelen benodigd dan geraamd ten tijde van de Kadernota 2025-2028.

Ontwikkelingen in programma's

Ontwikkeling	Incidenteel 2025	Incidenteel 2026	Incidenteel 2027	Incidenteel 2028
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	-1.088
Totaal incidenteel	0	0	0	-1.088

Ontwikkeling	Structureel 2025	Structureel 2026	Structureel 2027	Structureel 2028
Actualisatie kapitaallasten	327	-213	-1.346	122
Totaal structureel	327	-213	-1.346	122

Ontwikkeling	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Actualisatie kapitaallasten	327	-213	-1.346	-966
Totaal ontwikkelingen in programma's	327	-213	-1.346	-966

Toelichting ontwikkelingen in programma's

Actualisatie kapitaallasten

Overeenkomstig de Nota investeren wordt bij de begroting een geactualiseerd Meerjaren investeringsplan (MIP) Mobiliteit vastgesteld. Vanuit dit MIP zijn de kapitaallasten berekend voor de jaren 2025-2028. De bijstelling binnen het kapitaallastenplafond is de mutatie ten opzichte van het MIP Mobiliteit bij de Kadernota 2025-2028. Het MIP is als aparte bijlage toegevoegd en ligt ook ter vaststelling voor.

Hoofdstuk 2 - Programma's en overzicht overhead

1. Ruimtelijke Ontwikkeling

Programmadoel

Utrecht is een aantrekkelijke provincie met prachtige natuur- en recreatiegebieden en, levendige steden en dorpen met aantrekkelijke voorzieningen. Deze populariteit heeft ook een keerzijde. De druk op de beperkte ruimte groeit. Ruimte voor ontwikkelingen is nodig, maar moet wel in balans zijn met de Utrechtse kwaliteiten.

In de Omgevingsvisie staat onze visie op de beoogde ontwikkeling van onze provincie. Deze werken wij integraal uit in diverse programma's en de Omgevingsverordening. Voor de doorwerking van ons beleid werken we nauw samen met Rijk en regio's, zoals in het programma NOVEX, maar ook met gemeenten. In gebieden waar veel opgaven samenkomen werken we gebiedsgericht in ruimtelijke projecten. Met Hart van de Heuvelrug werken we aan versterken en aaneensluiten van natuurgebieden en bieden we ruimte aan nieuwe stedelijke functies. We willen met het programma Groen Groeit Mee zorgen dat er balans is tussen de ontwikkeling van woningen en (recreatief) groen.

De woningbouwopgave is enorm, zowel op korte als op lange termijn. Daarvoor willen we steeds meer regie voeren, zoals vanaf 2026 via het Volkshuisvestingsprogramma. We jagen de woningbouw aan via het Programma Versnelling Woningbouw. Met de Vitale Wijken aanpak werken we aan de verbetering van het woon-, werk-, en leefklimaat in aandachtswijken. En voor de realisatie van voldoende opvang voor asiel en huisvesting voor statushouders hebben we een kansenmakersteam.

Beleidsdocumenten

- [Omgevingsvisie Provincie Utrecht](#), vastgesteld door PS op 10 maart 2021
- [Omgevingsverordening Provincie Utrecht](#), vastgesteld door PS op 1 maart 2024
- [Kader voor Provinciale Programmering Wonen en Werken](#), vastgesteld door PS op 24 april 2024, 3e cyclus
- [Provinciaal Programma Wonen en Werken](#), vastgesteld door GS op 4 juli 2023, 2e cyclus
- [Ontwikkelperspectief 2040 NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort, Gezond groeien in nabijheid](#)
- [Utrecht Nabij, Ontwikkelingsperspectief Regio Utrecht 2040](#)
- [Ontwikkelbeeld 2030-2040 Regio Amersfoort Centraal](#)
- [Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley](#)
- [Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart 2050](#)
- [Groen Groeit Mee Pact](#), 7 februari 2022
- [Uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw 2021 t/m 2024](#)

Wat willen we bereiken?

1.1 De omgevingsvisie zorgt voor een goede afweging tussen plannen en Utrechtse kwaliteiten door concentreren en combineren

1. We borgen de integrale ontwikkeling van ons omgevingsbeleid waarbij wij onze provincie ontwikkelen in balans met de Utrechtse kwaliteiten. Dit doen we door te, en streven naar het concentreren en combineren van ontwikkelingen.
2. We werken samen met het Rijk en de Utrechtse regio's om onze provinciale ambities en doelen te behalen;
3. We borgen onze provinciale belangen door invloed uit te oefenen op gemeentelijke plannen.

1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik.

1. Om provinciale belangen en ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren zetten we in op samenwerking met partijen in projecten en gebieden, maar ook op het nemen van projectbesluiten waar dat nodig is.
2. We ontwikkelen en realiseren de gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg.
3. Wij willen dat (recreatief) groen evenwichtig meegroeit met rode ontwikkelingen zodat de ruimtelijke kwaliteit verbetert en bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners verbetert.

1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht.

1. De provincie heeft een regierol over de volkshuisvestingsopgave in lijn met het wetsvoorstel versterking regie volkshuisvesting. Er wordt gestuurd op realisatie van voldoende, duurzame, kwalitatieve, betaalbare en passende woningen: 30% van de woningen die worden toegevoegd zijn sociale huurwoningen. 2/3 van de woningen die worden toegevoegd vallen binnen de definities van betaalbare woningen (sociale huur, middeldure huur en betaalbare koop).
2. We jagen de planvorming en realisatie van woningen (inclusief huisvesting voor aandachtsgroepen en ouderen) aan met het programma Versnelling Woningbouw en we jagen de vitaliteit van vier aandachtswijken aan met de Regio Deal Vitale Wijken.
3. We jagen de realisatie aan van opvangplekken voor asielzoekers en huisvesting van statushouders.

Effectindicatoren

Effectindicator	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P1-1 Omgevingsvisie afweging plannen							
Binnenstedelijke woningbouw	%	98	90	90	90	90	90
Omschrijving: Het aantal nieuw toegevoegde woningen dat wordt gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied, als % van het totaal aantal nieuw toegevoegde woningen (conform begrenzing in Omgevingsvisie Provincie Utrecht 2021).							
Toelichting: Onze voorkeursvolgorde van verstedelijking is eerst binnenstedelijk en rond OV-knooppunten en dan pas buiten bestaand stedelijk gebied. Om het effect van dit beleid te monitoren meten we dit jaarlijks, waarbij we streven naar 90% binnen bestaand stedelijk gebied.							
Bron: Jaarlijkse provinciale inventarisatie							
P1-3 Passende woonruimte woningbehoefte							
Sociale huur en middensegment	%	PM	66	66	66	66	66
Omschrijving: Het percentage toegevoegd aantal woningen per jaar in de betaalbare segmenten.							
Toelichting: Conform de Woondeals streven we naar een percentage van 66% betaalbaar met ingang van 2025.							

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Versnelling woningbouw	Aantal woningen	10.000	9.000	10.000	10.000	10.000

Omschrijving: Het aantal woningen dat jaarlijks (bruto) wordt toegevoegd aan het woningbestand in de provincie.

Toelichting: Met deze woningproductie voldoen wij aan woondealafspraken om binnen de provincie in de periode 2022-2030 84.500 woningen toe te voegen. Dit is noodzakelijk om het woningtekort in onze provincie terug te dringen tot 2%.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

- 1.1 De omgevingsvisie zorgt voor een goede afweging tussen plannen en Utrechtse kwaliteiten door concentreren en combineren
 1. We leggen onze integrale lange termijn doelen en ambities vast in de Omgevingsvisie en leggen onze regels vast in de Omgevingsverordening. We leggen de plannen voor nieuwe woon- en werklocaties vast in het Provinciaal Programma Wonen en Werken.
 2. We werken samen met Rijk en Regio's in de NOVEX-gebieden (Groene Hart, Utrecht-Amersfoort, Foodvalley en Schiphol) en bereiden daar afspraken voor ten behoeve van het Bestuurlijk Overleg MIRT en Leefomgeving. We borgen onze belangen door een Ruimtelijk Arrangement op te stellen samen met het Rijk en door de inhoud van de Nota Ruimte te beïnvloeden.
 3. We sturen op vroegtijdige betrokkenheid bij gemeentelijke plannen en beïnvloeden deze om onze provinciale belangen te borgen.

- 1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik.
 1. We werken samen met onze partners aan ruimtelijke ontwikkeling in gebieden en projecten. Waar dat nodig is voeren we projectprocedures.
 2. We voeren het programma Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg uit.
 3. We voeren het Programma Groen Groeit Mee uit.

- 1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht.
 1. We stellen een Aanpak Huisvesting aandachtsgroepen en ouderen op, ondersteunen gemeenten bij het realiseren van toekomstbestendige, betaalbare en passende woningen en gebruiken dit als input voor het op te stellen provinciaal Volkshuisvestingprogramma.
 2. In samenwerking met alle woondealpartners (Rijk, regio, gemeenten en woningcorporaties) herijken we de drie regionale Woondeals en geven hier uitvoering aan.
 3. We jagen woningbouwontwikkelingen aan in lijn met het programma Versnelling Woningbouw en de opgave aandachtsgroepen (inclusief ouderen) (conform wetsvoorstel Wvrv) en met de Vitale Wijken aanpak werken we aan de verbetering van het woon-, werk-, en leefklimaat in vier aandachtswijken,

waarvan drie vanuit de Regiodeal. In 2025 hebben we de ambitie in vier wijken een nieuwe Regiodeal te sluiten samen met de gemeenten en onze rijkspartners.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P1-2 Gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik							
Natuur HVDH/VBS	Aantal hectare	0		14	0	0	4
Omschrijving: De hoeveelheid gerealiseerde hectare natuur (resterende projecten Kamp van Zeist en Camp New Amsterdam)							
Toelichting: De vergroening van Kamp van Zeist is in januari 2024 gestart en niet in 2023. De vergroening van de laatste 4 hectare van Kamp van Zeist start naar verwachting in 2028. In 2025 wordt de ecologische corridor van Camp New Amsterdam ingericht							
Bron: Hart van de Heuvelrug							
Woningen HvdH/VBS	Aantal woningen	0		65	275	160	330
Omschrijving: Het aantal te realiseren woningen per jaar voor het totale programma HvdH en VBS (op moment van uitgifte van de grond).							
Toelichting: De concrete woningbouwprojecten in het programma Hart van de heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg zijn vertraagd door juridische procedures zoals bezwaar bij Raad van State, nieuwe procedures voor omgevingswet flora en fauna activiteiten (i.c. nieuwe onderzoeken en ontheffingen voor haas, konijn en marterachtigen). Daarnaast is het plan Oude Tempel aangepast waardoor en in 2024 geen gronduitgifte kon plaatsvinden. De gemeente Soest gaat een nieuwe ontwikkelende partij selecteren.							
Bron: Hart van de Heuvelrug							
P1-3 Passende woonruimte woningbehoefte							
Versnellingsprojecten woningbouw	Aantal plannen	26	26	26	26	26	26
Omschrijving: Het aantal plannen dat met inzet vanuit het Uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw verder in de ontwikkeling is gebracht en daarmee een bijdrage levert aan de versnelling van de woningbouwopgave en de doelstelling van 66% van de toegevoegde woningen in het sociale/betaalbare segment.							
Toelichting: We leveren een bijdrage in elke gemeente door te streven naar ondersteuning van minimaal 1 woningbouwproject per gemeente.							
Bron: Jaarlijkse provinciale inventarisatie							

Wat gaat het kosten?

P1	Ruimtelijke Ontwikkeling	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P1-1	Omgevingsvisie afweging plannen	-8.754	-9.980	-9.772	-9.212	-8.547	-8.502
P1-2	Gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik	-5.266	-4.206	-6.166	-2.527	-2.497	-2.497
P1-3	Passende woonruimte woningbehoefte	-3.778	-14.287	-7.586	-7.361	-3.585	-3.585
Totaal exploitatie		-17.798	-28.474	-23.523	-19.100	-14.629	-14.584
Mutaties reserves							
Onttrekkingen		2.068	6.165	4.208	0	0	0
Toevoegingen		10.372	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves		-8.304	6.165	4.208	0	0	0
Totaal P1 Ruimtelijke Ontwikkeling		-26.102	-22.309	-19.315	-19.100	-14.629	-14.584

Overzicht totaal lasten en baten

P1	Ruimtelijke Ontwikkeling	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten		19.567	33.958	26.351	19.450	14.979	14.934
Baten		1.769	5.484	2.828	350	350	350
Totaal exploitatie		-17.798	-28.474	-23.523	-19.100	-14.629	-14.584
Mutaties reserves		-8.304	6.165	4.208	0	0	0
Totaal P1 Ruimtelijke Ontwikkeling		-26.102	-22.309	-19.315	-19.100	-14.629	-14.584

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

- Voor het beleidsdoel P1-2 Gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik zijn incidentele middelen in 2025 opgenomen voor het programma Groen Groeit Beter Mee (GGM). Dit betreft het bekostigen van concrete projectvoorstellen binnen de voorbeeldgebieden en de uitleglocaties. De dekking zal komen uit de bestemmingsreserve Groen Groeit Mee.
- Voor het beleidsdoel P1-3 Passende woonruimte is het budget 2025 voor Versnellen woningbouw lager omdat in 2024 er incidenteel extra budget was in verband met een groot aantal doorgeschoven subsidieaanvragen uit 2023 en veel nieuwe aanvragen waarvoor extra is onttrokken uit de reserve.

Baten

- In 2025 zijn de baten € 2,6 mln. lager doordat de rijksbijdragen aan de uitvoering van de woondeals, evenals die voor de tijdelijke capaciteitsuitbreiding bij gemeenten (de zogenaemde flexpool-middelen) niet meer geraamd zijn.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	-	-	-	-	-	-
Res proj Invoering omgevingswet	0	0	225	0	0	0
Res proj Versnelling Woningbouw	0	2.848	0	0	0	0
Res. Groen Groeit Mee	0	221	2.705	0	0	0
Res. Hart vd Heuvelrug/VBS	0	2.896	867	0	0	0
Res. IGP/RAP (RO)	0	200	411	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	6.165	4.208	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	-6.165	-4.208	0	0	0

Verbonden partijen

Voor de uitvoering van de woningbouwopgaven van Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg en de Pfas sanering is de B.V. Hart van de Heuvelrug opgericht.

2. Landelijk gebied

Programmadoel

De provincie werkt aan het behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), stimuleert duurzame landbouw en zet zich in voor een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied.

Aangezien de Natuurvisie uit 2016 alweer wat jaren oud is en de Omgevingswet ons noodzaakt het natuurbeleid hierin goed te verankeren, is het wenselijk in 2025 een Omgevingswetprogramma Natuur op te stellen en dit in 2026 vast te stellen.

Het Rijk heeft in het NPLG de aanpak en uitgangspunten beschreven om te komen tot een landelijk gebied waar de kwaliteit van het water op orde is, waar planten en dieren kunnen voortbestaan en dat een bijdrage levert aan de strijd tegen en het anticiperen op klimaatverandering. Met het aantreden van het nieuwe kabinet ontstond onduidelijkheid over het NPLG en werd het Transitiefonds Landelijk Gebied geschrapt. Inmiddels is ook het NPLG geschrapt. Vooralsnog blijven wel de NPLG doelen staan.

De provincie Utrecht zal – rekening houdend met gewijzigde omstandigheden en met de mogelijkheden die er zijn - doorgaan met het afronden van het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) en met het realiseren van de doelen uit het UPLG. Op deze manier blijft de provincie werken aan duidelijkheid en perspectief. Dat wordt gebiedsgericht en uitvoeringsgericht, samen met onze partners gedaan.

De financiering van de UPLG doelen is onzeker geworden en doelen moeten hierop in de toekomst mogelijk worden aangepast. De financiering van een aantal maatregelpakketten, gericht op het behalen van een deel van de UPLG doelen, staat niet ter discussie. De provincie krijgt najaar 2024 beschikking over 249,5 miljoen aan middelen om de in de maatregelpakketten opgevoerde maatregelen uit te voeren. Daarnaast komen ook middelen beschikbaar vanuit het Programma Natuur fase 2. Beide zullen middels een Statenvoorstel en een wijziging van de begroting alsnog in de begroting 2025 worden opgenomen.

De uitvoering van de maatregelpakketten draagt niet alleen bij aan realisatie van de doelen van het begrotingsprogramma landelijk gebied, maar ook aan de doelen van het begrotingsprogramma Bodem, Water en Milieu. Vanaf 2025 zal op basis van gebiedsagenda's, die najaar 2024 worden vastgesteld, de uitvoering van (delen van) het UPLG plaats vinden wat naar verwachting meerdere jaren in beslag gaat nemen. Vooralsnog vormen de middelen opgenomen in de maatregelpakketten en de middelen voor programma Natuur fase2, eventueel aangevuld met eigen provinciale middelen, het financiële kader. Het is aan de deelgebieden om het hoe en waar nader in te vullen om de provinciale opgaven integraal te kunnen realiseren.

De provincie werkt ook aan het vlottrekken van de vergunningverlening en in samenwerking met het Rijk aan het legaliseren van de PAS melders.

De organisatie van de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) zal de komende jaren verder worden opgezet. De GGA gaat naast de opgaven voor natuur, water, klimaat en landbouwtransitie aan de slag met meekoppelkansen. Zoals Groen Groeit Mee en het Ruimtelijke voorstel. Het is daarmee domein overstijgend en raakt bijna alle portefeuilles van GS.

Beleidsdocumenten

- [Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring \(OFM\), \(pdf, 14.5 MB\).](#)
- [Natuurvisie Provincie Utrecht](#) Vastgesteld door Provinciale Staten op 12 december 2016
- [Realisatiestrategie Natuurvisie](#) PS 12-12-2017
- Supplement [biodiversiteit](#) behorend bij de Natuurvisie provincie Utrecht PS 12-12-2026
- [Supplement Monitoring en Bijsturing Behorend bij de Natuurvisie Provincie Utrecht GS 7-1-2019](#)
- [Landbouwvisie provincie Utrecht 2018 - perspectief voor de landbouw](#)
- [Samenwerkingsagenda Landbouw 1.0](#)
- [Voedselagenda provincie Utrecht 2021-2023](#)
- ["Erven met Perspectief" VAB-aanpak 2024-2026](#)

Wat willen we bereiken?

2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)

Behoud en herstel van biodiversiteit door:

1. De realisatie van 1.570 hectare NNN door middel van functieverandering in de periode 2011-2027 waarvan 1.035 ha is gerealiseerd t/m 2023. De restantopgave is 535 hectare.
2. De realisatie van 4.264 ha inrichting NNN in de periode 2011-2027 waarvan 2.386 ha is gerealiseerd t/m 2023. De restantopgave is 1.878 hectare.
3. Uitvoering van het Strategisch bosbeleid. De realisatie van 1500 ha nieuw bos en het verbeteren van de kwaliteit van bestaande bossen (revitalisering). Uitvoering van het strategisch bosbeleid draagt bij aan het behalen van onze doelen voor UPLG, NNN, VHR, groenblauwe dooradering, agroforestry en Groen Groeit Mee.

2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig.

1. Effectief en efficiënt beheer van bestaande bos- en natuurgebieden en gebieden met agrarisch natuurbeheer.
2. Realisatie UPLG doelen met instrumenten en middelen die hiervoor al beschikbaar zijn.
3. Met het Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring (OFM) wordt de balans gezocht tussen de bescherming en het behoud van (beschermde) diersoorten en het beperken van schade en overlast die ze veroorzaken.
4. Met versterkte aanpak en samenwerking werken aan beheersing en monitoring van invasieve exoten in onze provincie.

2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk.

1. Natuur is van groot belang voor de mens, het draagt bij aan een gezonde woon- en werkomgeving. Natuurgebieden zijn toegankelijk en beleefbaar.
2. Mensen die actief als vrijwilliger willen bijdragen aan natuur- en landschapsbeheer kunnen daar informatie over vinden en worden ondersteund door partnerorganisaties zodat ze deskundig en veilig kunnen werken in de natuur.
3. Meer mensen zijn betrokken bij de natuur door subsidies voor projecten die beleving van natuur vergroten en door groene bewonersparticipatie.

2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

De landbouwsector is van belang voor de provincie Utrecht. Maar liefst 50% van het grondgebied in onze provincie is landbouwgrond. De landbouw produceert voedsel en speelt een grote rol in de kwaliteit van het landelijk gebied. Wij streven naar een maatschappelijk gewaardeerde én vitale en duurzame landbouw. De inzet voor de agrarische sector staat uitgebreid beschreven in de in 2024 af te ronden visie Landbouw en voedsel en ons UPLG. Verschillende hulpmiddelen om de agrarische sector te faciliteren bij de verduurzaming hebben in het UPLG een plek gekregen. We streven naar:

1. De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal en economisch rendabel.
2. Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.
3. Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen. Hiermee krijgt de kwaliteit en leefbaarheid van het landelijk gebied een impuls.

2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt.

1. We ondersteunen lokale initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van de sociale cohesie in kleine kernen. Daarmee versterken we de leefbaarheid in het landelijk gebied.

Effectindicatoren

Effectindicator	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P2-1	Natuurnetwerk robuust (ontwikkeld)						
Ontwikkelde nieuwe natuur	Ha	215 (2.386 cumulatief)		100	300	300	1.128 (restant)
Omschrijving: De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN).							
Toelichting: 1.128 ha in 2028 betreft de restantopgave.							
Bron: Natuurvisie / Supplement Realisatiestrategie Natuurvisie 2019-2027							

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

- 2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)
 1. Streven naar 50 hectare functieverandering NNN d.m.v. aankopen en functieverandering van gronden of SKNL-subsidie (afwaardering) en 100 hectare inrichting d.m.v. uitvoeren inrichtingsprojecten en SKNL-subsidies.
 2. Realisatie van 10 ha nieuw bos buiten NNN, 40 ha agroforestry, 5 ha voedselbos, het planten van 150.000 bomen en uitvoeren revitaliseringsmaatregelen. Voor de Utrechtse Heuvelrug is een gezamenlijk provinciaal programma natuurbrandbeheersing opgesteld.
 3. Uitwerken van een subsidieregeling revitalisering
- 2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig.
 1. Opstellen van herziene N2000 beheerplannen en het uitvoeren van maatregelen voortkomend uit de NDA's
 2. Subsidiëring van ruim 21.600 ha natuurbeheer conform het landelijk Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) en ruim 12.000 ha agrarisch natuurbeheer via het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)

3. De UPLG opgaven zijn doorvertaald naar de 9 deelgebieden. We continueren de al lopende uitvoering van UPLG opgaven en starten met onderdelen waarvoor middelen beschikbaar zijn.
4. Conform de afspraken in het Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring (OFM) faciliteren wij de Faunabeheereenheid in het opstellen en vaststellen van het Faunabeheerplan 2026-2031.
5. Wij zetten het faunabeleid voort en houden de focus op het door de Faunabeheereenheid uit te voeren gecoördineerde gebiedsgerichte beheer en verbeterde registratie van maatregelen en intensievere monitoring. Wij zetten de samenwerking met betrokken partijen voort om te komen tot een vermindering in faunaschade.
6. Voor wolven continueren we de actieve monitoring en rasterregeling. We intensiveren de samenwerking met partijen in de keten rondom de wolf waarbij de hele keten goed in zijn rol moet komen. We zetten met spoed in op instrumenten waarin nog niet is voorzien in het Omgevingsprogramma Faunabeleid en Monitoring zoals een wolvenconsulent en vergunningen. Er zal in de Slotwijziging 2024 een voorstel worden opgenomen voor aanvullende financiering voor dit thema.
7. De bestrijding van invasieve exoten incorporeren we in grotere gebiedsgerichte projecten. Een op te stellen plan van aanpak voor tenminste artikel 17 soorten (soorten met eliminatiedoelstelling, vanuit Europese wetgeving) helpt bij het snel en efficiënt acteren bij nieuwe waarnemingen van invasieve exoten.

2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk.

1. Het Utrechts Landschap, Landschap Erfgoed Utrecht, IVN Natuureducatie en de stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug spelen een belangrijke rol bij het vergroten van de betrokkenheid bij natuur en bij de beleving van natuur door inwoners en bezoekers. Zij ontvangen van de provincie een exploitatiesubsidie voor hun activiteiten.
2. Het programma Groen doet Goed dat als doel heeft kinderen in de leeftijd van 4 – 12 jaar natuur te laten beleven wordt gecontinueerd. In 2025 sluit ook de gemeente Vijfheerenlanden aan bij het netwerk.
3. Vergroten van de beleefbaarheid van en betrokkenheid bij natuur d.m.v. subsidie voor projecten die hieraan bijdragen en laagdrempelige groene bewonersparticipatie.

2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

1. We bieden het Uitvoeringsprogramma Landbouw en Voedsel aan (door GS vast te stellen eerste helft 2025) en starten met de uitvoering (met o.a. doelsturing, ondersteunen van bedrijfsontwikkeling middels kennisverspreiding en investeringen (o.a. GLB) en ondersteunen van nieuwe verdienmodellen). Als provincie stimuleren we de verkoop uit de Korte Keten en geven we zelf het goede voorbeeld.
2. We ondersteunen individuele agrarische ondernemers (plattelandcoaches, lami, vraagbaak en bedrijfsplannen).
3. We realiseren de activiteiten zoals beschreven in "Erven met perspectief, VAB-aanpak 2024-2026".

2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt.

1. We ondersteunen met subsidie minimaal 8 lokale initiatieven gericht op het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied en de daarin gelegen kleine kernen. De provincie heeft hiervoor in 2025 €300.000 subsidie beschikbaar.

- Daarnaast wordt de samenwerking met Katalys in Kern met Pit voortgezet via een exploitatiesubsidie. Hiervoor is in 2025 € 50.000 beschikbaar. Kern met Pit stimuleert lokale buurtprojecten die de leefbaarheid van een buurt vergroten.
- Het subsidieprogramma LEADER is ook gericht op het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied. Deze Europese subsidie komt aan de orde onder beleidsdoel 2.4

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P2-1 Natuurnetwerk robuust (ontwikkeld)							
Faunapassages	Getal	-		1	-	-	-
Omschrijving: Het aantal gerealiseerde grote faunapassages/ecoducten per jaar gedurende de coalitieperiode 2023-2027							
Toelichting:							
Bron: Natuurvisie / mobiliteitsprogramma							
Nieuwe natuur	Ha	31 (1.035 cum.)		50	50	50	335 (restant)
Omschrijving: De verwerving/functieverandering nieuwe natuur							
Toelichting: 335 ha in 2028 betreft restantopgave							
Bron: Natuurpact							
P2-2 Kwaliteit van natuur is goed/divers							
Beheerde natuur (V-5)	%	81	81	83	83	84	84
Omschrijving: Het beheer van bos- en natuurgebieden als % van de beoogde streefdoelen (oppervlakte in hectare) binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN).							
Toelichting:							
Bron: Subsidiebeschikkingen Natuurbeheer 2023							
Ecologisch beheerd agrarisch gebied.	Aantal ha	9.222		9.300	9.300	9.300	9.300
Omschrijving: Het aantal hectares agrarisch gebied waar weidevogelbeheer wordt toegepast.							
Toelichting:							
Bron: Subsidiebeschikkingen Agrarische collectieven 2022							
P2-3 Verbinding natuur, mensen, maatsch.							
Beleven en betrekken	Getal	2.115		1.850	1.850	1.850	1.850
Omschrijving: Het minimaal aantal vrijwilligers dat meewerkt aan het beheer en onderhoud van natuur en landschap.							
Toelichting:							

Bron: Informatie van de partnerorganisaties

Kinderen Groen doet Goed	Getal	13.433	8.250	8.250	8.250	8.250

Omschrijving: Het aantal kinderen dat jaarlijks meedoet aan activiteiten Groen doet Goed.

Toelichting:

Bron: Groen doet Goed jaarverslag

P2-4 Duurzaamheid substantieel onderdeel

Duurzame bedrijfsplannen	Getal	25	100	ntb	ntb	ntb

Omschrijving: Het jaarlijkse aantal agrarische bedrijven dat een Duurzaam Bedrijfsplan (DBP) heeft of naar aanleiding van het traject plattelandscoaches concrete stappen gaat zetten richting kringlooplandbouw.

Toelichting: Het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur, waar de bedrijfsplannen onderdeel van uitmaakten, wordt in 2024 afgerond. Een aangepast aanbod voor het opstellen van duurzame bedrijfsplannen zal in 2025 worden opgesteld. Dit als onderdeel van het (nog vast te stellen) uitvoeringsprogramma Landbouw en Voedsel.

Bron: Gegevens uit verantwoording over Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur

Landbouw coaches/Plattelandscoaches	Getal	114	150	30		

Omschrijving: Het aantal eigenaren/ondernemers dat jaarlijks via plattelandscoaches wordt ondersteund bij het maken van keuzes voor de toekomst van hun bedrijf.

Toelichting:

Bron: Gegevens uit project Plattelandscoaches

POP-bijdragen	Getal	41	70			

Omschrijving: Het aantal agrarische bedrijven per jaar dat een POP of NSP bijdrage heeft ontvangen. [NB: totaal aantal volwaardige Utrechtse landbouwbedrijven is 2200.]

Toelichting: Voor 2026 en verder moeten openstellingen nog bepaald worden.

Bron: Gegevens Subsidie loket (betreft zowel POP3 als NSP)

Vrijkomende agrarische bebouwing	Getal	0	3	10	-	-

Omschrijving: Het aantal gemeenten dat in hun omgevingsvisie een Visie Vrijkomende Agrarische Bebouwing heeft opgenomen.

Toelichting:

Bron: Agenda landbouwvisie

P2-5 Leefbaarheid van landelijk gebied

Leefbaarheid landelijk gebied	Getal	9	8	8	8	8

Omschrijving: Aantal initiatieven om de leefbaarheid te vergroten dat subsidie ontvangt van de provincie Utrecht.

Toelichting:

Bron: SRS

Wat gaat het kosten?

P2	Landelijk gebied	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P2-1	Natuurnetwerk robuust (ontwikkeld)	-9.526	-18.196	-14.266	-16.249	-16.309	-17.402
P2-2	Kwaliteit van natuur is goed/divers	-40.780	-44.188	-41.023	-37.127	-37.555	-44.739
P2-3	Verbinding natuur, mensen, maatsch.	-4.253	-4.079	-3.991	-3.763	-3.763	-3.763
P2-4	Duurzaamheid substantieel onderdeel	-3.685	-8.887	-7.978	-6.666	-5.069	-1.119
P2-5	Leefbaarheid van landelijk gebied	-346	-383	-496	-496	-496	-146
Totaal exploitatie		-58.590	-75.733	-67.755	-64.301	-63.193	-67.170
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	13.572	20.928	20.109	14.190	8.767	6.455
	Toevoegingen	74.474	5.321	5.286	2.741	2.741	0
Totaal mutaties reserves		-60.902	15.607	14.823	11.449	6.026	6.455
Totaal P2 Landelijk gebied		-119.493	-60.126	-52.932	-52.852	-57.167	-60.715

Overzicht totaal lasten en baten

P2	Landelijk gebied	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Lasten	71.047	84.656	72.288	66.972	65.864	69.841
	Baten	12.457	8.923	4.533	2.671	2.671	2.671
Totaal exploitatie		-58.590	-75.733	-67.755	-64.301	-63.193	-67.170
	Mutaties reserves	-60.902	15.607	14.823	11.449	6.026	6.455
Totaal P2 Landelijk gebied		-119.493	-60.126	-52.932	-52.852	-57.167	-60.715

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

De daling van de geraamde lasten 2025 ten opzichte van de geraamde lasten 2024 in totaal € 12,368 mln. wordt met name veroorzaakt door lagere geraamde subsidieelasten en onderhoudslasten in 2.1 "Natuurnetwerk robuust" en 2.2 "Kwaliteit van de natuur is goed/ divers". Daarnaast is een stijging van geraamde lasten 2025 ten opzichte van 2024 in 2.2 "Kwaliteit van de natuur is goed/ divers" als gevolg van stijgende lasten faunabeheer.

Baten

De daling van de geraamde baten 2025 ten opzichte van de geraamde baten 2024 in totaal € 4,390 mln. wordt met name veroorzaakt door het niet ontvangen van incidentele Spuk bijdrage en inkomensoverdrachten in 2.1 "Natuurnetwerk robuust" en 2.2 "Kwaliteit van de natuur is goed/ divers".

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Res. Groene contour	0	933	0	0	0	0
Res. Natuur Netwerk Nederland	0	2.291	5.286	2.741	2.741	0
Res. POP3	0	667	0	0	0	0
Res. Prog LG (LG)	0	1.430	0	0	0	0
Totaal stortingen	0	5.321	5.286	2.741	2.741	0
Res. Gebiedsprocessen Stikstof	0	5.950	6.727	0	0	528
Res. GLB-NSP	0	4.600	5.000	5.000	3.800	0
Res. Natura 2000 (PAS)	0	434	0	0	0	0
Res. Natuur Netwerk Nederland	0	0	0	1.455	1.455	0
Res. POP3	0	802	902	0	0	0
Res. Prog LG (LG)	0	1.423	5.182	4.923	2.773	1.033
Res. Realisatiestrategie Natuurvisie	0	4.372	1.613	2.100	0	4.128
Res. Strategisch Bosbeleid	0	3.347	685	712	739	766
Totaal onttrekkingen	0	20.928	20.109	14.190	8.767	6.455
Saldo mutaties reserves	0	-15.607	-14.823	-11.449	-6.026	-6.455

Verbonden partijen

Binnen dit programma zijn er geen verbonden partijen.

3. Bodem, water en milieu

Programmadoel

De provincie Utrecht heeft een gezonde, klimaatbestendige, waterrobuuste en veilige leefomgeving.

Water, bodem en klimaatadaptatie

Een klimaatbestendig en water robuuste leefomgeving is een voorwaarde om goed en veilig te wonen, werken en recreëren in de provincie Utrecht. Het water- en bodemsysteem staat nu al onder druk door intensief landgebruik. We zien steeds vaker daarbovenop de effecten van hitte, droogte en wateroverlast door piekbuien door klimaatverandering. Deze effecten nemen toe in duur, frequentie en intensiteit. Dit vormt de basis voor het 2e uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2025-2028.

Om de nadelige effecten van klimaatverandering te beperken zijn het nemen van technische maatregelen niet meer voldoende. Water en bodem moeten meer sturend zijn in de ruimtelijke ordening en bij de transitie in het landelijke gebied. Dit werken we concreet uit en borgen dit in provinciaal beleid zoals in het UPLG en de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Ook werken we met partners aan voldoende drinkwater in 2030, het bereiken van de KRW doelen in 2027 en het tegengaan van bodemdaling en CO2 uitstoot uit veenbodems. Het versterken van een klimaatbestendige provincie kan ook een bijdrage leveren aan het versterken van de omgevingskwaliteit. Via het programma Mooie en Veilige dijken versterken we o.a. recreatie, cultuurhistorie en natuur, met de uitvoering van de dijkversterking.

Milieu

Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de positieve invloed op gezondheid zo groot mogelijk is. Om die gezonde leefomgeving voor onze inwoners te realiseren, is het noodzakelijk om de effecten op en de kansen voor gezondheid en veiligheid van de leefomgeving te betrekken bij alle beleids- en gebiedsontwikkelingen, waar we aan werken. Daar dragen we op verschillende manieren aan bij, namelijk via advies over gezonde en veilige keuzes bij beleid en projecten én bij omgevingsplannen van gemeenten, maar ook door toezicht en handhaving en innovaties op het gebied van gezondheid.

Beleidsdocumenten

Water, Bodem en klimaatadaptatie

- [Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 door PS.](#)
NB: Beoogd is dat GS in november 2024 het 2e Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2025-2028 vaststellen.
- [Programmplan Mooie en Veilige Dijken, 14 juli 2020 door GS](#)
- [Bodem- en waterprogramma 2022-2027, 9 februari 2022 door PS.](#)
- [Regionale Veenweiden Strategie Utrechtse Veenweiden, 9 februari 2022 door PS](#)
- [Uitvoeringsprogramma Regionale Veenweiden Strategie Utrechtse Veenweiden 2023-2024, door GS](#)
- [Uitvoeringsagenda Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug, 25 april 2023 door GS](#)
- [Provinciaal Uitvoeringsprogramma bodem 2024 door GS](#)

Milieu

- [Programma Gezond en Veilig | provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#)
- [Beleidskader Sport en Bewegen 2021 - 2025](#)

Wat willen we bereiken?

3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd

1. De waterkeringen zijn op orde, en de provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen.
2. Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut.
3. De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering.

3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit

1. Voor het (oppervlakte)water bereiken van de KRW-doelen in 2027
2. De zoetwatervoorziening is in de provincie Utrecht robuuster en weerbaarder voor droge en natte perioden.

3.3 Bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust

1. De Bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd, zodat we de KRW-doelen in 2027 halen.
2. Duurzaam (gebiedsgericht) gebruik van bodem en ondergrond is geborgd, waarbij bodem en ondergrond integraal onderdeel zijn van de ruimtelijke ordening.
3. Goede kwaliteit en voldoende grondwater voor de openbare drinkwatervoorziening, natuur en landbouw.

3.4 De leefomgeving is gezond en veilig

1. Integreren aspecten van een gezonde en veilige leefomgeving in al het provinciale beleid en gebiedsontwikkelingen.
2. Voor de verbetering van de luchtkwaliteit streven we naar de implementatie van EU-richtlijnen voor lucht en industriële emissies in overeenstemming met rijksbeleid. Tegen 2030 moeten de SLA-doelstellingen behaald zijn, waaronder elektrische oplaadpunten voor schepen en vermindering van houtstookemissies, terwijl bewustwording over lokale luchtkwaliteit bij inwoners wordt vergroot.
3. In het kader van het actieplan geluid streven we naar vermindering van geluidsoverlast bij zwaar belaste woningen en bereiden de wettelijke saneringstaak onder de Omgevingswet voor, terwijl stiltegebieden worden beschermd en behouden. Daarnaast worden Geluidproductieplafonds (GPP's) vastgesteld en minimaal drie projecten uit de Samenwerkingsagenda geluid uitgevoerd.
4. We streven ernaar extra hinder van vliegverkeer boven de provincie Utrecht te beperken door actief te lobbyen binnen het programma Luchtruimherziening en te kijken of de beleidsregels voor kleine luchtvaart aangepast moeten worden.
5. We willen dat de veiligheid van het transport van gevaarlijke stoffen gewaarborgd blijft door bestuurlijk deel te nemen aan de stuurgroep basisnet om risico's van gevaarlijke stoffen tijdens vervoer te reduceren.
6. De uitvoering van de VTH-taken is zowel inhoudelijk als financieel beter geborgd, wat blijkt uit de rapportage van de uitvoeringsresultaten en kwaliteitscriteria. Dit resulteert in een Uitvoeringsprogramma 2026 voor de Omgevingsdienst Utrecht, ODNZKG en interne taken.

7. Het Beleidskader sport en bewegen wordt in 2025 vernieuwd. We brengen sport daarbij onder in het nieuwe Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme (zie 8.)

3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd

1. Er is kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasuitstoot te beperken.
2. Via gebiedsprocessen uitvoeren van maatregelen om bodemdaling en broeikasuitstoot te verminderen. Dit als uitvoering van de Regionale Veenweiden Strategie.

Effectindicatoren

Effectindicator	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P3-2 Zoetwatervoorziening goede kwaliteit							
Waterkwaliteit oppervlaktewater (V-1)	%	-		-	-	-	-
Omschrijving: Het percentage waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit.							
Toelichting: Deze wordt gebaseerd op de landelijke Tussenevaluatie KRW die in eind 2024 of begin 2025 beschikbaar komt.							
Bron: Informatiehuis Water							
P3-3 Bodem- en grondwatersysteem is schoon							
Waterkwantiteit (SUBTOP)	Getal	18		19	19		
Omschrijving: Het aantal SUBTOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.							
Toelichting:							
Bron: Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018							
Waterkwantiteit (TOP)	Getal	10		12	12		
Omschrijving: Het aantal TOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.							
Toelichting:							
Bron: Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018							
P3-4 De leefomgeving is gezond en veilig							
Luchtkwaliteit (10 µg/m3)	%						
Omschrijving: Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van PM2,5 (10 µg/m3)							
Toelichting: De indicator is meer gericht op de beleidscyclus. Nieuwe prestatie-indicatoren worden voorbereid voor de kadernota 2026.							
Bron: RIVM monitoringsrapportage. Voor tussenliggende jaren tot 2030 worden geen prognoses berekend.							
Luchtkwaliteit (20 µg/m3)	%						

Omschrijving:

Toelichting: De indicator is meer gericht op de beleidscyclus. Nieuwe prestatie-indicatoren worden voorbereid voor de kadernota 2026.

Bron: Monitoringstool NSL (RIVM), Voor tussenliggende jaren tot 2030 worden geen prognoses berekend.

Luchtkwaliteit (40 µg/m³) %

Omschrijving:

Toelichting: De indicator is meer gericht op de beleidscyclus. Nieuwe prestatie-indicatoren worden voorbereid voor de kadernota 2026.

Bron: Monitoringstool NSL (RIVM). Voor tussenliggende jaren tot 2030 worden geen prognoses berekend.

Vliegverkeer %

Omschrijving: De procentuele afname van het aantal personen dat hinder ondervindt van vliegtuiglawaai per jaar. Ervaren geluidhinder van vliegtuigen specifiek uit de monitor.

Toelichting: De indicator is meer gericht op de beleidscyclus. Nieuwe prestatie-indicatoren worden voorbereid voor de kadernota 2026.

Bron: GGD, onderzoek eens per 4 jaar

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd

1. Toezicht houden op de waterkeringen en werken aan gevolgbeperving bij overstromingen vanuit de provinciale wettelijke taken. De waterschappen leveren de resultaten van de toets op veiligheid van de regionale keringen aan. Ook voeren we samen met onze partners bovenregionale stresstesten uit voor extreme neerslagsituaties.
2. Realiseren van de doelen van het programma Mooie en Veilige Dijken. In 2025 ligt de focus op de planuitwerkingsfase van de meekoppelkansen in de verschillende dijktrajecten binnen de Sterke Lekdijk en herijking van de samenwerkingsafspraken met betrekking tot de aansturing van de meekoppelkansen met HDSR.
3. Versnellen en intensiveren van klimaatadaptatie door het nemen van klimaatadaptatieve maatregelen uit het 2e Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie 2025-2028. Beoogd is om dit programma eind 2024 door GS vast te laten stellen.

3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit

1. Vaststellen definitief Handelingsperspectief KRW op basis van Statenbrief en [notitie handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water](#).
2. Uitvoeren van onderzoeken en maatregelen in het kader van de nieuwe Deltaregio Centraal Holland waarbij maatregelen ter verbetering van het watersysteem worden ingebracht in verschillende RO-trajecten zoals NOVEX Groene Hart. Dit zijn maatregelen voor het vasthouden en bergen van water.

3. Uitvoeren van maatregelen in het kader van de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug en de Zoetwaterregio Oost Nederland (ZON). Dit zijn o.a. maatregelen om te veel en te weinig water te voorkomen (zie ook 3.3).

3.3 Bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust

1. Het uitvoeren van bodem- en grondwatersaneringen vanuit onze wettelijk taak. Het gaat om locaties waar nog risico's zijn: de zogenaamde Spoed-locaties (41 locaties). Daarnaast bodemonderzoek naar PFAS verontreinigde locaties en aanpak van diffuus lood in de Ronde Venen.
2. Verbeteren grondwaterkwaliteit en grondwaterkwantiteit zoals opgenomen in de Statenbrief met [Notitie handelingsperspectief Kaderrichtlijn Water](#), met als doel voldoende schoon grondwater voor de functies drinkwater, natuur en landbouw.
3. Maatregelen formuleren en uitvoeren tegen verdroging en vernatting van natuur, landbouw en stedelijk gebied in het kader van de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug en het Utrechts Programma landelijk gebied, zodat de provincie klimaatbestendig is.
4. In gebieden waar druk is op het gebruik van de ondergrond, zoals in Woerden en de gemeente Utrecht, samen met gemeenten en waterschappen oplossingen en afspraken maken over de inrichting van de ondergrond, waarbij verschillende belangen afgewogen worden als het beschermen van het grondwater voor drinkwater en benutten van de ondergrond voor bodemenergie.

3.4 De leefomgeving is gezond en veilig

1. Adviseren over een gezonde leefomgeving door gebruik te maken van de gezondheidsscan en onderzoekt hoe gezondheidskennis een basis kan vormen voor ruimtelijke keuzes. Samen met gemeenten en andere partners wordt gewerkt aan de uitvoering van gezondheidsambities en het vergroten van kennis en bewustwording bij inwoners, waaronder scholieren, om gedragsverandering te stimuleren.
2. In het kader van het verbeteren van de die naderen aan de WHO-advieswaarden, beleidslijnen en een routeplan voor 2030 worden ontwikkelen in lijn met de nieuwe EU-grenswaarden. Uitvoeringsmaatregelen zoals elektrificatiepunten voor binnenvaartschepen en samenwerking met gemeenten op het gebied van houtstook worden ondersteund door participatie- en innovatieprojecten, waaronder citizen science-initiatieven voor luchtkwaliteit.
3. Uitvoeren van het nieuwe Actieplan geluid, inclusief de saneringstaak onder de Omgevingswet en evaluatie van stiltegebieden, en implementeren de Geluidproductieplafonds (GPP's). Daarnaast wordt samengewerkt met gemeenten om de negatieve gezondheidseffecten van geluid te beperken binnen de Samenwerkingsagenda geluid.
4. Organiseren een proces om een regio-breed gedragen gebiedsadvies over vliegverkeer op te stellen, zoals gevraagd door het Rijk. Daarnaast worden vliegtuigbewegingen en de bijbehorende gezondheidseffecten gemonitord, en wordt onderzocht welke aanpassingen aan het eigen kleine luchtvaartbeleid mogelijk en wenselijk zijn om de hinder beperkt te houden.
5. De Veiligheid willen we beter waarborgen, door de uitvoering van de ontwikkelde handreiking ruimtelijke ordening en externe veiligheid en waar nodig aangevuld in gemeentelijke plannen. Daarnaast worden de risico's van het vervoer van gevaarlijke stoffen gemonitord en de impact van de energietransitie op de veiligheid in de provincie Utrecht onderzocht, met specifieke aandacht voor waterstofdragende stoffen. We doen dat door de samenwerking met omgevingsdiensten, Veiligheidsregio Utrecht en Utrechtse gemeenten om externe veiligheidsrisico's in omgevingsvisies en -plannen te beperken, en dus de deelname aan de stuurgroep basisnet om risico's van gevaarlijke stoffen tijdens vervoer te reduceren. Daarnaast onderzoeken van de noodzaak van regels voor externe veiligheid in de provinciale omgevingsverordening.

- De uitvoering van de VTH-taken wordt inhoudelijk en financieel verbeterd door het volgen van het Uitvoeringsprogramma VTH 2025 en het verbeteren van de monitoring op doelen uit de Uitvoering- en Handhavingsstrategie. Daarnaast wordt bijgedragen aan het proces van het realiseren van één gezamenlijke omgevingsdienst in Utrecht.

3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd

- Bijdragen leveren aan diverse onderzoeks- en pilottrajecten die tot doel hebben om de kennis over bodemdaling en broeikasuitstoot te vergroten. Deze kennis gebruiken we om de aanpak van bodemdaling in de Utrechtse veenweidegebieden te verbeteren. Het gaat o.a. om het uitvoeren van onderzoeken in het kader van het Veenweiden Innovatie Centrum (VIC), Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweiden (NOBV) en het onderzoeksprogramma LOSS (Living on Soft Soils).
- Subsidiëren van bodemdalingremmende maatregelen, zoals de aanleg van Waterinfiltratiesystemen, om hiermee uitvoering te geven aan de Regionale Veenweiden Strategie.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P3-1 Waterveiligheid en klimaatadaptatie							
Veiligheid regionale waterkeringen	Getal	92		90	90	90	90
Omschrijving: Het percentage regionale waterkeringen dat aan de veiligheidsnorm voldoen.							
Toelichting: Jaarlijks rapporten de waterschappen de toets op de veiligheid van de regionale keringen aan bij de provincie Utrecht. Dit geeft een nieuw veiligheidsbeeld en een overzicht van de noodzakelijke verbeteringsplannen voor de afgekeurde regionale waterkeringen.							
Bron: Voortgangsrapportages waterschappen							
P3-4 De leefomgeving is gezond en veilig							
Realisatie Jaarlijks Uitvoeringsprogramma VTH	%		98%	95-105%	95-105%	95-105%	95-105%
Omschrijving: Percentage van realisatie van het Jaarlijks Uitvoeringsprogramma VTH							
Toelichting:							
Bron: RUD Utrecht							
Stiltegebieden)	Getal		17000	17000	17000	17000	17000
Omschrijving: Het areaal van de stille kernen van de stiltegebieden.							
Toelichting: Het gaat om het behouden van het areaal van de stille kernen in stiltegebieden.							
Bron: GGD monitor, die eens in de 4 jaar plaatsvindt.							
P3-5 Bodemdaling en broeikasgasuitstoot							
Bodemdaling	Getal	0		300	400	400	400

Omschrijving: Het aantal aangelegde hectares per jaar met technische maatregelen om de bodemdaling te remmen, die medegefinancierd zijn door de provincie.

Toelichting:

Bron: Interne gegevens, Waterschappen

Wat gaat het kosten?

P3	Bodem, water en milieu	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P3-1	Waterveiligheid en klimaatadaptatie	-5.429	-7.425	-6.263	-3.463	-2.463	-2.263
P3-2	Zoetwatervoorziening goede kwaliteit	-836	-1.023	-1.276	-1.276	-1.276	-1.276
P3-3	Bodem- en grondwatersysteem is schoon	-2.363	-4.941	-2.636	-2.386	-2.386	-2.386
P3-4	De leefomgeving is gezond en veilig	-14.020	-16.166	-16.314	-14.813	-14.638	-14.617
P3-5	Bodemdaling en broeikasgasuitstoot	-690	-5.285	-4.726	-4.685	-3.919	-3.596
Totaal exploitatie		-23.338	-34.840	-31.215	-26.623	-24.682	-24.138
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	4.631	6.005	1.487	2.089	323	0
	Toevoegingen	6.418	1.208	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves		-1.786	4.797	1.487	2.089	323	0
Totaal P3 Bodem, water en milieu		-25.124	-30.043	-29.728	-24.534	-24.359	-24.138

Overzicht totaal lasten en baten

P3	Bodem, water en milieu	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Lasten	27.737	41.788	32.643	28.051	26.110	25.566
	Baten	4.399	6.948	1.428	1.428	1.428	1.428
Totaal exploitatie		-23.338	-34.840	-31.215	-26.623	-24.682	-24.138
Mutaties reserves		-1.786	4.797	1.487	2.089	323	0
Totaal P3 Bodem, water en milieu		-25.124	-30.043	-29.728	-24.534	-24.359	-24.138

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 lager dan in 2024, en nemen de komende jaren af. Dit wordt vooral veroorzaakt door lagere lasten bij beleidsdoel 3.3 (bodem). De belangrijkste reden is dat zowel aan de lasten als aan de baten kant de aangevraagde SPUK middelen Bodem 2024 voor het programma bodemsanering nog niet zijn verwerkt. Verwachting is dat het besluit van het ministerie eind 2024 komt. Bij de voorjaarsnota zullen wij de ontvangen bedragen verwerken aan zowel de lasten als baten kant. Daarnaast is middels de Kadernota 2025 dekking via 3.5 bodemdaling voor de versnelling van de organisatieontwikkeling.

Baten

Voor de Klimaatadaptatie zijn er middelen beschikbaar gesteld uit de Katernota 2025, die verwerkt zijn in de begroting. Aanvullende baten komen de komende jaren beschikbaar als eind 2024 PS besluiten om de coalitiemiddelen voor klimaatadaptatie vrij te geven uit de algemene reserve.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Res. Agrarisch natuurbeheer	0	1.208	0	0	0	0
Totaal stortingen	0	1.208	0	0	0	0
Res proj Asbestdaken	0	550	0	0	0	0
Res proj Mooie en veilige dijken	0	980	0	0	0	0
Res. Egalisatie bodemsanering	0	3.377	0	0	0	0
Res. IGP/RAP (LG)	0	0	389	1.000	0	0
Res. Last Subs (BWM)	0	1.098	1.098	1.089	323	0
Totaal onttrekkingen	0	6.005	1.487	2.089	323	0
Saldo mutaties reserves	0	-4.797	-1.487	-2.089	-323	0

Verbonden partijen

- Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) *
- Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *

4. Klimaat en energietransitie

Programmadoel

In de Omgevingsvisie is opgenomen dat de provincie Utrecht zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 klimaatneutraal wil zijn. Het streven is om in 2040 een klimaatneutrale energievoorziening te hebben. Ook wil de provincie de transitie naar een circulaire samenleving versnellen. Het realiseren van deze ambitieuze doelstellingen is een gezamenlijke opgave waarvoor de inzet van de rijksoverheid, gemeenten, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners randvoorwaardelijk is.

De provincie Utrecht versnelt de energietransitie door te sturen op energiebesparing en uitbreiding van productie van duurzame energie met aandacht voor de haalbaarheid en betaalbaarheid voor alle inwoners. Ook andere begrotingsprogramma's dragen bij aan het verlagen van de CO₂-uitstoot (zie klimaatparagraaf) en de transitie naar een circulaire samenleving.

Een van de belangrijkste uitdagingen voor de energietransitie op dit moment is de file op het elektriciteitsnet. De netcongestie zet diverse ambities van de provincie Utrecht op het gebied van onder andere woningbouw, bedrijven(terreinen), mobiliteit en energietransitie onder grote druk. Het Rijk en de netbeheerders hebben de provincie gevraagd om hier samen met de regio's meer (ruimtelijke) regie op te pakken.

In 2024 is een visie ontwikkeld op het toekomstige energiesysteem van de provincie Utrecht. Op basis van deze Energievisie wordt in 2025 het huidige programmaplan Energietransitie vernieuwd.

Beleidsdocumenten

- [Programmaplan Energietransitie 2020-2025 \(PS 29 januari 2020\)](#)
- [Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 \(PS 2 juni 2021\)](#)
- [RES 1.0 regio Amersfoort \(PS 30 juni 2021\)](#)
- [RES 1.0 regio Foodvalley \(PS 30 juni 2021\)](#)
- [RES 1.0 regio U16 \(PS 6 oktober 2021\)](#)
- [Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat \(P-MIEK\) 1.0 \(GS 4 juli 2023\)](#)
- [Beleids- en Toetsingskader Lokaal Eigendom en Participatie bij windenergie \(PS 26 juni 2024\)](#)
- De Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul (PS 2 oktober 2024)

Wat willen we bereiken?

4.1 De gebouwde omgeving gebruikt minder energie en wordt duurzamer verwarmd.

1. Een vermindering van het energiegebruik per inwoner van 1,5% per jaar.
2. Een groter aandeel duurzame warmtebronnen voor het verwarmen van gebouwen.

4.2 De opwekking van duurzame elektriciteit is sterk toegenomen.

1. Vergroten van aandeel duurzame energie (zon op dak, zon op land en wind op land) om in 2030 minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik in de provincie Utrecht op te wekken uit hernieuwbare bronnen.
2. Minimaal 50% lokaal eigendom bij de realisatie van (grootschalige) hernieuwbare elektriciteitsprojecten.

4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief.

1. Toegang tot informatie, kennis en financiering voor verduurzaming van de eigen woning of participatie in duurzame opwek voor alle inwoners.
2. Innovaties leveren een bijdrage aan het versnellen van de energietransitie in de provincie Utrecht.
3. Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op de energietransitie.

4.4 De energie-infrastructuur is beter afgestemd op vraag en aanbod van (duurzame) energie.

1. Slimme, netbewuste oplossingen die zoveel mogelijk borgen dat de woningbouw (bestaand en nieuw) en bedrijvigheid doorgang kunnen blijven vinden zonder het elektriciteitsnet extra te belasten.
2. Het zo mogelijk versneld doorlopen van de ruimtelijke procedures voor inpassing van de grotere netinfrastructuurprojecten met behulp van een 'dedicated' ingericht team.
3. Het aandragen van prioritaire projecten voor de ontwikkeling van ons energiesysteem van de toekomst (2050) (dat doen we op basis van de energievisie en de P-MIEK 2.0) die zo mogelijk voorrang krijgen in de investeringsplannen van de netbeheerders.

4.5 Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal.

1. De drie doelen uit de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050, te weten (1) minder milieudruk, (2) meer leveringszekerheid en (3) een toekomstgerichte regionale economie.
2. Daartoe verminderen van het gebruik van abiotische (niet hernieuwbare), primaire (voor het eerst gebruikte) grondstoffen in en door de provincie Utrecht.
3. Daartoe versnellen van de transitie naar een circulaire samenleving.

4.6 De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord.

1. Verlaging van de broeikasgasuitstoot in de gehele provincie Utrecht met 55% in 2030 (ten opzichte van 1990) en netto nul uitstoot in 2050. We kunnen de uitstoot van broeikasgassen met ongeveer 95% verminderen. De laatste 5% uitstoot zal er ook nog in 2050 zijn. Door CO₂ uit de atmosfeer te onttrekken – zogenaamde negatieve emissies – kunnen we naar netto nul emissies in 2050.
2. Daartoe sturen op de indicatieve restemissies per klimaattafel (klimaatsector).
3. Met de eigen organisatie zelf het goede voorbeeld geven t.a.v. het terugdringen van de broeikasgasuitstoot.

Effectindicatoren

Effectindicator	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P4-2 Duurzame elektriciteit							
Duurzaam opgewekte elektriciteit	%	N.n.b.	31	33	35	37	39
Omschrijving: Het percentage duurzaam opgewekte elektriciteit van het totale elektriciteitsverbruik in de provincie.							
Toelichting:							
Bron: Energiemonitor							
Hernieuwbare energie (V-3)							
	Getal	N.n.b.	13	14	15	16	17
Omschrijving: De totale productie van hernieuwbare energie in peta joule (PJ).							
Toelichting:							
Bron: Energiemonitor							
P4-5 Circulaire Samenleving							
Productie afval	Mton	n.n.b.	n.v.t.	< 2.71	< 2025	< 2026	< 2027
Omschrijving: De totale productie van afval in de provincie Utrecht. Het gaat om het totale verbruik van inwoners en bedrijven. Dit bedroeg 2.71 Mton in 2019. De provincie heeft hier beperkt sturing op.							
Toelichting:							
Bron: Grondstoffenmonitor provincie Utrecht							
P4-6 Klimaatneutrale Samenleving							
Emissie broeikasgassen	Mton CO2- eq	N.n.v.		< 2024	< 2025	< 2026	< 2027
Omschrijving: De totale emissie van broeikasgassen in absolute aantallen volgens de bronbenadering, waarbij de locatie van de bron van de emissies leidend is (in plaats van de locatie van de verbruiker).							
Toelichting:							
Bron: RIVM Emissieregistratie							

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

4.1 De gebouwde omgeving gebruikt minder energie en wordt duurzamer verwarmd.

1. Ondersteuning van gemeenten, verenigingen van eigenaren, woningcorporaties, particuliere verhuurders, energiecoöperaties en bewonersinitiatieven bij verduurzaming van de woningvoorraad. We doen dit onder andere via samenwerkingsprojecten met gemeenten binnen het Energie Diensten Centrum (EDC). Ook wordt - afhankelijk van de uitkomst van nadere verkenning - een voorstel uitgewerkt voor een provinciaal warmtebedrijf.

2. Opschaling van het energietoezicht en ondersteuning voor energiemaatregelen (waaronder zon op dak) bij bedrijven en maatschappelijke organisaties. We doen dit onder andere via de ontzorgingsprogramma's voor maatschappelijk vastgoed (OMV) en voor MKB-bedrijven (O-MKB) en het programma verduurzaming bedrijventerreinen (PVB).

4.2 De opwekking van duurzame elektriciteit is sterk toegenomen.

1. Ondersteuning van gemeenten om zon- en windprojecten op land verder te brengen in de ruimtelijke procedure zodat deze in 2030 gerealiseerd kunnen worden met aandacht voor onder andere lokaal eigendom.
2. Vervolg van de projectbesluitprocedure voor windenergiegebieden waar de gemeenten de provincie daartoe hebben gevraagd en (indien nodig) voor gebieden waar de provincie op eigen initiatief projectbesluitprocedures vervolgd. Uitwerking hiervan zal conform het Beleidskader Lokaal Eigendom en Participatie plaatsvinden.
3. Ondersteuning van energiecoöperaties bij de realisatie van lokaal eigendom bij zonne-energie en windenergieprojecten onder andere via Energie van Utrecht en het Ontwikkelfonds. Energiecoöperaties krijgen ook steun om een grotere doelgroep te bereiken (uitvoering motie M24-14 Bekend en Bemind: Energiecoöperaties voor ons allemaal).

4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief.

1. Borging van haalbaarheid en/of betaalbaarheid in de verschillende samenwerkingsprojecten- en programma's van het Energie Diensten Centrum (EDC). We doen dit onder andere via het Meerjarig Collectief Ontzorgingsprogramma (MCO-programma) waarbinnen ook de extra middelen voor grootschalige isolatie worden ingezet (Statenvoorstel Plan inzet middelen versnelling energietransitie).
2. In samenwerking met partners kansrijke innovatieprojecten aanjagen, opzetten en uitvoeren, en projecten van andere partijen via capaciteit of subsidies ondersteunen. Ook ondersteunen we de ontwikkeling van energiehubs op bedrijventerreinen waarvoor extra middelen beschikbaar zijn gesteld (Statenvoorstel Plan inzet middelen versnelling energietransitie).
3. Behartiging van de provinciale belangen bij het Rijk en Europa omdat de energietransitie in de provincie Utrecht mede afhankelijk is van beleid van andere overheden.

4.4 De energie-infrastructuur is beter afgestemd op vraag en aanbod van (duurzame) energie.

1. Samen met gemeenten en netbeheerders organiseren we Communities of practice waarbinnen initiatieven voor wonen en werken van elkaar leren en werken aan slimme en netbewuste oplossingen.
2. In nauw overleg met de netbeheerders en betrokken gemeenten een proactieve rol pakken bij de ruimtelijke inpassing van de grotere netinfraprojecten vanaf 150 kV. Deze rol kan variëren van het organiseren van het proces tot locatiekeuze of invulling rol bevoegd gezag. .
3. Een nieuw provinciaal meerjarenprogramma infrastructuur energie en klimaat (P-MIEK 2.0) voorleggen aan Provinciale Staten op basis waarvan de netbeheerders hun investeringsplannen verder kunnen aanscherpen en prioriteren.

4.5 Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal.

1. Uitvoering geven aan de Middellange termijnstrategie circulaire samenleving door middel van de activiteiten in het bijbehorende uitvoeringsplan.
2. Onderdeel van het uitvoeringsplan is het reduceren van het gebruik van abiotische (niet hernieuwbare), primaire (voor het eerst gebruikte) grondstoffen in en door de provincie Utrecht via activiteiten op vijf focusthema's: (1) Opdrachtgeverschap, inkoop en subsidies, (2) Ruimte, (3) Circulaire bouw, (4) Vergunningverlening, toezicht en handhaving en (5) Bedrijven en ketens.

3. We zetten daarnaast in op het versnellen van de transitie via zogenaamde 'coördinerende werkzaamheden' waaronder kennisdeling, monitoring en het maken van afspraken met gemeenten en andere partners.

4.6 De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord.

1. Uitvoering geven aan de Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul door middel van de activiteiten in de bijbehorende uitvoeringsagenda.
2. Onderdeel van de uitvoeringsagenda is het monitoren van de voortgang in de zes klimaattafels (klimaatsectoren) bij het bereiken van de klimaatdoelen van de provincie Utrecht en hier intern en extern over rapporteren.
3. We zetten daarnaast in op het versnellen van de transitie via zogenaamde 'coördinerende werkzaamheden' waaronder kennisdeling, monitoring en het maken van afspraken met gemeenten en andere partners.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P4-1 Verduurzaming gebouwde omgeving							
Energiebesparingsprojecten	Getal	5	5	5	P.m.	P.m.	P.m.
Omschrijving: Het aantal ondersteunde grootschalige projecten gericht op energiebesparing/opwek bij inwoners.							
Toelichting:							
Bron: Programmateam (intern)							
Energiecontroles bedrijven	Getal	728	500	750	P.m.	P.m.	P.m.
Omschrijving: Het aantal bedrijven waar energiecontroles in opdracht van de provincie en gemeenten worden uitgevoerd							
Toelichting:							
Bron: Programmateam (intern)							
Locaties duurzame warmtewinning	Getal	6	15	15	P.m.	P.m.	P.m.
Omschrijving: Het aantal locaties/zoekgebieden voor grootschalige duurzame warmtewinning waar de provincie ondersteuning biedt.							
Toelichting:							
Bron: Programmateam (intern)							
Ondersteunde trajecten maatschappelijke organisaties	Getal	504	600	700	P.m.	P.m.	P.m.
Omschrijving: Het aantal vestigingen van maatschappelijke organisaties waar de provincie ondersteuning geeft bij energiebesparing en/of duurzame opwek							
Toelichting:							
Bron: Programmateam (intern)							

P4-2 Duurzame elektriciteit

Locaties grootschalige opwek	Getal	22	30	30	P.m.	P.m.	P.m.

Omschrijving: Het aantal locaties/zoekgebieden voor grootschalige duurzame opwek van elektriciteit waar de provincie ondersteuning biedt of zelf projectbesluitprocedures vervolgd.

Toelichting:

Bron: Programmteam (intern)

P4-3 Inclusiviteit en innovatie

Het aantal innovatietrajecten waarin haalbaarheid en/of betaalbaarheid zijn geborgd	Getal	2	2	2	P.m.	P.m.	P.m.

Omschrijving: Het aantal ontwikkelde verduurzamingsprojecten voor inwoners waarin haalbaarheid en/of betaalbaarheid zijn geborgd

Toelichting:

Bron: Programmteam (intern)

Pilots innovatie	Getal	6	5	5	P.m.	P.m.	P.m.

Omschrijving: Het aantal pilots van energie-innovaties waar de provincie bij betrokken is.

Toelichting:

Bron: Intern

P4-4 Energie-infrastructuur

Energie-infrastructuurprojecten	Getal	N.v.t.	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5

Omschrijving: Als prestatie-indicator voor het RO-spoor/snelser bouwen hanteren we het aantal energie-infrastructuurprojecten waar we als provincie Utrecht een rol hebben.

Toelichting:

Bron: Programmteam (intern)

Netbewuste oplossingen	Getal	N.v.t.	30	30	40	50	60

Omschrijving: Voor de netbewuste oplossingen gaat het om het aantal partijen dat via de Community of Practice (CoP) betrokken is en werkt aan oplossingen voor wonen en werken.

Toelichting:

Bron: Programmteam (intern)

Projecten P-MIEK	Getal	N.v.t.	10	10	10	10	10

Omschrijving: Voor het P-MIEK betreft dit 5 P-MIEK *concrete* projecten en 5 P-MIEK *verkenningprojecten*.

Toelichting:

Bron: Programmteam (intern)

P4-5 Circulaire Samenleving

Afval organisatie provincie Utrecht	Ton	233	n.v.t.	60	< 2025	< 2026	< 2027

Omschrijving: Afval organisatie provincie Utrecht. Doel is om in 2025 50% te reduceren ten opzichte van 2019 (121 ton). Omdat er vluchtelingen gehuisvest worden in het provinciehuis is in 2023 een toename te zien. Doel voor 2030 is 75% reductie ten opzichte van 2019 (30 ton).

Toelichting:

Wat gaat het kosten?

P4	Klimaat en Energietransitie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P4-1	Verduurzaming gebouwde omgeving	-3.779	-4.970	-4.775	-4.301	-4.307	-4.307
P4-2	Duurzame elektriciteit	-1.624	-2.391	-1.544	-1.544	-1.544	-1.624
P4-3	Inclusiviteit en innovatie	-3.459	-3.961	-4.027	-3.954	-3.888	-3.888
P4-4	Energie-infrastructuur	-206	-745	-622	-638	-662	-669
P4-5	Circulaire Samenleving	-886	-1.340	-315	-315	-315	-315
P4-6	Klimaatneutrale Samenleving	-714	-514	-455	-455	-455	-455
Totaal exploitatie		-10.668	-13.921	-11.738	-11.207	-11.170	-11.257
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	0	1.564	0	0	0	0
	Toevoegingen	303	3.000	4.000	5.000	2.000	0
Totaal mutaties reserves		-303	-1.436	-4.000	-5.000	-2.000	0
Totaal P4 Klimaat en Energietransitie		-10.972	-15.357	-15.738	-16.207	-13.170	-11.257

Overzicht totaal lasten en baten

P4	Klimaat en Energietransitie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Lasten	12.385	15.196	13.775	13.229	13.222	12.479
	Baten	1.717	1.275	2.038	2.023	2.052	1.222
Totaal exploitatie		-10.668	-13.921	-11.738	-11.207	-11.170	-11.257
Mutaties reserves		-303	-1.436	-4.000	-5.000	-2.000	0
Totaal P4 Klimaat en Energietransitie		-10.972	-15.357	-15.738	-16.207	-13.170	-11.257

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024**Lasten**

- Bij beleidsdoel P4-2 Duurzame elektriciteit wordt het verschil veroorzaakt doordat de ontvangst van de CDOKE-Rijksmiddelen voor programma 4 in 2024 op een andere manier is begroot dan in 2025. In de begroting van 2024 zijn zowel de lasten als de baten verhoogd, terwijl in de begroting van 2025 alleen de baten zijn verhoogd. Hierdoor valt het saldo in 2025 lager uit. De verhoging van de lasten zal worden opgenomen in de Voorjaarsnota 2025.

- Bij beleidsdoel P4-5 Circulaire Samenleving zijn vanaf 2025 alleen personeelslasten en geen materiële lasten opgenomen. In het Coalitieakkoord is een structureel bedrag van € 2 mln. per jaar opgenomen voor dit beleidsdoel en dit budget wordt nog geëffectueerd bij de vaststelling van het Statenvoorstel Middellange termijnstrategie circulaire samenleving eind 2024. Hierin worden deze middelen via een begrotingswijziging toegevoegd.
- Volgens het Statenvoorstel Inzet middelen versnelling energietransitie (PS 26 juni 2024) is een bedrag van in totaal € 14 mln. toegevoegd aan de reserve energietransitie. De onttrekkingen vanaf 2025 zullen worden opgenomen in de Voorjaarsnota 2025.
- In het Statenvoorstel Zomernota 2024 is voorgesteld een nieuwe bestemmingsreserve in te stellen voor financieringsinstrumenten energietransitie. Als PS besluiten tot het instellen van deze reserve zal dit in de Voorjaarsnota 2025 verwerkt worden.

Baten

- Bij beleidsdoel P4-6 is de structurele dekking voor de uitvoering van de Utrechtse Klimaataanpak deels afkomstig uit uitvoeringsgelden vanuit het Klimaatakkoord van het Rijk (CDOKE).

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Res. Energietransitie	0	3.000	4.000	5.000	2.000	0
Totaal stortingen	0	3.000	4.000	5.000	2.000	0
Res. Energietransitie	0	1.564	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	1.564	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	1.436	4.000	5.000	2.000	0

Verbonden partijen

Stedin Holding N.V.

5. Bereikbaarheid: Publieke mobiliteit

Programmadoel

Na Corona zijn reispatronen veranderd. We zien dat op bepaalde dagen van de week minder mensen het openbaar vervoer gebruiken. Tegelijkertijd leiden de verstedelijking en de mobiliteitstransitie tot meer OV-gebruik. Het is belangrijk om OV-producten aan te bieden die deze groei mogelijk maken. Bovendien hebben meer mensen minder te besteden en vinden wij het belangrijk dat er voldoende aandacht is voor de sociale functie van het OV.

In het coalitieakkoord 'Aan de slag voor Utrecht' staat dat de provincie een voor iedereen goed en toegankelijk OV wil en dat de beschikbaarheid van het OV in het landelijk gebied verder wordt onderzocht. Om dit te realiseren werken we verder aan een betaalbaar en dekkend OV-systeem binnen de context van Publieke Mobiliteit. Het doel van Publieke Mobiliteit is het verbeteren van de deur tot deur bereikbaarheid voor iedereen door een betere ketenintegratie van verschillende deelsystemen, zoals OV, flexibel vervoer, deelmobiliteit, doelgroepenvervoer.

Binnen het programma 'Publieke Mobiliteit' zetten we in op vier pijlers om het hoofddoel van duurzame, gezonde en veilige bereikbaarheid te bereiken:

1. Versterken en koesteren netwerk
2. Duurzaam concessie management
3. Aantrekkelijke knooppunten
4. Duurzaam beheer en realisatie van OV-infrastructuur

Het proces om te komen tot publieke Mobiliteit is er een van meerdere jaren. In de termijn van het Uitvoeringsprogramma zetten we in op de transitie van een uitsluitend op OV georiënteerd programma, naar een programma voor publieke mobiliteit. OV en knooppunten vormen kernelementen van publieke mobiliteit.

Beleidsdocumenten

- [Omgevingsvisie Provincie Utrecht](#), vastgesteld door PS op 10 maart 2021, eerstvolgende actualisatie in 2026
- [Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029](#), vastgesteld door GS op 2 juli 2024, eerstvolgende actualisatie in 2027.
- Uitvoeringsprogramma Publieke Mobiliteit 2024-2029, vastgesteld door GS op 22 oktober 2024, eerstvolgende actualisatie in 2027.
- Het Bereikbaarheidsprogramma en de daarbij behorende uitvoeringsprogramma's worden in 2027 geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Voor 2029 worden nieuwe programma's opgesteld op basis van de Omgevingsvisie van dat moment.

Voor publieke mobiliteit gelden daarnaast nog de volgende vastgestelde beleidsdocumenten:

- [Nota van uitgangspunten concessie](#), vastgesteld door PS op 11 mei 2022
- [OV netwerkperspectief 2025-2050](#), vastgesteld door PS op 11 mei 2022
- [Sporagenda](#), vastgesteld door GS op 19 december 2023
- [Beheervisie tramsysteem](#), vastgesteld door GS op 24 maart 2020

Wat willen we bereiken?

5.1 Versterken en koesteren netwerk

1. Het versterken van de OV-bereikbaarheid door het realiseren van nieuwe verbindingen en het opwaarderen of verleggen/verlengen van bestaande verbindingen in het netwerk.
2. Verbeteren OV-exploitatie door het wegnemen van bereikbaarheidsknelpunten.
3. Verbeteren fysieke en sociale toegankelijkheid van het OV en de betaalbaarheid van het OV voor mensen met een krappe beurs.

5.2 Duurzaam concessie management

1. Meer reizigerstevredenheid over het OV in de provincie Utrecht
2. Effectievere uitvoering van het OV
3. Het terugdringen van de negatieve effecten van publieke mobiliteit op de omgeving

5.3 Aantrekkelijke knooppunten

1. Geprioriteerde hubs/OV knooppunten hebben een hogere kwaliteit

5.4 Duurzaam beheer en realisatie van ov-infrastructuur

1. De bestaande infrastructuur is op orde en beschikbaar op het vastgestelde kwaliteitsniveau
2. We onderhouden onze OV-assets duurzamer

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

5.1 Versterken en koesteren netwerk

1. Tot 2035 inzet op 'Beter benutten' en doorontwikkelen samenhangend systeem van trein, tram, Bus Rapid Transit (BRT), bus en aanvullend OV waarbij we ons fijnmazige OV-basisnetwerk, met ook een goede OV bereikbaarheid voor het landelijke gebied behouden en de grote corridors versterken. Uitbreiden en opwaarderen van het BRT-netwerk van U-liner en U-link en de ontwikkeling van Publieke Mobiliteit staan hierbij centraal.
2. In samenhang uitwerken van de verstedelijkingsopgave en de grootschalige ontwikkelingen in het OV na 2035 (OV-schaalsprong). Dit door nu verkenningen en planstudies uit te voeren zodat tijdig kan worden gestart met OV-infrastructuur projecten die een langere doorlooptijd kennen.
3. Het ontwikkelen van een reisproduct waar alle minima van kunnen profiteren.

5.2 Duurzaam concessiemanagement

1. Goede uitvoering en afronding van de lopende concessies, waarbij de focus ligt om de dienstregeling op niveau te krijgen en nog te houden. De huidige concessies lopen tot eind 2025, tot die periode sturen we op een goede uitvoering van beide concessies.
2. Borgen van een goede implementatie van en sturing op een betrouwbare en duurzame uitvoering nieuwe concessies Utrecht Binnen en Utrecht Buiten die in december 2025 starten. Dit is inclusief de invoering van een emissievrije vloot.
3. Implementeren beleid voortkomend uit de actielijn versterken en koesteren van het OV-netwerk. Zoals onder meer de invoering van het rijden van de tramlijn naar Utrecht Science Park in het weekend, het stapsgewijs versterken van OV naar grootschalige woningbouwlocaties en producten voortkomend uit de ontwikkeling reisproducten voor minima en van publieke mobiliteit. Implementatie van nieuwe BRT-verbindingen.

5.3 Aantrekkelijke knooppunten

1. Sturen op een integrale invulling van hub/knooppuntontwikkeling van de prioritaire hubs/knooppunten, met de focus op de fysieke integratie van diverse (deel)mobiliteitsystemen.
2. Ontwikkelen Integrale hub/knooppunten aanpak met categorisering en prioritering vanuit het perspectief van Publieke Mobiliteit, inclusief ontwikkelkader. In het ontwikkelkader staan normen voor onder andere: toegankelijkheid, bewegwijzering, deelmobiliteit en verkeersrouting/parkeren.
3. Inrichten samenwerking en governance voor een integrale hubaanpak, met de diverse stakeholders die betrokken zijn bij een hub/knooppuntontwikkeling.

5.4 Duurzaam beheer en realisatie van ov-infrastructuur

1. Duurzame realisatie van de projecten uit het Meerjaren Investeringsplan Mobiliteit (MIPM)
2. Duurzame realisatie van de maatregelen uit het Meerjarenonderhoudsprogramma 2025 en het in beheer nemen van nieuwe OV-assets

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie	Streef-waarde	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2023		2025	2026	2027	2028
P5-2 Duurzaam concessiemanagement							
Waardering openbaar vervoer (V-6)	Getal	7,9	7,5	>= 7,5	>= 7,5	>= 7,5	>= 7,5
Omschrijving:							
Toelichting:							
Bron:	Nationale databank wegverkeersgegevens (NDW) + onderliggende databronnen (eigen data provincie en externe data)						

Wat gaat het kosten?

P5	Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P5-1	Versterken netwerk	-6.780	-10.639	-12.268	-11.968	-11.968	-11.968
P5-2	Duurzaam concessie management	-137.866	-123.293	-112.827	-116.127	-116.627	-115.627
P5-3	Aantrekkelijke knooppunten	-1.059	-3.463	-1.552	-1.048	-1.048	-1.048
P5-4	Duurzaam beheer en realisatie van OV-inf	-30.072	-31.966	-31.005	-32.907	-33.031	-33.276
Totaal exploitatie		-175.778	-169.362	-157.652	-162.050	-162.674	-161.919
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	36.707	24.782	29.041	1.500	0	0
	Toevoegingen	28.128	9.000	3.576	0	0	0
Totaal mutaties reserves		8.579	15.782	25.465	1.500	0	0
Totaal P5 Bereikbaarheid Publieke mobiliteit		-167.199	-153.580	-132.187	-160.550	-162.674	-161.919

Overzicht totaal lasten en baten

P5	Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Lasten	199.090	205.533	175.926	180.324	180.948	180.193
	Baten	23.312	36.171	18.274	18.274	18.274	18.274
Totaal exploitatie		-175.778	-169.362	-157.652	-162.050	-162.674	-161.919
	Mutaties reserves	8.579	15.782	25.465	1.500	0	0
Totaal P5 Bereikbaarheid Publieke mobiliteit		-167.199	-153.580	-132.187	-160.550	-162.674	-161.919

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

Het verschil van lagere lasten circa € 30 mln. wordt als volgt verklaard.

In 2024 zijn de activiteiten met betrekking tot de regiotaxi overgedragen naar de gemeenten. Voorheen had de provincie de regierol waarbij de provincie de regiotaxi betaalde aan de vervoerders en daarna door belaste naar de gemeenten. Door het wegvallen van deze rol dalen zowel de lasten als de baten met € 18,9 mln.

Het budget voor de concessies neemt met € 8,4 mln. af. Hier spelen diverse effecten. Zo wordt verwacht dat door de gestegen reizigers effecten, de provinciale bijdrage met € 10 mln. daalt. Vanuit de coalitie middelen is bij de kadernota 2025 besloten € 6 mln. extra beschikbaar te stellen voor de exploitatie, waarvan daarna € 4 mln. is ingezet voor de dekking van het bereikbaarheidsprogramma. dit vooruitlopend op de ontvangst van de Bikker gelden in 2025.

Het budget voor Knooppunten neemt met € 1,9 mln. af. Vanuit het budget voor Knooppunten is bij kadernota 2025 € 1 mln. ingezet voor de dekking van de taakstelling. Daarnaast was het budget in 2024 incidenteel € 0,9 mln. hoger vanwege subsidies uit voorgaande jaren welke drukken in 2024.

Baten

Het verschil van lagere baten circa € 18 mln. wordt als volgt verklaard.

In 2024 zijn de activiteiten met betrekking tot de regiotaxi overgedragen naar de gemeenten. Voorheen had de provincie de regierol waarbij de provincie de regiotaxi betaalde aan de vervoerders en daarna door belaste naar de gemeenten. Door het wegvallen van deze rol dalen zowel de lasten als de baten met € 18,9 mln..

De ontvangsten ten behoeve van onderhoud assets stijgen voornamelijk door de rijksbijdrage, deze stijgt naar verwachting met € 0,9 mln. door indexatie. Door indexatie verwachten wij ook meer huuropbrengsten van circa € 0,2 mln. in 2025.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Res. Beheer en Onderhoud OV	0	0	1.076	0	0	0
Res. OV Concessie	0	9.000	2.500	0	0	0
Totaal stortingen	0	9.000	3.576	0	0	0
Res. Beheer en Onderhoud OV	0	802	2.500	0	0	0
Res. Mobiliteitsplan OV	0	3.707	16.541	0	0	0
Res. OV Concessie	0	20.273	10.000	1.500	0	0
Totaal onttrekkingen	0	24.782	29.041	1.500	0	0
Saldo mutaties reserves	0	-15.782	-25.465	-1.500	0	0

Verbonden partijen

Binnen dit programma is er geen sprake van verbonden partijen.

6. Bereikbaarheid: Gezond en veilig

Programmadoel

De regio Utrecht groeit de komende jaren flink. Om die groei mogelijk te kunnen maken én tegelijkertijd de doelen voor gezondheid en klimaat te kunnen halen zetten we met het programma gezonde en veilige mobiliteit in op het realiseren van de juiste mix van actieve mobiliteit, openbaar vervoer en schone automobiliteit en goederenvervoer. Daarbij bewaken én verbeteren we de veiligheid van állen die aan het verkeer deelnemen. We zetten in op veranderingen in reisgedrag door in bestaande én nieuwe woongebieden rekening te houden met deze principes. Dat doen we via planvormingsprocessen (samen gezonde groei bereikbaar maken), het bieden van benodigde faciliteiten (zoals meer fietsen over een sterk netwerk, laadinfrastructuur stimuleren, overslagvoorzieningen) en het informeren en motiveren van weggebruikers (verschonen van mobiliteit). Waar nodig treffen we bovendien maatregelen voor veilige infrastructuur en verkeersveilig gedrag.

In 2025 willen we komen tot afspraken met Rijk en regio voor de verdere verstedelijking van de Zuidwestkant van de regio Utrecht. De uitkomsten daarvan zullen impact hebben op de activiteiten en inzet van financiële middelen komende jaren.

In 2025 wordt de uitspraak van de Raad van State over het Tracébesluit Ring Utrecht verwacht. We zetten erop in om met het Rijk tot goede afspraken te komen voor alle hoofdwegenprojecten in onze provincie zowel Hoevelaken als de Ring Utrecht (inclusief de Noordelijke Randweg Utrecht)

Beleidsdocumenten

- [Omgevingsvisie Provincie Utrecht](#), vastgesteld door PS op 10 maart 2021, eerstvolgende actualisatie in 2026
- [Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029](#), vastgesteld door GS op 2 juli 2024, eerstvolgende actualisatie in 2027.
- Uitvoeringsprogramma Gezonde en veilige mobiliteit 2024-2029, vastgesteld door GS op 22 oktober 2024, eerstvolgende actualisatie in 2027.
- Het Bereikbaarheidsprogramma en de daarbij behorende uitvoeringsprogramma's worden in 2027 geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Voor 2029 worden nieuwe programma's opgesteld op basis van de Omgevingsvisie van dat moment.
- [Ontwikkelperspectief 2040 NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort, Gezond groeien in nabijheid](#)
- [Utrecht Nabij, Ontwikkelperspectief Regio Utrecht 2040](#)
- [Ontwikkelbeeld 2030-2040 Regio Amersfoort Centraal](#)

Wat willen we bereiken?

6.1 Meer fietsen over een sterker netwerk

1. We realiseren doorfietsroutes en nemen barrières weg.
2. Een sterk Regionaal Fiets Netwerk (RFN) gericht op vlot, veilig en comfortabel fietsen en het ontsluiten van alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten.
3. We stimuleren mensen om vaker te gaan fietsen

6.2 Veiligere infrastructuur en gedrag

1. We verbeteren de verkeersveiligheid op de provinciale infrastructuur

2. We stimuleren verkeersveilig gedrag door doelgroepgerichte verkeerseducatie, - voorlichting en - handhaving
3. We verbeteren de verkeersveiligheid op gemeentelijke wegen

6.3 Samen gezonde groei bereikbaar maken

1. We willen komen tot afspraken met Rijk en regio voor de integrale verstedelijkingsopgave waarbij we voor het mobiliteitssysteem een schaa sprong willen realiseren om zo nieuwe grootschalige woon- en werklocaties te kunnen ontsluiten.
2. We zetten in op het accommoderen van de groei van mobiliteit en het in beweging houden van de draaischijf Nederland (ov en weg) en borgen de regionale bereikbaarheid in de samenwerking met Rijk en regio.
3. We zetten in op het realiseren van de transitie naar slimme en duurzame mobiliteitskeuzes, waarbij actieve mobiliteit, het gebruik van ov en het reizen buiten de spits gestimuleerd wordt (inzet op gedragsverandering).

6.4 Verschon en mobiliteit

1. Er is zowel voor personenmobiliteit als goederenvervoer sprake van een structureel dalende lijn in CO₂-uitstoot t.o.v. 2023, zodat de klimaatambitie van -49% CO-uitstoot in 2030 wordt gehaald (t.o.v. 1990)
2. Een toename van duurzame vervoerwijzen in de modal shift van goederenvervoer
3. We dringen het gebruik van primaire grondstoffen terug en maken hergebruiken grondstoffen zoveel mogelijk met als doel volledig circulair te werken in 2030

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

6.1 Meer fietsen over een sterker netwerk

1. In 2025 realiseren we (groten)deels de doorfietsroutes Amersfoort-Utrecht, Veenendaal-Utrecht, Woerden-Utrecht, Houten-Lage Weide, IJsselstein-Utrecht.
2. In 2025 verlenen we subsidies voor het Regionaal fietsnetwerk, waardoor gemeenten en waterschap op hun fietsinfrastructuur kwaliteitsverbeteringen tot stand kunnen brengen.
3. We voeren diverse stimuleringsacties uit gericht op specifieke doelgroepen én acties gekoppeld aan de opening van doorfietsroutes

6.2 Veiligere infrastructuur en gedrag

1. We verbeteren de verkeersveiligheid op de provinciale infrastructuur
2. We stimuleren verkeersveilig gedrag door doelgroepgerichte verkeerseducatie, - voorlichting en - handhaving
3. We verbeteren de verkeersveiligheid op gemeentelijke wegen

6.3 Samen gezonde groei bereikbaar maken

1. We werken met het Rijk en de regio aan het (MIRT)Meerjaren Infrastructuur Ruimte en Transport Onderzoek A12 zone/Rijnsburg en aan de MIRT Verkenning OV en wonen om de beslisinformatie op

te leveren voor verdere verstedelijking van de Zuidwestkant van de regio Utrecht (Groot Merwede/Rijnenburg).

2. We borgen de regionale belangen in de Rijksprojecten op het hoofdwegennet en de Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) door het oppakken van een coördinerende rol binnen de regio (o.a. project Hoevelaken) en actief te werken aan inhoudelijke inbreng (Alternatief Ring Utrecht) en het uitwerken van varianten voor de NRU.
3. We stimuleren het niet en anders reizen in de provincie Utrecht door samen te werken binnen Goedopweg.

6.4 Verschonen mobiliteit

1. Stimuleren modal shift en verduurzaming van voertuigen via de samenwerking met gemeenten in Regionaal Mobiliteits Programma Midden Nederland. Daarin zetten we gezamenlijk in op advisering bij werkgebonden personenmobiliteit, ontwikkeling fietsnetwerk en fietsgebruik, duurzame ruimtelijke inrichting nieuwbouwlocaties, elektrificering van voertuigen en ontwikkeling laadinfrastructuur, openbaar vervoer en stads- en dorpslogistiek.
2. We stimuleren het goederenvervoer over water door met de regionale partners actief bedrijven te faciliteren in de overstap naar binnenvaart. We stimuleren en faciliteren clean energy hubs en laadinfrastructuur voor een dekkend laad/tanknetwerk voor duurzaam vrachtverkeer.
3. We passen onze werkprocessen aan op het klimaatneutraal en circulair werken. Ook richten we een monitor in om inzicht te krijgen in materialenstromen en circulariteitsdoelen.

Prestatie-indicatoren

Wat gaat het kosten?

P6	Bereikbaarheid Gezond en veilig	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P6-1	Meer fietsen over een sterker netwerk	-16.181	-29.858	-26.801	-23.160	-23.160	-23.160
P6-2	Veiligere infrastructuur en gedrag	-4.709	-4.768	-4.945	-4.712	-4.712	-4.712
P6-3	Samen gezonde groei bereikbaar maken	-8.677	-14.564	-12.466	-12.064	-6.778	-38.782
P6-4	Verschonen mobiliteit	-1.514	-1.370	-2.036	-2.036	-2.036	-2.036
Totaal exploitatie		-31.082	-50.560	-46.247	-41.971	-36.685	-68.689
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	22.089	28.249	12.766	8.490	3.204	35.628
	Toevoegingen	10.485	783	16.541	0	0	0
Totaal mutaties reserves		11.604	27.466	-3.775	8.490	3.204	35.628
Totaal P6 Bereikbaarheid Gezond en veilig		-19.478	-23.094	-50.022	-33.481	-33.481	-33.061

Overzicht totaal lasten en baten

P6	Bereikbaarheid Gezond en veilig	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten		32.717	53.020	46.247	41.971	36.685	68.689
Baten		1.635	2.460	0	0	0	0
Totaal exploitatie		-31.082	-50.560	-46.247	-41.971	-36.685	-68.689
Mutaties reserves		11.604	27.466	-3.775	8.490	3.204	35.628
Totaal P6 Bereikbaarheid Gezond en veilig		-19.478	-23.094	-50.022	-33.481	-33.481	-33.061

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

Het verschil van lagere lasten circa € 7,8 mln. wordt als volgt verklaard.

Het budget voor 2025 UVP Fiets daalt met ongeveer € 5 mln. en wordt voornamelijk veroorzaakt door subsidies Regionaal fietsnetwerk uit voorgaande jaren die drukken in 2024.

Bij de Regionale programma's en de afwikkeling van de oude projecten worden conform de kasritmes lagere lasten van circa € 3 mln. verwacht in 2025 .

Baten

Aan de doorfietsroutes die door de provincie in mandaat worden aangelegd voor de gemeenten, dragen de gemeenten ook een deel bij. In 2025 zijn er vooralsnog geen mandaat projecten geprogrammeerd waardoor er ook geen sprake is van een opbrengst.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Res. Mobiliteitsprogramma 2019-2023	0	233	0	0	0	0
Res. NRU	0	550	0	0	0	0
Res. Regionale Programmas	0	0	16.541	0	0	0
Totaal stortingen	0	783	16.541	0	0	0
Res. Grote wegenwerken	0	0	-5.686	0	0	0
Res. Last Subs (Ber.)	0	400	217	0	0	0
Res. Mobiliteitsplan BDU	0	2.580	40.939	204	204	19.578
Res. Mobiliteitsprogramma 2019-2023	0	16.084	-1.656	0	0	0
Res. NRU	0	0	0	0	0	9.550
Res. Regionale Programmas	0	9.185	-21.048	8.286	3.000	6.500
Totaal onttrekkingen	0	28.249	12.766	8.490	3.204	35.628
Saldo mutaties reserves	0	-27.466	3.775	-8.490	-3.204	-35.628

Verbonden partijen

Binnen dit programma zijn er geen verbonden partijen.

7. Bereikbaarheid: Infrastructuur en Benutten

Programmadoel

Binnen het programma 'Infrastructuur en benutten' zetten we in op vier pijlers om het hoofddoel van duurzame, gezonde en veilige bereikbaarheid te bereiken met provinciale infrastructuur:

- Beter benutten: optimaal benutten van de aanwezige infrastructuur door verkeer te sturen en te regelen;
- Versterken van netwerken: oplossingen voor knelpunten op het gebied van leefbaarheid, veiligheid en bereikbaarheid bedenken en programmeren.
- Duurzaam realiseren van aanpassingen aan de infrastructuur vanuit knelpunten en het duurzaam realiseren van onderhoud;
- Duurzaam beheer van infrastructuur: het in stand, beschikbaar en veilig houden van de infrastructuur op een duurzame en verantwoorde manier;

Op het moment dat duurzaam beheer en optimale benutting van de infrastructuur niet meer afdoende is om veiligheids-, leefbaarheids- of doorstromingsproblemen het hoofd te bieden wordt gekeken of het netwerk moet worden aangepast. Hiertoe volgen wij de assetmanagement methodiek.

Komend jaar ligt de focus vooral op het actualiseren van de studieprogrammering nu we niet langer volgens de trajectaanpak werken en het vergroten van de uitvoeringskracht bij de realisatie van infrastructuur.

Beleidsdocumenten

- [Omgevingsvisie Provincie Utrecht](#), vastgesteld door PS op 10 maart 2021, eerstvolgende actualisatie in 2026
- [Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029](#), vastgesteld door GS op 2 juli 2024, eerstvolgende actualisatie in 2027.
- Uitvoeringsprogramma Infrastructuur en Benutten 2024-2029, vastgesteld door GS op 22 oktober 2024, eerstvolgende actualisatie in 2027.
- Het Bereikbaarheidsprogramma en de daarbij behorende uitvoeringsprogramma's worden in 2027 geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Voor 2029 worden nieuwe programma's opgesteld op basis van de Omgevingsvisie van dat moment.
- [Netwerkperspectief provinciale wegen 2040](#), vastgesteld door PS op 29 juni 2022

Wat willen we bereiken?

7.1 Beter benutting van de regionale mobiliteitsnetwerken

1. Nu en in de toekomst de huidige beschikbare infrastructuur- en mobiliteitsnetwerken beter benutten door de inzet van multimodaal verkeersmanagement en incidentmanagement.
2. De juiste techniek op straat te hebben, wat betekent dat we op de juiste plek over de juiste en goed werkende technologie beschikken.

7.2 Versterken netwerk

1. We versterken de provinciale netwerken door het wegnemen van bereikbaarheidsknelpunten.
2. We dringen de negatieve effecten van wegverkeer op de omgeving terug en dragen bij aan biodiversiteit.
3. Het verbeteren van de veiligheid op de provinciale infrastructuur.

7.3 Duurzaam realiseren van infrastructuur en onderhoud

1. We realiseren de projecten uit het Meerjaren Investeringsplan Mobiliteit (MIPM) en het variabel onderhoud uit het Meerjaren Onderhoudsplan Mobiliteit (MOPM).
2. We realiseren vervanging en nieuwbouw meer klimaatneutraal en circulair.

7.4 Duurzaam beheren van infrastructuur

1. De bestaande infrastructuur is op orde en beschikbaar op het vastgestelde kwaliteitsniveau.
2. We beheren en onderhouden onze infrastructuur duurzamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

7.1 Betere benutting van de regionale mobiliteitsnetwerken

1. Het multimodaal regelen van verkeer op de eigen provinciale infrastructurale netwerken om deze zo goed mogelijk te benutten.
2. Uitvoering van incident management.
3. Het uitvoeren van verkeerskundig beheer van de verkeersregelinstanties op basis van een proces van continue verbetering.

7.2 Versterken netwerk

1. Jaarlijks Integrale programmering voor veiligheidsmaatregelen, bereikbaarheidsmaatregelen (alle modaliteiten), leefbaarheidsmaatregelen en faunamaatregelen bij provinciale infrastructuur: (vaar)wegen, inclusief fiets- en voetpaden.
2. Quick-scans naar de trajecten waar over één tot twee jaar groot onderhoud nodig is.

7.3 Duurzaam realiseren van infrastructuur en onderhoud

1. Duurzamere realisatie van het kasritme voor 2025 binnen het MIPM voor de onderdelen wegen en vaarwegen.
2. Duurzamere realisatie van het variabel onderhoud conform het MOPM 2025.

7.4 Duurzaam beheren van infrastructuur

1. Duurzame realisatie van de maatregelen uit het MOPM 2025.
2. Uitvoeren van inspecties op ons areaal.

Wat gaat het kosten?

P7	Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P7-1	Betere Benutting regionale mob.netwerk	-2.862	-2.575	-2.289	-2.289	-2.289	-2.289
P7-2	Versterken netwerk	-3.555	-3.537	-2.627	-2.727	-2.727	-2.727
P7-3	Duurzaam realiseren infrastr en onderh	-7.390	-5.123	-5.880	-8.192	-10.904	-12.628
P7-4	Duurzaam beheren van infrastructuur	-41.366	-33.864	-40.466	-35.930	-36.411	-36.902
Totaal exploitatie		-55.173	-45.099	-51.262	-49.138	-52.331	-54.546
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	0	1.240	2.229	0	0	0
	Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves		0	1.240	2.229	0	0	0
Totaal P7 Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten		-55.173	-43.859	-49.033	-49.138	-52.331	-54.546

Overzicht totaal lasten en baten

P7	Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Lasten	56.953	45.269	52.218	50.394	53.587	55.802
	Baten	1.780	170	956	1.256	1.256	1.256
Totaal exploitatie		-55.173	-45.099	-51.262	-49.138	-52.331	-54.546
Mutaties reserves		0	1.240	2.229	0	0	0
Totaal P7 Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten		-55.173	-43.859	-49.033	-49.138	-52.331	-54.546

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

Stijging van het budget wordt veroorzaakt door hogere kapitaallasten van € 1,4 mln. en hogere lasten voor beheer en onderhoud € 3,7 mln.. Daarnaast zijn er ook extra middelen beschikbaar gesteld bij de Kadernota 2025.

Baten

In 2024 was er bij beheer en onderhoud vaarwegen sprake van een lager budget aan baten in verband met een incidentele verrekening met Provincie Zuid-Holland met betrekking tot de overname van het Zederikse deel van het Merwedekanaal. In 2025 wordt een lager resterend bedrag verrekend met als gevolg dat de baten toenemen in de begroting.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	-	-	-	-	-	-
Res. Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	0	1.240	2.229	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	1.240	2.229	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	-1.240	-2.229	0	0	0

Verbonden partijen

Binnen dit programma is er geen sprake van verbonden partijen.

8. Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme

Programmadoel

De provincie werkt aan het verbeteren van de toegankelijkheid van cultuur en de instandhouding van waardevol erfgoed, zodat inwoners en bezoekers van de provincie Utrecht hiervan kunnen leren en genieten. We werken aan voldoende en kwalitatief goede recreatievoorzieningen, die meegroeien met de behoefte. We begeleiden de groei van het toerisme en dragen bij aan spreiding van de druk.

Het jaar 2025 is het eerste jaar van uitvoering van het nieuwe Omgevingswetprogramma Cultuur en Erfgoed 2025-2028, en het laatste jaar van het lopende Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme. Met het nieuwe CEP behouden en versterken we wat we de afgelopen jaren hebben ingezet. Zo verbreden we de inzet op bijvoorbeeld erfgoedparticipatie (Verdrag van Faro), verhogen we onze inspanningen voor de restauratie van rijksmonumenten (niet woonhuizen) en blijven we ons (pro)actief inzetten om erfgoedwaarden te borgen in ruimtelijke ontwikkelingen. De samenwerking op cultuurgebied verbreden we, binnen de Cultuurregio Utrecht, op het gebied van cultuurparticipatie en culturele voorzieningen.

Voor recreatie en toerisme betekent het dat we gaan werken aan een nieuw programma voor de periode 2026-2029. Voor de zomer zal de Kaderstelling hiervoor aan PS ter besluitvorming worden voorgelegd.

Beleidsdocumenten

- Omgevingswetprogramma Cultuur en Erfgoed 2025-2028, 'Verbindende Cultuur en inspirerend Erfgoed: toekomstbestendig en voor iedereen', vastgesteld door GS op 2 juli 2024 : [cultuur- en erfgoedprogramma 'Verbindende cultuur en inspirerend erfgoed: toekomstbestendig en voor iedereen'](#)
- Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme 2022-2025, vastgesteld door GS op 14 december 2021: "[Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme 2022-2025](#)" (PR&T)

Wat willen we bereiken?

8.1 De culturele infrastructuur is sterk en toegankelijk en ons erfgoed is behouden en beleefbaar

1. In elke gemeente is een robuuste bibliotheekvoorziening en de Utrechtse bibliotheken werken beter samen waardoor zij meer inwoners bereiken
2. Samen met gemeenten en partners is de culturele infrastructuur sterker door een pluriformer en hoogwaardig aanbod dat een diverser publiek aanspreekt en trekt.
3. Meer kinderen en volwassenen beoefenen en ervaren cultuur, zowel door cultuureducatie op school als cultuurparticipatie in de vrije tijd
4. Erfgoed en archeologie zijn duurzamer behouden en beheerd
5. Kwaliteit van de leefomgeving is sterker geworden door de kansen van ruimtelijk erfgoed te benutten
6. Erfgoed is bekender en beleefbaarder gemaakt bij een groot en divers publiek
7. UNESCO Werelderfgoederen Hollandse Waterlinies en Neder-Germaanse Limes zijn beter bekend, beleefbaar en zijn beter ingezet om de ruimtelijke kwaliteit te versterken.

8.2 Recreatie en bestemmingsmanagement zijn meer integraal onderdeel van de ontwikkelingen in de leefomgeving

1. Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar
2. Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt

3. De samenwerking tussen partners in de regio is sterker
4. Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever
5. Verblijfsrecreatie is vitaler
6. Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

8.1 De culturele infrastructuur is sterk en toegankelijk en ons erfgoed is behouden en beleefbaar

1. Via onze partnerorganisatie BiSC worden alle openbare bibliotheken in de provincie Utrecht ondersteund op het gebied van logistiek van de gezamenlijke collectie, ICT, educatie en innovatie.
2. Via onze partnerorganisaties Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht worden activiteiten en programma's aangeboden op scholen in het primair- en voortgezet onderwijs.
3. We faciliteren kennisdeling tussen culturele instellingen, zetten in op professionele ontwikkeling en ondersteunen bij de implementatie van de drie gedragscodes (o.a. Fair Practice)
4. We ondersteunen een rijksmonument (niet woonhuis) met een grote restauratieopgave (> 1 mln).
5. We helpen gemeenten bij het op orde houden van hun cultuurhistorische kennis, o.a. door actuele gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaarten te stimuleren.
6. We staan de streek- en kasteelmusea bij op het gebied van netwerkversterking, vernieuwing van de vaste tentoonstellingen en het beter zichtbaar maken van de collecties binnen én buiten de muren van het museum. We evalueren onze inzet voor streek- en kasteelmusea.
7. We ondersteunen eigenaren, gemeenten en andere stakeholders bij de herbestemming en herontwikkeling van forten en andere onderdelen van Waterlinies, zoals sluizen of (tank)grachten, om ze te benutten voor recreatie, dagtoerisme, gebiedsontwikkeling, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

8.2 Recreatie en bestemmingsmanagement zijn meer integraal onderdeel van de ontwikkelingen in de leefomgeving.

1. Het wandelroutenetwerk Utrecht-Oost wordt dit jaar gerealiseerd.
2. Met onze inbreng stelt Recreatieschap Stichtse Groenlanden een Toekomstvisie 2040 op, waarmee ook het inzicht in beheer- en onderhoudskosten verbetert.
3. We verkennen het instellen van een provinciaal platform recreatie en toerisme.
4. Er zijn in 2025 6 projecten via de uitvoeringsverordening Recreatie & Toerisme 2022-2025 gerealiseerd, die bijdragen aan bestemmingsmanagement.
5. We leveren een voorstel voor een expertteam Vakantieparken op.
6. Met onze financiële steun halen we kennisevenementen naar Utrecht die passen bij de regiopositionering.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P8-1 De culturele infrastructuur is sterk							
Bibliothekenetwerk	%	100	100	100	100	100	100
Omschrijving: Het percentage Utrechtse openbare bibliotheken (totaal negen) dat door BiSC wordt ondersteund bij innovatieve projecten en ontwikkelingen die eraan bijdragen dat bibliotheken toegankelijk blijven voor de inwoners van de provincie Utrecht. De ondersteuning van BiSC betreft het uitvoeren van (innovatieve) projecten en het (door)ontwikkelen van zowel bestaande als nieuwe bibliotheekdiensten. Hierdoor kunnen bibliotheken hun maatschappelijke rol vervullen op een toekomstgerichte wijze.							
Toelichting:							
Bron: BiSC (Bibliotheek Service Centrum)							
Cultuureducatie	%	90	90	90	90	90	90
Omschrijving: Het percentage basisscholen dat producten afneemt en/of participeert in één of meerdere programma's binnen het werkgebied van Kunst Centraal.							
Toelichting: Kunst Centraal heeft per product en programma een beeld van het gemiddeld aantal leerlingen dat per jaar deelneemt. Een exact getal is niet te geven.							
Bron: Kunst centraal							
HWL en ruimtelijke kwaliteit	Aantal	7	5	9	9	9	9
Omschrijving: Het aantal projecten dat bijdraagt aan de bekendheid, beleefbaarheid en de versterking van de ruimtelijke kwaliteit van UNESCO Werelderfgoederen Hollandse Waterlinies en Neder-Germaanse Limes.							
Toelichting: De indicator is voor 2025 aangepast							
Bron: Interne administratie							
Restauratieopgave (V9)	%	16,3		14,5	13,7	12,8	12,0
Omschrijving: Het percentage gebouwde rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis) dat wordt weergegeven als categorie 'matig' en 'slecht' naar de staat van het onderhoud. Waarbij de parameter onderhoud wordt gezien als betrouwbare indicator van de staat van het casco.							
Toelichting: Hoewel de percentages de afgelopen jaren nog iets achterblijven op de streefwaarde, daalt het percentage rijksmonumenten dat wordt weergegeven als categorie 'matig' en 'slecht' al enkele jaren op solide wijze. De verwachting is, dat bij de monumenten in de provincie Utrecht, in lijn met het landelijke beeld, het percentage matige en slechte objecten in de monitor de komende periode verder daalt als gevolg van een intensivering van de aanpak van onderhoud tijdens en na de coronaperiode. Van een deel van de objecten is de recente staat van onderhoud nog niet opgenomen in de monitor. Ook ons verhoogde subsidie-budget zal aan de gewenste versnelde daling bijdragen.							
Bron: Databank Erfgoed Monitor							
Ruimtelijk erfgoed / kwaliteit leefomgeving	Aantal		10	10	10	10	10
Omschrijving: Het aantal bijdragen aan projecten en programma's waarbij kansen van erfgoed zijn benut ten behoeve van de ruimtelijke kwaliteit.							
Toelichting: Dit is een nieuwe indicator, m.i.v. 2025 (vastgesteld in Kadernota 2025).							
Bron:							

P8-2 De bezoekerseconomie is sterk

Spreiding toerisme	Getal	5	3	3	3	3	3

Omschrijving: Het aantal uitgevoerde (subsidie)projecten op het gebied van spreiding van toerisme. Het gaat niet primair om het binnenhalen van toeristen 'sec'. Het betreft het spreiden van toeristische en recreatieve druk over de regio.

Toelichting: Vanaf 2026 werken we met een nieuw programma en mogelijk aangepaste indicatoren

Bron: Interne administratie

Wat gaat het kosten?

P8	Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P8-1	De culturele infrastructuur is sterk	-20.023	-34.124	-25.205	-24.190	-24.189	-23.655
P8-2	De bezoekerseconomie is sterk	-5.001	-8.359	-4.873	-4.602	-4.602	-4.522
Totaal exploitatie		-25.024	-42.483	-30.078	-28.792	-28.791	-28.177
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	1.314	2.759	651	500	500	0
	Toevoegingen	4.576	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves		-3.262	2.759	651	500	500	0
Totaal P8 Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme		-28.286	-39.724	-29.427	-28.292	-28.291	-28.177

Overzicht totaal lasten en baten

P8	Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Lasten	27.309	43.762	30.678	28.792	28.791	28.177
	Baten	2.285	1.279	600	0	0	0
Totaal exploitatie		-25.024	-42.483	-30.078	-28.792	-28.791	-28.177
Mutaties reserves		-3.262	2.759	651	500	500	0
Totaal P8 Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme		-28.286	-39.724	-29.427	-28.292	-28.291	-28.177

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

8.1

Het lagere lasten budget in 2025 zit voornamelijk in de subsidies voor erfgoedparels inzake monumentenzorg. Dit betreft het structurele budget terwijl in 2024 er incidenteel € 11 mln. meer budget was namelijk € 5 mln. (extra boost) en bijna € 6 mln. (doorgeschoven subsidies 2023).

In 2025 wordt daarnaast € 1,1 miljoen minder onttrokken aan de reserve voor de Hollandse Waterlinies. De middelen worden verplaatst naar de jaren 2025, 2026 en latere jaren.

8.2

De bedragen die begroot staan in 2024 en 2025 zijn (grotendeels) zo begroot bij de zomernota 2023.

Het bedrag in 2024 betreft het saldo van de lasten in 2024 voor o.a. de fietspaden Reijerscop en IJsselwetering en voor Heemstede Noord en baten voor bijdragen aan de fietspaden. In 2025 is alleen de verwachte verkoopopbrengst van de laatste RODS-bouwkavel/woning begroot van 600.000.

Bij de slotwijziging 2024 zullen de lasten en baten in 2024 en 2025 worden geactualiseerd waarbij een groot deel van de lasten zal worden overgeheveld naar 2025 aangezien werkzaamheden zijn vertraagd.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	-	-	-	-	-	-
Res proj Corona Noodfonds C&E	0	175	0	0	0	0
Res proj Nieuwe Hollandse Waterlinies	0	1.083	0	0	0	0
Res. Investeringsfonds Prov. erfgoed	0	1.200	500	500	500	0
Res. Prog LG (CenE)	0	301	151	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	2.759	651	500	500	0
Saldo mutaties reserves	0	-2.759	-651	-500	-500	0

Verbonden partijen

- Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *
- Plassenschap Loosdrecht e.o. *
- Gemeenschappelijk Orgaan Siteholder Hollandse Waterlinies *

9. Economie

Programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan een competitieve, gezonde en circulaire economie. Een economie met aantrekkelijke en toekomstbestendige voorzieningen voor bedrijven en werknemers met focus op innovatieve ontwikkelingen die bijdragen aan maatschappelijke transitie. De regio staat namelijk voor grote transformatievraagstukken, zoals verduurzaming, circulariteit en digitalisering. We proberen onze economie daar zo goed mogelijk op te richten, op voor te bereiden en het ondernemerschap te benutten om innovatieve oplossingen te vinden. We richten ons op het vergroten van de brede welvaart. Dit noemen we de nieuwe economie.

In 2025 gaan we aan de slag met het vergroenen en verduurzamen van bedrijventerreinen (Werklandschappen van de toekomst). We verhogen de organisatiegraad op bedrijventerreinen, zodat de samenwerking op bedrijventerreinen tussen bedrijven en met overheden verbetert. We herijken ons beleid voor kantoorlocaties zoals voorgesteld in het coalitieakkoord. En we geven vorm aan beleid voor Versterken Regionale Innovatiekracht. We evalueren onze verbonden partijen Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM) en NV Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU), zoals we in 2024 hebben gedaan voor de Utrecht Talent Alliantie (UTA). Op basis van de evaluaties stellen we ons beleid bij. De UTA zet een grote stap door de oprichting van het Regionaal Talent Fonds Utrecht, waarmee werkenden en werkzoekenden geschoold worden voor maatschappelijke beroepen met grote tekorten.

We gaan verder met het stimuleren van door circulair ondernemerschap en het versterken van de innovatiekracht en toekomstbestendigheid van het MKB. Dat doen we door de krachten in de regio te benutten en de samenwerking met onze partners te verstevigen. Met de hulp van ketenregisseurs worden de eerste circulaire ketens in de zorgsector gesloten.

Beleidsdocumenten

- [SV HCA \(2021\) \(twee keer per jaar voortgang en halfweg evaluatie\)](#)
- [SV ROM en EBU \(2020\)](#)
- [SV OMU \(2021\)](#)
- [REA 2020-2027](#)
- [Economische visie 2020-2027](#)
- [MTS](#)
- [SB Werklandschappen](#)
- [SB MIT](#)
- [SB Kantorenbeleid](#)
- De Economische Visie 2020 – 2027 Focus op een vitale en duurzame economie en de Regionaal Economische Agenda (REA) liggen ten grondslag aan ons beleid. De Economische Visie is op 3 maart 2021 vastgesteld door Provinciale Staten. De REA is in 2020 met partners in de regio bepaald.

Wat willen we bereiken?

9.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst

1. Een goed functionerende arbeidsmarkt die maatschappelijke transitie ondersteunt door gericht te investeren in Leven Lang Ontwikkelen en publiek-private opleidingsinitiatieven
2. Bedrijven en werknemers die beter voorbereid zijn op maatschappelijke transitie passend bij het regionaal profiel, zoals digitalisering en circulaire economie.

3. Betere aansluiting van de regionale en nationale dienstverlening voor (mkb-)ondernemers, zodat ondernemers sneller en beter geholpen worden.

9.2 Bedrijven en (kennis)instellingen werken aan innovaties voor maatschappelijke transitie passend bij het regionaal profiel

1. Stevige netwerken van bedrijven, kennisinstellingen en overheden zodat zij elkaar weten te vinden om te komen tot innovatieve oplossingen voor de maatschappelijk vraagstukken waar de provincie voor staat.
2. Meer innovatie bij bestaande bedrijven, zodat zij weerbaarder zijn bij economische veranderingen, en zodat zij kunnen bijdragen aan maatschappelijke transitie.
3. Meer nieuwe bedrijven (startups en scale-ups) die passen bij het regionaal profiel. Utrecht, kloppend hart van een gezonde samenleving (Utrecht, Heart of Health).

9.3 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit

1. Voldoende aanbod van werklocaties, zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Intensiveren, herstructureren en verduurzamen van bedrijventerreinen kent daarbinnen een belangrijke rol.
2. Toekomstbestendige groene, gezonde en goed bereikbare werklocaties/werklandschappen die bijdragen aan energieopwekking, biodiversiteit, klimaatbestendigheid en een rol spelen binnen de circulaire economie.
3. Meer en sterkere innovatielocaties waar innovatie en kennisuitwisseling tussen bedrijven, onderwijsinstellingen en andere organisaties wordt bevorderd.

Effectindicatoren

Effectindicator	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P9-1 Toekomst bedrijfsleven en werknemers							
Bruto Regionaal Product (V-7)[2]	%	1,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Omschrijving: Het percentage toename van het Bruto Regionaal Product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.							
Toelichting: Dit is een maat voor de omvang van de economie. Gemiddeld gaan we uit van een meerjarige groei per jaar van 1,5%. Onverwachte situaties, zoals corona, kunnen (tijdelijk) ingrijpend gevolg hebben voor dit percentage.							
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek							
Circulaire economie	%	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Omschrijving: Aandeel bedrijven met circulaire activiteiten.							
Toelichting: Met ingang van 2023 zijn we de circulaire bedrijvigheid op een andere manier gaan meten. We zijn overgestapt op de algemeen geldende definitie van het PBL zodat we onze monitoring kunnen laten aansluiten bij de landelijke norm. Bij deze nieuwe meetmethode wordt er minder bedrijvigheid aangemerkt als circulair. Hierdoor is de waarde van deze indicator tussen 2022 en 2023 gehalveerd van 5,8% naar 2,9%. Door de aanpassing van de indicator zijn deze waarden echter niet goed met elkaar te vergelijken en zegt dit weinig over de ontwikkeling van de circulaire bedrijvigheid.							

Bron: PAR, Provincie Utrecht

Digitale vaardigheden	Aantal	28.900	16.800	22.400	28.000	31.590	p.m.

Omschrijving: Het aantal personen dat het basisniveau aan digitale vaardigheden bereikt.

Toelichting: Tussen 2021 en 2023 zijn er 57.800 extra personen bijgekomen die ten minste het basisniveau aan digitale vaardigheden hebben bereikt. We hebben hier geen gegevens over voor 2022. Om tot een realisatiewaarde voor 2023 te kunnen komen kiezen we ervoor om de 57.800 extra personen gelijkmatig te verdelen over de jaren 2022 en 2023. De helft van dit aantal schrijven we toe aan 2023, waardoor we uitkomen op een realisatiewaarde van 28.900.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Leven Lang Ontwikkelen	Aantal	-2.600	90.000	120.000	150.000	150.000	p.m.

Omschrijving: Het aantal extra personen in de beroepsbevolking dat deelneemt aan een scholingsactiviteit.

Toelichting: We kijken hierbij naar het totaal van de economische regio Utrecht (=provincie Utrecht plus Gooi en Vechtstreek).

Bron: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

Overstappen tussen beroepen	Getal	7.100 (cijfer uit 2022)	11.025	14.700	18.375	17.550	p.m.

Omschrijving: Het aantal personen dat een overstap maakt naar een tekort- of groeiberoep.

Toelichting: We berekenen hier de netto instroom in beroepen in tekortsectoren (=instroom - uitstroom). De tekortsectoren zijn: Zorg, Onderwijs, ICT en Techniek (Bouw en Industrie). De realisatiewaarde hiernaast betreft het getal van 2022. Dit is het laatst beschikbare cijfer. We kijken hierbij naar het totaal van de economische regio Utrecht (=provincie Utrecht plus Gooi en Vechtstreek).

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Werkgelegenheid (V-8)	%	78,3	77,7	77,9	78,1	78,3	78,5

Omschrijving: Het percentage bruto arbeidsparticipatie ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (conform CBS-definitie).

Toelichting:

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

P9-2 Bedrijven werken aan innovaties maatscha

Private R&D	%	54 (=cijfer 2020)	57	58	58	58	58

Omschrijving: Het percentage private R&D van het totaal aan R&D financiering (publiek en privaat).

Toelichting: Het CBS publiceert niet jaarlijks over de data over private R&D-investeringen. De meest recente provinciale data hierover stammen uit 2020. Hierdoor kunnen we hier niet jaarlijks op rapporteren en ontbreekt er een gerealiseerde waarde voor 2023.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

P9-3 Voldoende vestigingsmogelijkheden

Groen-blauw op bedrijventerreinen	%	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Omschrijving: Percentage van bedrijventerreinen dat bestaat uit groene of blauwe oppervlak (ten opzichte van percentage verharding/verstening).

Toelichting: Vanuit beleid zetten we via het programma Werklandschappen van de Toekomst in op vergroening van bedrijventerreinen. Er wordt nog een nulmeting uitgevoerd om de huidige oppervlakte groen-blauw op bedrijventerreinen in beeld te brengen. Op basis van die nulmeting zullen streefwaarden worden bepaald.

Bron: Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

9.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst

1. We richten ons middels de UTA in 2025 op de doorontwikkeling en verdere implementatie van het Regionaal Talentfonds, waarbij werkenden en werkzoekenden per jaar succesvol worden om- en bijgeschoold om maatschappelijke transitie te ondersteunen. Daarnaast wordt structureel via de UTA bijgedragen aan het opschalen van publiek-private opleidingsinitiatieven via de diverse impulsplannen.
2. We ondersteunen, faciliteren en regisseren ondernemers en hun werknemers daar waar het nodig is in de maatschappelijke transitie, zoals circulariteit en digitalisering. Dat doen we concreet via de European Digital Innovation Hub Noordwest (EDIH-NW) op het gebied van digitalisering en via ketenregisseurs om circulaire ketens in de zorgsector te sluiten.
3. We maken werk van de verdere opschaling van de onderlinge samenwerking met de partners in de regionale mkb-dienstverlening, o.a. door aanjagen kenniscirculatie en coördinatie van bijeenkomsten. Ook kijken we naar de aansluiting op het landelijk Rijksbrede traject mkb dienstverlening om eventuele kansen voor PU te effectueren.

9.2 Bedrijven en (kennis)instellingen werken aan innovaties voor maatschappelijke transitie passend bij het regionaal profiel

1. We geven ondersteuning en nemen actief deel aan de Economic Board Utrecht (EBU), een onafhankelijk platform van CEO's en leden van raden van bestuur bij zowel ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden. We dragen het regionaal economisch profiel (Utrecht, kloppend hart van een gezonde samenleving) actief uit en onderbouwen dit profiel met een geactualiseerd regionaal economisch onderzoek en aansprekende voorbeelden. We geven ondersteuning aan de ROM Utrecht Region bij het ontwikkelen van samenwerkingen tussen bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen binnen de ecosystemen Life Science&Health, Earth Valley en New Digital Society. In 2025 geven we vorm aan de rol van launching customer als overheid, waarbij we onze inkoopkracht inzetten om innovaties voor maatschappelijke uitdagingen te vergroten.
2. In 2025 geven we uitvoering aan het aanvullende innovatiebeleid gericht op het vergroten van de innovatiekracht van (mkb-)bedrijven in de regio. We geven uitvoering aan de MIT-regeling (Mkb Innovatie Topsectoren) samen met het ministerie van Economische Zaken. Waarmee jaarlijks meer dan 60 ondernemers worden ondersteund bij het ontwikkelen van nieuwe ideeën en oplossingen passend bij het regionaal profiel. En we geven uitvoering aan de Europese regeling Kansen voor West, om initiatieven op het gebied van innovatie en klimaat te ondersteunen.
3. We ondersteunen de ROM Utrecht Region, die innovatieve bedrijven, waaronder start-ups en scale-ups, helpt in hun ontwikkeling en financiering. In 2025 gaan we de ROM evalueren en op basis daarvan vinden mogelijke wijzigingen plaats in ons beleid. Daarnaast steunen we incubators, zij begeleiden beginnende ondernemers met het oprichten van een bedrijf door het geven van financieel, bedrijfsmatig en juridisch advies. In 2025 is het dienstverleningspakket van de incubators meer gericht op beginnende bedrijven werkend aan maatschappelijke transitie passend bij ons regionaal profiel.

9.3 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit

1. We monitoren jaarlijks ontwikkelingen in vraag en aanbod op werklocaties, maken via het Provinciale Programma Wonen en Werken (PPWW) afspraken met regio's/gemeenten over nieuwe uitgifte van bedrijventerreinen en herijken het kantorenbeleid. Intensiever gebruik van bestaande werklocaties vindt plaats door uitvoering van het Plan van Aanpak Toekomstbestendige werklocaties (NV OMU), waar in 2025 eveneens een evaluatie over zal plaatsvinden.
2. Inzet op toekomstbestendige bedrijventerreinen door de organisatiegraad op bedrijventerreinen te verhogen, deel te nemen aan het Programma Werklandschappen van de Toekomst en via de Specifieke Uitkering Bedrijfsmatig Vastgoed (SpUk BV). Duurzaamheid is eveneens een belangrijk onderdeel binnen de regionale programmering met de regio's en daarmee samenhangende afspraken.
3. In 2025 verkennen we hoe beleid op het thema innovatielocaties verder vormgegeven kan worden naast de al lopende trajecten en initiatieven. Daarnaast continueren we de provinciale betrokkenheid bij USP Utrecht, de satellietlocaties in Zeist en Bilthoven en andere innovatielocaties.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P9-1 Toekomst bedrijfsleven en werknemers							
Internationals	Getal	12.427	12.250	12.500	12.750	13.000	13.250
Omschrijving:							
Toelichting:							
Bron: International Welcome Centre Utrecht Region							
P9-2 Bedrijven werken aan innovaties maatscha							
Aantal startups (incl. scaleups)	Getal	1.506	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Omschrijving: Aantal startups (incl. scaleups) in regio Utrecht.							
Toelichting:							
Bron: ROM Utrecht Region / Startup Utrecht o.b.v. Dealroom							
Bereik innovatiesubsidies	Getal	55	55	55	55	55	55
Omschrijving: Aantal gehonoreerde innovatie subsidie-aanvragen.							
Toelichting:							
Bron: Provincie Utrecht/intern							
Omvang bedrijvennetwerk	Getal	8.836	8.400	8.600	8.600	8.800	8.800
Omschrijving: Aantal bedrijven in het netwerk van de ROM Utrecht Region.							
Toelichting:							
Bron: ROM Utrecht Region							

P9-3 Voldoende vestigingsmogelijkheden

Intensiteit gebruik bedrijventerreinen	Getal	0	15.000	62.500	105.000	147.500	190.000

Omschrijving: De ruimtewinst aan (extra) m2 bedrijfsruimte per jaar door intensiever en duurzamer gebruik van bestaande bedrijventerreinen. In 2037 moet 530.000 m2 extra BVO zijn toegevoegd op het bestaande areaal van 2019. Na de aanloopjaren 2023 en 2024 betekent dit een realisatie van 42.500 m2 BVO per jaar.

Toelichting: In 2023 heeft de OMU nog geen nieuw uitgeefbare bedrijfsruimte opgeleverd. De realisatiewaarde voor 2023 is daardoor 0. De OMU heeft op het moment van schrijven wel al vier verouderde bedrijfslocaties aangekocht. Tot op dit moment laat heruitfigte van deze locaties echter nog op zich wachten, voornamelijk doordat er nog bepaalde procedures moeten worden doorlopen.

Bron: Overzicht projectbesluiten NV OMU

Organisatiegraad bedrijventerreinen		0	1	4	7	10	p.m.

Omschrijving: Aantal bedrijventerreinen dat is ondersteund door provinciale aanjagers bij de totstandkoming van samenwerkingsvormen tussen ondernemers (cumulatief).

Toelichting:

Bron: Intern

Wat gaat het kosten?

P9	Economie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P9-1	Toekomst bedrijfsleven en werknemers	-3.761	-4.611	-4.283	-4.045	-3.835	-2.185
P9-2	Bedrijven werken aan innovaties maatscha	-4.841	-6.157	-5.085	-4.629	-4.757	-4.757
P9-3	Voldoende vestigingsmogelijkheden	-732	-1.733	-1.627	-1.627	-1.627	-827
Totaal exploitatie		-9.334	-12.502	-10.994	-10.301	-10.219	-7.769
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	1.336	2.393	162	0	0	0
	Toevoegingen	3.359	3.201	3.600	0	0	0
Totaal mutaties reserves		-2.023	-808	-3.438	0	0	0
Totaal P9 Economie		-11.357	-13.310	-14.432	-10.301	-10.219	-7.769

Overzicht totaal lasten en baten

P9	Economie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Lasten	11.102	14.432	11.030	10.337	10.255	7.805
	Baten	1.768	1.930	36	36	36	36
Totaal exploitatie		-9.334	-12.502	-10.994	-10.301	-10.219	-7.769
	Mutaties reserves	-2.023	-808	-3.438	0	0	0
Totaal P9 Economie		-11.357	-13.310	-14.432	-10.301	-10.219	-7.769

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

9.1

Het verschil in de financiële positie wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere baten en de toevoeging van de bestemmingsreserve uit de jaarrekening van 2023 aan de begroting van 2024. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de huidige financiële ruimte.

Daarnaast wordt het Programma Opvolging Bedrijven in 2025 afgerond, wat eveneens impact heeft op de begroting van dat jaar.

9.2

In de begroting voor 2025 is rekening gehouden met de bezuinigingsmaatregelen uit de kadernota 2025. Een deel van de verschillen in baten komt voort uit de conservatieve jaarlijkse schatting van inkomsten vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).

Voor Innovatie wordt momenteel een Statenvoorstel (SV) voorbereid om overeenstemming te bereiken over het vrijmaken van het gereserveerde budget voor 2025 en verder, vanuit de reserve van het coalitieakkoord. Totdat hierover besluitvorming heeft plaatsgevonden, blijft dit budget voorlopig op nul staan.

Daarnaast worden de middelen voor de Economische Board Utrecht (EBU) niet langer meegenomen in de subsidies aan de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM).

9.3

Het Programma Aanjagers Organisatiegraad zal in 2025 worden beëindigd.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Res. Afw. aandelen deelnemingen	0	3.000	3.000	0	0	0
Res. Prog LG (Ec)	0	30	0	0	0	0
Res. RODS	0	171	600	0	0	0
Totaal stortingen	0	3.201	3.600	0	0	0
Res. Last Subs (Ec.)	0	538	162	0	0	0
Res. Prog LG (Ec)	0	-65	0	0	0	0
Res. RODS	0	1.920	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	0	2.393	162	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	808	3.438	0	0	0

Verbonden partijen

- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region B.V. *
- Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *

10. Bestuur

Programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan het bevorderen van de kwaliteit van het openbaar bestuur. We willen daarbij een integere, weerbare, toegankelijke en deskundige overheidspartner zijn voor onze collega-overheden en voor de inwoners van onze provincie.

Gezien de ontwikkelingen in de maatschappij, zoals het afnemende vertrouwen in de overheid, blijven wij inzetten op inclusiviteit, participatie, meer dialoog met onze inwoners, ondernemers en organisaties. We blijven toewerken naar een Europabewuste organisatie en regio en voeren daarmee onze Europastrategie uit.

Samenwerkingsrelaties worden voor ons steeds belangrijker, dat geldt zowel voor de samenwerking binnen de organisatie als voor de samenwerking met externe partners, overheid en niet-overheid. We voeren daarom de implementatie van de Nota samenwerkende partijen verder door.

Het 'ravijnjaar' dat gemeentes op zich af zien komen, evenals de grote asielopgave waar gemeenten voor staan, heeft veel effect op onze toezichhoudende verantwoordelijkheid en deze zal alleen maar toenemen. Daarnaast hebben ook andere ontwikkelingen zoals de schaarste op de arbeidsmarkt en de complexere opgaven, effect op de uitvoeringskracht van gemeenten. En daarmee op de haalbaarheid van provinciale doelen. In overleg met gemeenten, waterschappen en regio's verkennen we hoe de uitvoeringskracht er in de gehele provincie Utrecht voor staat.

Om een betrouwbare en zichtbare provincie te kunnen zijn, versterken we de integrale en strategische juridische advisering en ontwikkelen we onze communicatie-instrumenten blijvend door.

Beleidsdocumenten

- [SB Sterke Staten Doen Ertoe](#)
- [Nota Samenwerkende Partijen](#)
- [Europastrategie 2024-2034](#)
- [Sociale agenda. Wij doen mee!](#)
- [Sterk Utrechts Bestuur](#)

Wat willen we bereiken?

10.1 Het Provinciebestuur is sterk en duidelijk

1. Bevorderen dat de door de Staten gewenste verbeteringen van de bestuurlijke processen voortgang boeken.
2. De uitvoering van de Rijkstaken van de Commissaris van de Koning van blijvende hoge kwaliteit houden.
3. Een heldere verantwoording van besluiten, op basis van bestuurlijke stukken (aan GS en PS) die van goede kwaliteit zijn.

10.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces

1. Dat integriteit een onlosmakelijk onderdeel van ons professioneel handelen is en dat ieder zich inzet om niet-integer handelen te voorkomen.
2. Een weerbare en geloofwaardige overheid zijn: een integere overheid die vrij is van criminele invloeden en waarbij bestuurders en ambtenaren hun werk op een veilige manier kunnen doen, zonder dat ze daarbij te maken krijgen met agressie en intimidatie.

10.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd

1. Dat overheden (gemeenten, provincie, waterschappen, rijk), andere instanties en het bedrijfsleven met elkaar samenwerken om beïnvloeding van de onderwereld in de bovenwereld tegen te gaan, conform de Wet Bibob.
2. Blijvend werken aan de weerbaarheid van de eigen organisatie en de Utrechtse gemeenten blijven ondersteunen bij hun weerbaarheid.

10.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot

1. Bewoners, toekomstige generaties, organisaties en ondernemers op een actieve, transparante en duurzame manier betrekken bij provinciaal beleid en uitvoering
2. Uitnodigend en transparant besturen, ontvankelijk voor de expertise uit de samenleving

10.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)

1. Versterken uitvoeringskracht van gemeenten, waterschappen en regio's.
2. Conform de Europastrategie 2024-2034 de EU optimaal laten bijdragen aan de realisatie van onze provinciale opgaven.
3. Een optimaal overzicht van en professionele sturing op de samenwerkende partijen.
4. Toekomstige ontwikkelingen worden vertaald naar handelingsperspectief voor de provincie.

10.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet

1. Via het uitvoeren van interbestuurlijk toezicht bijdragen aan een sterk en krachtig openbaar bestuur, het bevorderen en toezien op een correcte uitvoering van wettelijke medebewindstaken bij de Utrechtse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.
2. Het risico-gericht, pro-actief en transparant uitvoeren van de wettelijke IBT-toezichtrol, waarbij ook ruimte is voor kennisuitwisseling en frequent dialoog met de toezichtontvangers.
3. De toezichttaak is op alle domeinen ingericht waarover afspraken zijn gemaakt via de Wet revitalisering generiek toezicht (2012) en aanvullend zijn of worden gemaakt met het Rijk (IBT Erfgoed en IBT Bibliotheken).

10.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief

1. We willen een provincie voor alle inwoners zijn. De provincie werkt mensgericht, gebruikersgericht en inclusief in haar opgaven en voert een inclusief personeelsbeleid.
2. De vitaliteit van wijken en kernen vergroten door vernieuwende aanpakken met burgers, (maatschappelijke) organisaties en gemeenten.

10.8 Het juridisch fundament wordt sterker en is goed toegerust

1. Het juridisch advies wordt gegeven aan de voorkant van een project of procedure.
2. Het juridisch advies is adviserend en meedenkend, integraal en strategisch
3. Er zijn efficiënt ingerichte uitvoerende processen (bezwaarschriften en Wet open overheid) en genoeg mensen om deze processen goed uit te voeren.

10.9 De communicatie is zichtbaar, vindbaar, verbindend en transparant

1. Verbeterde zichtbaarheid van het werk van de provincie voor inwoners en ondernemers.

2. Effectiever en efficiënter omgaan met de beschikbare communicatiekanalen, inzet en middelen.
3. In onze communicatie meer en beter anticiperen en reageren op inwoners en andere provinciale doelgroepen.

Effectindicatoren

Effectindicator	Eenheid	Realisatie	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P10-1							
Provinciebestuur sterk en duidelijk							
Opkomst provinciale verkiezingen (V-11)	%	63					
Omschrijving: De opkomstcijfers van de verkiezingen voor de Tweede Kamer (2021: 82%), Provinciale Staten (2019: 61%), en gemeenteraden (2018: 60%) weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden							
Toelichting: Het effect is pas weer bij de PS-verkiezingen in 2027 in beeld te brengen							
Bron: Kiesraad							

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we gaan uitvoeren:

10.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk

1. Verder invoeren, evalueren en doorvoeren van Sterke Staten Doen Ertoe. Vanaf september 2024 is gestart met een groot aantal verbeteringen van het vergaderproces. Over eventuele kleine aanpassingen vindt voortdurend interactie met de Staten plaats. In de zomer van 2025 worden alle gewijzigde processen systematisch geëvalueerd.
2. Optimaliseren van het proces bestuurlijke besluitvorming voor GS en PS door het proces integraal te analyseren, verbeteringen in kaart te brengen en die te implementeren.

10.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-, bestuurlijke- en bedrijfsproces

1. Uitvoeren van interventies en activiteiten in het kader van integriteit zowel gericht op cultuur (de zachte kant: gedrag) als structuur (de harde kant: opstellen en invoeren van beleid en regelingen).
2. Gesprekken met elkaar blijven voeren (met de ambtelijke organisatie en politieke ambtsdragers) over integriteit en weerbaar bestuur: workshops voor teams en voor leidinggevendenden, gesprekken met de gespreksleiders moreel beraad, vertrouwenspersonen, BBOT en PUB bijeenkomsten. Gesprekken worden gevoerd in samenwerking met de disciplines 'Integriteit', 'Veilige Publieke Taak' en de 'aanpak Ondernijning'

10.3 De aanpak van ondernijning wordt geïntensiveerd

1. Versterken van de informatiepositie door in te zetten op actieve kennisdeling met verschillende betrokken partners. In samenwerking met het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) Midden-Nederland, Provincie Noord-Holland en Provincie Flevoland realiseren van een trainingscentrum Ondernijning en Veilige Publieke Taak.

2. De regisseur Veilige Publieke Taak (VPT) helpt de Provincie en tenminste 15 gemeenten bij het vormgeven van hun agressiebeleid en stimuleert alle gemeenten en waterschappen tot het organiseren van een weerbaarheidstraining voor raad en college.
3. Uitvoeren van een Criminaliteitsbeeldanalyse (CBA) op vakantieparken in de Provincie Utrecht als onderdeel van het project Vitaliseren Vakantieparken.
4. De Wet Bibob binnen de domeinen subsidies, vergunningen, vastgoed en aanbestedingen actief toepassen.

10.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijv. participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot

1. Er wordt een participatieverordening vastgesteld, met daarin de participatiespelregels van de provincie. Om tot deze spelregels te komen worden collega's en bewoners in de vorm van een panel geconsulteerd.
2. Voortzetten van de jaarlijkse gesprekken met de samenleving over het coalitieakkoord en de drieweekelijkse werkbezoeken van GS.
3. Rondom viering van 650 jaar Stichtse Landbrief krijgen toekomstige generaties een belangrijke rol in het programma, inclusief een onderzoek om het generatieperspectief en participatie te integreren in de provinciale beleidsvorming en uitvoering.

10.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)

1. Via interviews met gemeenten, waterschappen, provincie en regio's onderzoeken waar knelpunten en kansen zitten in gezamenlijke opgaven. Aan de hand van de analyse en conclusies stellen we samen met medeoverheden een concreet Actieplan Sterk Utrechts Bestuur (SUB) op (als vervolg op eerste programma SUB) om de uitvoeringskracht te versterken. Hiervoor is versterking van de accounthoudersrol bestuurlijke zaken met aandacht voor gemeenten, waterschappen en regio's van belang.
2. In samenwerking met de Huis van de Nederlandse Provincies (HNP)- en Randstadpartners Europese actualiteiten monitoren en onze belangen behartigen binnen het Europese krachtenveld. Europese subsidiekansen koppelen aan provinciale projecten en inzetten op communicatie en efficiënte informatievoorziening over de EU voor PS, GS, ambtelijk en de hele regio.
3. Implementatie van het proces en de instrumenten uit de Nota Samenwerkende partijen binnen de gehele organisatie ten behoeve van het aangaan van samenwerkingen.
4. De impact van toekomstige ontwikkelingen op de taakuitvoering door de provincie worden betrokken bij de besluitvorming over de kadernota 2026-2029.

10.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regeling en waterschappen functioneren goed conform de wet

1. Het voorbereiden en opstellen van toezichtbeslissingen over alle Utrechtse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen, waarbij meer maatwerk wordt toegepast. Bijbehorende monitoringstrajecten en interventies worden uitgevoerd conform het beleidskader IBT en het aanvullend beleidskader IBT Huisvesting vergunninghouders.
2. (Regio)bijeenkomsten zijn georganiseerd per toezichtdomein over relevante onderwerpen om kennisdeling tussen lokale overheden te stimuleren. Thema-onderzoeken op verschillende toezichtgebieden worden voorbereid en/of uitgevoerd. Voor IBT omgevingsrecht is dat in ieder geval een landelijk thema-onderzoek naar kwaliteitscriteria.
3. Met structurele Rijksmiddelen verder inrichten en uitvoeren van IBT-erfgoed conform de gemaakte afspraken in IPO-verband. In IPO-verband verder voorbereiden van IBT-bibliotheken (naar verwachting wordt dit per 2026 een IBT-taak voor de provincies).

10.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief

1. Bewustwording creëren en mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken aanjagen binnen de organisatie door middel van sociale bril-sessies en samenwerking met de verantwoordelijke domeinen. We ondersteunen en werken daarnaast samen met gemeenten en andere relevante partners aan een inclusieve provincie.
2. Uitvoering geven aan de Actie-agenda Vitale Samenleving: de vitaliteit van kernen vergroten door gemeenschappen van burgers en gemeenten met middelen en advisering te ondersteunen. Een gemeenschap kan zich inzetten op alle aspecten van vitaliteit, dus zowel fysiek, sociaal als economisch.

10.8 Het juridisch fundament wordt sterker en is goed toegerust

1. De zichtbaarheid van de juristen binnen de organisatie vergroten door het juridisch spreekuur, een nieuwsbrief, opleiding en het versterken van het interne juridisch netwerk.
2. Het blijvend aandacht vragen voor en opleiden in klantvriendelijkheid en het adviseren in oplossingsrichtingen
3. Het kwalitatief verbeteren en efficiënt inrichten van bezwaar - en Woo processen.

10.9 De communicatie is zichtbaar, vindbaar, verbindend en transparant

1. Doorontwikkeling van aansprekend beeldgebruik en formats voor publicaties.
2. Meting effect en bereik van onze corporate communicatie
3. Implementeren omgevings- en mediamonitoring en opzetten van webcare.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P10-2 Integriteit is een vast onderdeel							
Integriteit is een vast onderdeel	Getal	187	150	170	170	170	170
Omschrijving: Het aantal nieuwe medewerkers dat de eed heeft afgelegd.							
Toelichting: Alle nieuwe medewerkers leggen de eed of de belofte af. Voorafgaande aan de eed of belofte volgen zij de workshop integriteit en ondermijning. Het streven is dat ook in 2025 en de daaropvolgende jaren alle nieuwe medewerkers de eed of de belofte afleggen. Door ontwikkelingen binnen de organisatie kan er niet altijd vooraf aangegeven worden hoeveel nieuwe medewerkers er komen werken bij de PU. Er is voor de komende jaren een indicatie gegeven.							
Bron: Intern (HRO)							
Thematische bijeenkomsten integriteit	Getal	1	1	1	1	1	1
Omschrijving: Het aantal thematische bijeenkomsten over integriteit dat in een jaar is georganiseerd.							
Toelichting: Ook in 2025 zal in onderlinge samenwerking tussen de disciplines 'Integriteit', 'Veilige Publieke Taak' en de 'aanpak Ondermijning' een PUB bijeenkomst georganiseerd worden. De ambtelijke organisatie en de politieke ambtsdragers gaan in ieder geval 1x per jaar met elkaar in gesprek over beïnvloeding, integriteit, agressie door derden en ondermijnende criminaliteit. Wat betekent dit voor ieders rol binnen de provincie (zowel ambtenaar als politieke ambtsdrager) en hoe blijven we als gehele provincie alert op deze thema's.							

Bron: Intern

P10-3 Intensievere aanpak van ondermijning

Intensievere aanpak van ondermijning	Getal	25	25	25	25	25	25

Omschrijving: Het minimum aantal Bibob-onderzoeken dat de provincie per jaar uitvoert.

Toelichting:

Bron: Beleidsregel Wet Bibob provincie Utrecht 2021

P10-5 Regionale slagkracht sterk

Europese verkenningstrajecten	Getal	12	12	12	12

Omschrijving: Het aantal verkenningstrajecten voor Europese financiering dat jaarlijks wordt uitgevoerd.

Toelichting:

Bron: Intern (Cluster Europa)

Regionale slagkracht is sterk	Getal	4	4	4	4

Omschrijving: Het aantal aanvragen voor Europese financiering per jaar

Toelichting:

Bron: Intern (Cluster Europa)

P10-6 Gemeenten, waterschap conf. wet

IBT-interventie	Getal	3		0	0	0	0

Omschrijving: Het aantal (van totaalaantal) toezichtontvangers waarbij de IBT-interventieladder trede 3 (actief toezicht) of hoger (juridische interventie) voor één of meer toezichtgebieden wordt toegepast

Toelichting:

Bron: Intern (cluster IBT)

IBT-preventief financieel toezicht (V-10)	Getal	0		0	0	0	0

Omschrijving: Het aantal (van totaal aantal) gemeenten onder preventief toezicht (verplichte indicator BBV/2019:1).

Toelichting:

Bron: BBV/2019:1

IBT-themaonderzoek	Getal	1		2	2	2	2

Omschrijving: Aantal uitgevoerde IBT-themaonderzoeken of reality checks.

Toelichting:

Bron: Intern (cluster IBT)

P10-9 De communicatie is zichtbaar, vindbaar

Deelname medewerkers training communicatieve vaardigheden	%			15	20	25

Omschrijving: Het percentage medewerkers van totaal aantal medewerkers dat deel heeft genomen aan één of meer activiteiten op het gebied van communicatie (trainingen, workshops, taaloket, informatiebijeenkomsten).

Toelichting:

Bron: Monitoring corporate communicatie

Interessebereik social media	%	4	4	5	5

Omschrijving: Het percentage reacties (emoticons, antwoorden, deelacties en doorkliks) op social mediaberichten van Provincie Utrecht ten opzichte van het aantal keren dat zij aan social mediagebruikers zijn getoond

Toelichting: Wanneer je het aantal likes, reacties, shares deelt door het aantal weergaven, dan komt daar het interessebereik uit.

Bron: Social Mediamonitoring

Persvragen	%	75	80	90	90

Omschrijving: Het percentage persvragen die bij de provincie Utrecht binnenkomen en die we binnen twee werkdagen, of sneller als dat kan, beantwoorden.

Toelichting:

Bron: Monitoring woordvoerders

Wat gaat het kosten?

P10	Bestuur	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P10-1	Provinciebestuur sterk en duidelijk	-7.071	-8.699	-11.062	-11.062	-10.712	-10.712
P10-2	Integriteit is een vast onderdeel	-140	-60	-285	-285	-285	-212
P10-3	Intensievere aanpak van ondernijning	-691	-976	-910	-918	-818	-818
P10-4	Strategisch vermogen is groot	-1.659	-2.759	-3.356	-3.056	-2.976	-2.896
P10-5	Regionale slagkracht sterk	-3.396	-3.753	-3.645	-3.867	-3.517	-3.467
P10-6	Gemeenten, waterschap conf. wet	-1.011	-1.101	-1.007	-1.007	-1.007	-1.007
P10-7	Concernbrede aansturing brede thema	-614	-959	-917	-817	-217	-42
P10-8	Juridisch fundament sterker	-1.778	-1.435	-3.307	-3.308	-3.307	-3.307
P10-9	De communicatie is zichtbaar, vindbaar	-3.018	-3.359	-3.333	-3.333	-3.249	-3.165
Totaal exploitatie		-19.378	-23.102	-27.823	-27.654	-26.089	-25.627
Mutaties reserves							
	Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
	Toevoegingen	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves		0	0	0	0	0	0
Totaal P10	Bestuur	-19.378	-23.102	-27.823	-27.654	-26.089	-25.627

Overzicht totaal lasten en baten

P10	Bestuur	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten		20.471	23.574	28.328	28.059	26.494	26.032
Baten		1.092	473	506	406	406	406
Totaal exploitatie		-19.378	-23.102	-27.823	-27.654	-26.089	-25.627
Mutaties reserves							
Totaal P10	Bestuur	-19.378	-23.102	-27.823	-27.654	-26.089	-25.627

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

De stijging van de geraamde lasten voor 10.1 in vergelijking met de begroting 2024 wordt vooral veroorzaakt door de bij de kadernota 2025-2028 gewijzigde doelenboom 2025. Hierin zijn de voor dit beleidsdoel beschikbare uren anders verdeeld binnen de doelenboom (€ 2 mio). Verder is de Utrechtse adviesraad voor de fysieke leefomgeving opgericht en is hieraan bij dezelfde kadernota budget voor de nodige professionalisering van de onafhankelijke advisering toegekend (€ 150.000). Bij de kadernota is verder een extra commissiegriffier toegekend aan de Statengriffie en formatie uitbreiding aan het KCK voor versterking van de invulling van de functie Archief Medewerker ICT (164.000).

De stijging van de geraamde lasten voor 10.4 in vergelijking met de begroting 2024 wordt vooral veroorzaakt door de bij de kadernota 2025-2027 toegekende middelen voor de Dialoog met de samenleving (€ 160.000). Hiermee wordt invulling gegeven aan motie 38 "Aan de slag gaan we samen" en aan de wens van GS om het gesprek met de samenleving duurzaam aan te gaan.

De stijging van de geraamde lasten voor 10.8 in vergelijking met de begroting 2024 wordt veroorzaakt door de bij de kadernota 2025-2028 gewijzigde doelenboom 2025. Hierin is dit onderdeel overgekomen vanuit programma Overhead en zijn de hiervoor beschikbare uren anders verdeeld binnen de doelenboom (€ 1,8 mio).

Verbonden partijen

- Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *
- Het Utrechts Archief *
- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *
- Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *
- REMU Houdstermaatschappij NV *
- Vitens NV *
- Inter Provinciaal Overleg (IPO) *
- Huis der Nederlandse Provincies (HNP) *

11. Overzicht Overhead

Programmadoel

Om Provinciale Staten op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) voorgeschreven dat in de begroting op een centrale plek de totale kosten van overhead worden opgenomen. De overhead wordt dus niet aan de afzonderlijke programma's toegerekend.

In dit onderdeel van de begroting wordt dit inzicht gegeven. De overhead bestaat uit 4 ketens:

- Informatievoorziening (het ICT-fundament en de informatievoorziening is toekomstbestendig).
- Financiën (goed functionerende financiële keten: robuust, betrouwbaar en goed verankerd).
- Mens en Organisatie (de medewerkers en organisatie zijn duurzaam inzetbaar en zijn blijvend in ontwikkeling).
- Dienstverlening (de dienstverlening is klantgericht en klantvriendelijk en constant aan verandering onderhevig).

Daarnaast zijn de volgende onderdelen ook ondergebracht bij overhead in de P&C-producten:

- Verduurzaming (de provincie geeft het goede voorbeeld door het verduurzamen van de eigen organisatie (processen en faciliteiten), vastgoed en de daarbij behorende buitenruimte).
- Concerncontrol (de beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal).

Voor de inhoudelijk toelichting op de ontwikkelingen met betrekking tot bedrijfsvoering, verwijzen wij u naar de vanuit het BBV verplichte paragraaf Bedrijfsvoering (paragraaf 3.5 van deze begroting) en voor de financiële vertaalslag verwijzen wij u door naar programma 11 Overhead (paragraaf 2.11 van deze begroting).

Beleidsdocumenten

Provinciewet - [wetten.nl - Regeling - Provinciewet - BWBR0005645 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Provinciewet-BWBR0005645-overheid.nl)

Besluit Begroting Verantwoording provincies en gemeenten - [wetten.nl - Regeling - Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten - BWBR0014606 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Besluit-begroting-en-verantwoording-provincies-en-gemeenten-BWBR0014606-overheid.nl)

Financiële verordening - [Besluit van Provinciale Staten van Utrecht van 13 december 2023, tot vaststelling van de uitgangspunten van het financiële beleid, het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie alsmede van regels voor periodiek onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur \(Financiële verordening provincie Utrecht\) | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/financiële-verordening-provincie-utrecht)

Treasurystatuut - [Treasurystatuut provincie Utrecht 2023 \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/treasurystatuut-provincie-utrecht-2023)

Nota financieringsbeleid - [2020AC07-02-Nota-Financieringsbeleid-provincie-Utrecht.pdf](https://www.provincie-utrecht.nl/2020AC07-02-Nota-Financieringsbeleid-provincie-Utrecht.pdf)

Nota reserves en voorzieningen - [Nota-Reserves-en-voorzieningen-2022-incl-amendement-toegankelijk \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/Nota-Reserves-en-voorzieningen-2022-incl-amendement-toegankelijk-provincie-utrecht.nl)

Nota investeren, waarderen en exploiteren - [Nota investeren, waarderen en exploiteren \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/Nota-investeren-waarderen-en-exploiteren-provincie-utrecht.nl)

Nota kapitaalgoederen - [Meerjarig InvesteringsPlan Mobiliteit \(kadernota 2023\) \(provincialestatenutrecht.nl\)](https://www.provincialestatenutrecht.nl/Meerjarig-InvesteringsPlan-Mobiliteit-kadernota-2023)

Nota samenwerkende partijen - [2022BEM67-02-Nota-Samenwerkende-partijen.pdf \(provincie-utrecht.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/2022BEM67-02-Nota-Samenwerkende-partijen.pdf)

Controleverordening - [Besluit van Provinciale Staten van Utrecht van 13 december 2023, nr. UTSP-1817509148-150, tot vaststelling van de verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie \(Controleverordening provincie Utrecht\) | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/Besluit-van-Provinciale-Staten-van-Utrecht-van-13-december-2023-nr-UTSP-1817509148-150-tot-vaststelling-van-de-verordening-voor-de-controle-op-het-financieel-beheer-en-op-de-inrichting-van-de-financiële-organisatie)

Controllersstatuut - [Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 1/11/2022, nr. UTSP-1817509148-03, tot vaststelling van een controllerstatuut | Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](https://www.provincie-utrecht.nl/Besluit-van-Gedeputeerde-Staten-van-Utrecht-van-1/11/2022-nr-UTSP-1817509148-03-tot-vaststelling-van-een-controllerstatuut)

Wat willen we bereiken?

11.1 De financiële keten is robuust, betrouwbaar en goed verankerd in de organisatie.

1. Beschikbaarheid van voldoende financiële kennis binnen de gehele financiële keten.
2. Een effectieve sturing van de financiële processen door: een samenwerkende organisatie, actief eigenaarschap van budgethouders, heldere communicatielijnen, waarbij men elkaar aanspreekt op verantwoordelijkheden.
3. Kwalitatief goede financiële rapportages voor bestuur en management passend bij de verantwoordelijkheden: concernbrede en strategische informatie en beschikbaarheid van actuele eenduidige stuurinformatie binnen de gehele provincie.

11.2 De medewerkers en de organisatie zijn duurzaam inzetbaar en zijn blijvend in ontwikkeling.

1. We willen als organisatie vanuit een stevige basis slagvaardiger kunnen inspelen op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen die de komende jaren op ons afkomen. We worden slagvaardiger door participatief, integraal en gecoördineerd te werken aan de doorontwikkeling van onze organisatie-inrichting, onze werkwijzen, ons (persoonlijk) leiderschap en onze samenwerkingscultuur.
2. De veranderende arbeidsmarkt vraagt om te kijken naar onze instroom, maar vooral ook naar hoe we onze medewerkers gezond, gelukkig en bekwaam aan het werk (be)houden. Het vraagt duurzaam verbinden en laten groeien van medewerkers.

11.3 Het ICT-fundament en de informatievoorziening is toekomstbestendig.

1. We leggen een basis voor een toekomstbesteding ICT-fundament, zowel technisch als organisatorisch, zodanig dat deze aansluit bij de vereisten voor de ontwikkeling van een robuust maar flexibel informatiehuis van de provincie. Dit heeft als doel dat "bewoners" (lees gebruikers) van het informatiehuis van de provincie kunnen beschikken over een veilige en betrouwbare digitale werkomgeving.
2. We hebben een werkbare set aan randvoorwaardelijke instrumenten in de basis beschikbaar zodanig dat wij het datagestuurd werken kunnen faciliteren.
3. We beschikken over een veilige en betrouwbare informatievoorziening zodanig dat onze weerbaarheid tegen digitale bedreigingen voldoet aan het gewenste risicoprofiel.

11.4 De dienstverlening is klantgericht en klantvriendelijke en constant aan verandering onderhevig.

1. In de tweede helft van 2024 is in het kader van de organisatieontwikkeling een keten Dienstverlening binnen domein BIO opgestart. Het doel van de keten Dienstverlening is om de algehele dienstverlening – zowel intern als extern – in afstemming met de organisatie en de gebruikers te verbeteren. Daarvoor was de eerste stap om een concept Dienstverlening te ontwikkelen dat provinciebreed gedragen wordt. Vervolgens is er gekeken naar de structuur, overlegvormen en mogelijkheden om snel tot verbeteringen te komen. In 2025 wordt gestart met een aantal projecten, aan de hand van werkbudgetten uit de diverse teams. Als daarmee de projecten niet realiseerbaar zijn, volgt er mogelijk een onderbouwde claim in de Kadernota 2026.

11.5 De provincie geeft het goede voorbeeld door het verduurzamen van de eigen organisatie (processen en faciliteiten), vastgoed en de daarbij behorende buitenruimte.

1. Minder CO₂-uitstoot vanwege het woon-werkverkeer en dienstreizen.

2. Minder CO2-uitstoot vanwege het gebruik van de panden.
3. Minder CO2-uitstoot vanwege inkoop.

11.6 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal.

1. In 2025 zetten we in op de verdere doorontwikkeling van het risicogestuurd werken. Hierdoor maken we als organisatie een stap op het gebied van risicobewustzijn en risicoleiderschap.
2. Daarnaast adviseren we de ambtelijke organisatie, het College (GS) en Provinciale Staten (PS) op het gebied van governance, risico's en beheersmaatregelen waaronder de grote transities (onder andere het Utrechts Programma Landelijk Gebied). Dit vergroot de kans op het succesvol doorlopen van de transities.
3. Tevens ondersteunen we de organisatie door een beeld te vormen van de mate waarin we in control en rechtmatig zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bij dit onderdeel staan op hoofdlijnen de activiteiten die we voor gaan uitvoeren:

11.1 De financiële keten is robuust, betrouwbaar en goed verankerd in de organisatie.

1. Het verzorgen van diverse trainingen aan onder andere financiële medewerkers, budgethouders, statenleden, trainees over de provinciale financiën, financiële beheersing en sturing met onder andere de inzet van het HRO-leerplatform. Trainingen worden periodiek geëvalueerd en bijgesteld waar nodig.
2. Het herijken dan wel vaststellen van beschrijvingen van rollen en spelregels in de financiële processen. Waarbij aan de hand van casuïstiek verbeteringen geformuleerd en geïmplementeerd worden.
3. Het inventariseren van de informatiebehoefte. Op basis waarvan een rapportageset per niveau geïmplementeerd en periodiek geëvalueerd gaat worden.

11.2 De medewerkers en de organisatie zijn duurzaam inzetbaar en zijn blijvend in ontwikkeling.

1. Om wendbaar te blijven als organisatie, blijft het belangrijk blijft dat we zicht blijven houden op de veranderende omstandigheden en deze blijven vertalen naar de benodigde ontwikkelingen en diensten voor organisatie en medewerkers. Organisatieontwikkeling is een constante, om toekomstbestendig te blijven.
2. Vanuit de keten Mens en Organisatie, de provincie Utrecht deskundig terzijde staan door een strategisch adviserende, faciliterende en ontzorgende rol te vervullen. Dit vraagt doorontwikkeling van onze dienstverlening en slimmer samenwerken. Te starten met onze eerstelijns dienstverlening.

11.3 Het ICT-fundament en de informatievoorziening is toekomstbestendig.

1. We gaan het ICT-fundament moderniseren, aanbesteden en met marktpartijen realiseren. We laten ons informatievoorzieningsportfolio (IV-porfolio) beter aansluiten bij de P&C-cyclus, zodat de constante ontwikkeling van het informatiehuis: planmatiger, transparanter en daarmee voorspelbaarder wordt. En we gaan komend jaar ook werken aan het verbeteren van de stuurbaarheid, productiviteit en wendbaarheid van de IV-organisatie.
2. We gaan een gegevenswoordenboek, handleiding datagestuurd werken, data expertisecentrum en benodigde IT-voorzieningen, zoals een eerste productieversie van een dataplatform, realiseren.
3. We gaan maatregelen nemen, op het vlak van zowel proces, kennis als techniek, om onze weerbaarheid op het gewenste niveau te houden.

11.4 De dienstverlening is klantgericht en klantvriendelijke en constant aan verandering onderhevig.

1. Gekozen is om op projectbasis te starten met een aantal projecten 2024-2026, te weten: 1-loket BIO, Digitaal Portaal & klantervaring -en klantreizen.
2. Projecten met een meer structurele aard in de lijn zijn: procesbeschrijvingen en optimalisatie, afhandeling klachten – en meldingen en doorontwikkeling Klant Contact Center (KCC).
3. Voor Dienstverlening zal een prestatie-indicator in de programmabegroting 2026 opgenomen worden, gericht op de klanttevredenheid. Belangrijk daarbij is om eerst een nulmeting te doen op onze interne – en externe dienstverlening.

11.5 De provincie geeft het goede voorbeeld door het verduurzamen van de eigen organisatie (processen en faciliteiten), vastgoed en de daarbij behorende buitenruimte.

1. Het plan van aanpak voor het verduurzamen van het woon-werkverkeer en de dienstreizen uitvoeren;
2. Een definitief ontwerp maken voor het verduurzamen van het Provinciehuis;
3. Het beleid omtrent Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) aanscherpen en een expertteam op dit onderwerp oprichten.

11.6 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal.

1. We gaan door met de structurele aanpak van risicogestuurd werken en zullen dat op onderdelen aanscherpen op basis van de aanbevelingen uit de evaluatie van 2024.
2. Om dit te bewerkstelligen voeren we business control uit en adviseren we op bestuurlijke stukken voordat deze worden aangeboden voor besluitvorming.
3. We ondersteunen het management door de implementatie van aanbevelingen van accountants en de Randstedelijke Rekenkamer te volgen. Verder voeren we een aantal onderzoeken uit, waaronder: een 217a onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Als laatste toetsen we de verbijzonderde interne controles (VIC) in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording die door het College wordt afgegeven.

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren	Eenheid	Realisatie 2023	Streef- waarde	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P11-2	Organisatie duurzaam inzetbaar						
Medewerkers behorend tot het doelgroepenregister Banenafpraak (fte 36/per week)	%	15,76 fte	26,7 fte	nmb	nmb	nmb	nmb
Omschrijving: Medewerkers behorend tot het doelgroepenregister Banenafpraak (1 fte 36 uur per week).							
Toelichting:	Provincie Utrecht haalt op dit moment het gestelde quotum niet. Enerzijds bleek tijdens COVID-19 instroom niet haalbaar door gebrek aan de juiste inbedding in de organisatie en is ingezet op behoud van de medewerkers behorend tot de doelgroep Banenafpraak. Anderzijds is door de groei van de ambtelijke organisatie het aantal te realiseren plekken haast verdubbeld. Om te werken aan het behalen van het quotum is een aantal vragen te beantwoorden. Via deze beantwoording komen de opties in beeld hoe het quotum wel te behalen is.						
Bron:	Personeelsinformatiesysteem AFAS						

P11-3-1 ICT-fundament is toekomstbestendig

Actief openbaar publiceren	Getal	3	6	n nb	n nb	n nb

Omschrijving: Aantal documentcategorieën onder artikel 3.3 Wet open overheid (Woo), waarvoor de provincie Utrecht de procedures en voorzieningen gerealiseerd heeft om actief openbaar te publiceren.

Toelichting: Documenten die door de provincie openbaar gemaakt worden dienen indien nodig vooraf geanonimiseerd te worden. In de korte tijdspanne tussen besluit en openbaar maken (vaak 2 weken) moet er onder meer worden bepaald wat er moet worden geanonimiseerd en op welke manier we de documenten openbaar maken.

Openbaar maken gebeurt op de communicatiekanalen van de PU waarop informatiecategorieën zichtbaar zijn. Deze communicatiekanalen worden elk aangesloten op de Woo-index, die daaruit de documenten indexeert en vindbaar maakt in deze centrale landelijke voorziening.

Bron: Intern

Beheren en delen provinciale organisatie	Getal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omschrijving: Aantal teams dat de vernieuwde werkwijze voor het beheren en delen van provinciale informatie heeft doorgevoerd (aansluiting op Teams/SharePoint).

Toelichting: Alle teams in de organisatie zijn aangesloten op het werken met Teams en SharePoint.

Bron: Intern

P11-5 De provincie geeft het goede voorbeeld

Circulariteit in aanbestedingen	%	16	Minimaal 25%	25	25	25	30

Omschrijving: In hoeveel procent van de aanbestedingen circulariteit wordt meegenomen. Dit zegt dus niets over de kwaliteit of uitkomst van de aanbesteding.

Toelichting: In de concept Middenlange Termijn Strategie Circulaire Samenleving is het volgende doel opgenomen: Het verminderen van het gebruik binnen de provinciale organisatie van primaire, abiotische grondstoffen via onze eigen opdrachtverlening, inkopen en subsidieverlening met 25% in 2027, 50% in 2030 en 75% in 2035. Er wordt gewerkt aan een nieuw monitoringssysteem waarmee dit inzichtelijk gemaakt kan worden.

Bron: Contractbeheersysteem

CO2 uitstoot	Ton CO2	8.301	5.800	5.500	5.000	4.500	4.350

Omschrijving: Het aantal ton CO2 vanwege grondstoffen.

Toelichting: Dit betreft de CO2 uitstoot vanwege de grondstoffen die door de interne organisatie worden gebruikt.

Bron: CO2-voetafdruk 2023

Energie	KWh verbruik%/KWh opwek	10.591.299/422.057	10.000/430.000	n nb/430.000	n nb/430.000	n nb/430.000	9.500.000/6.000.000

Omschrijving: Dit betreft elektriciteit, gas en het warmtenet, waarbij 1 kub gas gelijk staat aan een energie-inhoud van 10 kWh en 1 GJ warmte aan 278 kWh.

Toelichting: Het doel is een energieneutrale organisatie. We zullen op termijn een reductie van energieverbruik en toename van het opwekken van energie behalen. Zodra de grote aanpassingen aan het Provinciehuis zijn uitgevoerd.

Bron: CO2-voetafdruk

Klimaatmitigatie	Ton CO2	36.161	35.000	32.000	30.000	25.000	21.200

Omschrijving: Aantal ton CO2 dat jaarlijks wordt uitgestoten in CO2-equivalenten.

Toelichting: De grote maatregelen (bussen, pand, woon-werkverkeer) zullen tussen 2025-2028 worden genomen, daarom zal de CO2 uitstoot in 2024 niet veel lager zijn dan in 2023.

Bron: CO2-voetafdruk 2023

Voedselagenda	%	3% lokaal, 18,75% plantaardig	Toelichting	Toelichting

Omschrijving: Bekende percentages zijn opgenomen, de overige doelen worden vanaf 1 januari 2024 gemeten.

Toelichting: De doelen voor 2025 zijn 5% lokaal inkopen, 10% biologisch, 50% plantaardig, max. 15% voedselverspilling en twee biodiversiteitsbevorderende gerechten

Bron: Cateraar

Wat gaat het kosten?

P11	Overhead	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P11-1	De financiële keten is robuust	-8.521	-6.803	-4.351	-3.815	-4.144	-4.144
P11-2	Organisatie duurzaam inzetbaar	-6.431	-7.043	-14.235	-12.948	-12.879	-12.664
P11-3	ICT-fundament is toekomstbestendig	-15.235	-15.803	-15.368	-15.097	-15.215	-15.233
P11-4	De dienstverlening is klantgericht	-18.537	-18.451	-14.809	-14.619	-14.969	-14.969
P11-5	De provincie geeft het goede voorbeeld	-10.188	-9.401	-7.085	-6.515	-6.387	-6.387
P11-6	De beheersing van de organisatie	-1.710	-2.574	-2.831	-2.481	-2.481	-2.481
Totaal exploitatie		-60.622	-60.075	-58.679	-55.475	-56.075	-55.878

Mutaties reserves

Onttrekkingen	120	0	0	0	0	0
Toevoegingen	335	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	-215	0	0	0	0	0

Totaal P11	Overhead	-60.837	-60.075	-58.679	-55.475	-56.075	-55.878

Overzicht totaal lasten en baten

P11	Overhead	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten		66.402	63.724	62.828	60.213	60.813	60.616
Baten		5.780	3.649	4.149	4.738	4.738	4.738
Totaal exploitatie		-60.622	-60.075	-58.679	-55.475	-56.075	-55.878

Mutaties reserves		-215	0	0	0	0	0

Totaal P11	Overhead	-60.837	-60.075	-58.679	-55.475	-56.075	-55.878

Toelichting verschillen begroting 2025 en begroting 2024

Lasten

Door de nieuwe doelenboom bij de begroting 2025, verschuiven de budgetten tussen de verschillende beleidsdoelen ten opzichte van de begroting 2024. De begroting 2025 valt o.a. lager uit als gevolg van het afronden van de implementatie van het financiële systeem in 2024.

Baten

N.v.t.

Overzicht van de reserves

Mutaties in de reserves	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	-	-	-	-	-	-
	0	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
Saldo mutaties reserves	-	-	-	-	-	-

Verbonden partijen

Binnen dit programma zijn er geen verbonden partijen.

Hoofdstuk 3 - Paragrafen

3.1 Provinciale belastingen en heffingen

3.1.1 Inleiding

Een deel van de inkomsten van de provincie Utrecht bestaat uit provinciale belastingen en heffingen. Daarvan is de belangrijkste inkomstenbron de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB). In 2025 zijn deze geraamd op € 163 miljoen.

Wij kennen daarnaast de volgende heffingen:

- leges
- ontgrondingenheffing
- grondwaterheffing

Tabel 3.1.1.1 *Belastingen en heffingen*

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Motorrijtuigenbelasting	143.875	150.100	163.491	178.849	184.449	190.214
Leges	468	1.800	1.845	1.845	1.845	1.845
Ontgrondingenheffing	2	5	4	4	4	4
Grondwaterheffing	1.325	1.334	1.334	1.334	1.334	1.334
Totaal	145.670	153.239	166.674	182.032	187.632	193.397

3.1.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren provinciale opcenten. De opcenten zijn een procentuele opslag op de motorrijtuigenbelasting.

De Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht is de grondslag voor het heffen van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Deze verordening is op 27 juni 2011 vastgesteld en voor de laatste keer gewijzigd bij besluit van 8 november 2023.

In het coalitieakkoord 2023-2027 is afgesproken om het tarief voor de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting vanaf 2020 jaarlijks te indexeren met het verwachte consumentenprijsindexcijfer zoals vastgelegd in de meicirculaire provinciefonds. Voor het jaar 2025 bedraagt dit indexcijfer 2,8%. Hierdoor wordt het tarief met ingang van 1 januari 2025 verhoogd van 81,9 naar 84,2. In verband met deze verhoging is een aanpassing van de Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht noodzakelijk.

Voor de raming van de verwachte opbrengst uit de opcenten in de begroting wordt sinds 2016 uitgegaan van de raming die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wordt geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Deze raming wordt jaarlijks opgesteld om te komen tot de berekening van de provinciefondsuitkering. De opbrengst voor het jaar 2025 bedraagt volgens de meicirculaire naar verwachting € 1.849.217,34 per opcent. Deze opbrengst is als uitgangspunt genomen voor de raming van de opbrengst in de jaren 2025 tot en met 2028. Rekening houdend met het tarief van 84,2 en een verwachte opbrengst van € 1.849.217,34 per opcent komt de verwachte opbrengst voor het jaar 2025 uit op afgerond € 155.704.100.

Daarnaast wordt voor de jaren 2026 tot en met 2028 een jaarlijkse groei van de opbrengst verwacht van 0,9%. Deze verwachte stijging van de opbrengst is gebaseerd op de landelijke mutatie van de opbrengst per opcent in het jaar 2024 ten opzichte van 2023.

Onder de huidige wetgeving van het Rijk geldt dat emissievrije auto's helemaal, en zuinige auto's voor een deel, zijn vrijgesteld van motorrijtuigenbelasting en daarmee dus ook van de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Deze afspraak geldt tot en met 2024. Vanaf 2025 zou deze vrijstelling worden beperkt tot

75% voor emissievrije auto's en 25% voor hybride auto's. Met ingang van 2026 zouden alle vrijstellingen volledig worden beëindigd.

Uit de Voorjaarsnota van het Rijk en het voorlopig wetsvoorstel Belastingplan 2025 blijkt echter dat de vrijstelling vanaf 2026 zal worden verlengd. Voorgesteld wordt:

- om vanaf 1 januari 2026 voor emissievrije personenauto's een tariefkorting van 40% toe te passen die geleidelijk afloopt naar 30% in 2030 om daarmee de stagnatie van de ingroei van zeer zuinige personenauto's in het wagenpark te voorkomen;
- om de lagere opbrengsten bij de provincies te compenseren en hiertoe een budget van 656 miljoen euro te reserveren. Deze compensatie betreft de jaren 2026 tot en met 2030. Dit bedrag zal na goedkeuring van het parlement via het provinciefonds worden uitgekeerd.

Alhoewel besluitvorming over het Belastingplan 2025 nog niet heeft plaatsgevonden, hebben we in onze raming voor de jaren 2026 tot en met 2028 voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een vrijstelling voor emissievrije auto's van 40%. Er is op dit moment nog geen duidelijkheid over de verdeling van de compensatie van 656 miljoen euro over de provincies. Voorzichtigheidshalve zal in deze begroting de compensatie geraamd worden op 1/12e deel (8,33%) verdeeld over de jaren 2026 tot en met 2030.

Voor het jaar 2025 en de daarop volgende jaren wordt de opbrengst uit de opcenten gebaseerd op het per jaar geïndexeerde tarief, als volgt geraamd:

Tabel 3.1.2.1 Opbrengst uit opcenten

	2024	2025	2026	2027	2028
Primaire Begroting 2024	150.774	155.471	160.157	164.824	164.824
Bijstelling Kadernota 2025-2028	0	556	559	563	4.313
Bijstelling Zomernota 2024	-562	0	0	0	0
Mutatie o.b.v. Meicirculaire 2024	-112	-323	159	671	2.269
Opbrengst opcenten zuinige auto's (exclusief compensatie)	0	7.787	17.974	18.391	18.808
Totaal geraamde opbrengst	150.100	163.491	178.849	184.449	190.214
Tarief provinciale opcenten	81,9	84,2	86,2	88,2	90,2
Verwachte consumentenprijsindexcijfer	3,1%	2,8%	2,4%	2,3%	2,3%

3.1.3. Provinciale heffingen

3.1.3.1 Leges

Ontwikkelingen

Jaarlijks wordt de Legesverordening provincie Utrecht 2018 en de bijbehorende tarieventabel gecontroleerd en waar nodig geactualiseerd. Als actualisatie noodzakelijk is, dan wordt een voorstel hiertoe aan Provinciale Staten voorgelegd.

Voor het jaar 2025 zal worden voorgesteld de legestarieven te verhogen met 2,8%. Daarnaast zal waar mogelijk worden voorgesteld om tarieven in de jaren 2025 tot en met 2027 te laten doorgroeien naar maximaal kostendekkendheid waar dit nog niet het geval is.

Beleidskader

De leges vinden hun grondslag in de Legesverordening provincie Utrecht 2018, voor de laatste keer gewijzigd bij besluit van 13 december 2023. In beginsel worden leges geheven voor alle beschikkingen op aanvraag.

Zoals verwoord in de verordening worden onder de naam 'leges' rechten geheven voor het genot van door of vanwege het provinciebestuur verstrekte diensten zoals omschreven in de verordening en de bijbehorende

tarieventabel. Deze leges worden geheven van de aanvrager van de dienst of van degene voor wie de dienst wordt verstrekt.

De toe te passen tarieven staan in de tarieventabel bij de verordening. Bij het vaststellen van de tarieven worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- tarieven worden gebaseerd op het gemiddeld aantal uren van ambtelijke inzet voor de behandeling van een aanvraag. Voor aanvragen die worden afgehandeld door de provincie zelf wordt dit aantal uren vermenigvuldigd met het provinciaal uurtarief en de overhead per uur. Voor aanvragen die namens de provincie worden afgehandeld door een omgevingsdienst wordt het aantal uren vermenigvuldigd met het uurtarief dat door de omgevingsdienst wordt gehanteerd;
- de tarieven zijn ten hoogste kostendekkend. De geraamde baten mogen de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Dit wordt jaarlijks gecontroleerd aan de hand van een hiervoor ontwikkeld rekenmodel;
- de tarieven worden doorgaans jaarlijks in lijn met de indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting aangepast. Voor het jaar 2025 zal daarom worden voorgesteld om de tarieven te verhogen met 2,8%. Daarnaast zal waar mogelijk worden voorgesteld om tarieven in de jaren 2025 tot en met 2027 te laten doorgroeien naar maximaal kostendekkendheid waar dit nog niet het geval is.

Verwachte opbrengst leges en kostendekkendheid

De opbrengst van de leges is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van het aantal aanvragen dat in een jaar wordt ontvangen.

Het overzicht is daarom gebaseerd op de gemiddelde aantallen opgelegde leges over de jaren 2021 tot en met 2023 naar de kostprijs en tarieven zoals die gelden voor het jaar 2025. Daarnaast is voor de nieuwe of recent ingevoerde nieuwe legestarieven, waarvoor we nog niet beschikken over ervaringscijfers, een zo zorgvuldig mogelijke inschatting gemaakt van de verwachte aantallen aanvragen.

De verwachte opbrengst is € 1.844.524. Deze opbrengst bedraagt 76,5% van de verwachte kosten voor de afhandeling van de met leges belaste aanvragen. Gezien de ambitie om waar mogelijk de legestarieven te laten stijgen naar 100% kostendekkendheid zal dit percentage naar verwachting de komende jaren stijgen.

In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van de legestarieven die gelden voor het jaar 2025 nader toegelicht:

Tabel 3.1.3.1.1 Berekening van kostendekkendheid van de leges

Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	1.582
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	0
Netto kosten taakveld	1.582
Overhead	829
Btw	0
Totale kosten	2.411
Geraamde opbrengst leges	1.845
Dekkingspercentage	76,5%

3.1.3.2 Ontgrondingenheffingen

Onder de naam ontgrondingenheffing is een heffing voor het ontgronden ingesteld als bedoeld in artikel 13.4a van de Omgevingswet.

De heffing wordt gebruikt voor de vergoeding van schade veroorzaakt door een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit, voor kosten van onderzoek naar het verband tussen ontgrondingsactiviteiten en schade aan onroerende zaken en voor de kosten voor de bepaling van de omvang van een schade.

De heffing wordt alleen geheven voor de grote ontgrondingen met een daadwerkelijke kans op schade.

De heffing vindt haar grondslag in de Heffingsverordening ontgrondingen provincie Utrecht 2024. De ontgrondingenheffing bedraagt € 0,04 per kubieke meter stoffen waarvoor vergunning of machtiging, dan wel een wijziging van een vergunning of machtiging is verleend. De heffing wordt alleen geheven voor ontgrondingen met hoeveelheden boven de 10.000 kubieke meter.

Voor de ontgrondingenheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. Maar het is niet te voorspellen welke schades zullen optreden bij de grote ontgrondingen in 2024. Daarom is niet aan te geven welke kosten gemaakt zullen moeten worden voor schadevergoedingen en onderzoek. De kosten van het taakveld zijn daarom in onderstaande berekening als PM vermeld.

Tabel 3.1.3.2.1 Berekening van kostendekkendheid van de ontgrondingenheffing

Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	PM
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	PM
Overhead	*
Btw	0
Totale kosten	0
Geraamde opbrengst ontgrondingenheffing	4
Dekkingspercentage	PM

* De kosten voor de uitvoering van vergunningverlening en toezicht en handhaving worden gedekt door de begroting van de Opdrachtgeversunit RUD en zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de RUD Utrecht. Van kosten voor overhead bij de provincie Utrecht is daarom geen sprake.

Als de kosten van het taakveld in 2025 lager uitvallen dan de opbrengst van de ontgrondingenheffing voor dat jaar, dan zal de (resterende) opbrengst worden ondergebracht in de voorziening Ontgrondingenheffing. Met deze voorziening kunnen we toekomstige kosten voor onderzoek of te nemen maatregelen bij schade dekken.

De opbrengst is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van de omvang van de ontgrondingen in dat jaar. De opbrengst van de ontgrondingenheffing is in 2025 geraamd op € 4.000.

3.1.3.3 Grondwaterheffing

Onder de naam grondwateronttrekkingsheffing is een heffing voor het onttrekken van grondwater ingesteld als bedoeld in artikel 13.4b van de Omgevingswet.

De heffing wordt gebruikt voor het financieren van maatregelen die de nadelige gevolgen van grondwateronttrekkingen en infiltraties voorkomen of tegengaan.

De heffing vindt haar grondslag in de Grondwateronttrekkingsheffingsverordening provincie Utrecht 2024. Het tarief voor de grondwateronttrekkingsheffing is € 0,0153 per kubieke meter onttrokken grondwater.

Ook voor de grondwateronttrekkingsheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van het tarief nader toegelicht. Hierbij is voor de kosten uitgegaan van de cijfers van het Meerjarenperspectief Grondwaterheffing 2024-2028.

Tabel 3.1.3.3.1 Berekening van de kostendekkendheid van de grondwateronttrekkingsheffing

Kosten taakveld(en) – kosten maatregelen en onderzoeken	892
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	100
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	992
Overhead	342
Btw	0
Totale kosten	1.334
Geraamde opbrengst grondwateronttrekkingsheffing	1.334
Dekkingspercentage	100%

Als de kosten van het taakveld in het boekjaar lager uitvallen dan geraamd, wordt de opbrengst van de grondwateronttrekkingsheffing ondergebracht in de voorziening Grondwaterheffing. Hiermee kunnen we voorkomen dat de hoogte van de heffing jaarlijks fluctueert. Bovendien kunnen in de toekomst hoger uitvallende kosten worden opgevangen.

De opbrengst van de grondwateronttrekkingsheffing is in 2025 geraamd op € 1.334.000.

3.1.3.4 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de provinciale heffingen is geen kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld. De reden hiervoor is dat in onze heffingsverordeningen nadrukkelijk is vermeld dat er geen kwijtschelding wordt verleend.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

In de verplichte paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat het om de vraag in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële gevolgen op te kunnen vangen van het optreden van de ingeschatte risico's (art. 11 BBV). De ratio weerstandsvermogen en de overige financiële kengetallen geven een zo betrouwbaar en verantwoord mogelijk inzicht in de actuele financiële positie van de provincie en de duiding ervan.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

Risicomanagement binnen de provincie Utrecht;

1. Risicoanalyse;
2. Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen ten opzichte van de jaarrekening 2023;
3. Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit;
4. Ratio weerstandsvermogen;
5. Financiële kengetallen.

3.2.2 Risicomanagement binnen provincie Utrecht

Het beleid voor weerstandsvermogen en risicobeheersing is verankerd in het beleidskader [Integraal Risicomanagement 2020](#) en de kernnota [Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020](#). Voor eind 2024 is een geactualiseerd beleidskader Integraal Risicomanagement 2024 voorzien en de kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing in 2025.

Het beleidskader Integraal Risicomanagement 2020 geeft Provinciale Staten op strategisch niveau de kaders voor risicomanagement. Binnen deze strategische kaders geven Gedeputeerde Staten invulling aan risicomanagement met het uitvoeringskader Integraal Risicomanagement. Het uitvoeringskader vormt de leidraad voor het risicomanagement binnen de ambtelijke organisatie. Integraal risicomanagement gaat over het realiseren van doelen door het effectief en kosten-efficiënt omgaan met onzekerheden, risico's en kansen. Het biedt hiermee kansen op sturing en versterkt het doelgericht, doeltreffend en doelmatig werken vanuit respectievelijk Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie. De Kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020 bevat de financiële uitgangspunten en richtlijnen die gelden voor het weerstandsvermogen en het beheersen van risico's.

Wanneer geïdentificeerde risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal dit gevolgen hebben voor de financiële positie. Hiervoor gelden drie uitgangspunten:

1. Risico's waarvan de incidentele financiële gevolgen minder dan € 100.000 bedragen, worden niet als materieel beschouwd. Dit betekent dat de financiële gevolgen binnen de programmabudgetten moeten worden opgevangen.
2. Voor zover de incidentele financiële gevolgen van een risico (= kans van optreden keer de impact) gedekt zijn door de reserve weerstandsvermogen, wordt deze reserve aangewend om die financiële gevolgen te dekken. Dit gebeurt als de bedreiging werkelijk optreedt en de last niet gedekt kan worden binnen het budget van het betreffende programma.
3. Mochten de financiële gevolgen van een risico groter zijn dan de beschikbare reserve weerstandsvermogen, dan zal een beroep worden gedaan op de overige beschikbare weerstandscapaciteit (saldireserve).

Verder is het zo dat als een financieel risico een kans van optreden heeft van 50% of groter, het risico niet in het provinciaal risicomanagementsysteem wordt opgenomen. Het risico moet dan via regulier budget of een voorziening worden afgedekt. De reserve weerstandsvermogen biedt daarnaast geen dekking voor financiële gevolgen van het zich voordoen van risico's die niet zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

3.2.3 Risicoanalyse

De provincie staat voor grote en complexe opgaven in een tijd van geopolitieke spanningen en op nationaal niveau een gewijzigd politiek klimaat. Daarbij komt dat wij, om onze bijdrage binnen deze opgaven te realiseren, afhankelijk zijn van externe factoren. Een belangrijke externe factor is de naderende herijking van het provinciefonds, welke naar verwachting een negatieve invloed op de exploitatiebegroting heeft in de toekomst. Verder blijven we waakzaam op zaken zoals cybersecurity. Deze tijd van verandering vraagt om voldoende aanpassingsvermogen van de provincie. Risicomanagement draagt hier in belangrijke mate aan bij.

De inventarisatie van risico's leverde in totaal 148 risico's op. Deze zijn opgenomen in ons risicomanagementsysteem. Van de 148 hebben 103 risico's een financieel effect. Het totaalbedrag waarover we risico lopen bedraagt momenteel € 192,5 miljoen. Het is onwaarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen. Daarom wordt jaarlijks een Monte Carlo-analyse uitgevoerd waarbij statistisch met 90% (landelijke norm) wordt berekend wat het benodigde weerstandsvermogen is. Hieruit blijkt dat € 22,1 miljoen voldoende is om alle risico's op te vangen.

In het onderstaande overzicht presenteren we de top 10 van het aantal risico's. Dit zijn de risico's met de hoogste impact op het benodigd weerstandsvermogen. Deze risico's zijn samen goed voor ongeveer 57% van de berekende omvang van het benodigd weerstandsvermogen. De Financiële Klasse is bepaald op het maximaal financieel risico. Als het verwachte financieel gevolg bekend is, is dat ingevuld onder financieel gevolg. Zo niet, dan is het maximale financieel gevolg ingevuld.

In onderstaande tabel staan tevens 2 risico's van het programma Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg opgenomen. We informeerden u over het volledige risicoprofiel van het programma Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg bij de actualisatie van de grondexploitaties 2024 in maart 2024. Verder beveelt de commissie BBV aan om onderscheid te maken tussen projectspecifieke risico's en algemene (bijvoorbeeld conjuncturele) risico's bij grondexploitaties. Momenteel bepalen we ons standpunt ten aanzien van deze aanbeveling. Dit kan betekenen dat de projectspecifieke risico's welke gedekt zijn binnen het programma Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg niet langer via het concernbrede weerstandsvermogen worden afgedekt. Het beleid over de risico's van het programma Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg wordt opgenomen in Kernnota Weerstandsvermogen en risicobeheer 2025. In deze programmabegroting zijn de risico's nog meegenomen bij het bepalen van het weerstandsvermogen.

Nr.	Risico	Kans Klasse	Financiële Klasse (in miljoenen)	Financieel gevolg (in miljoenen)	Invloed
1	Effect herijking provinciefonds op de begroting	10% - 30%	> € 5,0	Max € 20,0	16,46%
2	Garantiefonds Energie	10% - 30%	> € 5,0	€ 3,9	13,19%
3	Er vindt een cyberincident plaats	30% - 50%	€ 2,5 - € 5,0	Max € 5,0	4,96%
4	Hart van de Heuvelrug, VBS-Woonwijk: grondopbrengst wordt lager door imagoschade PFAS[1]-verontreiniging en geluidsoverlast	0% - 10%	> € 5,0	Max € 47,2	4,69%
5	ICT- gerelateerde voorvallen	0% - 10%	> € 5,0	Max € 10,0	3,94%
6	Uitlekken van vertrouwelijke informatie	10% - 30%	€ 2,5 - € 5,0	Max € 5,0	3,93%
7	Baggerdepot Oostelijke Vechtplassen	0% - 10%	€ 2,5 - € 5,0	€ 3,5	2,91%

8	Tegenvallend fondsrendement ROM	10% - 30%	€ 2,5 - € 5,0	Max € 4,0	2,62%
9	Hart van de Heuvelrug, Oude Tempel: hogere kosten bouw- en woonrijp maken.	10% - 30%	€ 1,0 - € 2,5	Max. € 1,8	2,13%
10	Opstallen in ons bezit leveren bij verkoop minder op de waarde op de balans	0% - 10%	€ 2,5 - € 5,0	Max € 5,0	1,95%

[1] Poly- en perfluoralkylstoffen

Effect herijking provinciefonds op de begroting

Vermoedelijk voert het nieuwe kabinet een nieuw verdeelmodel voor het provinciefonds in. Wij zijn naar verwachting een nadeelprovincie. Dit betekent dat wij op termijn een lagere uitkering ontvangen uit het provinciefonds. Het nadeel is berekend op ongeveer € 20 miljoen (gebaseerd op de jaarrekeningcijfers 2020). Bij de invoering zal waarschijnlijk ook een ingroei pad bepaald worden. In de Kaderbrief 2024-2027 is uit voorzichtigheid uitgegaan van een periode van 4 jaar met een ingroei van 25% per jaar. Echter, het daadwerkelijke verloop van de ingroei is onzeker. Daarom is er een risico opgevoerd in het provinciaal risicomanagementsysteem.

Garantiefonds Energie

Voor het stimuleren van de energietransitie maken we gebruik van het Energiefonds. Stichting Energietransitie Utrecht (SETU) beheert dit fonds. Wij gaven een borgstelling van maximaal € 16 miljoen af voor SETU, waardoor zij datzelfde bedrag konden lenen. Zij verstrekken daarvan leningen aan projecten die een bijdrage leveren aan de energietransitie maar elders niet gefinancierd kunnen worden. Er is tot nu toe geen beroep op het weerstandsvermogen gedaan. Aan het einde van het vierde kwartaal 2023 is het risico-op de uitstaande financieringen gedaald van 7,3% naar 3,5% van het totaal aan uitstaande leningen binnen het provinciale deel van het fonds. Sinds de start van het fonds zette SETU € 19,2 miljoen aan leningen uit. Daarvan is € 9,5 miljoen afgelost. Het actuele saldo van de uitstaande leningen steeg van € 8,6 miljoen naar € 9,7 miljoen. Er is nog € 6,3 miljoen voor leningen beschikbaar.

Er vindt een cyberincident plaats

Er is een reële kans dat wij worden geconfronteerd met een cyberincident, zoals een hack, ransomware aanval of inbraak. Wij kunnen dit, ondanks getroffen beheersmaatregelen, niet helemaal voorkomen. De dreigingsbeelden van Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) en Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) blijven onverminderd hoog vanuit criminaliteit en ook vanuit statelijke actoren. Onze inzet is bedoeld om de kans dat een cyberincident gebeurt te verminderen en de impact bij een incident te beperken. Het financieel risico is ingeschat op maximaal € 5 miljoen.

Vliegbasis Soesterberg, project Woonwijk: grondopbrengst wordt lager door imagoschade PFAS-verontreiniging.

Op de voormalige vliegbasis troffen we een PFAS verontreiniging aan. We stellen een saneringsplan op voor de bodemsanering en ter bescherming van het grondwater. Na de sanering is de locatie geschikt om te wonen. De sanering kan echter wel een smet werpen op het imago van het gebied, waardoor de woonlocatie minder gewild is en de grondopbrengsten dalen. Deskundigen kijken nu al op welke manier we open en transparant kunnen communiceren en de effecten van de sanering inzichtelijk kunnen maken voor de toekomstige bewoners.

ICT-gerelateerde voorvallen

Door de toenemende digitalisering van ons werk neemt ook de afhankelijkheid van IT-middelen en services toe. Uitval of het niet beschikbaar zijn van IT-middelen en services heeft een grote impact op de continuïteit van onze werkzaamheden en onze bedrijfsvoering. We monitoren de beschikbaarheid van onze systemen dan ook continu en passen onze maatregelen daartoe aan. Het financieel risico is ingeschat op maximaal € 10 miljoen.

Uitlekken van vertrouwelijke informatie

De Meldplicht Datalekken zorgt ervoor dat organisaties die privacygevoelige gegevens opslaan en/of verwerken, verplicht zijn om een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens te melden als er mogelijk risico's voor de betrokkenen zijn. Het begrip datalek is hierbij breed gedefinieerd. Voorbeelden van een potentieel datalek zijn

onder andere een verloren USB-stick of laptop, ongeoorloofde toegang tot systemen met persoonsgegevens of het versturen van een email met privacygevoelige gegevens naar een onjuiste persoon.

Het niet melden van dergelijke incidenten kan naast eventuele schadeclaims van derden ook leiden tot boetes van de toezichthouder. Ook nadat melding heeft plaatsgevonden kan de Autoriteit Persoonsgegevens een boete opleggen bijvoorbeeld wanneer betrokkenen niet of onvoldoende worden ingelicht, of bij onvoldoende zorgvuldige beveiliging van en omgang met privacygevoelige informatie. Onder de Europese AVG kunnen maximale boetes worden opgelegd tot (theoretisch) € 10 miljoen of 2% van de jaaromzet. De organisatie investeert blijvend in de kennis en in het bewustzijn van de medewerkers over dit onderwerp.

Baggerdepot oostelijke Vechtplassen

Het baggerdepot op de huidige locatie is in strijd met de provinciale regelgeving, specifiek artikel 6.45 lid b van de Interim Omgevingsverordening (IOV). GS besloten in 2023 de vergunning te verlenen op basis van de hardheidsclausule IOV. Dit gebeurde na een integrale afweging van provinciale belangen. De realisatie van het baggerdepot weegt met het oog op de te revitaliseren natuur, Kaderrichtlijn water en recreatie zwaarder dan de (tijdelijke) verstoring van de ganzen in het ganzenrustgebied. Zo kunnen we het gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen uitvoeren. Het depot mag niet langer dan 3 jaar op de huidige locatie aanwezig zijn en na afronding van het baggerproject moeten we de functionaliteit als ganzenrustgebied herstellen. Daarnaast moeten we compenserend areaal ganzenrustgebied aanwijzen, zodat we de winterrust voldoende kunnen garanderen. Zo voldoen we aan de afspraken uit de Utrechtse uitwerking van het Ganzenakkoord. Het opgenomen risico bestaat uit het juridisch sneuvelen van de vergunning (door bezwaar/beroep). Daardoor wordt uiteindelijk ook schade geleden bij andere onderdelen van het gebiedsakkoord, die als gevolg van het sneuvelen van de vergunning niet kunnen worden uitgevoerd met het baggerdepot op de huidige locatie (en de te maken kosten in de daaropvolgende zoektocht naar een alternatieve locatie). Vooral de borging van compenserend areaal is zeer belangrijk. Dit geldt expliciet in de maand maart, wanneer de eerste ontheffingen beheer en schadebestrijding gebruikt mogen worden (en er dus op standganzen geschoten wordt in de rest van de provincie). Dit komt doordat juist dan de functionaliteit als ganzenrustgebied voor de trekganzen cruciaal is. Deze beheersmaatregel is ecologisch en juridisch van grote waarde, ook om aan de voorwaarden van de Utrechtse uitwerking van het Ganzenakkoord te kunnen voldoen

Tegenvallend fondsrendement ROM

Het risico is dat het Participatiefonds onvoldoende revolveert om het fonds in stand te houden. We hebben in totaal € 16 miljoen gestort als aandelenkapitaal in de ROM Regio Utrecht. Dit is voor financiële ondersteuning aan startups, scale-ups en innovatief midden- en kleinbedrijf (mkb). Als beheersmaatregel voegden we € 4 miljoen toe aan het weerstandsvermogen. Dit op basis van ervaringscijfers bij andere ROM's die veelal een risicopercentage hanteren van 25%. Ook is afgesproken dat de ROM de performance van het gehele portfolio van het participatiefonds monitort en rapporteert op kwartaalbasis.

Onze huidige risico-inschatting blijft 25% mede omdat de aannames voor de bepaling van dit percentage niet gewijzigd zijn. Voor de meer risicovolle fondsen binnen de ROM, zoals het proof of concept-fonds (POC-fonds) en vroege fase-fonds (VFF), lopen wij geen risico omdat wij de fondsstorting als lasten in de exploitatie nemen. De revolverendheid van het Participatiefonds van de ROM is door het korte bestaan en de geringe omvang van de uitstaande investeringen op dit moment nog niet goed toetsbaar. Het zal nog een aantal jaar duren voordat we hier beter zicht op krijgen. Vooruitlopend daarop wordt de portefeuille van het fonds ieder kwartaal beoordeeld of een waarde-afschrijving noodzakelijk is en indien nodig een reservering voor opgenomen. Eind 2024 wordt er een fair-value waardering uitgevoerd. Vanaf dat moment valt iets meer te zeggen over de waardeontwikkeling, alhoewel pas bij een verkoop van een belang het daadwerkelijke resultaat bekend is.

Hart van de Heuvelrug, project Oude Tempel: hogere kosten bouw- en woonrijpmaken

In het project Oude Tempel is gekozen voor een natuurinclusieve ontwikkeling. Dit vraagt om een zorgvuldige inpassing van de aanwezige bomen en de huidige natuurwaarden in het gebied en een andere manier van bouw- en woonrijp maken ten opzichte van traditionele bouw. Dit leidt mogelijk tot hogere kosten.

Opstallen in ons bezit leveren bij verkoop minder op dan de waarde op de balans

Bij het aankopen van agrarische grond worden soms ook opstallen gekocht. Als deze opstallen worden gekocht vanuit de grondbank is de afspraak dat deze binnen twee jaar weer verkocht gaan worden. Hiermee verkleinen wij de kans op verlies. Mocht er bij de verkoop een verlies optreden kan dit worden verrekend met de risicoreserve van de grondbank. Bij de aankopen die rechtstreeks worden gedaan vanuit een programma zullen

de risico's moeten worden opgevangen binnen de bestemmingsreserve van dit programma. Het gaat hier om het restrisico.

3.2.4 Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen t.o.v. de jaarrekening 2023

Vergeleken met de jaarrekening 2023 hebben zich drie belangrijke veranderingen voorgedaan in risico's die invloed hebben op het benodigd weerstandsvermogen.

Dalers

Hart van de Heuvelrug, project Oude Tempel: hogere opbrengst gronduitgifte

De gemeente Soest heeft het plan voor Oude Tempel aangepast om meer ruimte te behouden voor de natuur in het gebied. De zogenaamde A zone van Oude Tempel zal niet meer bebouwd worden. Eerder waren hier vrije kavels gedacht. De mogelijkheid om deze A zone te optimaliseren en extra woningen toe te voegen komt door de plaanpassing te vervallen en hiermee ook de kans om meer grondopbrengsten in dit gedeelte te realiseren.

De concessiehouders Regiotaxi gaan failliet

Vanaf 1 september 2024 gaan de nieuwe contracten in en gaat de rol van opdrachtgever voor regiotaxi definitief over naar de gemeente. Voor ons rest dan alleen nog de financiële afronding van het huidige contract maar dat zal nog wel in 2024 gebeuren. Voor de Programmabegroting 2025 is dit risico derhalve uit het risicomanagementsysteem verwijderd.

In het risicomanagementsysteem was een meer algemeen risico '(Trambedrijf) Exploitatierisico's door technische risico's, veiligheidsrisico's en kwaliteitsrisico's' opgenomen. In verband met de op handen zijnde verzelfstandiging van het Trambedrijf zijn alle -op dat moment bekende- operationele risico's in het voorjaar van 2024 geactualiseerd. Hierdoor zijn in de plaats van een algemeen risico (welke uit het risicomanagementsysteem is verwijderd) meerdere nader gespecificeerde risico's opgenomen. Hiervan is onderstaand risico (Energiebehoefte groter dan aanbod) het grootst qua invloed op het benodigd weerstandsvermogen.

Nieuw opgevoerde risico's / stijgers

Energiebehoefte groter dan aanbod (Trambedrijf)

Door netcongestie en aanvullende eisen vanuit de netbeheerder, voorzien wij langere doorlooptijden bij verplaatsingen en nieuwe aansluitingen van elektronische apparatuur. Dit kan zich voordoen bij het aansluiten van nieuwe DRIS (Dynamisch Reizigers Informatie Systeem) masten, maar ook dat er aanvullende eisen worden gesteld aan de DRIS masten. Onze inschatting is dat het risico maximaal €700.000 zal bedragen.

3.2.5 Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigd weerstandsvermogen

Er zijn vanuit de inventarisatie van risico's in totaal 148 risico's geïdentificeerd en opgenomen in het risicomanagementsysteem van de provincie. Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname) bedraagt € 192,5 miljoen. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen.

In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de Monte Carlo-simulatie bij verschillende zekerheidsniveaus berekend met daarnaast het benodigde weerstandsvermogen.

Met een zekerheid van 90% (landelijke norm) is een benodigd weerstandsvermogen van € 22,1 miljoen voldoende om de risico's op te vangen.

Percentage zekerheid	Benodigd weerstandsvermogen
10%	€ 5,0 mln.
25%	€ 7,0 mln.
30%	€ 7,6 mln.
50%	€ 10,7 mln.
75%	€ 16,2 mln.
80%	€ 17,7 mln.
90%	€ 22,1 mln.
95%	€ 26,3 mln.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het vermogen van de provincie om de risico's die zich voordoen op te vangen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie eenmalig beschikbaar heeft om te gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder dat hiervoor beleid hoeft te worden gewijzigd. De structurele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie jaarlijks kan gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder inhoudelijke beleidswijzigingen. Het doorvoeren van bezuinigingen behoort op zich ook tot de structurele weerstandscapaciteit. Een structurele bezuiniging is alleen mogelijk na een inhoudelijke beleidswijziging.

In de onderstaande tabel zijn de bedragen van de saldireserve en reserve Weerstandsvermogen weergegeven aan het einde van 2024 (x € 1 miljoen).

Categorie	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Saldireserve	€ 131,5 mln.	
Reserve Weerstandsvermogen	€ 41,8 mln.	
Verhogen opcenten MRB		€ 101,5 mln.
Totaal	€ 176,5 mln.	€ 101,5 mln.

Structurele weerstandscapaciteit

Jaarlijks kan de provincie Utrecht de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verhogen. Het maximaal toegestane aantal te heffen opcenten wordt jaarlijks vastgesteld door het Rijk. Het huidige maximum bedraagt op zijn hoogst 138,3 opcenten voor 2024. De provincie zal in het jaar 2024 81,9 opcenten opleggen. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt hierdoor 56,4 opcenten. Eén opcent correspondeert naar de raming van het Ministerie van BZK in de meicirculaire van 2024 met een jaarlijkse opbrengst van € 1,8 miljoen. Hierdoor bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit dus € 101,5 miljoen structureel.

3.2.6 Ratio weerstandsvermogen

De reserve weerstandsvermogen in relatie tot het benodigd weerstandsvermogen wordt volgens de Kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020 op de volgende wijze berekend:

€ 41,8 miljoen / € 22,1 miljoen = 1,9

De conclusie is hierbij dat de omvang van de reserve weerstandsvermogen "gezond" is (ratio > 1,4).

Het verloop van de ratio weerstandsvermogen in relatie met de weerstandscapaciteit is in onderstaande tabel weergegeven:

	2021	2022	2023	2024	2025
Begroting	1,9	1,9	1,7	1,7	1,9
Jaarrekening	1,8	1,9	2,2		

De reserve weerstandsvermogen wordt aan het einde van het kalenderjaar bij de Jaarrekening afgeroomd of aangevuld conform beleid. Daarbij moet de ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0 blijven.

3.2.7 Financiële kengetallen

De kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. Zo wordt u in staat gesteld om gemakkelijker inzicht te verkrijgen in de financiële positie en over de baten en de lasten van de provincie. De verplichte kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die Provinciale Staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. De verplichte kengetallen zijn uitgebreid met de vrijwillig toegevoegde kengetallen Belastingcapaciteit opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) ten opzichte van wettelijk maximum en Ratio Weerstandsvermogen.

De weerbaarheid van de begroting geeft de mogelijkheden aan om op korte termijn financiële risico's te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.

De flexibiliteit van de begroting geeft de wendbaarheid van de begroting aan, waarmee eventuele extra onverwachte uitgavenstijging of inkomstendaling gedekt kunnen worden.

De kengetallen zijn:

A. Structurele exploitatieruimte

De ratio Structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte we hebben om onze eigen lasten te dragen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten biedt meer flexibiliteit dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

B. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. De mate van weerbaarheid en flexibiliteit geeft in combinatie met de andere kengetallen, zoals structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit, een indicatie over de financiële positie van een provincie. De solvabiliteitsratio geeft aan hoe groot het eigen vermogen is als percentage van het totale vermogen.

C1. Belastingcapaciteit opcenten MRB ten opzichte van gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in onze provincie zich verhoudt ten opzichte van het gemiddelde tarief van alle provincies. Het is niet bekend hoe het gemiddelde tarief opcenten MRB zich gaat ontwikkelen. Het gemiddelde tarief is daardoor vanaf 2025 ongewijzigd.

C2. Belastingcapaciteit opcenten MRB ten opzichte van wettelijk maximum tarief opcenten MRB

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in onze provincie zich verhoudt tot het wettelijk maximumtarief. Het is niet bekend hoe het landelijk maximumtarief opcenten MRB zich gaat ontwikkelen. Het landelijk maximumtarief opcenten MRB is vanaf 2024 ongewijzigd.

D. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft een indicatie van het financiële risico dat we lopen in verband met onze grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitatie af te zetten tegen de totale baten van onze provincie (exclusief onttrekkingen aan reserves).

E1/2. Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van onze provincie ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een negatieve uitkomst betekent dat er geen netto-schuld is.

F. Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen in relatie met de reserve Weerstandsvermogen geeft aan dat we het benodigde weerstandsvermogen kunnen dekken.

De tabel met signaalwaarden van de kengetallen ziet er als volgt uit:
(MRB= motorrijtuigenbelasting)

Criteria kwalificatie kengetal	Gezond	Neutraal	Risicovol
A. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
B. Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
C1. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	< 95%	95% - 105%	> 105%
C2. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	< 90%	90% - 95%	> 95%
D. Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
E1. Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
E2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
F. Ratio weerstandsvermogen	> 1,4	1 - 1,4	< 1

De in de tabel hieronder ingevulde kengetallen van de provincie Utrecht voor de jaren 2025-2028 zijn gebaseerd op de geprognosticeerde balansen van 2025 tot eind 2028. Die vindt u in de uiteenzetting van de financiële positie in [paragraaf 4.1.5](#). De kengetallen van 2023 zijn gelijk aan de jaarrekening 2023 en van 2024 zijn gelijk aan de geprognosticeerde balans uit de begroting 2024.

Financieel kengetallen		Jaarrekening 2023	Primitieve Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A.	Structurele exploitatieruimte	9%	6%	3%	3%	4%	-2%
B.	Solvabiliteitsratio	61%	43%	42%	39%	37%	33%
C1.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	94%	97%	96%	99%	101%	103%
C2.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	67%	59%	61%	62%	64%	65%
D.	Grondexploitatie	4%	5%	3%	4%	2%	3%
E1	Netto schuldquote	42%	82%	81%	87%	87%	95%
E2.	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	41%	82%	81%	87%	87%	94%
F.	Ratio weerstandsvermogen	2,2	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9

Samenhang kengetallen

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over de financiële positie van de provincie. De kengetallen dienen daarom in samenhang beoordeeld te worden. Het gaat hierbij om de exploitatie en de balanspositie. De kengetallen structurele begrotingsruimte en belastingcapaciteit opcenten MRB geven aan of er voldoende structurele ruimte in de exploitatie is en welke mogelijkheid we hebben om de structurele baten te vergroten. De kengetallen solvabiliteitsratio, netto schuldquote en grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

Beoordeling kengetallen

Het algemene beeld van deze begroting is dat onze provincie voor het begrotingsjaren 2025-2027 nog solide en flexibel is om extra uitgavenstijgingen te kunnen dekken, gebaseerd op besluiten in deze begroting. De structurele baten zijn in 2025-2027 hoger dan de structurele lasten en de ratio van het weerstandsvermogen is 1,9 en gezond te noemen. Vanaf 2028 neemt de structurele ruimte af naar -2%. Dit is het gevolg van langjarige investeringsbeslissingen die pas na deze collegeperiode zullen vallen. Deze investeringen beperken de financiële ruimte van de provincie. In hoofdstuk 1.3 is het financiële beeld over het saldo van de begroting nader geduid.

In de balanspositie zien we dat de solvabiliteitsratio daalt van 61% in 2023 naar 33% in 2028. In samenhang hiermee zien dat de nettoschuldquote oploopt van 42% in 2023 naar 94% in 2028. Dit past in de ontwikkeling van een toename van de investeringen in de komende jaren en de inzet van de reserves. De ratio's van de grondexploitatie in 2025-2028 zijn gezond te noemen. Dit geldt ook voor de ratio van het weerstandsvermogen van 1,9.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen in eigendom van de provincie die een bijdrage leveren aan de provinciale doelstellingen en daarom meerjarig ten dienste staan. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) noemt in dit kader gebouwen, wegen, water, groen en riolering. De kapitaalgoederen van onze provincie zijn:

- kunstwerken
- verhardingen
- traminfrastructuur en voertuigen (trams)
- wegmeubilair
- verkeersregelinstanties
- groen
- openbare verlichting
- Hemelwaterafvoer
- vaarwegen
- provinciale gebouwen
- grond.

De kapitaalgoederen vragen bij aanschaf (of vervaardiging) substantiële investeringen en worden onderhouden zodat de bijdrage aan de provinciale doelstellingen wordt geborgd. Als de kapitaalgoederen niet meer bijdragen aan de doelstellingen dan is overdracht of sloop aan de orde.

De systematische en gestandaardiseerde aanpak van het beheer wordt assetmanagement genoemd. Kenmerk van assetmanagement is de voortdurende afweging van de bijdrage die de kapitaalgoederen leveren aan de doelstellingen van onze provincie, de risico's van falen en de kosten bij alle beslissingen die worden genomen. De functionaliteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen worden sober, doelmatig en duurzaam op peil gehouden, waarbij ze veilig en betrouwbaar hun functie vervullen tegen acceptabele kosten. Het beheer wordt uitgevoerd aan de hand van Nederlandse normen (NEN) en landelijke richtlijnen, zoals die van CROW.

De komende jaren wordt rekening gehouden met het veranderende klimaat. Vanuit het programma klimaatadaptatie is er een klimaatstresstest uitgevoerd om in beeld te krijgen waar de infrastructuur gevoelig is voor klimaatveranderingen. Denk hierbij aan wateroverlast bij hevige regenval of problemen door extreme hitte. In het koersdocument "Samen op weg naar duurzame infra in 2030" zijn daarom de lange termijn doelen vertaald naar een doelentijdlijn.

3.3.2 Provinciale wegen

De toelichting op onze assets, wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen is opgenomen in het MOP Mobiliteit 2025. Daarin zijn ook in detail de verwachte kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2025 - 2028 opgenomen. Het MOP Mobiliteit is als bijlage is gevoegd bij deze begroting. De jaarlijkse vaste en variabele kosten voor onderhoud en beheer van de wegen en vaarwegen zijn toegelicht in hoofdstuk 3 van het MOP. De samenvattende tabel hieronder wordt gespecificeerd in paragraaf 3.11 van het MOP.

Doorkijk verwacht saldo van lasten en baten MOP Wegen :

Begroting 2025	2025	2026	2027	2028
Vast onderhoud	10.352.000	10.352.000	10.352.000	10.352.000
Variabel onderhoud	25.702.000	27.687.000	18.537.000	17.776.000
Totaal	36.054.000	38.039.000	28.889.000	28.128.000

De geraamde kosten van variabel onderhoud liggen in 2025 en 2026 hoger ten opzichte van de andere jaren.

Deze verhoging wordt veroorzaakt doordat de werkzaamheden niet gelijk worden verdeeld over de jaren. De gemiddelde uitgaven zijn hoger dan de gemiddelde budgetten uit de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit als gevolg van de prijsstijgingen.

De samenvattende tabel en de ontwikkeling van de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen is opgenomen bij het onderdeel vaarwegen.

3.3.3 Assets Openbaar Vervoer

De toelichting op onze assets, wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen is opgenomen in het MOP Mobiliteit 2025. Daarin zijn ook in detail de verwachte kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2025 - 2028 opgenomen. Het MOP Mobiliteit is als bijlage is gevoegd bij deze begroting.

De werkelijke kosten voor het variabele beheer en onderhoud fluctueren jaarlijks. De jaarlijkse onderhoudskosten worden inzichtelijk gemaakt in het MOP. Het MOP is de begroting voor het onderhoud van de provinciale infrastructuur van wegen, vaarwegen en openbaarvervoerassets. In het MOP 2025 zijn onderstaande onderhoudskosten voor de ov-assets begroot:

MOP 2025	vast	variabel	Totaal
Trammaterieel	€ 8.160.000	€ 500.000	€ 8.660.000
Infrastructuur	€ 10.743.000	€ 670.000	€ 11.413.000
Telematica	€ 1.115.000	€ 500.000	€ 1.615.000
Gebouwen	€ 1.460.000	€ -	€ 1.460.000
Haltes	€ 875.000	€ -	€ 875.000
Algemene beheerkosten	€ 1.035.000	€ 715.000	€ 1.750.000
Totaal	€ 23.388.000	€ 2.385.000	€ 25.773.000

Ten opzichte van het MOP 2024 nemen de vaste en variabele kosten voor het beheer en onderhoud van de OV-assets toe met € 848.000. Voor specificering van de kosten en baten zie motivering MOP - begroting 2025.

Het vast en variabel onderhoud is in de begroting 2025 voor jaarschijf 2025 opgenomen conform het MOP 2025. Bij de vertaling naar de begroting 2025 wordt daarbij, zoals in de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit is aangegeven, bij het variabel onderhoud rekening gehouden met een vertragingsfactor van 80%. Voor de jaarschijven 2026-2028 is ervoor gekozen om het beschikbare budget op te nemen. Dit heeft als voordeel dat dit een stabiel beeld geeft van de financiële ontwikkeling, terwijl het MOP grote fluctuaties geeft en in de toekomstige jaren nog vele onzekerheden bevat. Hierbij is rekening gehouden met het voorstel om structureel budget beschikbaar te stellen voor de gestegen energieprijzen.

Het verschil tussen de beschikbare middelen voor het variabele onderhoud en het werkelijk variabele onderhoud conform het MOP wordt met de reserve Beheer en onderhoud OV Assets verrekend. Omdat in de begroting voor de jaren 2026-2028 wordt uitgegaan van de beschikbare middelen is er geen mutatie in de reserve.

Ten behoeve van het MOP (vaar)wegen is er incidenteel een extra budget noodzakelijk € 2,5 mln. (zie ook 3.3.4 en de verrekening met de reserve). Voorgesteld wordt om dit voor 2025 te onttrekken uit de reserve Beheer en onderhoud OV assets. Voor de Kadernota 2026 zal een nieuwe Nota kapitaalgoederen Mobiliteit worden opgesteld en wordt de budgetbehoefte opnieuw bepaald.

In onderstaande tabel is de vertaling van het MOP openbaar vervoer naar de begroting 2025 weergegeven. Deze kosten worden in de programmabegroting gedekt uit het budget voor materiele lasten van programma 5 Publieke mobiliteit en beleidsdoel 5.4 Duurzaam beheer en realisatie van OV infrastructuur.

Onderhoudskosten MOP 2025 Openbaar vervoer	2025	2026	2027	2028
Vast onderhoud				
Lasten vast onderhoud conform MOP 2025	€ 23.388.000	€ 23.388.000	€ 23.388.000	€ 23.388.000
Baten conform MOP 2025	€ 18.184.000	€ 18.184.000	€ 18.184.000	€ 18.184.000
A Totaal saldo vast onderhoud Begroting 2025	€ 5.204.000	€ 5.204.000	€ 5.204.000	€ 5.204.000
Variabel onderhoud				
Lasten variabel onderhoud conform MOP 2025	€ 3.385.000	€ 1.515.000	€ 3.525.000	€ 1.265.000
Nog te bepalen inzet budget Variabel onderhoud		€ 2.383.000	€ 484.000	€ 2.858.000
Opname MOP variabel jaarschijf 2025 (80%)	€ 2.708.000			
B Totaal variabel onderhoud Begroting 2025	€ 2.708.000	€ 3.898.000	€ 4.009.000	€ 4.123.000
Beschikbaar voor onderhoud Begroting 2025	€ 6.803.000	€ 6.917.000	€ 7.028.000	€ 7.142.000
Voorstel dekking stijging energieprijzen	€ 2.185.000	€ 2.185.000	€ 2.185.000	€ 2.185.000
C Totaal beschikbaar voor MOP 2025	€ 8.988.000	€ 9.102.000	€ 9.213.000	€ 9.327.000
Mutatie reserve (C-A-B)	€ 1.076.000	€ -	€ -	€ -
Verloop reserve Beheer en onderhoud OV assets B2025				
Beginstand 31-12-2024	3.711.283	2.287.283	2.287.283	2.287.283
Mutatie reserve	1.076.000	0	0	0
Inzet ten behoeve van MOP (vaar)wegen	-2.500.000			
Eindstand	2.287.283	2.287.283	2.287.283	2.287.283

3.3.4 Provinciale vaarwegen

De toelichting op onze assets, wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen is opgenomen in het MOP Mobiliteit 2025. Daarin zijn ook in detail de verwachte kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2025 - 2028 opgenomen. Het MOP Mobiliteit is als bijlage is gevoegd bij deze begroting.

Doorkijk verwacht saldo van lasten en baten MOP Vaarwegen:

Begroting 2025	2025	2026	2027	2028
Vast onderhoud	€ 742.000	€ 742.000	€ 742.000	€ 742.000
Variabel onderhoud	€ 245.500	€ 245.500	€ 617.300	€ 245.500
Totaal	€ 987.500	€ 987.500	€ 1.359.300	€ 987.500

Op basis van de vastgestelde Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is het meerjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het vaarwegenonderhoud berekend. Het vast onderhoud wordt verrekend met de algemene middelen, het variabel onderhoud met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

De kosten voor het onderhoud van de wegen en de vaarwegen zijn in de begroting beide opgenomen in programma 7 Infrastructuur en benutten en het beleidsdoel 7.04 Duurzaam beheer van infrastructuur. In de begroting zijn de bedragen vanuit het MOP voor de jaarschijf 2025 overgenomen. Volgens de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit wordt bij het variabele deel rekening gehouden met een vertragingsfactor van 80%. Voor de jaarschijven 2026-2028 is ervoor gekozen om de beschikbare middelen vanuit de begroting te volgen en niet de bedragen uit het MOP. Dit omdat de benodigde bedragen per jaar voor toekomstige jaren nog niet zeker zijn. Het benodigde budget is afhankelijk van de staat van de assets en de onderhoudsplanning. Dat wordt jaarlijks bepaald in het MOP voor het daaropvolgende jaar. De opname in de begroting is weergegeven in onderstaande tabel.

Opname totaal onderhoud wegen en vaarwegen samen in begroting:

Begroting 2025	2025	2026	2027	2028
Vast	€ 11.094.000	€ 11.094.000	€ 11.094.000	€ 11.094.000
Variabel (80% MOP in 2025)	€ 20.758.000	€ 16.522.000	€ 17.003.000	€ 17.494.000
Totaal begroting 2025	€ 31.852.000	€ 27.616.000	€ 28.097.000	€ 28.588.000

Het variabel onderhoud wordt verrekend met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

Op basis van bovenstaande actualisatie zal de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen negatief komen te staan. Volgens het BBV mag een reserve niet negatief zijn. Er is een aanvullende dekking noodzakelijk van € 2,5 miljoen om te zorgen dat de reserve niet negatief zal worden. Voorgesteld wordt om dit bedrag nu te onttrekken uit de reserve Beheer en onderhoud OV assets. Voor de Kadernota 2026 zal een nieuwe Nota kapitaalgoederen Mobiliteit worden opgesteld en wordt de budgetbehoefte opnieuw bepaald. Daarbij is al wel duidelijk dat de reserve beheer en onderhoud (vaar)wegen op dit moment te laag is om schokken in het variabel onderhoud op te kunnen vangen.

Als u instemt met de aanvullende dekking ziet het verloop van reserve er als volgt uit:

Onderhoudskosten MOP 2025 Wegen en Vaarwegen	2025	2026	2027	2028
Vast onderhoud				
Lasten vast onderhoud conform MOP 2025	€ 11.751.000	€ 11.751.000	€ 11.751.000	€ 11.751.000
Baten conform MOP 2025	€ 657.000	€ 657.000	€ 657.000	€ 657.000
A Totaal saldo vast onderhoud Begroting 2025	€ 11.094.000	€ 11.094.000	€ 11.094.000	€ 11.094.000
Variabel onderhoud				
Lasten variabel onderhoud conform MOP 2025	€ 25.947.500	€ 27.932.500	€ 19.154.300	€ 18.021.500
Beschikbaar budget Variabel onderhoud		€ 16.522.000	€ 17.003.000	€ 17.494.000
Opname MOP variabel jaarschijf 2025 (80%)	€ 20.758.000			
B Totaal variabel onderhoud Begroting 2025	€ 20.758.000	€ 16.522.000	€ 17.003.000	€ 17.494.000
Beschikbaar voor onderhoud Begroting 2025	€ 26.303.000	€ 26.796.000	€ 27.277.000	€ 27.768.000

Voorstel dekking stijging energieprijzen	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000	€ 820.000
Incidentele bijdrage uit reserve B&O assets	€ 2.500.000			
Incidentele onttrekking uit reserve B&O (vaarwegen)	€ 2.229.000			
C Totaal beschikbaar voor MOP 2025	€ 31.852.000	€ 27.616.000	€ 28.097.000	€ 28.588.000
Verloop reserve Beheer en onderhoud (vaar) wegen B2025				
Beginstand 31-12-2024	€ 2.424.286	€ 195.286	€ 195.286	€ 195.286
Mutatie reserve	€ -2.229.000	€ -	€ -	€ -
Eindstand	€ 195.286	€ 195.286	€ 195.286	€ 195.286

3.3.5 Provinciale gebouwen

3.3.5.1 Huis voor de provincie

Wat willen we bereiken?

Het Huis voor de Provincie bestaat uit 19 verdiepingen, inclusief een entreegebied met diverse voorzieningen, een centraal vergadercentrum en een technische ruimte op de 19e verdieping. Een aantal verdiepingen wordt verhuurd aan externe organisaties. In 2022 zijn drie verdiepingen gereed gemaakt voor de tijdelijke opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. De opvang wordt verlengd tot en met 31 augustus 2025. Het huis voor de provincie (en overig provinciaal vastgoed in beheer van Facilitaire zaken) moet voldoen aan de wettelijke en door het college van gedeputeerde staten vastgestelde duurzaamheidsdoelstellingen. De doelstelling is energieneutraal vastgoed in 2035, zoveel mogelijk rekening houdend met aanpalende doelstellingen als circulariteit en biodiversiteit (indien uitvoerbaar).

Daarnaast is de wens uitgesproken om, in het kader van transparant bestuur, het provinciehuis een 'Huis voor de provincie' laten zijn. Dit vertaalt zich onder andere door de huisvesting van de laagstgelegen verdiepingen open, toegankelijk en gastvrij te maken voor medewerkers, (externe) bezoekers en de omgeving. Het bieden van een veilige werkomgeving aan onze medewerkers is één van de uitgangspunten in de uitwerking van dit project. Daarnaast voldoen de beschikbare ruimtes op de openbaar toegankelijke verdiepingen niet meer aan de functionele behoefte(s) die door hybride werken en andere ontwikkelingen zijn ontstaan.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Actualiseren van de huidige MOP, rekening houdend met de lopende projecten in het huis voor de provincie.
- Uitwerken van een businesscase voor de verduurzaming in relatie tot de geactualiseerde MOP.
- Schetsontwerp maken voor de herinrichting en -indeling van het huis van de provincie waarbij de begane grond en 1e verdieping een openbaar toegankelijk gebied wordt dat ook voldoet aan de functionele behoeften van de medewerkers. Hierbij betrekken we ook de leden van PS en de Griffie nadrukkelijk.
- Verbeterslag maken in de opzet van de MIP en MOP waardoor toekomstige investeringen en onderhoud beter in beeld komen.
- Voorbereiden van een investeringsvoorstel voor het MIP voor de kadernota 2025.

3.3.5.2 Paushuize incl. dienstwoningen

Wat willen we bereiken?

Paushuize behoort tot de meest duurzame monumenten van Nederland en is door renovatie behouden als cultureel erfgoed. Al het onderhoud is afgestemd op het behoud van haar monumentale waarde. Paushuize wordt door een externe partij geëxploiteerd en heeft daarnaast een ceremoniële functie voor het provinciebestuur.

Maandelijks worden er voor geïnteresseerden kosteloos rondleidingen georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel is om het pand in de huidige staat te houden waarbij kosten en kwaliteit steeds om zorgvuldige afweging vragen. Ook hier kijken we in hoeverre de vernieuwingen binnen het MOP op een duurzamere manier kunnen worden uitgevoerd.

Voor de pachtovereenkomst is in 2024 de nieuwe aanbesteding afgerond. Naar verwachting kan de pachtende partij in de tweede helft van 2024 starten met de exploitatie van Paushuize.

Vanuit verduurzaming van het onderhoud worden in 2024 werkzaamheden uitgevoerd aan de dakconstructie en diverse vloeren in paushuize. Het onderhoud zorgt ervoor dat Paushuize nog duurzamer wordt en van het gas af is. De uitvoeringsperiode van de werkzaamheden is afgestemd met de overgang van de pachtende partij.

3.3.5.3 Steunpunten De Meern en Huis ter Heide

Wat willen we bereiken?

Vanuit de steunpunten De Meern en Huis ter Heide worden de provinciale wegen beheerd. In steunpunt Huis ter Heide is ook de Regionale Verkeersmanagement Centrale (RVC) gehuisvest.

Wat gaan we daarvoor doen?

Door de actualisatie van de MOP wordt het onderhoud herzien, afhankelijk van de uitkomsten uit de MOP worden de noodzakelijke werkzaamheden gepland en uitgevoerd.

Om de projectmatige aanpak van de verduurzaming door te zetten worden in 2025 en 2026 onderzoeken uitgevoerd om de steunpunten in lijn te brengen met de energie neutrale doelstellingen. Het resultaat hiervan is een technisch uitvoerbaar plan voor de steunpunten.

3.3.5.4 Wat gaat dat kosten?

Onderhoudskosten MOP		2025	2026	2027	2028
Provinciehuis	Niet Planmatig	€ 981.527	€ 982.068	€ 981.527	€ 981.527
	Bouwkundig	€ 109.736	€ 275.444	€ 93.927	€ 303.826
Tramremise	Niet Planmatig	€ 112.049	€ 112.049	€ 112.049	€ 112.049
	Bouwkundig	€ 23.128	€ 59.225	€ 15.212	€ 49.643
De Meern	Niet Planmatig	€ 42.020	€ 42.020	€ 42.020	€ 42.020
	Bouwkundig	€ 146.118	€ 3.957	€ 3.000	€ 105.823
Paushuize	Niet Planmatig	€ 48.500	€ 48.500	€ 48.500	€ 48.500
	Bouwkundig	€ 39.500	€ 100.823	€ 2.000	€ 15.550
Huis ter Heide	Niet Planmatig	€ 57.290	€ 57.290	€ 57.290	€ 57.290
	Bouwkundig	€ 71.221	€ 13.686	€ 67.812	€ 7.390

3.4 Financiering

3.4.1 Inleiding

De wettelijke kader van de treasuryfunctie wordt bepaald door de [Wet Financiering decentrale overheden \(wet Fido\)](#). Belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat voorzichtig omgegaan moet worden met publieke middelen. Om dit te bereiken moeten we voldoen aan een aantal normen zoals de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Gebaseerd op de wet Fido heeft de provincie een treasurystatuut. Het treasurystatuut 2023 is het kader voor het sturen en het beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Daarmee is dit statuut een nadere uitwerking van Hoofdstuk 3, Financieringsfunctie van de financiële verordening provincie Utrecht. De provincie hanteert een systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat alle lasten en baten worden gesaldeerd en afhankelijk van de ontwikkeling van het saldo een lening wordt aangetrokken. Er is dus geen verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financiering.

Voor het bepalen van de daadwerkelijke financiering wordt gekoppeld aan de planning in de begroting een liquiditeitsprognose opgesteld. Hierdoor kan een weergave van de werkelijke kasstromen worden benaderd. In deze liquiditeitsprognose wordt de actuele stand van de liquide middelen ingevuld wat een actuele weergave biedt van de huidige positie.

3.4.2 Financiering

De provincie Utrecht heeft een lange periode alle activiteiten kunnen financieren uit eigen middelen. Het aantrekken van externe financiering was niet nodig. Dit beeld is in de begroting al enige jaren aan het verschuiven. Reserves worden ingezet om ambities te kunnen realiseren en een toename van de investeringen in de komende jaren. Dit heeft een effect op de financiering. De prognose is dat eind 2024 de vast schuld nog nihil is, gebaseerd op het beeld van het derde kwartaal 2024. In de tabel hierna wordt het verloop van vaste schuld weergegeven gebaseerd op de [geprognosticeerde balans](#) opgenomen in hoofdstuk 4.1.5. Het gaat hierbij om een prognose gebaseerd op de begrotingscijfers en investeringsplannen. Bij de berekening van de aflossing is uitgegaan van een gemiddelde looptijd van de aan te trekken leningen van 20 jaar met een jaarlijkse aflossing. Met deze uitgangspunten bedraagt de verwachte vaste schuld bedraagt eind 2025 € 129.000 olopend eind 2028 € 294.000. In de berekening is rekening gehouden met de ontvangen Rijksgelden UPLG in 2024-2026.

(bedragen x € 1.000)

Prognose verloop vaste schuld	2024	2025	2026	2027	2028
Stand vaste schuld per 1 januari	-	-	129.000	170.000	239.000
Bij (nieuw aan te trekken)	-	132.000	48.000	79.000	68.000
Af (af te lossen)	-	3.000	7.000	10.000	13.000
Stand vaste schuld per 31 december	-	129.000	170.000	239.000	294.000

Bij de prognose van de vaste schuld moet wel een kanttekening gemaakt worden. Het al dan niet aantrekken van geld hangt af van het verloop van de kasstromen in de provincie en het verschil tussen inkomsten en uitgaven. De financieringsbehoefte van de provincie wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen, met name het liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie en de meerjarig investeringsplannen. Zo worden bijvoorbeeld in de praktijk projectsubsidies niet in één keer uitgekeerd en bij investeringen kunnen vertragingen optreden door procedures. Afhankelijk van de liquide positie van de provincie en de renteverwachtingen vindt afweging plaats voor het al dan niet aantrekken van geld en de manier van aantrekken (lang geld versus kort geld).

3.4.3 Rente

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft begin september 2024 het rentetarief verlaagd met 0,25% tot 3,5%. Dit is de tweede verlaging in 2024 na een reeks verhogingen vanaf 2022 vanwege de hoge inflatie. De omvang van een eventuele verdere renteverlaging zal afhangen van de geactualiseerde middellange termijnvooruitzichten

voor de inflatie. Voor 2025 voorspelt het CPB (Centraal Planbureau) in haar Augustusraming 2024 een economische groei voor Nederland van 1,6%. Wel wordt aangegeven dat er risico's zijn die van grote invloed zijn op de groei met als belangrijkste de geopolitieke ontwikkelingen. De inflatie voor Nederland zal in 2025 naar verwachting 3,2% bedragen en de werkloosheid ongeveer 3,9%.

In het derde kwartaal van 2024 waren de tarieven voor de publieke sector voor lange rente rondom de 3%, terwijl de korte rente ongeveer 3,5% was. Naar verwachting zullen deze rentestanden zich handhaven naar het einde van 2024.

In deze begroting is een rentelast opgenomen van € 1,7 miljoen voor 2025 oplopend naar € 4,2 miljoen in 2028. Deze bedragen zijn opgenomen in de Kaderbrief 2024 en zijn voor de begroting 2025 gehandhaafd. Mogelijk wordt de rentelast gebaseerd op de liquiditeitenprognose in 2025 bijgesteld.

Renteomslagpercentage

Voor de verwerking van rentelasten in de begroting en jaarrekening moeten de richtlijnen van de Notitie rente 2023 van commissie BBV gevolgd worden. Het saldo van de geraamde rentelasten en -baten worden met een renteomslagpercentage toegerekend aan de vaste activa en grondexploitatie. Het berekende percentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Wanneer de werkelijke rente aan het einde van het jaar meer dan 25% afwijkt van de geraamde rente dan moet de toerekening verplicht bij de jaarrekening worden gecorrigeerd. Omdat de provincie geen vaste geldleningen heeft is in de afgelopen jaren ook geen rente toegerekend. Voor de begroting 2025 is het renteomslagpercentage berekend op 0,2%, afgerond 0%. Het renteresultaat van € 1,7 miljoen wordt opgenomen onder de algemene middelen, onderdeel treasury.

De berekening van het renteomslagpercentage ziet er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)

Schema rentetoerekening begroting 2025			
a.	De externe rentelasten over korte en lange financiering		1.700
b.	De externe rentebaten (idem)	-/-	0
	Saldo rentelasten en baten		1.700
	De rente die aan de grondexploitatie moet worden		
c.1	doorberekend	-/-	
c.2	De rente van projectfinanciering toegerekend aan taakvelden	-/-	
		-/-	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		1.700
d.1	Rente over eigen vermogen	+/+	0
d.2	Rente over voorzieningen	+/+	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		1.700
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury		1.700
	Boekwaarde		804.390
	Omslagrente		0,2%
	Afgerond		0%

3.4.4 Wettelijke normen

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	569.147	562.516	564.275	621.413
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	113.829	112.503	112.855	124.283
Renteherzieningen	0	0	0	0
Aflossingen	3.000	7.000	10.000	13.000
Renterisico op de vaste schuld	3.000	7.000	10.000	13.000
Ruimte (+) / overschrijding (-)	110.829	105.503	102.855	111.283

Het aantrekken van leningen zorgt ervoor dat we renterisico lopen op onze leningen. De gevoeligheid voor eventuele (on)verantwoorde rentefluctuaties wordt door de Wet fido genormeerd door de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, voor respectievelijk de kortlopende en langlopende leningen.

a. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld om een grens te stellen aan de omvang van korte leningen. De gemiddelde korte financiering wordt per drie maanden getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet stelt dat onze gemiddelde korte financiering maximaal 7% mag zijn van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. Op basis van de gegevens in deze begroting voldoen we aan de kasgeldlimietnorm.

b. Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om eventuele te grote fluctuaties van de rentes op de langlopende schuld te voorkomen. Het renterisico wordt verkleind door de aflossingen in de tijd te spreiden. De hoogte van de jaarlijkse betaalde aflossingen en contractuele renteherzieningen op leningen is maximaal 20% van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. In het onderstaande overzicht renterisiconorm zijn aflossingen opgenomen van lineaire leningen met een looptijd van tien jaar. Omdat we op dit moment nog geen leningen hebben afgesloten is de renterisiconorm tot nu toe nog niet relevant. Naar verwachting wordt de norm wel een beoordelingscriterium in de komende jaren gezien de prognose dat externe financiering aangetrokken moet worden.

3.4.5 Financieringsinstrumenten

De inzet van financiële beleidsinstrumenten, zoals revolverende fondsen, geborgde leningen en verstrekte leningen, past bij de tijdsgeest waarin provincies en andere lokale overheden in toenemende mate kiezen voor een faciliterende rol. Dit betekent dat zij realisatie van publieke doelstellingen steeds vaker helemaal of voor een deel onderbrengen bij (private) partijen.

Vanuit het beleid wordt als eerste beoordeeld of een financieringsinstrument geschikt is om bij te dragen aan de te realiseren doelen. In de nota Financieringsbeleid zijn de kaders van de financieringsinstrumenten vastgesteld. De algemene kaders van de financieringsinstrumenten zijn:

1. Er is sprake van publiek belang.
2. Er is sprake van marktfalen.
3. Betrokkenheid van andere partijen is noodzakelijk en wenselijk om het publiek belang te borgen.
4. Er is financiële dekking voor het instrument.
5. Er is geen sprake van ongeoorloofde staatssteun en er is geen strijdigheid met de Wet Markt en Overheid.

De volgende financieringsinstrumenten worden hieronder nader behandeld:

- a. Revolverende fondsen;
- b. Geborgde leningen;
- c. Verstrekte leningen.

a. Revolverende fondsen

Een revolverend fonds kan worden ingezet als middel om andere financieringsinstrumenten (lening, garantie, deelneming) te realiseren, waarbij de aflossing en of het rendement terugvloeien naar het fonds. Door het gebruik van revolverende fondsen worden middelen dus niet eenmalig uitgeven, maar revolverend of renderend en met een structureel effect ingezet. Het fonds houdt zichzelf in stand, met het doel middelen efficiënt in te zetten en met hetzelfde vermogen in meerdere projecten te investeren. Naast het geld dat wij zelf beschikbaar stellen is het vaak onze ambitie cofinanciering aan te trekken, bijvoorbeeld vanuit private partijen of vanuit Europa of het Rijk. Dit wordt de hefboomwerking of het multiplier-effect genoemd.

Er zijn vier revolverende fondsen, waarin we via kapitaalverstrekking of garantieverlening deelnemen. Dat zijn Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen (1), N.V. Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) (2), de ROM Regio Utrecht (3) en Setu (4). De gevraagde onderwerpen uit Amendement 10 inzake nota financieringsbeleid provincie van 4 maart 2020 zijn hieronder bij de revolverende fondsen verwerkt.

(1) Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Muilekom
a. Doel	De ambitie is om in Rijnhuizen ca.2.500 woningen te realiseren door transformatie van leegstaande kantoren en nieuwbouw. Het uitgangspunt is het realiseren van een wijk waarin het prettig wonen, werken en verblijven is. Gemeente en provincie werken samen om ambities op het gebied van bijvoorbeeld woningbouw, gezonde leefomgeving, duurzame energie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid te verwezenlijken in de transformatie van het gebied. Om de gebiedsontwikkeling in Rijnhuizen te ondersteunen hebben de gemeente en provincie een financieel systeem opgezet om als vliegwiel te dienen voor de transformatie: het revolverende gebieds fonds Mooi Rijnhuizen. Hiermee kunnen collectieve investeringen in bijvoorbeeld infrastructuur en openbaar groen worden gefinancierd. De overeengekomen revolverendheid is 100%.
b. Basisgegevens	De provincie heeft € 0,7 miljoen gestort in het gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen. De gemeente heeft ook in 2017 € 0,7 miljoen gestort in dit fonds. Projectontwikkelaars dragen afhankelijk van hun aandeel in de gebiedsontwikkeling evenredig bij. Momenteel hebben ontwikkelaars ongeveer € 8 miljoen in het fonds gestort. Dat zal meer worden al naar gelang meer woningen worden ontwikkeld. In de Uitvoeringsovereenkomst Gebieds fonds Rijnhuizen van 2017 zijn afspraken vastgelegd over de besteding van het fonds en zijn in een beschikking voorwaarden gesteld aan deze subsidie. Het gebiedsontwikkeling Mooi Rijnhuizen is opgedeeld in zes fases van elk gemiddeld € 2 miljoen. De kapitaalstorting blijft gedurende de looptijd in het gebiedsontwikkelingsfonds. In de grondexploitatie van het gebied is opgenomen dat de provincie aan het eind van de gebiedsontwikkeling (of in 2033) het ingelegde bedrag van € 0,7 miljoen (exclusief rente) terugkrijgt. Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen is behandeld in programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling.

c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	Momenteel heeft de gemeente voor ongeveer € 8 miljoen aan contracten afgesloten met ontwikkelaars, 0,5 miljoen meer ten opzicht van vorig jaar). Afhankelijk van de fase van ontwikkeling van een woningbouwproject wordt geld afgedragen aan het fonds. Hierdoor kan de kapitaalinvleg van de provincie in het revolverend fonds opnieuw ingelegd worden voor de volgende fase. Een deel van de opbrengsten uit de bouw van de woningen wordt ondergebracht in het gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen. Vanuit het fonds zijn inmiddels twee delen van het park Rijnhuizen en 2 woonstraten gefinancierd. Om Mooi Rijnhuizen te ontwikkelen tot een prettige woon- en werkwijk, wordt vanuit het fonds ook bijgedragen aan de ontwikkeling van groen en recreatie. Een voorbeeld hiervan is het ontwikkelen van een samenhangend en hoogwaardig park. Hierbij zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de samenhang en verbinding vanuit ecologisch en cultuurhistorisch perspectief, zoals het verbinden van elementen uit de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en het verbinden van de kastelen in Nieuwegein. Door het herstellen van het landschapspark Rijnhuizen en het zichtbaar en leefbaar maken van cultuurhistorie kan het Park meer betekenen voor het gebied Rijnhuizen, noord Nieuwegein en mogelijk ook de regio. Vanuit het fonds wordt onder meer de aanleg van fietsbrug(gen) gefinancierd om het gebied te ontsluiten met Nieuwegein City en NHW. Daarnaast zijn onderzoeken uitgevoerd en ingrepen gedaan op gebied van klimaatadaptatie en bereikbaarheid van het gebied.
d. Realisatie van revolverendheid	Gemeente en provincie zijn in 2015 een samenwerking aangegaan met betrekking tot het revolverend fonds. De uitgaven die tot nu toe vanuit het gebiedsfonds zijn gedaan, vallen nog in beginfase 1. Het is in dit stadium dan ook nog niet toetsbaar of hiermee de beoogde revolverendheid wordt gerealiseerd.

(2) Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	van Schie (opdrachtgeverschap) en Bakker (aandeelhouder)
a. Doel	In september 2021 is het plan 'Toekomstbestendige Werklocaties' vastgesteld. Het plan is gericht op een versterkte aanpak van intensivering en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen in onze provincie. In de komende 10 tot 15 jaar zal OMU uitvoering aan het beleidsplan geven door intensivering en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen en zo meer ruimte voor bedrijven beschikbaar te maken. De bedoeling is dat daarmee 20-30% minder ruimte voor nieuwe bedrijventerreinen nodig is. Zo draagt OMU bij aan een zorgvuldig en duurzaam gebruik van de schaarse ruimte in onze provincie en voldoende en vitale bedrijfslocaties. De NV OMU beheert drie investeringsfondsen, ondergebracht in drie dochterondernemingen. Het Transformatiefonds is een 100% dochteronderneming van de NV OMU en omvat de oorspronkelijke middelen van NV OMU (€ 16 miljoen). De revolverendheid van dit fonds bedraagt nagenoeg 100%. . De fondsmiddelen voor de onrendabele activiteiten zijn belegd in twee 100% dochterondernemingen van de OMU: de Herstructureringsfondsen A en B. Voor de herstructureringsfondsen wordt vanwege de mogelijke onrendabele top van investeringen rekening gehouden met een revolvering van minimaal 60%. Voor de daarmee samenhangende afname van de waarde van het aandelenbezit is een reservering getroffen (onderdeel van herwaarderingsreserve). De resterende kosten worden gedekt door het rendement op investeringen.

b. Basisgegevens	OMU is gestart in 2011 en er is geen afgesproken eindtijd. De waarde van het aandelenkapitaal van de OMU is eind 2023 volgens de jaarrekening € 29,5 miljoen (eind 2022 € 12,7 miljoen). In verband met het nieuwe fonds is het aandelenkapitaal in tranches vergroot. Einde 2022 is de eerste aankoop met de nieuwe middelen gedaan. Inmiddels zijn er vier aankopen afgerond en is ruim 20 miljoen geïnvesteerd in verouderd vastgoed. OMU wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	OMU is op basis van voorlopige gegevens tot en met 2023 betrokken bij de herontwikkeling van ongeveer 45 ha. bedrijventerrein (9 ha. in portefeuille) en de transformatie van ruim 110.000 m2 kantoren.
d. Realisatie van revolverendheid	De investeringen en financieringen van afgeronde projecten zijn inmiddels allemaal volledig teruggekomen. De projecten hebben daarbij een gemiddeld jaarlijks rendement behaald van tussen de 6 en 8% (bij een gemiddelde looptijd van 1 tot 3 jaar). De maximale omvang van een financiering uit het transformatiefonds is € 3 miljoen per project. Voor de herstructureringsfondsen is het maximum € 10 mln. per project. OMU heeft tot en met 31 december 2023 ruim € 34 miljoen aan investeringen en financieringen uitgezet in projecten (nog los van faciliterende rol van OMU bij projecten). De oorspronkelijke € 16 miljoen is per eind 2023 ruim 2 keer in omloop geweest.

(3) Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM)

Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Schie (opdrachtgeverschap) en Bakker (aandeelhouder)
a. Doel	Het doel van de ROM Regio Utrecht is het verstrekken van financiering (leningen en participaties) aan startups, scaleups en innovatieve mkb-ondernemingen die actief zijn op (een van) de thema's van de Regionale Economische Agenda (REA); duurzaamheid, gezondheid en digitalisering. Naast de kerntaak investeren, houdt de ROM zich ook bezig met innoveren en internationaliseren. Met betrekking tot investeren gaat het om twee juridische entiteiten: • De ROM Regio Utrecht met Participatiefonds, Startup Innovatiefonds en Vroege Fase Financiering; • De RSRU met het POC-fonds.
b. Basisgegevens	De ROM Utrecht Region is opgericht in 2020 en er is geen afgesproken eindtijd. De ROM beheert meerdere investeringsfondsen. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden in het ontwikkelbedrijf en het investeringsbedrijf. In het ontwikkelbedrijf vinden de operationele activiteiten plaats, waar wordt gestreefd naar een break-even resultaat. Het investeringsbedrijf ziet toe op de investeringen is uiteindelijk 100% revolverend. De omvang van het aandelenkapitaal van het participatiefonds (investeringsbedrijf) is ruim € 50 miljoen, waarvan €16 miljoen (2 x € 8 miljoen) van onze provincie. Er staat nog een kapitaalstorting gepland van € 7 miljoen die is uitgesteld naar op zijn vroegst 2026. Naast het participatiefonds heeft de ROM een Proof-of-concept (POC-)fonds van € 4,2 miljoen (per 31 december 2023 is dit volledig geïnvesteerd; per 1 januari 2024 heeft het Startup Innovatiefonds met een vermogen van € 9 miljoen het POC-fonds vervangen) en een fonds voor Vroege Fase Financiering van € 3 miljoen. Deze beide fondsen zijn bedoeld voor investeringen en (converteerbare) leningen aan innovatieve bedrijven in een vroeger stadium van een productontwikkeling en daarmee risicovoller. ROM wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen	Het Participatiefonds is in de zomer van 2020 gestart. In 2023 zijn er acht investeringen vanuit het Participatiefonds gedaan voor in totaal € 4,0 miljoen. Hiermee is een additionele € 7,3 miljoen aan privaat kapitaal aangetrokken. In totaal is er nu € 7,8 miljoen gecommiteerd en € 15,6 miljoen additioneel privaat kapitaal aangetrokken.

worden gerealiseerd	In 2023 zijn er vanuit het Proof of Conceptfonds 14 investeringen gedaan voor een totaal gecommiteerd bedrag van € 1,5 miljoen. Daarbij is € 4,0 miljoen additioneel privaat kapitaal aangetrokken. In totaal is daarmee nu € 3,9 miljoen gecommiteerd en is € 7,4 miljoen additioneel privaat kapitaal aangetrokken. Voor het VFF zijn 3 investeringen gedaan voor een totaalbedrag van € 765.000. De investeringen zijn gedaan in bedrijven die allen passen binnen de kaders van de REA. De ROM Utrecht Region heeft vanaf de start direct uitvoering gegeven aan de Corona Overbruggingslening (COL-regeling) van het Ministerie EZK. Via deze regeling zijn met rijksmiddelen inmiddels 97 leningen verstrekt voor in totaal € 20 miljoen aan startups, scale-ups en innovatief mkb. Inmiddels hebben 50 bedrijven de lening volledig afgelost en hebben 8 bedrijven faillissement aangevraagd en 1 bedrijf een WHOA-traject doorlopen.
d. Realisatie van revolverendheid	De revolverendheid van het Participatiefonds van de ROM is door het korte bestaan en de geringe omvang van de uitstaande investeringen op dit moment nog niet goed toetsbaar. Het zal nog een aantal jaar duren voordat we hier beter zicht op krijgen. Vooruitlopend daarop wordt de portefeuille van het fonds ieder kwartaal beoordeeld of een waarde-afschrijving noodzakelijk is en indien nodig een reservering voor opgenomen. Vanaf 2024 (Q4) wordt daarnaast tweemaal per jaar een fair-value waardering uitgevoerd. Vanaf dat moment valt iets meer te zeggen over de waardeontwikkeling, alhoewel pas bij een verkoop van een belang het daadwerkelijke resultaat bekend is.

(4) Stichting Energiefonds Utrecht (SETU)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Essen
a. Doel	SETU verstrekt leningen, garanties en/of participaties aan bedrijven, georganiseerde initiatieven en instellingen, ter versnelling van de energietransitie in de provincie Utrecht
b. Basisgegevens	SETU is gestart in 2013 met een looptijd tot en met 2037 en beheert twee fondsen, zowel voor de gemeente Utrecht als voor onze provincie. Wij zijn ingestapt in 2018. Het totaal beheerd fondsvermogen is € 21 miljoen. Het fondsvermogen van het provinciaal energiefonds bedraagt € 16 miljoen. Wij hebben de opgebouwde portfolio overgenomen van de gemeente Utrecht. De provincie Utrecht heeft bij beschikking besloten 100% borg te staan voor het kredietarrangement van € 16 miljoen van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze borgstelling wordt geëffectueerd op het moment dat niet alle uitstaande leningen van het provinciale deel van het fonds aan SETU worden terugbetaald op het moment dat het kredietarrangement met BNG afloopt. Het kredietarrangement tussen SETU en BNG loopt af per ultimo 2037. In de reserve Weerstandvermogen is rekening gehouden met een risicoreservering van € 4 mln. van de maximale garantstelling van € 16 mln.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	SETU zorgt ervoor dat energiebesparende/opwekkende initiatieven zich kunnen ontplooiën door ze duurzaam te financieren. Het beschikbare fondsvermogen kan tot 2037 2 – 2,5x worden uitgeleend aan nieuwe initiatieven.
d. Realisatie van revolverendheid	Per ultimo Q4 2023 is het risico-aandeel op de uitstaande financieringen 3,5% van het totaal aan uitstaande leningen binnen het provinciale deel van het fonds. Het totaal van de uitstaande leningen bedraagt € 9,7 miljoen. De gemiddelde looptijd van een verstrekte lening is 9,6 jaar. De hefboom van het fonds bedraagt in totaal 3,3. Het beschikbare fondsvermogen is van 2018

	tot 2023 0,9 keer uitgeleend. Er is nog geen gebruik gemaakt van de risicoreservering.

b. Gewaarborgde leningen

Borg- en garantstelling (gebaseerd op artikel 7:850 e.v. van het Burgerlijk wetboek) zijn beide middelen om wederpartijen een extra vorm van zekerheid te bieden dat een geldvordering voldaan zal worden. Een borgstelling kan pas worden ingeroepen als de schuldenaar niet aan zijn verplichtingen voldoet. Een garantstelling wordt afgesloten in een overeenkomst en daarin worden de condities opgenomen wanneer de garantstelling door de schuldeiser wordt ingeroepen en de voorwaarden die op de garantstelling van toepassing zijn. Voor een garantstelling wordt gekozen wanneer financiers niet bereid zijn (volledige) financiering te verstrekken onder voorwaarde passend bij het maatschappelijk gewenste resultaat, zonder een garantstelling.

In het Treasurystatuut 2023 is de grens van het garantiëplafond bepaald op € 20 miljoen (=resterende aandeel provincie in garantstelling basis jaarrekening n-1). In de Zomernota 2024 is voorgesteld om dit plafond te verhogen met € 10 miljoen tot € 30 miljoen vanwege de garantiëstelling in 2025 van de zero-emissie bussen. In juni 2024 heeft PS het Statenvoorstel Inzet middelen versnelling energietransactie behandeld. In de besluitvorming is aangegeven dat in het najaar 2024 aan uw Staten een voorstel wordt voorgelegd met betrekking tot de inzet van financiële instrumenten voor ondersteuning van maatschappelijk instellingen en bedrijven bij investeringen die noodzakelijk zijn door netcongestie. In onderstaande tabellen is nog geen rekening gehouden met de besluitvorming.

De ontwikkeling van de huidige staat van gewaarborgde leningen hieronder weergegeven.

Gewaarborgde geldleningen	Oorspronkelijk bedrag van de lening(en)	Restant	Restant	Waarvan gewaarborgd door Utrecht	Einde waarborging
		lening(en) per 31-12-2024	lening(en) per 31-12-2025		
Provincie-ambtenaren (hypotheken)	-	181	181	181	Aflopend
S.S.P.O.M.N. (RTV-Utrecht)	5.335	2.227	2.036	2.036	2034
Garantiefonds Energie	4.009	781	651	651	2030
Stichting Huisvesting SV Kampong	600	323	283	283	2032
VVE Hoofdcentrum Leusden	3.400	3.400	3.400	1.700	2048
SETU	16.000	5.161	5.161	5.161	2038
TOTAAL	29.344	12.073	11.712	10.012	

Garantstellingen	Oorspronkelijk bedrag van de lening(en)	Restant	Restant	Waarvan gewaarborgd door Utrecht	Einde waarborging
		lening(en) per 31-12-2024	lening(en) per 31-12-2025		
OD Investments	750	500	450	450	2034
Gemeente Amersfoort	1.600	1.333	1.200	1.200	2035
DVvE	1.862	1.862	1.862	1.862	2026
TOTAAL	4.212	3.695	3.512	3.512	

Bij SETU is voor de jaren na 2025 vermeld met het maximale bedrag waarvoor wij garant zouden kunnen staan.

c. Verstrekte leningen

In het Treasurystatuut 2023 is de grens van het plafond voor verstrekte leningen bepaald op € 20 miljoen (=resterende aandeel provincie verstrekte leningen met een looptijd groter of kleiner dan één jaar op basis jaarrekening n-1). Dit plafond kan door u worden bijgesteld.

Er worden vooral leningen verstrekt rond € 0,1 miljoen aan diverse organisaties. In juni 2024 is het Statenvoorstel Inzet middelen versnelling energietransitie een besluit genomen om een lening van € 5 miljoen aan het Ontwikkelfonds.

De omvang van leningen zit ruim onder het leningenplafond van € 20 miljoen.

3.5 Bedrijfsvoering

Provincie als voorbeeld

De provincie vraagt veel van haar inwoners, gemeenten en bedrijven. Dit kan niet zonder zelf het goede voorbeeld te geven. We werken dan ook aan het verduurzamen van ons cateringaanbod, ons inkopen, reduceren onze CO₂-uitstoot, energieverbruik en kijken hoe we meer energie kunnen opwekken. Daarvoor gaan we in 2025 door met het ontwerpen van de verbouwplannen voor het Provinciehuis, ontwikkelen we een leertraject voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) en gaan we aan de slag met het uitvoeringsplan voor het verduurzamen van het woon-werkverkeer. Dit vraagt nauwe samenwerking met Mens en Organisatie (voorheen HRO) zodat gemaakt beleid vertaald kan worden naar benodigde uitvoeringsactiviteiten. Ook zal in 2025 de aanbesteding voor een nieuwe cateraar worden afgerond (facilitair), waarin concrete afspraken worden gemaakt over verduurzaming van de catering in het pand. Het uitvoeringsplan en de voetafdruk die jaarlijks worden gemaakt, delen we ter informatie met Provinciale Staten.

Opvang van Oekraïense ontheemden

In het Provinciehuis zetten we de opvang van Oekraïense ontheemden in ons kantoorgebouw ook in 2025 voort. En tegelijkertijd worden plannen voor de verduurzaming van het gebouw en de herinrichting van een aantal verdiepingen verder uitgewerkt en vormgegeven. Voor de ontwikkeling van onze gebouwen verwijzen we graag naar paragraaf 3.3.5 Provinciale gebouwen.

Organisatieontwikkeling

Als provinciale organisatie willen we meebewegen met de maatschappelijke veranderingen en groei. Er komen steeds meer vraagstukken op ons af en het Rijk doet in toenemende mate een beroep op ons. Om de gewenste doorontwikkeling van onze organisatie te realiseren is in 2023 een concernopgave organisatieontwikkeling gestart. Een participatief traject om samen met onze medewerkers in beeld te brengen waar doorontwikkeling gewenst is. De opgave organisatieontwikkeling rondt in 2025 af en zal zorgdragen voor borging van resultaten en activiteiten in de organisatie. Deze borging is essentieel, aangezien we als organisatie blijvend mee willen blijven ontwikkelen met dat wat de buitenwereld van ons vraagt. De benodigde uitvoering doen we zoveel mogelijk met onze eigen collega's, via bestaande budgetten en we sluiten aan bij lopende initiatieven.

Een grote overkoepelende uitdaging is de krapte op de arbeidsmarkt. De veranderende arbeidsmarkt vraagt niet alleen om te kijken naar de instroom, maar vooral naar hoe onze medewerkers gezond, gelukkig en bekwaam aan het werk (be)houden. Het vraagt duurzaam verbinden en laten groeien van medewerkers. We willen als organisatie een sociaal veilig werkklimaat hebben dat ruimte biedt voor diversiteit en inclusiviteit. Invloeden van nieuwe wet- en regelgeving zoals de wet DBA en opvolgende wetgeving zijn ook factoren om rekening mee te houden in de ontwikkeling van de arbeidsmarkt. Dat betekent dat we ons opnieuw moeten verhouden tot het onderwerp inhuur. We constateren dat het niet wenselijk is in de huidige arbeidsmarkt om een quotum of plafond te hanteren. Hoewel ruim 2/3 aan vacatures wordt vervuld binnen overheidsorganisaties, zijn er specifieke tekortrichtingen (denk aan ICT'ers, technici, financieel personeel, juristen en beleidsadviseurs) dat geldt voor onze Provincie ook, waardoor de uitvoering van overheidstaken in sommige domeinen, programma's teams in de knel kan komen. Er is behoefte aan tijdelijk personeel waar op dat moment niet voldoende specialistische kennis aanwezig is. Wat we wel gaan doen om de inhuur op structureel werk te beperken werken we momenteel verder uit en informeren we over in een volgende "Staat van de Organisatie". In 2024 is gestart met een jaarlijks document "Staat van de Organisatie" dat op hoofdlijnen beschrijft hoe de provinciale organisatie van de provincie Utrecht ervoor staat. Het bestaat uit een aantal kerncijfers over de organisatie en beschrijft op hoofdlijnen welke ontwikkelingen invloed hebben gehad op de staat van de organisatie en wat de richting is die wordt ingezet.

Arbeidscapaciteit

In deze paragraaf hebben we de bedragen voor de loonkosten en inhuur van externen op totaalniveau voor het jaar 2025 begroot. Ambtelijk wordt er gewerkt aan een nieuwe systematiek van het toerekenen van de loonkosten en inhuur van externen. Dit is onder andere gebaseerd op de ambities uit het coalitieakkoord om de uitvoeringskosten meer ten laste van de programmabudgetten te laten drukken. De verwachting is dat dit in het begrotingsjaar 2025 verder zal zijn uitgewerkt en zullen hierover in de P&C-cyclus nadere informatie verstrekken.

De arbeidskosten, primair een verantwoordelijkheid van GS en directie, bestaan uit loonkosten (vaste formatie) en de kosten voor inhuur van externen. Het BBV schrijft voor dat arbeidskosten, verbonden aan de uitvoering van programma's en investeringsprojecten, direct daaraan moeten worden toegerekend. In het coalitieakkoord wordt

dit onderschreven met de ambitie om daarnaast ook de kosten van de subsidieverlening toe te rekenen aan de betreffende begrotingsprogramma's.

Onderstaand wordt nader ingegaan op de benodigde arbeidskosten, bestaande uit:

1. Loonkosten voor de formatie van de provincie Utrecht zijn voor de begroting 2025 € 115 mln.;
2. Kosten voor de inhuur van externen zijn voor de begroting 2025 € 36 mln.

Het formatiebudget bestaat uit vaste en variabele loonkosten en uit overige personeelsgerelateerde kosten. Vaste loonkosten zijn de reguliere beloningen volgens de salarisschaal en vaste toelagen voor bijvoorbeeld woonwerkverkeer of vaste onkostenvergoedingen. Variabele loonkosten hebben betrekking op betalingen met een incidenteel karakter zoals overwerkkosten, toelagen onregelmatigheid en reis- en verblijfkosten. In de overige personeelsgerelateerde kosten zijn begrepen de opleidingen die niet van het POB-budget afgaan, kosten voor arbobegeleiding en teamgerelateerde kosten.

De omvang van de inhuur is een managementkeuze waarbij het uitgangspunt van strategisch personeelsbeleid is continue optimale benutting van medewerkers in dienst van de organisatie. Ondanks dit uitgangspunt hebben we momenteel te maken met de krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast kunnen er redenen zijn die redelijkerwijs leiden tot de conclusie dat het werk moet worden uitgevoerd door externe medewerkers.

Externe inhuur wordt beperkt tot:

- Nieuw werk ter overbrugging in combinatie met het overdragen aan en inwerken van medewerkers ('meester-leerling-gezel');
- Structureel werk dat gaat verdwijnen;
- Evident tijdelijk werk (klussen, projecten, externe financiering, investeringsprogramma's);
- Krapte op de arbeidsmarkt.

Concreet zetten we in 2025 in op:

- vaste formatie zoveel mogelijk met vast personeel bezetten;
- sturen op het onderschrijven van de geraamde inhuur kosten;
- ontwikkelen van een systematiek om de overhead mee te laten bewegen met de opgaven en de ambities uit het coalitieakkoord.

In de P&C-cyclus en in de Staat van de Organisatie zullen we u informeren over de voortgang.

Instrumenten subsidies, inkoop en criteria MVOI

Het inzetten van subsidies is een belangrijk instrument van de provincie om maatschappelijke doelen te bevorderen. De provincie Utrecht vindt het belangrijk dat de subsidieregelgeving en de uitvoering van het subsidieproces goed aansluiten op de behoefte van subsidieaanvragers. Om tegemoet te komen aan de aandachtspunten van de subsidieaanvragers, is de Algemene Subsidieverordening Provincie Utrecht 2022 (AsvpU) op een aantal punten gewijzigd en zijn er ook enkele actuele inzichten verwerkt. Bovendien willen we voorkomen dat opnieuw achterstanden ontstaan. Voorbereidingen zijn getroffen voor enerzijds de uitvoeringscapaciteit die nodig is bij de organisatie en anderzijds voor het bepalen van de volgorde van uit te voeren regelingen.

Na de succesvolle implementatie van het nieuwe inkoopbeleid in 2023 volgt dit jaar een evaluatie over de werking van het beleid, en de start van een jaarlijkse verantwoording over zowel de afwijkingen op het inkoopbeleid als de afhandeling van eventuele aanbestedingsklachten.

Het opnemen van minimaal één MVOI-thema uit het manifest MVOI bij iedere meervoudige aanbesteding en de hogere procedures is inmiddels goed verankerd in de inkoopprocessen, conform de ambitie uit het inkoopbeleid. Verdere standaardisatie van deze thema's door middel van een criteriatool is nog onderwerp van gesprek, zowel intern als extern. Utrecht is ook nauw betrokken bij de landelijke initiatieven daarover. Inkoop organiseert vanaf

2025 een expertteam MVOI die projectleiders helpt met het specificeren en formuleren van duurzame (waaronder circulaire) uitvoeringsvoorwaarden. Daarnaast wordt met de Utrecht academie in 2025 een leer- en verbeterprogramma rond duurzaam opdrachtgeverschap ontwikkeld. Tot slot werkt Inkoop samen met de kwartiermaker circulair opdrachtgeverschap, van de circulaire opgave, om circulair opdrachtgeverschap en assetmanagement binnen de provincie te versterken bij drie prioritaire gebieden: mobiliteit, facilitaire zaken en ICT. Dit is ook onderdeel in het organisatiebrede Actieplan MVOI 2025.

De selectie voor een nieuw contractbeheer en -managementsysteem vindt in 2025 tot 2026 plaats nadat er eerder vertraging was opgelopen op dit traject. Het nieuwe contractmanagementsysteem heeft ook als doel het decentraal contractmanagement meer handvatten te geven waardoor decentraal het opdrachtgeverschap op o.a. de MVOI- thema's beter te monitoren is en daarmee de behaalde resultaten beter inzichtelijk te krijgen. Het decentraal contractmanagement wordt het mogelijk gemaakt de doelstellingen, zoals opgenomen in de overeenkomsten, kwantitatief en kwalitatief beter te gaan monitoren. Hierdoor kan de opdrachtgever in de voortgang van de overeenkomst beter sturen op deze doelstellingen. Als dit decentraal consequent wordt toegepast kan op termijn op centraal niveau gerapporteerd worden over de voortgang in het bereiken van de contractdoelstellingen, zoals op onder andere de MVOI-thema's.

Digitalisering

We leven in een tijd van grote, ingewikkelde maatschappelijke uitdagingen. Niet alleen op het gebied van klimaat, wonen, natuur, maar ook rondom veiligheid, werken, mobiliteit en gezondheid. Het oplossen van deze uitdagingen vormt de kern van ons handelen. Informatievoorziening en digitalisering is niet meer los te zien van vakinhoudelijke visies en plannen. Dat wil zeggen dat de productiefactor kennis en informatie een dominante rol spelen in het primaire (beleids)proces. Veel van deze kennis ligt steeds meer en vaker vast in data en in systemen of applicaties. Tevens verlenen we diensten via die systemen.

Hoe we tegenover deze ontwikkelingen staan leggen we vast in een "Visie op informatievoorziening digitalisering", welke we in het eerste kwartaal 2025 aan Provinciale Staten zullen voorleggen. Daarin geven we op hoofdlijn richting aan het thema informatie en digitalisering in relatie tot 1) de Utrechtse Samenleving 2) de Innovatieve Provincie en 3) de Interne IV-organisatie.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is ingegaan op 1 mei 2022 en kent een implementatieperiode van maximaal 5 jaar. Belangrijke speerpunten van de wet zijn:

- Een inspanningsverplichting tot actief openbaar maken van in ieder geval informatie betreffende beleid, inclusief de voorbereiding, uitvoering, naleving, handhaving en evaluatie (art 3.1);
- Openbaarmakingsplicht op verzoek: de overheid maakt informatie openbaar als iemand erom vraagt;
- Het verplicht actief openbaar maken van documenten uit 17 informatiecategorieën (art 3.3) (waarvan 15 van toepassing op de provincie Utrecht);
- Het op orde brengen van de Informatiehuishouding (art 2.4 en 6.1) en monitoring hiervan.

Met de komst van de Wet open overheid moet ook de Provincie Utrecht (PU) documenten actief openbaar maken. De documenten die deel uitmaken van één van de 15 informatiecategorieën uit de Woo moeten, zonder dat hier om gevraagd wordt, actief gepubliceerd worden. In de Woo zijn categorieën van informatie benoemd, hiermee worden documentsoorten als besluitenlijsten GS, beschikkingen, adviezen en onderzoeken bedoeld. Deze zullen de komende periode openbaar moeten worden gemaakt.

Openbaar maken gebeurt op de communicatiekanalen van de PU waarop informatie categorieën zichtbaar zijn. Deze categorieën worden ook gelinkt aan het landelijke platform Woo-Index.

Kernactiviteiten van het project:

- Het (laten) realiseren en in beheer (laten) nemen van de procesverbeteringen, werkwijzen, metadata, IT-voorzieningen die ondersteunend zijn aan de realisatie van de met de organisatie afgestemde business waarden.
- De implementatie van een nieuwe werkwijze die voldoet aan de Woo.

- Verandering van houding en gedrag voor de medewerkers door training, opleidingen, communicatie en begeleiding vanuit het project.
- De realisatie de aansluiting op het landelijke publicatieplatform Woo-index.
- De dienstverlening ter ondersteuning aan de overige processen van de domeinen en teams.

De Woo wordt ingevoerd in nauwe samenwerking met het ministerie van BZK, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en medeoverheden (Rijk, Unie van Waterschappen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Wij proberen bij de invoering van de Woo zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande werkprocessen. Op dit moment verloopt de invoering van de Woo binnen de provincie Utrecht conform planning. Verantwoording van de voortgang van de uitvoering van de Woo zal plaatsvinden middels de reguliere P&C-cyclus van de provincie.

Veel informatie wordt al gepubliceerd via de provincie website (www.provincie-utrecht.nl). Het betreft hier de volgende onderwerpen: Stateninformatie, overzicht subsidieverstrekingen en vergunningen en ontheffingen, provinciale organisatiegegevens besluitenlijsten GS, Woo-verzoeken en -besluiten en jaarverslagen. De rol van Woo-contactfunctionaris, zoals deze in de wet is bedoeld, moet nog worden ingevuld. Voor de Woo-verzoeken is een Woo-coördinator aangesteld. Daar waar mogelijk hebben verbeteringen plaatsgevonden, bijvoorbeeld het publiceren van de actuele Woo-besluiten (betreft hier zoals het voorheen heette 'Wob verzoeken').

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is ingegaan op 1 mei 2022 en kent een implementatieperiode van maximaal 5 jaar. Belangrijke speerpunten van de wet zijn:

- Een inspanningsverplichting tot actief openbaar maken van in ieder geval informatie betreffende beleid, inclusief de voorbereiding, uitvoering, naleving, handhaving en evaluatie (art 3.1);
- Openbaarmakingsplicht op verzoek: de overheid maakt informatie openbaar als iemand erom vraagt;
- Het verplicht actief openbaar maken van documenten uit 17 informatiecategorieën (art 3.3) (waarvan 15 van toepassing op de provincie Utrecht);
- Het op orde brengen van de Informatiehuishouding (art 2.4 en 6.1) en monitoring hiervan.

Met de komst van de Wet open overheid moet ook de provincie Utrecht (PU) documenten actief openbaar maken. De documenten die deel uitmaken van één van de 15 informatiecategorieën uit de Woo moeten, zonder dat hier om gevraagd wordt, actief gepubliceerd worden. In de Woo zijn categorieën van informatie benoemd, hiermee worden documentsoorten als besluitenlijsten GS, beschikkingen, adviezen en onderzoeken bedoeld. Deze zullen de komende periode openbaar moeten worden gemaakt.

Openbaar maken gebeurt op de communicatiekanalen van de PU waarop informatie categorieën zichtbaar zijn. Deze categorieën worden ook gelinkt aan het landelijke platform Woo-Index.

In januari 2024 is de strategisch inhoudelijk manager Informatievoorziening aangewezen als opdrachtgever en is een nieuw projectplan geschreven. De implementatieperiode van 5 jaar wordt vanuit het Rijk gefinancierd met een structurele en incidentele middelen beschikbaar gesteld via het provinciefonds. Kernactiviteiten van het project zijn:

- Het (laten) realiseren en in beheer (laten) nemen van de procesverbeteringen, werkwijzen, metadata, IT-voorzieningen die ondersteunend zijn aan de realisatie van de met de organisatie afgestemde business waarden.
- De implementatie van een nieuwe werkwijze die voldoet aan de Woo.
- Verandering van houding en gedrag voor de medewerkers door training, opleidingen, communicatie en begeleiding vanuit het project.
- De realisatie de aansluiting op het landelijke publicatieplatform Woo-index.
- De dienstverlening ter ondersteuning aan de overige processen van de domeinen en teams.

De Woo wordt ingevoerd in nauwe samenwerking met het ministerie van BZK, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en medeoverheden (Rijk, Unie van Waterschappen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Wij proberen bij de invoering van de Woo zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande werkprocessen. Op dit moment verloopt de invoering van de Woo binnen de provincie Utrecht conform planning. Verantwoording van de voortgang van de uitvoering van de Woo zal plaatsvinden middels de reguliere P&C-cyclus van de provincie.

Veel informatie wordt al gepubliceerd via de provincie website (www.provincie-utrecht.nl). Het betreft hier de volgende onderwerpen: Stateninformatie, overzicht subsidieverstrekingen en vergunningen en ontheffingen, provinciale organisatiegegevens besluitenlijsten GS, Woo-verzoeken en -besluiten en jaarverslagen. De rol van Woo-contactfunctionaris, zoals deze in de wet is bedoeld, moet nog worden ingevuld. Voor de Woo-verzoeken is een Woo-coördinator aangesteld. Daar waar mogelijk hebben verbeteringen plaatsgevonden, bijvoorbeeld het publiceren van de actuele Woo-besluiten (betreft hier zoals het voorheen heette 'Wob verzoeken').

Rechtmatigheidsverantwoording (RMV)

Als organisatie willen wij onrechtmatigheden voorkomen door de (mogelijke) begrotingsafwijkingen eerder te signaleren en te melden aan PS. Daartoe zijn er al diverse organisatorische maatregelen genomen zoals het tussentijds evalueren van afwijkingen op het gebied van wet- en regelgeving van aanbestedingen. Dit doen we om van te kunnen leren. Het proces (rolverdeling en procesafspraken) van de rechtmatigheidsverantwoording bij inkoop- en aanbestedingen, die in nauwe samenwerking met het team AO/IC en Concerncontrol (CCO) wordt uitgevoerd, zal voor de zomernota van 2025 verder worden geëvalueerd. Als laatste volgen we actief nieuwe ontwikkelingen op het gebied van rechtmatigheid en waar nodig zullen wij deze implementeren.

3.6 Verbonden partijen

3.6.1 Inleiding

Het BBV schrijft voor dat er een paragraaf Verbonden partijen wordt opgenomen in de (programma)begroting en jaarstukken. Verbonden partijen worden daarin gedefinieerd als samenwerkingsverbanden van onze provincie en externe partijen waarin wij zowel een bestuurlijk als een financieel belang hebben en die de status van publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon hebben. Er is sprake van een bestuurlijk belang als namens onze provincie iemand zitting heeft in het bestuur, of als onze provincie stemrecht heeft. Van een financieel belang is sprake zodra wij middelen ter beschikking stellen waarover risico wordt gelopen in geval van financiële problemen bij de verbonden partij. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publieke belang. In het BBV wordt ook een opsomming gegeven van de verbonden partijen die onder dit regiem vallen, te weten:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen;
- overige verbonden partijen.

Daarbij moet ook verslag kunnen worden gedaan van:

- het formele provinciaal belang in deze samenwerking en het openbaar belang dat daarmee gediend is;
- het belang aan het begin en het eind van het begrotingsjaar;
- de verwachte omvang van het eigen- en vreemd vermogen;
- het financiële resultaat en de mogelijk risico's.

Bij andere soorten van samenwerking waarin wij participeren en waarin vaak grote multidisciplinaire regionale opgaven worden aangepakt zijn de formele bovenstaande criteria niet (helemaal) van toepassing. Over deze samenwerkingsverbanden wordt op andere wijze en op andere plekken in deze programmabegroting verantwoording afgelegd. Relevant blijft echter dat er verschillende soorten samenwerkingen zijn met externe partners die buiten de formele kaders van de verbonden partijen vallen, maar die essentieel zijn om grote maatschappelijke opgaven binnen onze provincie te realiseren.

Mede vanuit de bovenstaande notie is de nota Samenwerkende partijen in 2021 opgesteld en op 11 mei 2022 door u vastgesteld. In deze nieuwe nota is ruimte gecreëerd om naast de verbonden partijen, zoals wij die kennen uit deze paragraaf, ook samenwerkingsverbanden die buiten het formele kader vallen te behandelen als ware het een verbonden partij. In deze paragraaf van de begroting zullen wij ons, houdend aan de eisen van de BBV, beperken tot de formele verbonden partijen.

In het financieel overzicht verbonden partijen ziet u de standen van het eigen en vreemd vermogen per 1 januari 2023 en 31 december 2023 zoals die zijn vastgesteld in de jaarrekening 2023. Wij presenteren dit in één tabel na de toelichting per verbonden partij. Wij vermelden ook de bron van die waarden bij de toelichting.

Hierna volgt een overzicht en informatie van de Verbonden Partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *

Recreatie Midden-Nederland (RMN) *

Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *

Plassenschap Loosdrecht e.o. *

Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) *

Het Utrechts Archief *

Gemeenschappelijk Orgaan Siteholder Hollandse Waterlinies **

Stichtingen en verenigingen

Inter Provinciaal Overleg (IPO) *

Het Huis van de der Nederlandse Provincies (HNP) *

Coöperaties en vennootschappen

Vitens NV *

Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region B.V. *

B.V. Hart van de Heuvelrug

Stedin

Overige verbonden partijen

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *

3.6.2 Overzicht verbonden partijen

B.V. Hart van de Heuvelrug	
Doel	Primaire doel van de B.V. Hart van de Heuvelrug is het tot uitvoering brengen van de grondexploitatie van de toekomstige woongebieden Woonwijk Vliegbasis Soesterberg, Sortie 16 en Kavels Westflank.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht/ Soesterberg
Webadres	Nog niet bekend
Bestuursdeelname	Wij zijn enig aandeelhouder van de B.V. Hart van de Heuvelrug
Overige deelnemers	Geen
Kerntaken	B.V. Hart van de Heuvelrug is in 2024 opgericht. Tot de kerntaken van de B.V. behoort in ieder geval: - Aanpak en uitvoering van sanering PFOS;- Aanbestedingsstrategie en uitvoering bouw- en woonrijp maken;- Opstellen tenderstrategie woonvlekken en verkoop van de gronden; Verkoopstrategie vrije kavels en verkoop aan particulieren (via een makelaar)
Openbaar belang	Programma Hart van de Heuvelrug is een integrale gebiedsontwikkeling natuur wordt ontwikkeld als woningbouwopgaven worden gerealiseerd. De opbrengsten uit de woningbouwopgaven dienen ter dekking van de reeds gedane investeringen in de natuur.
Wijziging belang	N.v.t.
Financiële ontwikkeling	De B.V. Hart van de Heuvelrug werkt binnen de vastgestelde financiële kaders van de grondexploitatie Vliegbasis Soesterberg en de Mastergrex Hart van de Heuvelrug. Deze worden jaarlijks geactualiseerd.
Publiek doel	Verbetering leefomgeving van mens en flora en fauna in gebied Hart van de Heuvelrug (Zeist en Soest).
Inhoudelijke ontwikkeling	In 2024 in de entiteit B.V. Hart van de Heuvelrug opgericht. Naar verwachting is deze per januari 2025 operationeel. De inhoudelijke opdrachtverstrekking ligt vast in de ontwikkelovereenkomst die wordt afgesloten tussen de B.V. en Provincie Utrecht.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Voor de B.V. Hart van de Heuvelrug is een ontwikkelovereenkomst, inkoopbeleid en directie reglement opgesteld. Daarnaast wordt een Raad van Advies opgericht om ons in de beoordeling van de besl te adviseren.
Risico's	De provincie Utrecht is financieel eindverantwoordelijk voor het programma Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg. Met oprichting van de B.V. verandert dat niet.
Overig	n.v.t.

Stedin

Doel	Stedin is de netbeheerder in het grootste deel van Zuid-Holland, en de provincies Utrecht en Zeeland. Zij zorgt ervoor dat 2,3 miljoen huishoudens en zakelijke klanten dagelijks over energie beschikken om te wonen, werken en ondernemen.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Rotterdam
Webadres	Stedinggroep Stedin
Bestuursdeelname	Via aandeelhoudersvergadering
Overige deelnemers	Provincie Zeeland, de Staat der Nederlanden en 61 gemeenten (onder welke 8 Utrechtse) in het verzorgingsgebied van Stedin
Kerntaken	De Stedin Groep concentreert zich op alle activiteiten die samenhangen met het aanleggen, beheren en onderhouden van energienetten. Daarnaast faciliteert Stedin Groep de energiemarkt
Publiek doel	
Openbaar belang	De aandelen Stedin zijn in publieke handen.
Wijziging belang	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	Op 27 maart 2024 is de provincie Utrecht aandeelhouder geworden. Door een storting van 15 miljoen euro. Jaarlijks ontvangen de aandeelhouders dividend naar rato van het aantal aandelen. In 2024 heeft de Provincie Utrecht al met terugwerkende kracht een eerste dividend uitgekeerd gekregen over het jaar 2023.
Risico's	geen risico's anders dan dividendrisico.
Overig	In september 2024 zal de warmtestrategie onder het MSP 2027 door de AvA worden vastgesteld.

Coöperaties en vennootschappen

Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *

Doel	Het bankieren ten dienste van overheden - waaronder provincies - en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Type	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	BNG
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders.
Overige deelnemers	De overige aandeelhouders zijn het Rijk, provincies en gemeenten en een hoogheemraadschap.
Kerntaken	De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor de overheid en voor het maatschappelijk belang.
Publiek doel	Belegging
Openbaar belang	Wij hebben een belang van 0,16% in de BNG. Het is niet zonder meer mogelijk een marktwaarde voor deze aandelen te bepalen, omdat deze niet vrij verhandelbaar zijn.
Wijziging belang	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	n.v.t.
Overig	n.v.t.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *

Doel	Voor gemeenten, provincies, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.
Type	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	NWB
Bestuursdeelname	Algemene vergadering van aandeelhouders.
Overige deelnemers	De aandelen zijn in handen van waterschappen, het Rijk en provincies.
Kerntaken	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is een financiële dienstverlener voor de overheidssector.
Publiek doel	Belegging
Openbaar belang	Wij hebben een belang van 0,17% in de NWB. De aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) kennen geen marktwaarde.
Wijziging belang	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	n.v.t.
Overig	n.v.t.

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *

Doel	De vennootschap heeft ten doel (nieuwe statuten): (a) het in samenwerking met publieke en private partijen herstructureren en herontwikkelen, intensiveren en verduurzamen van (bestaande) werklocaties in de provincie Utrecht met inachtneming van het door het provinciebestuur gevoerde beleid; (b) mits in het kader van het vorenstaande, het deelnemen in, het op andere wijze een belang nemen in, het voeren van beheer over en het financieren van andere ondernemingen; alsook het verkrijgen, beheren, ontwikkelen, exploiteren en vervreemden van onroerende zaken en andere registergoederen; (c) alsmede het verrichten van alle handelingen, welke in de ruimste zin verband houden met of bevorderlijk zijn voor een van hiervoor omschreven doeleinden.
Type	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	OMU
Bestuursdeelname	Wij zijn enig aandeelhouder van de OMU.
Overige deelnemers	Geen
Kerntaken	N.V. OMU is in 2011 opgericht voor het investeren in private kavels op verouderde bedrijventerreinen in onze provincie. In 2016 is de opdracht verbreed naar de transformatie van leegstaande kantoorpanden. In september 2021 hebben we ingestemd met een rol van de OMU in intensiveren en verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen.
Publiek doel	Verbetering leefbaarheid in binnensteden
Openbaar belang	Het gaat om projecten die zonder ingrijpen van de overheid niet of ernstig vertraagd van de grond zouden komen en die een bijdrage leveren aan verbetering van het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen en de leefbaarheid in de binnensteden.
Wijziging belang	In 2021 heeft PS EUR 30.000.000,= beschikbaar gesteld om deels rendabel en deels onrendabel te kunnen investeren. Dit is een eerste tranche van een mogelijk grotere investering (oplopend tot ruim EUR 100.000.000)
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	NV OMU heeft in 2023 statuten en reglementen aangepast. Tevens is een Investeringscommissie ingesteld voor de beoordeling van nieuwe investeringen. Ook zijn drie dochterondernemingen opgericht om een heldere scheiding aan te brengen tussen de verschillende economische en niet-economische activiteiten.
Inhoudelijke ontwikkeling	In 2022 is gestart met uitvoering van beleid gericht op intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen. Een en ander heeft geleid tot nieuwe afspraken tussen de aandeelhouder, RvC en directie. In 2023 en 2024 heeft NV OMU ruim EUR 20 miljoen geïnvesteerd in een viertal verouderde bedrijfslocaties. Op die locaties wordt sloop en heruitgifte voorbereid.
Financiële ontwikkeling	nvt
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V. Voorwaarde is wel dat de provincie zich niet bezig houdt met het bestuur van de N.V. Een ander risico is dat de N.V. gebonden is aan de Europese regels voor staatssteun en dat de daarvoor geldende regels moeten worden gevolgd. Voor de uitgebreide taakstelling op gebied van intensivering en verduurzaming loopt een EU-melding ter voorkoming van mogelijke staatssteunconflicten.
Overig	nvt

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region B.V. *

Doel	Het doel van de ROM Regio Utrecht is het verstrekken van financiering (leningen en participaties) aan startups, scaleups en innovatieve mkb-ondernemingen die actief zijn op (een van) de thema's van de Regionale Economische Agenda (REA); duurzaamheid, gezondheid en digitalisering. Naast de kerntaak investeren, houdt de ROM zich ook bezig met innoveren en internationaliseren..
Type	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.romutrechtregion.nl
Bestuursdeelname	Via aandeelhoudersvergadering (AvA).
Overige deelnemers	Gemeenten Amersfoort, Hilversum en Utrecht, UU, UMCU (via Utrecht Holdings) en ministerie EZK.
Kerntaken	1. Innoveren; business development (bedrijven/projecten) 2. Investeren; financieringen & participaties 3. Internationaliseren; trade & invest
Publiek doel	Vergroten innovatiekracht en bevorderen maatschappelijke transitie o.b.v. de REA
Openbaar belang	Economische structuurversterking in de provincie Utrecht
Wijziging belang	nvt
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	nvt
Inhoudelijke ontwikkeling	nvt
Financiële ontwikkeling	nvt
Risico's	nvt
Overig	De ROM Utrecht Region is op 29 mei 2020 opgericht en in de eerste maanden vooral actief geweest op het verstrekken van de Corona Overbruggingslening (COL) regeling van het Ministerie van EZK voor start-ups, scale-ups en innovatief MKB. Het jaar stond verder vooral in het teken van de opbouw van de organisatie en de integratie met de werkorganisaties van Trade & Invest en de EBU. In 2021 is de organisatie doorgegroeid naar de huidige/beoogde omvang en zijn de eerste financieringen/deelnemingen vanuit het ROM-fonds gedaan in innovatieve bedrijven die zich bezighouden met oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken voor een gezonde mens en een gezonde leefomgeving. Op 2 juni 2021 heeft Provinciale Staten ingestemd met het Statenvoorstel om het aandelenkapitaal van de provincie Utrecht in de ROM Regio Utrecht met € 8 miljoen te verhogen. Hiervoor is € 2 miljoen uit de reserve Covid-flankerend beleid beschikbaar gesteld voor een risicoreservering van 25% in het weerstandsvermogen. De storting van € 8 miljoen is geactiveerd op de balans ten laste van de bankrekening van de provincie Utrecht. Deze storting vormde de provinciale bijdrage in de vereiste regionale cofinanciering op het bedrag van €15,99 miljoen dat door Ministerie EZK beschikbaar is gesteld voor de regio Utrecht in het kader van Corona-herstel. De resterende cofinanciering is geleverd door onze regionale partners in de ROM Utrecht Region en een gedeelte via het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). In totaal is het fondsvermogen hiermee met € 31,98 miljoen versterkt voor extra financiële ondersteuning aan startups, scale-ups en innovatief MKB. Er staat nog een kapitaalstorting gepland van € 7 miljoen die is uitgesteld naar op zijn vroegst 2026. In 2025 wordt de ROM geëvalueerd.

Vitens NV *

Doel	Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water en het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt.
Type	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Vitens
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders.
Overige deelnemers	Provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Vitens.
Kerntaken	Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich in voor de bescherming van de kostbare drinkwaterbronnen.
Publiek doel	Goede drinkwatervoorziening
Openbaar belang	Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven. Het belang van onze provincie als aandeelhouder in Vitens is historisch gegroeid. Met ons aandeelhouderschap borgen wij onze verantwoordelijkheid voor een goede drinkwatervoorziening in Utrecht. Er wordt gezien de grote investeringsopgaven geen dividend uitgekeerd.
Wijziging belang	nvt
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	nvt
Inhoudelijke ontwikkeling	nvt
Financiële ontwikkeling	nvt
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V., behalve het dividendrisico
Overig	Vitens gaat de komende tien jaar fors investeren (2,1 miljard euro) waarbij het niet uitgesloten is dat Vitens een beroep zal doen op haar aandeelhouders om mee te financieren, al dan niet in de vorm van aandelen. Gesteld dat Vitens 1,7 miljard euro bij haar aandeelhouders zou willen ophalen in relatie tot haar aandelenpositie, dan zou dat voor de provincie Utrecht, uitkomen op circa 84 miljoen euro over een periode van tien jaar.

Gemeenschappelijke regeling

Gemeenschappelijk Orgaan Siteholder Hollandse Waterlinies *

Doel	Het Gemeenschappelijk Orgaan Siteholder Hollandse Waterlinies draagt namens de vier provincies zorg voor het beschermen, beheren en uitdragen van de uitzonderlijke universele waarde van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies (zijnde de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie samen). De Siteholder voert de regie over het hele Unesco werelderfgoed-site en is voor het Rijk het eerste aanspreekpunt voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus.
Type	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Hollandse Waterlinies
Bestuursdeelname	Van elk GS is er één gedeputeerde lid. Gezamenlijk vormen zij het orgaan en tevens zijn zij opdrachtgever van het ondersteunende bureau (het Sitebureau). Vanuit onze provincie is gedeputeerde Cultuur en Erfgoed lid van dit gemeenschappelijk orgaan (GO).
Overige deelnemers	Provincies Gelderland, Noord-Brabant en Noord-Holland
Kerntaken	Coördinatie uitvoering managementplan Hollandse Waterlinies inclusief de uitvoering van taken op het gebied van kennis, publieksbereik en bescherming en zorgdragen voor rapportageverplichtingen richting Rijk en UNESCO.
Publiek doel	In stand houden werelderfgoed
Openbaar belang	Instandhouden van het werelderfgoed.
Wijziging belang	nvt
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	nvt
Inhoudelijke ontwikkeling	In de Kadernota 2025 geeft het GO HWL aandacht aan het passend combineren van het behoud van de universele waarde van het werelderfgoed met de ontwikkelingen die in Nederland noodzakelijk zijn, zoals herstel biodiversiteit, woningbouw, waterbeheer, energietransitie, klimaatadaptatie en landbouwtransitie. Het GO zal het vormen van visie hierop en daaruit voortkomende strategieën bevorderen.
Financiële ontwikkeling	Het GO stelt ieder jaar een begroting en kadernota vast. Voor de komende vier jaar is de (meerjaren)begroting sluitend door tijdelijke inzet van de reserve met instemming van de toezichthouder.
Risico's	Door geleidelijke toename van de kosten bij gelijkblijvende dienstverlening, is de begroting vanaf 2025 hoger dan de gezamenlijke bijdragen van de vier provincies à € 1.000.000. Het GO dekt dit verschil uit de algemene reserve, zolang deze boven 20% blijft van de begroting. Daarvan is sprake tot en met 2027. Naar verwachting zal een verhoging van de provinciale bijdrage in 2027 aan de orde komen.
Overig	Voor de invulling van het siteholderschap is structureel een gezamenlijk budget nodig. Het totale budget voor het siteholderschap is geraamd op € 1 miljoen per jaar. De bijdrage per provincie is bepaald op grond van de financiële verdeelsleutel 30%-30%-30%-10%. De provincies Utrecht, Gelderland en Noord-Holland dragen elke voor 30% bij en Noord-Brabant voor 10%. Deze structurele bijdrage van Provincie Utrecht à maximaal € 300.000,- wordt gedekt uit de € 450.0000 structurele begrotingsmiddelen voor de samenwerkingsverbanden rondom het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies: GO Siteholder en Pact van Ruigenhoek. De bijdrage is vastgelegd in een bijdrageverordening.

Het Utrechts Archief *

Doel	De gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief (HUA) voert voor de provincie de wettelijke taken uit op het gebied van het beheer van de historische provinciale archieven.
Type	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Het Utrechts Archief
Bestuursdeelname	GS in dagelijks bestuur (1 lid) en in algemeen bestuur (2 leden)
Overige deelnemers	Gemeente Utrecht en Rijk
Kerntaken	HUA voert voor ons de wettelijke taken voor ons archief uit. Dat zijn: beheer van de provinciale archiefbewaarplaats en de daarin opgenomen papieren en digitale archieven en documentaire verzamelingen; het toezicht van de provinciearchivaris op het beheer van de niet overgebrachte archieven; beschikbaarstelling van de in de provinciale archiefbewaarplaats opgenomen archieven en documentaire verzamelingen; publieksbereik van de door HUA beheerde bronnen voor de geschiedenis van de provincie Utrecht.
Publiek doel	Beheer historische provinciale archieven
Openbaar belang	Wij zijn vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en dragen bij aan de gemeenschappelijke regeling voor 11%.
Wijziging belang	nvt
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Het Rijk heeft aangegeven voornemens te zijn uit deze gemeenschappelijke regeling te treden. De datum van uittreding hangt samen met de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet. Dit is nu beoogd per 1-1-2026. Dit zal bestuurlijke veranderingen met zich meebrengen (van 3 naar 2 partners) en veranderingen m.b.t. de risicoverdeling tussen deze partners.
Inhoudelijke ontwikkeling	nvt
Financiële ontwikkeling	nvt
Risico's	De provincie zal, wanneer financiële risico's zich daadwerkelijk voordoen, daaraan bijdragen naar rato van haar aandeel in de totale deelnemersbijdragen, zijnde 11%.
Overig	Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft aangegeven het voornemen te hebben per 1-1-2026 uit de gemeenschappelijke regelingen (GR) van de Regionale Historische Centra (RHC's) te willen treden w.o. Het Utrechts Archief. De gemeente Utrecht en de Provincie Utrecht brengen samen in kaart wat de consequenties (financiële, juridische en personele) zijn van het uittredingsbesluit van OCW voor het HUA en hoe de archieffunctie alsdan georganiseerd kan worden. Daarnaast wordt een procedure tot wijziging van de GR HUA gestart in verband met de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen.

Plassenschap Loosdrecht e.o. *

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van onze provincie en gemeenten.
Type	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Plassenschap Loosdrecht
Bestuursdeelname	GS heeft zitting in het bestuur.
Overige deelnemers	Provincie Noord-Holland en de gemeenten Stichtse Vecht en Wijdmeren.
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincies.
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Openbaar belang	Wij zijn vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en dragen bij voor 25,6% van de deelnemersbijdragen.
Wijziging belang	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Per 1 januari 2023 is de gemeenschappelijke gewijzigd en is er nu sprake van een bedrijfsvoeringorganisatie met maar één bestuur. De gemeente Utrecht is uitgetreden en er zijn tussen provincie en gemeente afspraken gemaakt over de deelnemersbijdrage. De uitvoering van de organisatie is bij de gemeente Wijdmeren neergelegd.
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect - via de recreatieschappen en het Plassenschap Loosdrecht en omgeving - aanspreekbaar voor tekorten.
Overig	n.v.t.

Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *

Doel	Het doel van de Randstedelijke Rekenkamer is om de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de provincies te verbeteren. Zij verricht hiervoor onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De rekenkamer informeert primair Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Type	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amsterdam
Webadres	Randstedelijke Rekenkamer
Bestuursdeelname	PS besluiten tot instellen leden programmaraad en adviescommissie. Bestuurder wordt via een unaniem besluit van de Provinciale Staten van de deelnemers benoemd.
Overige deelnemers	Provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland
Kerntaken	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Publiek doel	Rekenkamerfunctie
Openbaar belang	De Randstedelijke Rekenkamer heeft, ter voldoening aan de Provinciewet, een Reglement van Orde opgesteld. Het Reglement van Orde bevat regels over de organisatie en werkwijze van de Rekenkamer.
Wijziging belang	Het belang is gedurende het boekjaar niet gewijzigd
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	N.v.t.
Inhoudelijke ontwikkeling	N.v.t.
Financiële ontwikkeling	N.v.t.
Risico's	Als de RRK onvoldoende middelen heeft om aan haar taakstellingen en verplichtingen te kunnen voldoen, vullen de deelnemende provincies de middelen van de RRK aan. Dit risico wordt op dit moment verwaarloosbaar geacht, gezien de ervaring in de afgelopen jaren. De provinciale bijdrage aan de begroting van de Randstedelijke Rekenkamer wordt als volgt berekend: • voor de helft van de begroting dragen de provincies evenveel bij;• voor de andere helft van de begroting is de omvang van de bijdrage naar rato van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het provinciefonds.
Overig	N.v.t.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Stichtse Groenlanden
Bestuursdeelname	GS in algemeen en dagelijks bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Houten, IJsselstein, Lopik, Woerden, De Ronde Venen, De Bilt en Stichtse Vecht
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en onze provincie.
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt bij voor 30,9%
Wijziging belang	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Per 1 januari 2023 is de gemeenschappelijke regeling aangepast en maakt GS deel uit van het algemeen en dagelijks bestuur.
Inhoudelijke ontwikkeling	nvt
Financiële ontwikkeling	nvt
Risico's	Als deelnemer is de provincie medeverantwoordelijk voor een eventueel negatief exploitatieresultaat. In 2018 is de gemeente De Ronde Venen toetreden. In een overeenkomst tussen De Ronde Venen en het recreatieschap Stichtse Groenlanden is vastgelegd dat de gemeente het schap vrijwaart van een eventueel negatief exploitatieresultaat op dit begrotingsonderdeel. Deze afspraak geldt in ieder geval nog tot en met 2024 2023. Vanwege de aangepaste regeling heeft de evaluatie van de afspraken niet plaats kunnen vinden. In 2025 wordt een evaluatie uitgevoerd. De provincie heeft vanuit de oude structuur, Recreatieschap Vinkeveense Plassen, verantwoordelijkheden voor het exploitatieresultaat van het programma van de Vinkeveense Plassen.
Overig	Besloten is dat de financiële huishouding binnen het recreatieschap voorlopig wordt gescheiden in 2 delen: het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018 (programma A) en het werkgebied de Vinkeveense Plassen (Programma B) dat gemeente De Ronde Venen heeft ingebracht. Dit betekent dat er twee programma's in de begroting zullen zijn, twee financiële administraties worden gevoerd en dat er over twee onderdelen in de jaarrekening van het schap verantwoording wordt afgelegd. Hiermee worden de financiële risico's over en weer gescheiden. De "oude" deelnemers van Stichtse Groenlanden lopen geen risico verband houdend met het Vinkeveense gebied en De Ronde Venen loopt geen risico in verband met het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018.

Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) *

Doel	De Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) behartigt de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van fysieke leefomgeving, voor zover de bevoegdheid daartoe de deelnemer toekomt en voor zover deze aan deze uitvoeringsdienst is gemandateerd.
Type	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RUD
Bestuursdeelname	GS in algemeen bestuur en dagelijks bestuur (Elk van de elf gemeente heeft één stem en de provincie Utrecht twee stemmen binnen het bestuur dat daarmee uitkomt op 13 stemmen.)
Overige deelnemers	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg
Kerntaken	De RUD voert namens onze provincie en gemeenten vergunningverlenende, handhavende en toezichhoudende taken uit op het milieu- en omgevingsdomein. Elke deelnemer bepaalt het voor hem uit te voeren beleid zelf.
Publiek doel	Vergunningverlening, toezicht en handhaving milieutaken
Openbaar belang	Het waarborgen en ontwikkelen van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. Wij zijn de grootste opdrachtgever, voor ca 58%.
Wijziging belang	Met de invoering van de Omgevingswet (1-1-2024) zal de opdracht ten aanzien van bodemtaken geleidelijk krimpen. Dit met het oog op de overgang van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten. Ook andere opdrachtgevers zijn in beweging en zullen naar alle waarschijnlijkheid hun opdrachtverlening aan de RUD uitbreiden. Dit zal effect hebben op het procentuele belang van de provincie Utrecht in de RUD. De verwachting is dat per saldo het belang van de provincie Utrecht de komende jaren zal dalen. In 2024 zal daarmee het percentage 50,5 % worden. Na 2024 zal dit verder afnemen tot minder dan 50%.
Inhoudelijke ontwikkeling	Samen met de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU) wordt actief gewerkt om te komen tot één omgevingsdienst in de provincie Utrecht. Afhankelijk van het gezamenlijke spoor dat gelopen gaat worden met de ODRU om te komen tot één omgevingsdienst in de provincie Utrecht
Financiële ontwikkeling	nvt.
Risico's	Het risico zal op termijn afnemen doordat het percentage eigenaarschap zal dalen. Dit komt voornamelijk de verschuiving van bevoegd gezag taken Bodem van de provincie naar de gemeenten.

Overig

De commissie Van Aartsen heeft in maart 2021 tien aanbevelingen gedaan voor versterking van het VTH stelsel. Om opvolging te geven aan de aanbevelingen is het Interbestuurlijk programma Versterking VTH stelsel gestart (IBP). Het IBP kent in beginsel een looptijd van twee jaar (2022-2024). In het IBP zijn een zestal pijlers geformuleerd. Een van deze pijlers betreft Robuuste omgevingsdiensten en financiering. Doel van deze pijler is om de effectiviteit en slagvaardigheid van de omgevingsdiensten te versterken. Om de robuustheid te kunnen bepalen zijn kpi's ontwikkeld. Deze zijn in juni 2023 bestuurlijk vastgesteld. In het derde kwartaal 2023 is een landelijke toetsing van de Omgevingsdiensten aan de kpi's voorzien. De twee individuele Utrechtse Omgevingsdiensten kunnen niet aan de kpi's voldoen. Als de Omgevingsdiensten samengaan is de verwachting dat zij wel aan de robuustheidscriteria kunnen voldoen. Door de besturen van de beide Omgevingsdiensten is in het najaar 2023 besloten tot het uitvoeren van een verkenning hoe de samenwerking tussen de beide Omgevingsdiensten verder kan worden versterkt, zodanig dat de Utrechtse Omgevingsdiensten robuust de toekomst tegemoet kunnen treden. Zo nodig als één organisatie. Op 7 december 2023 hebben de gezamenlijke algemene besturen van de ODRU en RUD Utrecht besloten om te starten met het traject om een robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten. Het doel hiervan is om een omgevingsdienst te creëren die beter in staat is om de door de deelnemers (provincie en gemeenten) gevraagde producten en diensten te leveren en een rol te spelen bij toekomstige opgaven op het gebied van een veilige, gezonde en schone leefomgeving. Fase 1 van dit fusietraject staat voor besluitvorming in de gezamenlijke AB's gepland op 17 oktober 2024. Het uiteindelijke doel is om per 1 januari 2026 een nieuwe gemeenschappelijke omgevingsdienst voor de gehele provincie Utrecht te starten.

Overige verbonden partijen

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *

Doel	Beheren van de middelen voor de nazorg van stortplaats Smink om de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaats na sluiting te kunnen bekostigen.
Type	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.provincie-utrecht.nl
Bestuursdeelname	GS is bestuur
Overige deelnemers	geen
Kerntaken	Het bekostigen van de nazorgkosten en een zodanig beheer van de fondsmiddelen dat voldoende rendement wordt gegenereerd voor de eeuwigdurende nazorg.
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen
Openbaar belang	Het treffen van zodanige maatregelen dat wordt gewaarborgd dat de stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu met zich meebrengt, dan wel voor zover dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen die nadelige gevolgen.
Wijziging belang	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	n.v.t.
Overig	Volgens de huidige regels neemt de provincie de nazorg van de stortplaats Smink over in 2040. Om een eventueel financieel risico, dat het doelvermogen niet toereikend is, te voorkomen wordt periodiek onderzocht of het nazorgplan moet worden aangepast. Op basis van dit plan wordt het doelvermogen opnieuw vastgesteld en kan de provincie een aangepaste heffing opleggen. Hierdoor wordt een eventueel financieel risico voor de provincie verkleind.

Stichtingen en verenigingen

Inter Provinciaal Overleg (IPO) *

Doel	Het IPO behartigt de belangen van de provincies en biedt een platform voor onder andere het optimaliseren van de condities waaronder provincies werken en het stimuleren van provinciale vernieuwingsprocessen.
Type	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	IPO
Bestuursdeelname	PS in algemene ledenvergadering GS in bestuur Portefeuillehouders in de resp. Bestuurlijke AdviesCommissies (BAC's)
Overige deelnemers	De overige provincies.
Kerntaken	Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies, zoals milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ordening, wonen, economie en mobiliteit. De belangenbehartiging geeft het IPO vorm door regelmatig te overleggen met onder andere de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. De platformfunctie wordt ingevuld door gelegenheden te creëren om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooiën. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12 (natuur, informatiesystemen).
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies
Openbaar belang	Het IPO is een vereniging, waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene vergadering. Het bestuur bestaat uit dertien leden, uit elke provincie één gedeputeerde. Elk heeft een eigen portefeuille waarvan hij of zij ook woordvoerder is. Een commissaris van de Koning is voorzitter. De algemene vergadering bestaat uit 24 Statenleden; uit elke provincie twee. Daarnaast heeft het bestuur vier adviseurs: drie commissarissen van de Koning en één provinciesecretaris respectievelijk voorgedragen door de Kring van commissarissen en de Kring van Provinciesecretarissen. De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkmatig over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit.
Wijziging belang	nvt
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Organisatie Bij12 is gereorganiseerd en hangt nu in de IPO-organisatie onder de verantwoordelijkheid van de algemeen directeur
Inhoudelijke ontwikkeling	nvt
Financiële ontwikkeling	nvt
Risico's	nvt
Overig	Organisatie BIJ12 is gereorganiseerd en hangt nu in de IPO-organisatie onder de verantwoordelijkheid van de algemeen directeur

3.6.3 Financieel overzicht verbonden partijen

	Financieel belang in 2023	Eigen vermogen begin 2023	Eigen vermogen eind 2023	Vreemd vermogen begin 2023	Vreemd vermogen eind 2023	Resultaat 2023
B.V. Hart van de Heuvelrug		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Stedin		2.589 mln.	3.221 mln.	4.916 mln.	5.063 mln.	162 mln.
Coöperaties en vennootschappen	Financieel belang in 2023	Eigen vermogen begin 2023	Eigen vermogen eind 2023	Vreemd vermogen begin 2023	Vreemd vermogen eind 2023	Resultaat 2023
Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *		5,185 mln.	1,561 mln.	102.274 mln.	109.258 mln.	254 mln.
Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *		1.995 mln.	2.060 mln.	76.109 mln.	78.575 mln.	126 mln.
Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *	12.345	12,668 mln.	29,474 mln.	0,216 mln.	0,248 mln.	-5,194 mln.
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region B.V. *		50,6 mln.	49,2 mln.	9,499 mln.	9,861 mln.	- 1,465 mln.
Vitens NV *		649,5 mln.	677,7 mln.	1.446,6 mln.	1.559,7 mln.	27,2 mln.
Gemeenschappelijke regeling	Financieel belang in 2023	Eigen vermogen begin 2023	Eigen vermogen eind 2023	Vreemd vermogen begin 2023	Vreemd vermogen eind 2023	Resultaat 2023
Gemeenschappelijk Orgaan Siteholder Hollandse Waterlinies *		0,849 mln.	0,827 mln.	0 mln.	0 mln.	- 0,023 mln.
Het Utrechts Archief *		2,179 mln.	2,338 mln.	1,042 mln.	1,189 mln.	0,382 mln.
Plassenschap Loosdrecht e.o. *		0,720 mln.	1,081 mln.	6,814 mln.	6,550 mln.	0,429 mln.
Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *		0,428 mln.	0,546 mln.	0,828 mln.	1,212 mln.	0 mln.
Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *		3,876 mln.	3,912 mln.	8,205 mln.	7,118 mln.	0,105 mln.
Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) *		1,271 mln.	1,517 mln.	6,770 mln.	7,363 mln.	0,302 mln.
Overige verbonden partijen	Financieel belang in 2023	Eigen vermogen begin 2023	Eigen vermogen eind 2023	Vreemd vermogen begin 2023	Vreemd vermogen eind 2023	Resultaat 2023
Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *		0 mln. (BG 2023- 2024)	0 mln. (BG 2023- 2024)	4,636 mln. (BG 2023-2024)	5,0143 mln. (BG 2023-2024)	0 mln. (BG 2023- 2024)
Stichtingen en verenigingen	Financieel belang in 2023	Eigen vermogen begin 2023	Eigen vermogen eind 2023	Vreemd vermogen begin 2023	Vreemd vermogen eind 2023	Resultaat 2023
Huis der Nederlandse Provincies (HNP) *		0,705 mln.	0,620 mln.	0,711 mln.	0,197 mln.	-0,085 mln.
Inter Provinciaal Overleg (IPO) *		5,688 mln.	9,393 mln.	43,082 mln.	38,269 mln.	5,589 mln.

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Wat willen we bereiken?

Het grondbeleid van de provincie en de beschikbare grondinstrumenten zijn belangrijke randvoorwaarden voor realisatie van deze provinciale beleidsopgaven. Grond is een middel om doelen te bereiken op het gebied van natuur en landschap, duurzame energie, duurzame landbouw, recreatie en duurzame en veilige mobiliteit.

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid bestaat uit het organiseren van processen, kennis, grondbeheer en instrumenten zoals de aan- en verkoop van gronden. Tegen het licht van de grote opgaven en transitie die in het landelijk gebied aan de orde zijn en veranderende wet- en regelgeving, zoals onder andere de Omgevingswet met de aanvullingswet grond is de Nota Grondbeleid geactualiseerd. In juli 2024 is door Provinciale Staten deze geactualiseerde Nota Grondbeleid voor vier jaar vastgesteld.

Een belangrijk kader binnen het grondbeleid is dat we opgavengericht werken. Dit betekent dat we in ons handelen de maatschappelijke opgaven centraal zetten. Grond is een van de middelen die we kunnen inzetten om onze gestelde doelen te bereiken. Grondbezit is daarmee nooit een doel op zich; het grondbeleid geeft de kaders en spelregels voor de inzet van het grondinstrumentarium. Wij hebben de verantwoordelijkheid om als een rechtmatige en betrouwbare overheid bij grondtransacties markt-conform, openbaar, volgens gelijkberechtiging en transparant te handelen.

Pacht

Pacht is een belangrijk onderdeel van het noodzakelijke beheer van de provinciale gronden. Bij de vaststelling van de Nota Grondbeleid is ook het pachtbeleid van de provincie vastgesteld. De jaarlijkse verpachting vindt sinds 2022 plaats via het digitale 'pachtportaal' waarbij vaste pachtprizen worden gehanteerd en aanvullende voorwaarden voor toewijzing van de pachtpercelen bekend worden gemaakt. Dit laatste is een vereiste om aan het zogenaamde Didam-arrest te voldoen bij toewijzing van de pacht. Alle agrariërs in de provincie hebben hiermee de kans om hun belangstelling aan te geven en in te schrijven voor het pachten van agrarische percelen. Dit jaar werken wij toe naar minder 1-jarige pachtcontracten en meer 3 tot 6-jarige pachtcontracten waarmee een impuls kan worden gegeven aan beter bodembeheer wat in de gebiedsprocessen past en waarmee een betere bedrijfsvoering voor onze pachters wordt mogelijk gemaakt. Uiteraard moet dit niet in de weg staan voor andere ontwikkelingen waarbij grond van de provincie noodzakelijk is om taken uit te voeren, denk aan de aanleg van wegen of inrichting van natuur binnen de NNN. Tussentijds opzeggen blijft daarom mogelijk.

Grondbank

In 2022 wordt het beleidskader strategisch grondbeleid vastgesteld. Binnen dit kader is de provinciale grondbank ingericht. Met een grondbank is de keuze gemaakt voor een meer actief grondbeleid. Met een grondbank bestaat de gelegenheid om strategische grondaankopen te kunnen doen voor de ruimtelijke opgaven van onze provincie. In deze provinciale grondbank worden alle gronden die nodig zijn voor de verschillende provinciale opgaven opgenomen. Er wordt een integraal afwegingskader ontwikkeld voor de inzet van deze gronden. Met de grondbank vergroten we onze uitvoeringskracht door meer strategische en vroegtijdige regie over het grondgebruik. De grondbank geeft een extra instrument op het bestaande provinciale grondinstrumentarium. Gronden die wij niet direct kunnen inzetten voor de verschillende programma's worden in pacht uitgegeven.

Afwegingskader verplichtend grondinstrumentarium

Er zijn veel maatschappelijke doelen die gehaald moeten worden in het landelijk gebied. Veel van deze doelen kan de provincie bereiken met vrijwillige aan- en verkopen en ruilen van gronden. Maar niet alle grond die nodig is om de doelen te realiseren kan vrijwillig verworven worden. Soms is de inzet van het verplichtend grondinstrumentarium zoals onteigening nodig om in gezet te gaan worden. Voor de realisatie van de transitiedoelen in het landelijk gebied is dit instrumentarium nog niet gebruikt. In lijn met de afspraken in het coalitieakkoord 2023-2028 zal er een afwegingskader worden gemaakt die medio dit jaar wordt aangeboden aan Provinciale Staten.

Grondstrategie

In de Nota grondbeleid zijn de kaders van een grondstrategieplan opgenomen. Om een grondstrategieplan voor

de transitie in het landelijk gebied op te stellen worden de te behalen doelen uit het Utrechts Programma Landelijk Gebied omgezet naar de benodigde grondinzet. Verder zal er in het grondstrategieplan worden gekozen voor het in te zetten grondinstrumentarium.

Als de provincie eigenaar is van grond heeft ze niet alleen de mogelijkheid om te sturen met haar publieke instrumentarium maar ook met haar private instrumentarium. Grond is daarmee een middel geworden om regie te kunnen nemen in een gebiedsontwikkeling en daarbij de ambities en doelen te verwezenlijken. Verder zal hier een noodzakelijke koppeling worden gemaakt met de regionaal op te stellen gebiedsagenda's. Dit jaar zal verder gewerkt worden aan het opstellen van de grondstrategieplannen per deelgebied. Deze zullen worden vastgesteld door Gedeputeerde staten en met de Provinciale Staten worden gedeeld ter informatie.

3.7.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Programma Gebiedsgerichte aanpak Landelijk gebied

Voor dit programma voor de realisatie van het UPLG komt een Grondstrategieplan per gebied die de gebiedsgerichte aanpak ondersteunt. De aan- en verkoop of ruiling van gronden en bedrijven zal worden ingezet binnen dit programma om bij te dragen aan de te behalen programmadoelen binnen de gebiedsprocessen.

Agenda Vitaal Platteland/Uitvoering Landelijk Gebied

In 2025 zal Agenda Vitaal Platteland/Uitvoering Landelijk Gebied (kortweg AVP/ULG) onderdeel zijn van de Gebiedsgerichte Aanpak en valt dit onder de koepel van het Utrechts Programma Landelijk gebied (UPLG). AVP/ULG heeft als belangrijkste opgave het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Volgens het Akkoord van Utrecht (looptijd van 2011 tot en met 2027) moeten we hiervoor in totaal 1.570 hectare nieuwe natuur realiseren (functieverandering en inrichten) en daarnaast nog 2.700 hectare inrichten.

Voor realisatie van het NNN kan de provincie zelf gronden aankopen binnen de begrenzing van 'te ontwikkelen natuur' of in de zoekgebieden daarvoor, maar er kan ook zogenaamde ruilgrond of een ruilbedrijf worden aangekocht. Na een ruiling kan met eigenaren die gronden binnen de begrenzing van het NNN hebben, kan dan alsnog nieuwe natuur gerealiseerd worden. De provincie wil geen eigenaar blijven van natuur- of ruilgronden, dus deze gronden moeten op termijn ook weer worden verkocht. In het hoofdstuk 2. Landelijk Gebied, paragraaf 2.1 Natuurnetwerk robuust ontwikkeld, is meer informatie over deze opgave te vinden.

Natuurcompensatiebank

De natuurcompensatiebank is in 2018 ingesteld naar aanleiding van een door de Provinciale Staten in 2014 aangenomen motie. In de natuurcompensatiebank worden door de provincie gronden op 'voorraad' gehouden voor de realisatie van natuur- en boscompensatieverplichtingen. In de bank zullen alleen gronden worden opgenomen waarop NNN of bos van hoge kwaliteit gerealiseerd kan worden en die het NNN, het landschap of de recreatie in de provincie versterken.

Dit kunnen gronden zijn die door de provincie zijn aangekocht, maar ook gronden van derden, over welke de provincie met deze derden afspraken heeft gemaakt om ze beschikbaar te houden voor de realisatie van compensatieverplichtingen. Met compensatieplichtigen worden overeenkomsten afgesloten om de compensatieplicht in te vullen met gronden uit de natuurcompensatiebank. Hierbij wordt een vergoeding overeengekomen voor de kosten van onder meer de grond, de inrichting en het beheer. De natuurcompensatiebank maakt het mogelijk de besluitvorming over compensatie te versnellen en een hogere kwaliteit van de natuurcompensatie te realiseren.

Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029

Het bereikbaarheidsprogramma richt zich op de provinciale doelen voor mobiliteit, zoals de aanleg en het onderhoud van wegen, fietspaden, vaarwegen en het vormgeven van het OV-netwerk. De aankopen binnen het programma zijn functioneel voor de aanleg en reconstructie van de provinciale (vaar)wegen, met bijkomende werken of OV-voorzieningen. Restpercelen die niet strategisch van aard zijn, verkopen we weer. In gevallen waar het niet lukt om met de grondeigenaren overeenstemming te bereiken in het minnelijke traject, gebruiken we in het uiterste geval de mogelijkheid om dwingend grondinstrumentarium in te zetten.

Grondbank

Sinds november 2022 heeft de provincie een grondbank. Met een grondbank bestaat de gelegenheid om strategische grondaankopen te kunnen doen voor de ruimtelijke opgaven van onze provincie. De aankopen kunnen voor alle provinciale doelen worden aangewend. In deze provinciale grondbank worden alle aangekochte

gronden opgenomen. Met de inzet van de grondbank vergroten we onze uitvoeringskracht door meer strategische en vroegtijdige regie over het grondgebruik. De grondbank geeft een extra instrument op het bestaande provinciale grondinstrumentarium. Bij de begroting van 2023 is een raamkrediet van 20 milj. beschikbaar gesteld. Zodra wij het totaal van aankopen dit bedrag nadert zullen wij met een voorstel komen om nieuw raamkrediet beschikbaar te stellen. Voor het komende begrotingsjaar verwachten wij dit nog niet nodig te hebben, anders zal er bij de zomernota een voorstel worden gedaan.

3.7.3 Financiën en financiële risico's

Raamkrediet 2025

Om de grondaankopen door GS plaats te kunnen laten vinden is er een raamkrediet voor de aankoop van grond nodig. Hiervoor geeft PS bij de vaststelling van de begroting toestemming voor. In de huidige begroting vragen wij voor de volgende twee posten een raamkrediet aan.

- Agenda Vitaal Platteland € 11 miljoen
- Natuurcompensatiebank € 1,75 miljoen

Agenda Vitaal Platteland/Uitvoering Landelijk Gebied

Voor AVP/ULG is in 2021 voor het eerst door Provinciale Staten een raamkrediet ter beschikking gesteld. Dit raamkrediet was zowel voor AVP/ULG als voor Bodemdaling en bedroeg ca. €14 miljoen. Bij de begroting 2025 wordt een raamkrediet voor AVP/ULG aangevraagd voor €11 mln. voor de aankoop van gronden tbv de uitvoering van het programma.

Alle gronden die we voor het programma AVP/ULG aankopen, worden geactiveerd op de balans in de Grondvoorraad AVP tegen de verkrijgingswaarde of - in het geval van gronden binnen het NNN - tegen de lagere marktwaarde. Het verschil tussen deze lagere marktwaarde en de verkrijgingsprijs (meestal 85% van de koopsom) dekken we uit de middelen voor realisatie van het Natuurnetwerk Nederland binnen programma 2.

De financiële risico's bij grondverwerving voor de inrichting van het landelijk gebied zijn over het algemeen beperkt, omdat grond relatief waardevast is. We zien de afgelopen jaren vooral een stijgende grondprijs per hectare voor gronden in het landelijk gebied. Ook is te zien dat de vraag naar grond voor verschillende ruimtelijke opgaven alleen maar groter is geworden de afgelopen jaren.

De grootste risico's op een lagere opbrengst en eventuele verontreinigingen liggen bij de agrarische opstallen. Hiervoor kent AVP/ULG een risicovoorziening. Hiermee worden risico's opgevangen als de opstallen die in bezit zijn, uiteindelijk voor een lagere waarde worden verkocht.

Natuurcompensatiebank

Bij de instelling van de natuurcompensatiebank (NCB) in 2018 werd besloten om ten behoeve van de NCB tot maximaal € 6 mln aankopen van gronden te financieren ten laste van voorheen het Revolverend Fonds. De aankopen voor de NCB worden geactiveerd op de balans. Nadat de gronden zijn ingericht en er overeenkomsten zijn gesloten met compensatieplichtigen over de inzet van de gronden in de NCB, worden de gronden verkocht aan een eindbeheerder tegen natuurwaarde. De afwaardering van de gronden zal plaatsvinden ten laste van de bijdragen die met de compensatieplichtigen overeen worden gekomen. Voor het komende jaar vragen wij een aankoopkrediet van 1,75 miljoen aan t.b.v. de aankopen van de natuurcompensatiegronden.

De risico's voor de NCB zijn derhalve beperkt. De grondvoorraad van de NCB stond ultimo 2023 op € 2,6 miljoen. Voor een groot deel van deze grondvoorraad NCB zijn inmiddels overeenkomsten gesloten met compensatieplichtigen.

Grondbank

Bij de instelling van de grondbank is een risico-reserve opgenomen van 5 miljoen. Binnen deze reserve worden de eventuele risico's van de aankoop van de gronden en opstallen mee afgedekt.

3.7.4 Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg

Met Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg brengen we versnipperde natuur weer met elkaar in verbinding en creëren we tegelijk ruimte voor woningen, bedrijven, zorg en recreatie.

De gemeenten Soest en Zeist en de provincie hebben op 5 juni 2015 ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg. Doel van het programma Hart van de Heuvelrug is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, onder meer door twee ecologische verbindingen te maken. Belangrijk uitgangspunt in de uitvoering is dat de opbrengsten van de rode projecten (het ontwikkelen van woon- en werklocaties) zorgen voor de financiering van de groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie). Daarnaast is het aantal hectare ontwikkeld gebied dat we toevoegen in balans met het aantal hectare aan natuurgebied. Het programma Hart van de Heuvelrug loopt in principe tot eind 2025. Gelet op de vertragingen in diverse projecten, door onder meer aanpassingen van wet- en regelgeving, intensieve en diverse juridische procedures, wordt deze datum voor de nog lopende projecten niet gehaald. Verlenging van de overeenkomsten wordt voorbereid. De provincie Utrecht is financieel eindverantwoordelijk voor het totale programma. We gaan in de begroting 2025 alleen in op de projecten die onder onze regie worden uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

We willen de laatste twee resterende natuuropgaven (laten) realiseren. Dit zijn de vergroening van Kamp van Zeist en de aanleg van de ecologische corridor over Camp New Amsterdam.

De B.V. Hart van de Heuvelrug gaat in onze opdracht de woningbouwgronden van Sortie 16, woonwijk Vliegbasis en de kavels Westflank uitgeven. In totaal circa 450 woningen. Daarna worden de gronden uitgegeven aan ontwikkelaars en particulieren.

De B.V. Hart van de Heuvelrug laat in onze opdracht de PFAS verontreiniging van de bodem en het grondwater op de voormalige vliegbasis saneren.

Wat gaan we daarvoor doen?

We laten de opstellen en verharding slopen en bereiden de inrichting van het natuurgebied Kamp van Zeist (15 hectare) voor. Defensie en het Rijksvastgoedbedrijf voeren de inrichting van ecologische corridor over Camp New Amsterdam (14 hectare) uit.

Voor de woningbouwopgaven is de B.V. Hart van de Heuvelrug de entiteit die de uitvoering op zich gaat nemen. Zij zorgt ervoor dat de ruimtelijke procedures worden doorlopen en de benodigde ontheffingen /vergunningen voor flora en fauna-activiteiten zijn aangevraagd danwel afgerond, het beeldkwaliteitsplan voor Woonwijk Vliegbasis is vastgesteld en het civieltechnisch basisplan is gereed, zodat bouwrijp maken van de plangebieden kan worden gestart. Zij bereidt ook de tenderprocedures voor om de gronden te kunnen uitgeven.

De werkzaamheden voor de PFAS sanering van zowel de voormalige brandweerkazerne als de voormalige tankplaats bestaan uit: het afronden saneringsplan op hoofdlijnen; het doorlopen procedures beschikkingen, vergunningen en ontheffingen, het opstellen van plannen van aanpak (deelplannen) en werkbestedingen en het doorlopen van de diverse benodigde aanbestedingsprocedures. Daarna kan de sanering worden gestart.

Financiën en financiële risico's

Begroting 2025

De begroting 2025 van het programma Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is gebaseerd op de Mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug 2024 en de Grondexploitatie Vliegbasis Soesterberg 2024, beide vastgesteld op 1 februari 2024.

De prognose voor de gebiedsontwikkeling als geheel is als volgt:

= lasten; +=
baten

Projecten	uitvoering bij	BW GREX24	Saldo nog te realiseren lasten en baten	Totaal op eindwaarde
Hart van de Heuvelrug				
Huis ter Heide West	Zeist	-2.399		
Apollo Nrd - Oude Tempel	Soest	-9.468		
Sortie 16	Prov Utrecht	-6.630		
Kamp van Zeist	Prov Utrecht	-910		
Beheerfonds	Prov Utrecht	-17.418		
subtotaal Hart van de Heuvelrug		-36.825	26.177	-10.648
Verwachte storting in Beheerfonds uit Vliegbasis Soesterberg				10.000
subtotaal Hart van de Heuvelrug				-648
Vliegbasis Soesterberg				
Park	Prov Utrecht	-26.978		
Woonwijk	Prov Utrecht	-6.669		
subtotaal GREX Vliegbasis Soesterberg		-33.647	47.176	13.529
Afdracht aan Beheerfonds Hart van de Heuvelrug				-10.000
subtotaal Vliegbasis Soesterberg				3.529
Provinciale grondexploitatie				
Meeropbrengst BW Richelleweg, netto opbrengst verkoop Park Vliegbasis, extra budget bomencompensatie				
subtotaal Provinciale grondexploitatie				4.513

Verwacht resultaat Hart van de Heuvelrug-Vliegbasis Soesterberg (pos)	7.394

Jaarschijf 2025

Voor de onderdelen waarvan de uitvoering bij ons ligt, zijn de ramingen van jaarschijf 2025 uit de Grex2024 in de begroting opgenomen. Daar waar de ontwikkelingen in 2024 aanleiding geven tot aanpassingen en/of verschuivingen, wordt een wijzigingsvoorstel van de raming via de P&C-cyclus van 2025 verwerkt.

De totale begroting voor de uitvoering van het programma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg in 2025 ziet er als volgt uit:

Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg	onderdeel van*	Lasten 2025	Baten 2025
Uitvoering van de GREX-en			
Projecten Hart van de Heuvelrug:			
Kamp van Zeist	MVA	550	400
Sortie16	VRD	6.122	13.724

Projecten Vliegbasis Soesterberg			
Park, incl. Camp New Amsterdam	IVA	705	
Woonwijk, incl. Kavels Westflank	VRD	4.896	2.472
Totaal te realiseren in 2025		12.273	16.596
Overige begrotingsposten			
Sanering PFAS		1.200	1.200
Programmabureau		62	
Afschrijving		1.233	
Winstneming			428
Onttrekking uit de reserve			867
Totaal overige posten		2.495	2.495

De lasten en baten van de uitvoering van de GREX-en zijn begroot op programma 1 van de Begroting 2025 en worden aan het einde van het jaar overgeboekt naar de Voorraden. Daarmee is het saldo op programma 1 met betrekking tot het Programma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg nul.

Het verwachte verloop van de reserve is:

Reserve Hart van de Heuvelrug	2024	2025
Stand per 1-1	6.417	5.021
Stortingen	-	-
Onttrekking dekkingsvoorstel JRK 2023	-99	-
Onttrekking boekjaar	-1.297	-867
Stand per 31-12	5.021	4.154
bron	BGR na ZN	BGR

Risico's en te treffen beheersmaatregelen

De belangrijkste risico's van Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg staan opgenomen in de paragraaf weerstandvermogen 3.2.3.

3.8 Projecten

3.8.1 Inleiding

Op 11 mei 2022 heeft u de Nota Investeren, Waarderen en Exploiteren vastgesteld. In deze nota staat bij paragraaf 4.2.3.3 toegelicht wanneer in de begrotings- en jaarstukken in paragraaf 3.8 een aparte toelichting wordt gegeven op een project. Dit is uiteindelijk altijd een besluit van u, waarbij als richtlijn geldt dan ten minste wordt voldaan aan drie van de hieronder genoemde factoren:

1. grote impact op de provinciale bedrijfsvoering;
2. grote impact op de samenleving;
3. doorlooptijd langer dan 5 jaar;
4. grote mate van betrokkenheid van verschillende externe partijen;
5. grote politieke en bestuurlijke gevoeligheid;
6. toepassing nieuwe technologieën of financieringsconstructies;
7. substantiële provinciale verantwoordelijkheid;
8. organisatorisch complex besturings- en uitvoeringsproces.

In het verleden werd in deze paragraaf 3.8 bijvoorbeeld gerapporteerd over de Uithoflijn, de voorbereiding voor de omgevingsvisie en het project Vernieuwing Regionale Tramlijn.

Alleen het project Hart van de Heuvelrug blijft over. Conform notitie commissie Jansen is dit project opgenomen in paragraaf grondbeleid.

3.9 Klimaat

3.9.1 Inleiding

Voor het eerst opgenomen in de begroting over 2024, is dit de tweede keer dat de klimaatparagraaf een plek heeft in de begroting van de provincie Utrecht. Het doel van deze paragraaf is overzicht en inzicht bieden in de hoeveelheid broeikasgasemissies in de provincie, de reductie van deze emissies. Ook worden deze cijfers in relatie tot (indicatieve) doelstellingen geplaatst, zodat duidelijk wordt of de emissies voldoende afnemen. Reductie van bestaande emissies en het toenemen van negatieve emissies maken samen de zogenaamde klimaatmitigatie. Activiteiten van de provincie die aan klimaatmitigatie bijdragen zijn hieronder per sector opgenomen. Deze activiteiten worden elders in deze begroting onder de relevante programma's verder toegelicht.

Deze paragraaf komt voort uit 'Motie 79 Code Rood voor Klimaat, uitwerken op maat' van 29 juni 2022, waarin Provinciale Staten oproepen "In te zetten op het uitwerken van een PDCA- en planning&controlcyclus voor de beheersing van maatregelen op het gebied van CO₂eq-reductie en -absorptie". De wijze van rapporteren, evalueren en bijstellen van beleid op basis van (de uitkomsten uit) de klimaatparagraaf, is verankerd in De Utrechtse Klimaataanpak - Naar Netto Nul (2024).

Vooralsnog is de klimaatparagraaf geen verplicht onderdeel van de programmabegroting, al zijn er in Europees verband wel ontwikkelingen op dit gebied. De klimaatparagraaf wordt in de komende jaren doorontwikkeld. Onderzocht zal worden of het mogelijk is om in komende klimaatparagrafen inzicht te geven in de (meerjarige) kosten voor klimaatmitigatie. De monitoring zal eveneens worden doorontwikkeld, zodat het mogelijk wordt meer inzicht te krijgen in de reductie-effecten van (nieuw) beleid. Daarnaast wordt onderzocht of het wenselijk is ook andere duurzaamheidsdoelen als circulariteit op te nemen in deze paragraaf.

Achtergrond

In Nederland komt het huidige klimaatbeleid voort uit het Klimaatakkoord van 2019¹, waaraan ook de Nederlandse provincies zich hebben gecommitteerd. Daar is een indeling gemaakt naar verschillende (klimaat)sectoren die ook bekend zijn van de toen opgezette overlegstructuren (de klimaattafels). Om aan te sluiten bij deze landelijke indeling, neemt de provincie deze indeling over:

1. Elektriciteit;
2. Gebouwde omgeving;
3. Industrie;
4. Landbouw en Landgebruik;
5. Mobiliteit.

De provincie Utrecht heeft daar nog een sector aan toegevoegd die kijkt naar de broeikasgasemissies van de eigen organisatie:

6. De provincie als voorbeeld.

De landelijke doelstelling, zoals deze inmiddels is opgenomen in de Klimaatwet², is een broeikasgasreductie van inmiddels 55 procent in 2030 ten opzichte van 1990 (in 2019, als uitkomst van het Klimaatakkoord, was dit nog een doelstelling van 49 procent). Om zeker te zijn deze 55 procent te halen, heeft het kabinet-Rutte IV in haar coalitieakkoord gemikt op 60 procent, maar dit streven lijkt niet te zijn overgenomen door het kabinet-Schoof I.

De provincie Utrecht draagt met haar klimaatbeleid bij aan de landelijke doelstelling. Om hierbij duidelijk te hebben wat de Utrechtse opgave per sector is, wordt gebruik gemaakt van indicatieve restemissiedoelstellingen. Deze doelstellingen, die voor het eerst in 'De Utrechtse Klimaataanpak: Naar Netto Nul' zijn opgenomen, tonen hoeveel broeikasgasemissies er per sector nog mogen zijn in 2030. De doelstellingen zijn nuttig om de trends in

1 [Wat is het Klimaatakkoord? | Klimaatverandering | Rijksoverheid.nl](#)

2 [wetten.nl - Regeling - Klimaatwet - BWBR0042394 \(overheid.nl\)](#)

de context van ons doel te zien en of we dus 'op schema lopen' of dat we het beleid dienen aan te scherpen. Het is echter belangrijk niet blind te varen op de cijfers, maar deze ook in de juiste context te beschouwen. Het is goed mogelijk dat de emissies in een (sub)sector niet snel genoeg dalen, maar de provincie geen directe knoppen heeft om aan te draaien. Denk bijvoorbeeld aan het wegverkeer over de Rijkswegen. Vandaar de indicatieve aard van deze doelstellingen.

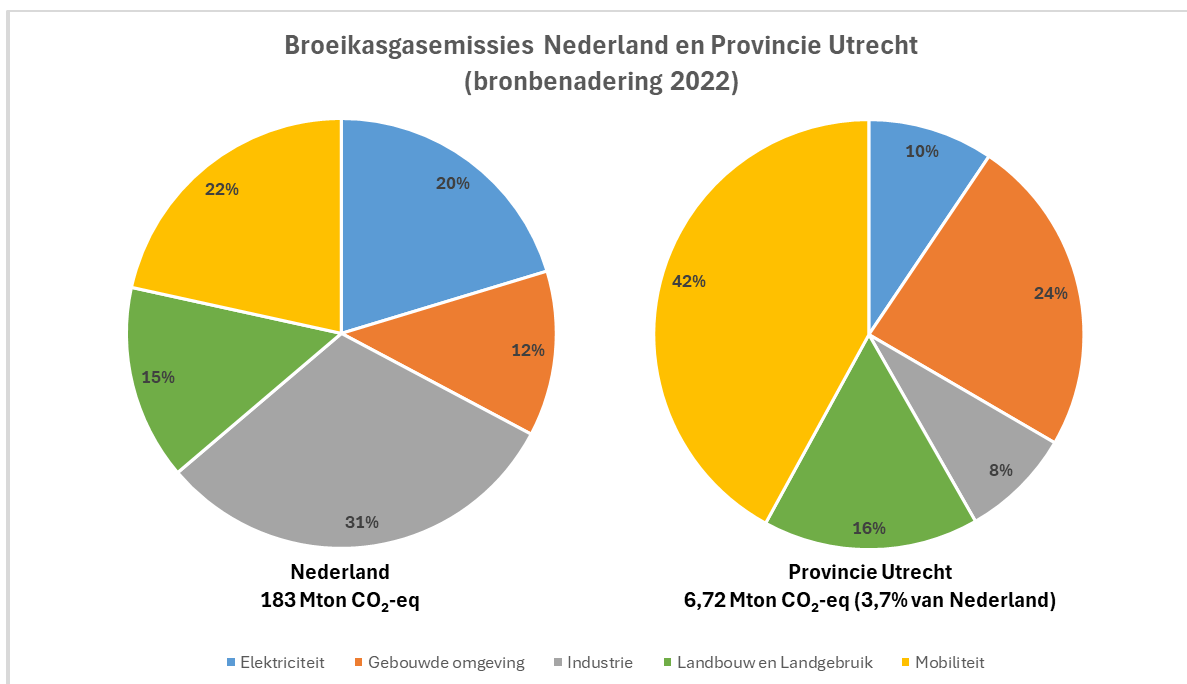
De belangrijkste broeikasgassen naast CO₂ (koolstofdioxide) zijn N₂O (distikstofmonoxide, ofwel lachgas) en CH₄ (methaan). De mate waarin deze broeikasgassen bijdragen aan klimaatverandering, het zogenaamde aardopwarmingsvermogen, wordt uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Zo heeft methaan bijvoorbeeld een aardopwarmingsvermogen van 28. Dit betekent dat per gewichtseenheid methaan een 28 keer groter effect heeft dan CO₂. Waar in deze paragraaf gesproken wordt over (CO₂)-emissies, worden emissies van alle broeikasgassen uitgedrukt in CO₂-equivalenten bedoeld.

Broeikasgasemissies provincie Utrecht

De emissies van broeikasgassen worden gedetailleerd gemonitord op bron en omvang. Dit wordt gedaan met de data van Emissieregistratie, een samenwerkingsverband van Nederlandse kennisinstellingen (RIVM, CBS, PBL, WUR en Deltares), dat jaarlijks de emissies van alle relevante bronnen vaststelt³. Het levert daarmee dé formele historische emissiedata van Nederland, waaronder de emissies van broeikasgassen.

Wanneer de totale broeikasgasemissies worden uitgezet per sector, is te zien dat de opgave voor de provincie Utrecht anders is dan voor Nederland als geheel. Zie hiervoor ook figuur (3.9.1). Zo heeft onze provincie nauwelijks industrie en centrale elektriciteitsproductie. Tegelijkertijd wordt de Ring Utrecht ook wel de draaischijf van Nederland genoemd en kennen wij daardoor een relatief grote uitstoot vanuit de mobiliteitssector. Deze levert met 42 procent de grootste bijdrage aan broeikasgasemissies in Utrecht. Ter vergelijking, landelijk draagt mobiliteit 'maar' 22 procent bij aan de totale emissies. Ook de gebouwde omgeving draagt in Utrecht relatief meer bij aan het totaal dan nationaal.

Figuur 3.9.1 Aandeel broeikasgasemissies per sector voor NL en PU (bron: Emissieregistratie)

Prognose Nederland

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) stelt jaarlijks een Klimaat- en Energieverkenning (KEV) op⁴, zoals is vastgelegd in de Klimaatwet. Hierin wordt de voortgang van het klimaatbeleid gemonitord. De KEV 2023 voorziet dat met voortzetting van het huidige klimaatbeleid, dat wil zeggen met al het vastgestelde, voorgenomen en geagendeerde beleid, het doel van 55 procent reductie in 2030 voor het eerst in bereik is gekomen. Naar verwachting zullen de broeikasgasemissies in 2030 46 tot 57 procent lager liggen t.o.v. 1990. Ook komen de indicatieve emissiedoelen per sector in zicht voor alle sectoren, behalve bij landbouw en landgebruik.⁵ Belangrijke nuance hierbij is dat de prognose van PBL uitgaat van het volledig uitvoeren van het vastgestelde, voorgenomen en geagendeerde beleid. Zowel door Rijksoverheid als door decentrale overheden. Specifiek lokaal beleid is door PBL niet meegenomen in de analyse.

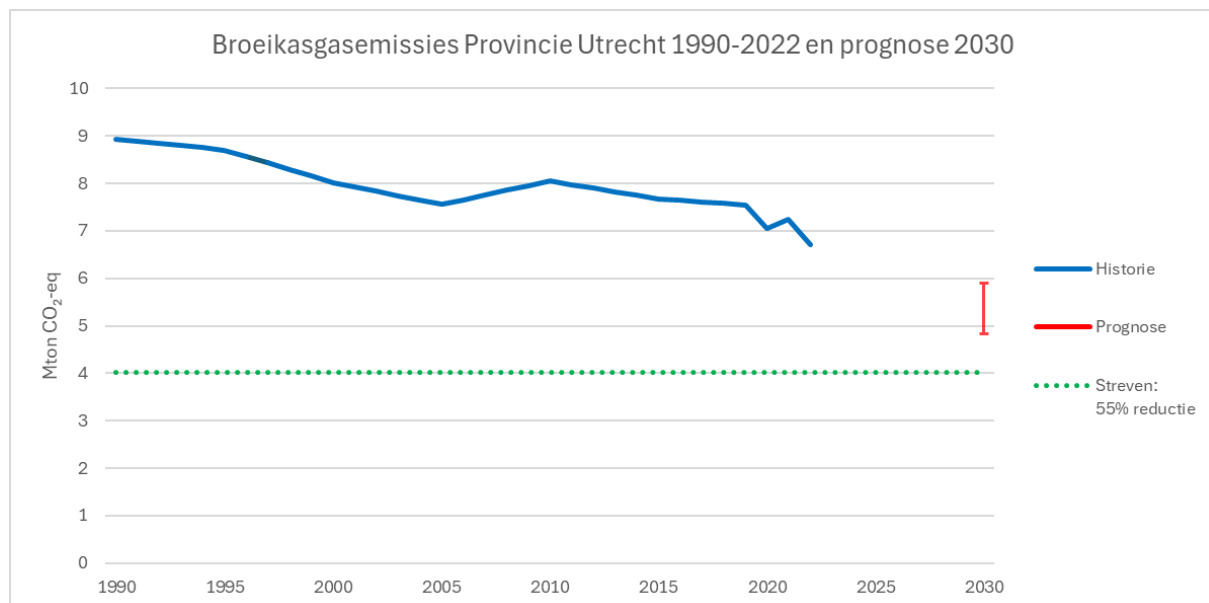
Het kabinet heeft in het coalitieakkoord van 2022 een groot pakket van aanvullende klimaatmaatregelen aangekondigd. Op 26 april 2023 zijn deze met de 'Voorjaarsbesluitvorming Klimaat' door minister Rob Jetten (Klimaat en Energie) aan de Tweede Kamer voorgelegd. De beschreven (aanvullende) maatregelen moeten meer zekerheid geven op het behalen van een reductie van 55 procent of liever nog 60%. Het is vooralsnog onduidelijk in hoeverre dit maatregelenpakket ook gaat worden doorgevoerd door het nieuwe kabinet.

Historie en prognose provincie Utrecht

Op grond van de resultaten uit de KEV 2023 wordt voor de provincie Utrecht in 2030 een emissiereductie tussen de 34 en 46 procent voorzien. Dat is niet voldoende om de doelstelling van 55 procent, zoals opgenomen in De Utrechtse Klimaataanpak, te halen. Dit betekent dat er aanvullend beleid en/of extra maatregelen nodig zijn.

Onderstaande figuur (3.9.2) laat de ontwikkeling van de broeikasgasemissies sinds 1990 tot 2022 zien. Het laatste deel van de grafiek, bij het jaar 2030, laat de verwachte reductie bij ongewijzigd beleid zien. De stippellijn laat het streven van een reductie van 55% t.o.v. 1990 zien. De rode lijn laat de (bandbreedte van de) prognose zien voor Utrecht.

Figuur 3.9.2 Broeikasgasemissies provincie Utrecht (bron: Emissieregistratie en PBL)

Wanneer gekeken wordt naar de totale emissies van de provincie Utrecht is te zien dat deze vanaf 1990 subtiel dalen. De stijging vanaf 2005 tot 2010 is het gevolg van een verbeterde methodiek die niet met terugwerkende

⁴ [Klimaat- en Energieverkenning \(KEV\) | Planbureau voor de Leefomgeving \(pbl.nl\)](#)

⁵ Let op dat dit op basis van de KEV 2023 is. De KEV 2024 verschijnt 24 oktober 2024; te laat om te worden meegenomen in de programmabegroting 2025.

kracht is toegepast (zie hiervoor ook de klimaattafel Landbouw en Landgebruik waarop deze wijziging betrekking heeft).

Recentier is te zien dat in het eerste coronajaar 2020 de uitstoot flink daalt, maar dat deze dip in 2021 alweer grotendeels uitgevlakt is. In 2022 dalen de emissies verder, deels als gevolg van de energiecrisis en de daaruit voortvloeiende hoge gasprijzen.

Historie en prognose per sector

Hieronder is per (klimaat)sector inzichtelijk gemaakt wat de historische emissiecijfers zijn, wat de prognose voor 2030 is en hoe dit zich verhoudt tot de indicatieve doelstellingen.

De indicatieve doelstellingen zijn verder toegelicht in de achtergrond aan het begin van deze paragraaf.

Klimaatsector Elektriciteit

In 2022 maakte deze sector zo'n 10% uit van alle broeikasgasemissies in de provincie Utrecht. Onder deze sector vallen de broeikasgasemissies uit 1) Energiesector.

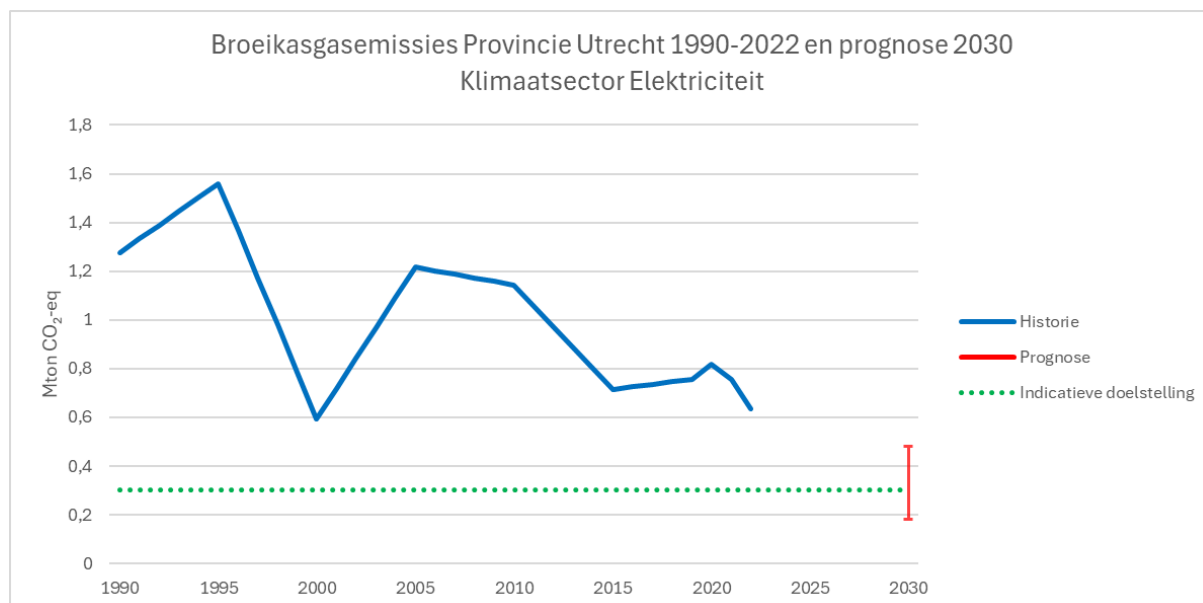
Het gaat met name om de emissies door de elektriciteitsproductie van enkele gascentrales die in de provincie staan.

Relevante hoofdstukken in de begroting waar gewerkt wordt aan reductie in deze sector:

- 4.1 De gebouwde omgeving gebruikt minder energie en wordt duurzamer verwarmd
- 4.2 De opwekking van duurzame elektriciteit is sterk toegenomen
- 4.4 De energie-infrastructuur is beter afgestemd op vraag en aanbod van (duurzame) energie

Uit de prognose (0,180 – 0,481 Mton) blijkt dat de indicatieve doelstelling voor 2030 (0,301 Mton) in bereik is.

Figuur 3.9.3 Broeikasgasemissies sector Elektriciteit (bron: Emissieregistratie en PBL)

Klimaatsector Gebouwde omgeving

In 2022 maakte dit zo'n 24% uit van alle broeikasgasemissies in de provincie Utrecht. Onder deze sector vallen de broeikasgasemissies uit 1) Consumenten (68%) en 2) Handel, Diensten en Overheid (HDO) (32%).

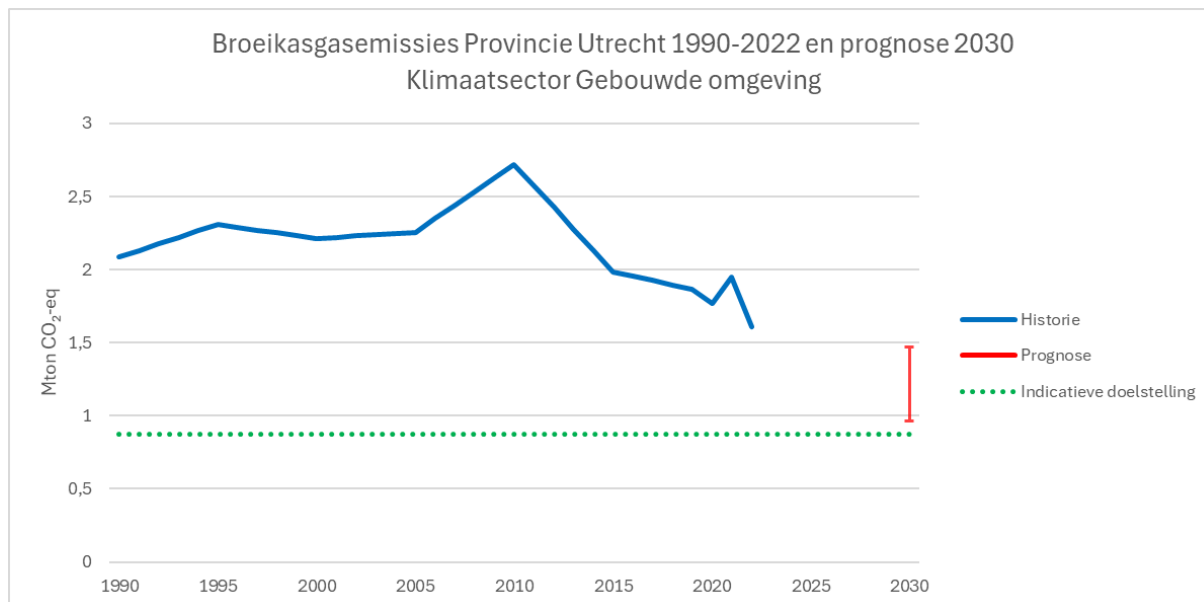
De emissies uit het gebruik van aardgas voor het verwarmen van de gebouwde omgeving maken het grootste deel van de emissies in deze sector.

Relevante hoofdstukken in de begroting waar gewerkt wordt aan reductie in deze sector:

- 1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht
- 4.1 De gebouwde omgeving gebruikt minder energie en wordt duurzamer verwarmd
- 4.2 De opwekking van duurzame elektriciteit is sterk toegenomen

Uit de prognose (0,961 – 1,470 Mton) blijkt dat de indicatieve doelstelling voor 2030 (0,877 Mton) nog niet in bereik is.

Figuur 3.9.4 Broeikasgasemissies sector Gebouwde omgeving (bron: Emissieregistratie en PBL)

Klimaatsector Industrie

In 2022 maakte dit zo'n 8% uit van alle broeikasgasemissies in de provincie Utrecht. Onder deze sector vallen de broeikasgasemissies uit 1) Afvalverwijdering (16%), 2) Bouw (6%), 3) Chemische Industrie (9%), 4) Drinkwatervoorziening (3%), 5) Overige industrie (49%), 6) Raffinaderijen (0%) en 7) Riolering en waterzuiveringsinstallaties (18%).

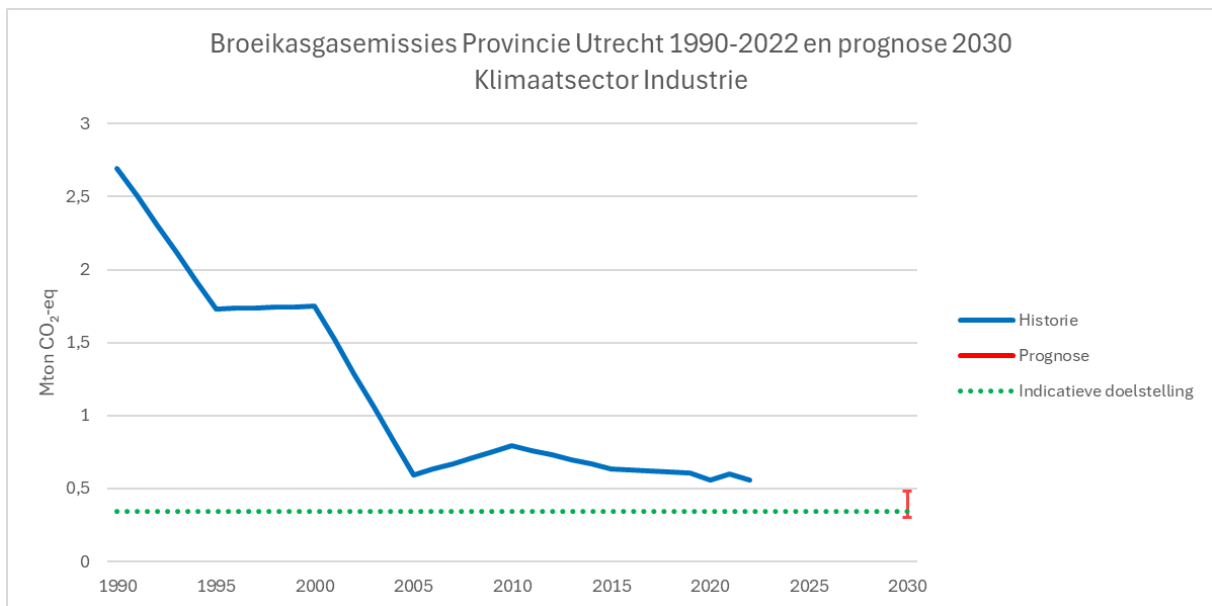
De subsectoren met de grootste uitstoot onder overige industrie zijn de bouwmaterialenindustrie en de voedings- en genotmiddelenindustrie.

Relevante hoofdstukken in de begroting waar gewerkt wordt aan reductie in deze sector:

- 4.1 De gebouwde omgeving gebruikt minder energie en wordt duurzamer verwarmd
- 4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief

Uit de prognose (0,302 – 0,479 Mton) blijkt dat de indicatieve doelstelling voor 2030 (0,345 Mton) in bereik is.

Figuur 3.9.5 Broeikasgasemissies sector Industrie (bron: Emissieregistratie en PBL)

Klimaatsector Landbouw en Landgebruik

In 2022 maakte dit zo'n 16% uit van alle broeikasgasemissies in de provincie Utrecht. Onder deze sector vallen de broeikasgasemissies uit 1) Landbouw (95%), 2) Natuur (5%) en 3) Overig (0%).

De emissies uit landbouwhuisdieren (vee) maken het grootste deel uit van de totale emissies in de sector, voornamelijk methaanemissies van rundvee.

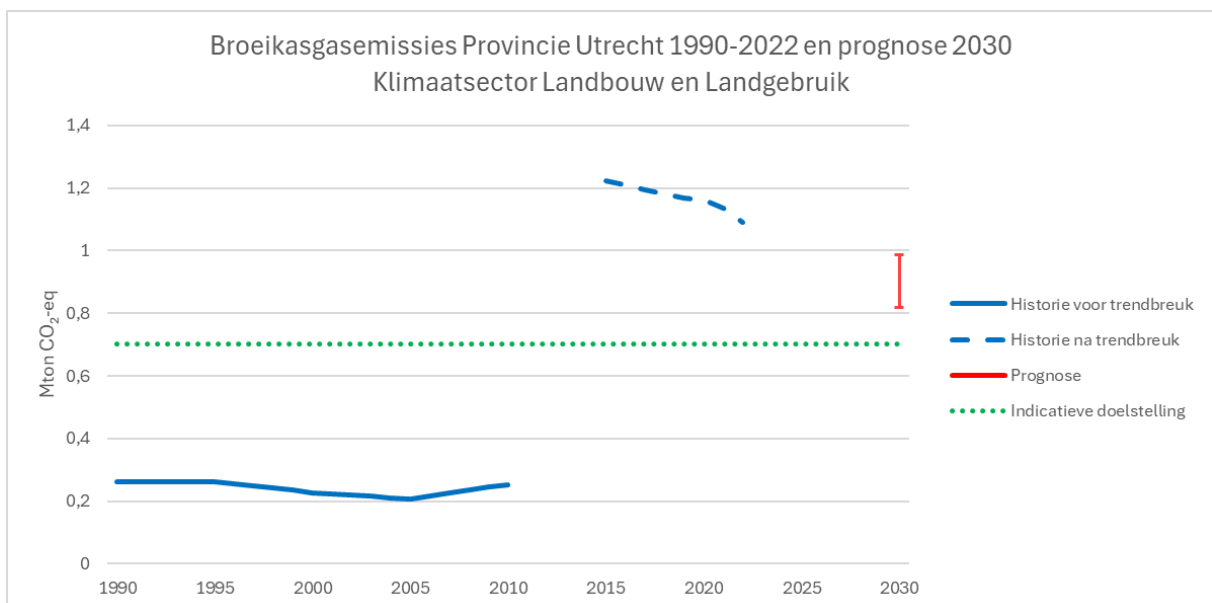
Relevante hoofdstukken in de begroting:

- 2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)
- 2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

Uit de prognose (0,818 – 0,988 Mton) blijkt dat de indicatieve doelstelling voor 2030 (0,703 Mton) nog niet in bereik is.

Vanwege een verbetering in de methodiek tussen 2010 en 2015 zijn de historische data vanaf 2015 significant hoger dan daarvoor. Er lijkt is daarom sprake van een trendbreuk. Dit is aangegeven in het figuur.

Figuur 3.9.6 Broeikasgasemissies sector Landbouw en Landgebruik (bron: Emissieregistratie en PBL)

Klimaatsector Mobiliteit

In 2022 maakte dit zo'n 42% uit van alle broeikasgasemissies in de provincie Utrecht. Onder deze sector vallen de broeikasgasemissies uit 1) Verkeer en vervoer.

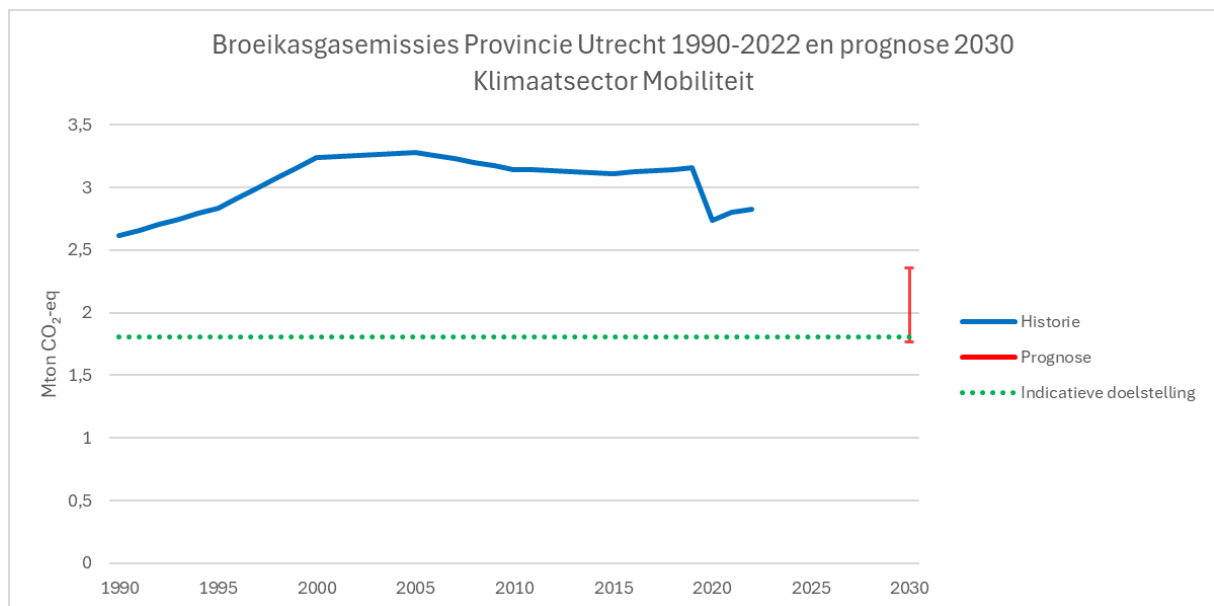
De uitlaatgassen van wegverkeer zijn verantwoordelijk voor bijna alle emissies. Het restant komt uit o.a. mobiele werktuigen en binnenscheepvaart.

Relevante hoofdstukken in de begroting:

- 5 Publieke mobiliteit
- 6 Gezonde en veilige mobiliteit
- 7 Infrastructuur en benutten

Uit de prognose (1,765 – 2,357 Mton) blijkt dat de indicatieve doelstelling voor 2030 (1,806 Mton) in bereik is.

Figuur 3.9.7 Broeikasgasemissies sector Mobiliteit (bron: Emissieregistratie en PBL)

Klimaatsector De provincie als voorbeeld

Zoals eerder in deze paragraaf benoemd, is er gekozen om een zesde sector toe te voegen aan de vijf bestaande klimaatsectoren. Het gaat hier om de klimaatimpact van onze eigen organisatie. Hoewel de emissies van de organisatie in verhouding tot de emissies van de gehele provincie beperkt zijn, is het goed om – zoals de sector ook is genoemd – het goede voorbeeld te geven.

Om zicht te hebben op de klimaatimpact van de organisatie worden, na een eerste pilot in 2019, sinds 2023 cijfers verzameld voor een voetafdruk uitgedrukt in CO₂-impact. Belangrijk is dat er voorlopig nog wordt gewerkt aan het verbeteren van de beschikbare data.

In 2025 wordt gewerkt aan het verduurzamen van het woon-werkverkeer en de dienstreizen, het Huis voor de provincie en inkopen. Meer informatie over de CO₂-impact en de activiteiten in 2025 is te vinden onder hoofdstuk 10.5 De provincie geeft het goede voorbeeld door het verduurzamen van de eigen organisatie (processen en faciliteiten), vastgoed en de daarbij behorende buitenruimte.

Hoofdstuk 4 - Financiële begroting

4.1 Uiteenzetting financiële positie

4.1.1 Financieel meerjarenperspectief 2025-2028

Financieel meerjarenperspectief	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo programma's	-426.164	-496.075	-458.287	-441.137	-430.463	-463.876
Overhead	-60.622	-60.075	-58.679	-55.475	-56.075	-55.878
Algemene middelen	440.851	496.217	478.539	491.757	510.209	531.177
Stelposten		-5.764	-15.033	-24.984	-34.650	-41.476
Onvoorzien		-50	-100	-100	-100	-100
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Saldo voor resultaatbestemming	-45.935	-65.747	-53.560	-29.939	-11.079	-30.152
Mutaties in reserves	59.315	74.641	53.561	36.528	18.625	55.610
Saldo begroting na resultaatbestemming	13.380	8.895	1	6.589	7.546	25.457

Uitgangspunten voor de Programmabegroting 2025 zijn de oorspronkelijke meerjarenraming uit de Programmabegroting 2024 en Statenbesluiten, de Kadernota 2025-2028 en de meerjarige effecten uit de Zomernota 2024.

4.1.2 Saldi van de programma's

Financieel meerjarenperspectief	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
P0 Personeelskosten						
P1 Ruimtelijke Ontwikkeling	-17.798	-28.474	-23.523	-19.100	-14.629	-14.584
P2 Landelijk gebied	-58.590	-75.733	-67.755	-64.301	-63.193	-67.170
P3 Bodem, water en milieu	-23.338	-34.840	-31.215	-26.623	-24.682	-24.138
P4 Klimaat en Energietransitie	-10.668	-13.921	-11.738	-11.207	-11.170	-11.257
P5 Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	-175.778	-169.362	-157.652	-162.050	-162.674	-161.919
P6 Bereikbaarheid Gezond en veilig	-31.082	-50.560	-46.247	-41.971	-36.685	-68.689
P7 Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	-55.173	-45.099	-51.262	-49.138	-52.331	-54.546
P8 Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	-25.024	-42.483	-30.078	-28.792	-28.791	-28.177
P9 Economie	-9.334	-12.502	-10.994	-10.301	-10.219	-7.769
P10 Bestuur	-19.378	-23.102	-27.823	-27.654	-26.089	-25.627
P11 Overhead	-60.837	-60.075	-58.679	-55.475	-56.075	-55.878
Saldo programma's	-486.786	-556.149	-516.966	-496.612	-486.538	-519.754
Mutaties reserves	-56.613	71.572	37.650	19.028	8.053	42.083
Beslag op de algemene middelen	-543.399	-484.577	-479.316	-477.584	-478.485	-477.671

Bovenstaande tabel geeft inzicht in het saldo van de programma's en het Overzicht Overhead, en bevat dus niet de algemene middelen, stelposten of de mutaties in de algemene reserves. Het saldo dat per programma en het Overzicht Overhead wordt getoond is het verschil tussen de baten en lasten. Ook wordt gesaldeerd inzicht gegeven in de mutaties van de reserves die via de programma's en het Overzicht Overhead worden geboekt. Het bedrag dat resteert wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. In 2025 is het beslag op de algemene middelen 1% lager dan de stand van de gewijzigde begroting 2024 (Zomernota 2024).

4.1.3 Stelposten, onvoorzien en Algemene dekkingsmiddelen

Onvoorzien en Stelposten

Onvoorzien en stelposten	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Onvoorzien	50	100	100	100	100
Stelpost CA Actiepr. Vitale samenleving		250	250	250	
Stelpost CA Circulaire samenleving		2.000	2.500	2.500	2.000
Stelpost CA Klimaatadaptatie		2.700	2.700	2.700	2.700
Stelpost CA Regionale Innovatiekracht		1.100	1.500	1.500	1.100
Stelpost CA transitie Landelijk gebied		4.350	2.500	2.500	790
Stelpost contracten	100	200	300	400	500
Stelpost DU V&V			3.352	6.840	10.341
Stelpost MIP		236	417	540	540
Stelpost salarissen	5.309	2.437	8.725	13.159	17.922
Stelpost subsidies	355	1.760	2.740	4.261	5.583
Saldo Onvoorzien en Stelposten	5.814	15.133	25.084	34.750	41.576

Onvoorzien

Voor onvoorzien uitgaven is bedraagt de stelpost onvoorzien per jaar € 100.000, vastgelegd in het Coalitieakkoord.

Stelposten Coalitieakkoord (CA)

In de [2e begrotingswijziging 2024](#) is het Coalitieakkoord verwerkt in de programma's van de begroting. Een aantal ambities is niet in de programma's opgenomen en als stelpost onder de algemene middelen opgenomen. Als de uitgewerkte plannen zijn vastgesteld door Provinciale Staten dan worden deze bedragen toebedeeld aan de programma's.

Stelpost contracten

Deze stelpost is bedoeld voor de compensatie van indexatie-effecten in meerjarige contracten. In de algemene lijn is dat indexatie-effecten van dergelijke contracten in principe opgevangen dienen te worden vanuit de bestaande materiële budgetten. Om die reden is de omvang van deze stelpost beperkt gehouden.

Stelpost DU V&V

In de Kadernota 2019 is vastgelegd dat over de voormalige decentralisatie uitkering Verkeer en Vervoer (DU V&V) jaarlijks loon- en prijscompensatie wordt toegekend. Het basisbedrag dat wordt geïndexeerd bedraagt ruim € 130 miljoen, waarin de OV-concessies zijn opgenomen. De indexatie voor 2025 is reeds toegekend aan het programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar vervoer. De jaren voor 2026 en verder blijven geraamd op de stelpost.

Stelpost MIP

In de Nota Investeren (2022) is opgenomen dat de kredieten van infrastructurele investeringen geïndexeerd worden zodat prijsstijgingen opgevangen kunnen worden. In de Kadernota 2025 is dit berekend op basis van de

openstaande kredieten per eind 2023 die nog meerjarig worden uitgevoerd. In de Kadernota 2025 is in hoofdstuk 3.4 Toe te passen indexatiecijfers is het uitgangspunt van indexatie van de openstaande kredieten uit het MIP toegelicht.

Stelpost salarissen

In de begroting 2025 is de CAO 2024/2025 verwerkt. De CAO heeft een looptijd tot 1 juni 2025. In de begroting is daarom een stelpost opgenomen voor verdere verwachte stijging van de loonkosten. Deze raming is gebaseerd op de indexatie van het Centraal Planbureau (CPB) gepubliceerd in maart 2024. In de Kadernota 2025 is in hoofdstuk 3.4 Toe te passen indexatiecijfers een tabel opgenomen met de indexatiecijfers die als basis vormen voor de berekening van de hoogte van de stelpost.

Stelpost subsidies

Uit de stelpost subsidies kunnen de effecten worden opgevangen van zowel loon- als prijsindexaties van organisaties die meerjarige exploitatiesubsidies ontvangen. Ook deze raming is gebaseerd op de indexatie van het Centraal Planbureau (CPB) gepubliceerd in maart 2024. In de Kadernota 2025 is in hoofdstuk 3.4 Toe te passen indexatiecijfers een tabel opgenomen met de indexatiecijfers die als basis vormen voor de berekening van de hoogte van de stelpost.

Algemene middelen	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Dividend	345	386	386	386	386	386
Opcenten motorrijtuigenbelasting	143.875	150.212	163.491	178.849	184.449	190.214
Overigen	-305	430	430	430	430	430
Saldo treasury	2.133	-443	-1.643	-2.993	-4.173	-4.173
Uitkering provinciefonds	294.803	345.632	315.875	315.085	329.117	344.320
Totaal Algemene middelen	440.851	496.217	478.539	491.757	510.209	531.177

Dividend

Het verwachte dividend voor de komende jaren bedraagt € 386.000 en betreft dividend van Bank Nederlandse Gemeenten, Nederlandse Waterschapsbank en Stedin.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De opcenten motorrijtuigenbelasting wordt geïndexeerd met het CBS prijsindexatiecijfer. Voor 2025 is dit 2,8%. Voor een nadere toelichting op de opbouw van de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting verwijzen wij u naar het onderdeel [opcenten motorrijtuigenbelasting](#) in de paragraaf 'Provinciale belastingen en heffingen'.

Overigen

In de begroting is in programma 4. Energietransitie een budget opgenomen voor Regierol Regionale Energie Infrastructuur (REIS). De verwachting is dat we hiervoor ook extra structurele middelen ontvangen van het Rijk. Hiervoor is vanaf 2024 een bedrag van € 430.000 opgenomen.

Saldo treasury

Het bedrag in 2025 van € 1.643.000 bestaat uit:

- Een rentebedrag van € 1.700.000 voor externe financiering van verwachte investeringen. In de paragraaf Financiering wordt ingegaan op de financiering en rente.
- Een bedrag van -/- € 57.000. Dit betreft de disagio (opbrengsten) van het garantieproduct. De disagio wordt overeenkomstig de regelgeving als negatieve last verantwoord.

Uitkering provinciefonds

De Programmabegroting 2025 is gebaseerd op de meicirculaire provinciefonds 2024. Over de meicirculaire is uw Staten geïnformeerd middels een aparte Statenbrief "[meicirculaire 2024 provinciefonds](#)".

4.1.4 Mutaties reserves Algemene middelen

Mutaties in de reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Stortingen	25.233	30.585	174	-	5.000	-
Onttrekkingen	141.161	33.654	16.085	17.500	15.572	13.527
Totaal mutaties in de reserves	115.928	3.069	15.911	17.500	10.572	13.527

De Saldireserve kent een onttrekking aan de reserve van € 16,085 miljoen in het jaar 2025. Dit bedrag bestaat uit:

- € 4,0 miljoen onderdeel van het besluit [inzet middelen versnelling energietransitie](#) in de PS-vergadering van 26 juni 2024;
- € 12,0 miljoen opgenomen in het Coalitieakkoord voor inzet van de ambitie Fiets;
- € 85.000 betreffende een bestemmingsvoorstel uit de jaarrekening 2023.

In het jaar 2026 wordt € 17,5 miljoen onttrokken aan de Saldireserve. Dit bedrag bestaat uit:

- € 4,0 miljoen onderdeel van het PS-besluit inzet middelen versnelling energietransitie van 26 juni 2024;
- € 12,0 miljoen opgenomen in het Coalitieakkoord voor inzet van de ambitie Fiets;
- € 415.000 zijnde terugvloeien OV Bikkergelden opgenomen in de Kadernota 2025 onder voorstel 6.4 op pagina 21;
- € 85.000 betreffende een bestemmingsvoorstel uit de jaarrekening 2023.

In het jaar 2027 wordt € 15,572 miljoen onttrokken aan de Saldireserve. Dit bedrag bestaat uit:

- € 2,0 miljoen onderdeel van het PS-besluit inzet middelen versnelling energietransitie van 26 juni 2024;
- € 12,0 miljoen opgenomen in het Coalitieakkoord voor inzet van de ambitie Fiets;
- € 1,527 miljoen zijnde terugvloeien OV Bikkergelden opgenomen in de Kadernota 2025 onder voorstel 6.4 op pagina 21;
- € 85.000 betreffende een bestemmingsvoorstel uit de jaarrekening 2023.

In het jaar 2028 wordt € 13,527 miljoen onttrokken aan de Saldireserve. Dit bedrag bestaat uit:

- € 1,527 miljoen zijnde terugvloeien OV Bikkergelden opgenomen in de Kadernota 2025 onder voorstel 6.4 op pagina 21;
- € 12,0 miljoen opgenomen in het Coalitieakkoord voor inzet van de ambitie Fiets.

In het jaar 2025 is er ook een storting aan de Saldireserve verwerkt van € 0,174 miljoen vanuit een besluit in de Kadernota 2022.

De storting van € 5,0 miljoen in het jaar 2027 betreft het voorstel in de Kadernota 2025 (pagina 28) van een storting in de Saldireserve om deze middelen beschikbaar te hebben voor toekomstige risico's zoals de herverdeling van het provinciefonds.

4.1.5 Geprognosticeerde balans

Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) inzichtelijk te maken, wordt in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven. Deze meerjarige geprognosticeerde balans geeft Statenleden het inzicht om zich een oordeel te vormen over de gezondheid van de financiële positie van de provincie en de ontwikkelingsrichting ervan.

Activa	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Immateriële vaste activa	28.195	27.362	45.412	42.321	36.861	32.448
Materiele vaste activa	648.294	665.784	673.811	691.957	711.507	728.376
Financiële vaste activa:						
Kapitaalverstrekkingen	38.080	55.080	55.080	62.080	62.080	62.080
Financiële vaste activa: Leningen	4.454	8.879	8.314	7.749	7.749	7.749
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
Totaal Vaste Activa	719.022	757.105	782.618	804.106	818.197	830.653
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	17.625	22.285	17.535	21.309	13.228	19.753
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	25.496	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Uitzettingen < 1 jaar (excl schatkist)	71.010	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	25.585	67.900	0	0	0	0
Liquide middelen	100	100	100	100	100	100
Overlopende activa	22.234	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
Totaal Vlottende Activa	162.050	192.285	119.635	123.409	115.328	121.853
Totaal Activa	881.073	949.390	902.253	927.515	933.526	952.506
Passiva	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Saldireserve (A)	131.528	131.660	115.749	98.249	87.677	74.150
Reserve Weerstandsvermogen (B)	45.000	41.800	41.800	41.800	41.800	41.800
Algemene reserve (C= A + B)	176.528	173.460	157.549	140.049	129.477	115.950
Resultaat boekjaar	13.380	5.762	0	6.579	7.536	25.447
Bestemmingsreserves	345.552	279.666	221.523	219.027	210.974	168.891
Voorzieningen	16.823	18.502	20.181	21.860	23.539	25.218
Vaste schuld	0	0	129.000	170.000	239.000	294.000
Totaal Vaste Passiva	552.284	477.390	528.253	557.515	610.526	629.506
Vlottende schuld	14.310	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Overlopende passiva	314.479	459.000	361.000	357.000	310.000	310.000
Totaal Vlottende Passiva	328.789	472.000	374.000	370.000	323.000	323.000
Totaal Passiva	881.073	949.390	902.253	927.515	933.526	952.506

Toelichting op de geprognosticeerde balans:

Bij het opstellen van de geprognosticeerde balans wordt uitgegaan van de vastgestelde balans van de jaarrekening 2023. Vervolgens wordt het lopende jaar 2024 toegevoegd en de begroting 2025 en meerjarenraming.

Voor gegevens die zich moeilijk laten voorspellen in de meerjarenraming wordt een verwachte stand op basis van de stand van de jaarrekening en de meest actuele informatie geraamd.

4.1.6 EMU saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau.

Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de totale overheid. Dit betekent dat niet alleen de financiën van de rijksoverheid meetellen voor het EMU-saldo, maar ook die van de decentrale overheden (zoals gemeenten, provincies en waterschappen) en premie gefinancierde sectoren als de sociale zekerheid en de zorg.

Berekening van het EMU-saldo	2024	2025	2026
	x € 1.000,-	x € 1.000,-	x € 1.000,-
	Volgens realisatie tot en met aug. 2024, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2025	Volgens meerjarenraming in begroting 2025
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-74.641	-53.561	-36.528
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-833	18.051	-3.091
3. Mutatie voorzieningen	1.679	1.679	1.679
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	4.660	-4.750	3.774
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-76.789	-65.182	-35.532

Het negatieve emu- saldo wordt veroorzaakt door het feit dat er per saldo 53,561 miljoen van de reserves wordt ingezet. Daarnaast we voor 18,051 miljoen in onze activa. Daartegenover nemen onze voorzieningen per saldo met 1,679 miljoen toe en onze voorraden met 4,750 miljoen af.

4.2 Overzicht van baten en lasten

Totaaloverzicht Begroting 2025		Exploitatie			Reserves		Totaal	
Omschrijving		Lasten	Baten	Saldo	Storting	Onttrek.	Saldo	saldo
P1	Ruimtelijke Ontwikkeling	26.351	2.828	-23.523	0	4.208	4.208	-19.315
P2	Landelijk gebied	72.288	4.533	-67.755	5.286	20.109	14.823	-52.932
P3	Bodem, water en milieu	32.643	1.428	-31.215	0	1.487	1.487	-29.728
P4	Klimaat en Energietransitie	13.775	2.038	-11.738	4.000	0	-4.000	-15.738
P5	Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	175.926	18.274	-157.652	3.576	29.041	25.465	-132.187
P6	Bereikbaarheid Gezond en veilig	46.247	0	-46.247	16.541	12.766	-3.775	-50.022
P7	Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	52.218	956	-51.262	0	2.229	2.229	-49.033
P8	Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	30.678	600	-30.078	0	651	651	-29.427
P9	Economie	11.030	36	-10.994	3.600	162	-3.438	-14.432

Totaaloverzicht Begroting 2025		Exploitatie			Reserves		Totaal	
Omschrijving		Lasten	Baten	Saldo	Storting	Onttrek.	Saldo	saldo
P10	Bestuur	28.328	506	-27.823	0	0	0	-27.823
P11	Overhead	62.828	4.149	-58.679	0	0	0	-58.679
Totaal programma's		552.313	35.347	-516.966	33.003	70.653	37.650	-479.316

Totaaloverzicht Begroting 2025		Exploitatie			Reserves		Totaal	
Omschrijving		Lasten	Baten	Saldo	Storting	Onttrek.	Saldo	saldo
Algemene middelen		16.833	480.239	463.406	174	16.085	15.911	479.317
Totaal begroting		569.146	515.586	-53.560	33.177	86.738	53.561	1
Mutaties reserves		33.177	86.738	53.561				
Totaal netto begroting		602.323	602.324	1				

4.3 Verschillenanalyse programma's

Conform het BBV (artikel 19b) dienen in de toelichting op het 'Overzicht van lasten en baten' de aanmerkelijke verschillen te worden toegelicht.

In hoofdstuk 2 Programma's worden de belangrijkste verschillen van de begroting 2025 ten opzichte van de begroting 2024 toegelicht onder "Wat gaat het kosten?".

De begroting 2025 kent een lastensaldo dat circa € 7,5 miljoen hoger is dan de realisatie in de jaarrekening 2023. De belangrijkste verklaring hiervoor is dat diverse intensiveringen en nieuwe beleidsvoornemens meerjarig zijn verwerkt vanuit de Kaderbrief 2024, de 2e begrotingswijziging m.b.t. het Coalitieakkoord en de Kadernota 2025, die in 2023 nog niet begroot waren.

De begroting 2025 kent een batensaldo dat circa € 22,6 miljoen lager is dan de realisatie in de jaarrekening 2023. De belangrijkste verklaring voor deze afname is de eindafrekening in 2023 van de bijdrage van het Rijk betreffende de Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar vervoer over 2022. Deze was bedoeld voor de

vervoerbedrijven in verband met de gevolgen van de Covid-19 pandemie. Tevens zijn in 2023 diverse specifieke uitkeringen van het Rijk opgenomen die betrekking hebben op bestedingen in 2023.

Verschillenanalyse Begroting 2025 ten opzichte van Rekening 2023 en Begroting 2024					
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil t.o.v. 2023	Verschil t.o.v. 2024
Lasten					
P1 Ruimtelijke Ontwikkeling	19.567	33.958	26.351	-6.784	7.607
P2 Landelijk gebied	71.047	84.656	72.288	-1.241	12.368
P3 Bodem, water en milieu	27.737	41.788	32.643	-4.906	9.145
P4 Klimaat en Energietransitie	12.385	15.196	13.775	-1.390	1.420
P5 Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	199.090	205.533	175.926	23.164	29.607
P6 Bereikbaarheid Gezond en veilig	32.717	53.020	46.247	-13.530	6.772
P7 Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	56.953	45.269	52.218	4.735	-6.949
P8 Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	27.309	43.762	30.678	-3.369	13.084
P9 Economie	11.102	14.432	11.030	72	3.402
P10 Bestuur	20.471	23.574	28.328	-7.858	-4.754
P11 Overhead	66.402	63.724	62.828	3.574	896
Totaal Lasten	544.780	624.911	552.313	-7.533	72.598
Baten					
P1 Ruimtelijke Ontwikkeling	1.769	5.484	2.828	1.059	-2.656
P2 Landelijk gebied	12.457	8.923	4.533	-7.924	-4.390
P3 Bodem, water en milieu	4.399	6.948	1.428	-2.971	-5.520
P4 Klimaat en Energietransitie	1.717	1.275	2.038	321	763
P5 Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	23.312	36.171	18.274	-5.038	-17.897
P6 Bereikbaarheid Gezond en veilig	1.635	2.460	0	-1.635	-2.460
P7 Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	1.780	170	956	-824	786
P8 Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	2.285	1.279	600	-1.685	-679
P9 Economie	1.768	1.930	36	-1.732	-1.894
P10 Bestuur	1.092	473	506	-587	33
P11 Overhead	5.780	3.649	4.149	-1.631	500
Totaal baten	57.993	68.761	35.347	-22.647	-33.414
Totaal programma's	-486.786	-556.149	-516.966	-30.180	39.183

4.4 Meerjarig beeld incidenteel-structureel

Meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten				
	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	625.661	641.053	660.614	680.233
Lasten	-609.952	-624.626	-638.482	-689.980
Saldo structurele lasten en baten	15.709	16.427	22.132	-9.747
Baten	116.937	50.957	32.231	56.165
Lasten	-132.646	-60.795	-46.817	-20.961
Saldo incidentele lasten en baten	-15.709	-9.838	-14.586	35.204
Saldo begroting	1	6.589	7.546	25.457

4.4.1 Specificatie incidentele lasten en baten

Programma		Incidentele lasten				Incidentele baten			
Beleidsdoel		2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028
P1	Ruimtelijke Ontwikkeling								
P1-1	Omgevingsvisie afweging plannen	645	85	45	0	0	0	0	0
P1-2	Gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik	5.200	0	0	0	1.628	0	0	0
P1-3	Passende woonruimte woningbehoefte	4.699	3.800	0	0	850	0	0	0
P92-1	Res. 01 Ruimtelijke ontwikkeling	0	0	0	0	4.208	0	0	0
Totaal P1	Ruimtelijke Ontwikkeling	10.544	3.885	45	0	6.686	0	0	0
P2	Landelijk gebied								
P2-1	Natuurnetwerk robuust (ontwikkeld)	-2.137	-154	-93	1.000	0	0	0	0
P2-4	Duurzaamheid substantieel onderdeel	6.859	5.547	3.950	0	0	0	0	0
P2-2	Kwaliteit van natuur is goed/divers	11.079	4.641	2.498	9.312	1.862	0	0	0
P2-3	Verbinding natuur, mensen, maatsch.	228	0	0	0	0	0	0	0
P2-5	Leefbaarheid van landelijk gebied	350	350	350	0	0	0	0	0
P92-2	Res. 02 Landelijk gebied	5.286	2.741	2.741	0	20.109	14.190	8.767	6.455
Totaal P2	Landelijk gebied	21.666	13.125	9.446	10.312	21.971	14.190	8.767	6.455
P3	Bodem, water en milieu								
P3-4	De leefomgeving is gezond en veilig	1.333	21	21	0	0	0	0	0
P3-3	Bodem- en grondwatersysteem is schoon	250	0	0	0	0	0	0	0
P3-1	Waterveiligheid en klimaatadaptatie	3.800	1.000	0	0	0	0	0	0
P3-5	Bodemdaling en broeikasgasuitstoot	1.098	1.089	323	0	0	0	0	0

P92-3	Res. 03 Bodem, water, milieu	0	0	0	0	1.487	2.089	323	0
Totaal P3	Bodem, water en milieu	6.481	2.110	344	0	1.487	2.089	323	0
P4 Klimaat en Energietransitie									
P4-1	Verduurzaming gebouwde omgeving	468	-6	0	0	0	0	0	0
P92-4	Res. 04 Klimaat en Energietransitie	4.000	5.000	2.000	0	0	0	0	0
P4-4	Energie-infrastructuur	64	80	-7	0	111	111	0	0
P4-6	Klimaatneutrale Samenleving	80	65	205	100	80	65	205	100
Totaal P4	Klimaat en Energietransitie	4.612	5.139	2.198	100	191	176	205	100
P5 Bereikbaarheid Publieke mobiliteit									
P5-2	Duurzaam concessie management	-2.500	688	1.800	800	0	0	0	0
P5-4	Duurzaam beheer en realisatie van OV-inf	-1.076	0	0	-22.539	0	0	0	0
P5-1	Versterken netwerk	0	227	727	727	0	0	0	0
P92-5	Res. 05 Publieke Mobiliteit	3.576	0	0	0	29.041	1.500	0	0
Totaal P5	Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	0	915	2.527	-21.012	29.041	1.500	0	0
P6 Bereikbaarheid Gezond en veilig									
P6-3	Samen gezonde groei bereikbaar maken	9.312	8.910	3.624	35.628	0	0	0	0
P6-1	Meer fietsen over een sterker netwerk	15.641	12.000	12.000	12.000	0	0	0	0
P92-6	Res. 06 Gezond en Veilig	16.541	0	0	0	12.766	8.490	3.204	35.628
P6-2	Veiligere infrastructuur en gedrag	233	0	0	0	0	0	0	0
Totaal P6	Bereikbaarheid Gezond en veilig	41.727	20.910	15.624	47.628	12.766	8.490	3.204	35.628
P7 Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten									
P7-4	Duurzaam beheren van infrastructuur	4.729	0	0	0	-300	0	0	0
P7-3	Duurzaam realiseren infrastr en onderh	0	0	0	-17.811	0	0	0	0
P7-2	Versterken netwerk	-100	0	0	0	0	0	0	0
P92-7	Res. 07 Infrastructuur en Benutten	0	0	0	0	2.229	0	0	0
Totaal P7	Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	4.629	0	0	-17.811	1.929	0	0	0
P8 Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme									
P8-1	De culturele infrastructuur is sterk	1.450	500	534	300	0	0	0	0
P8-2	De bezoekerseconomie is sterk	1.332	80	80	0	600	0	0	0
P92-8	Res. 08 Cultuur en Erfgoed	0	0	0	0	651	500	500	0
Totaal P8	Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	2.782	580	614	300	1.251	500	500	0
P9 Economie									

P9-2	Bedrijven werken aan innovaties maatscha	212	-200	0	0	0	0	0	0
P9-3	Voldoende vestigingsmogelijkheden	800	800	800	0	0	0	0	0
P9-1	Toekomst bedrijfsleven en werknemers	2.038	1.850	1.650	0	0	0	0	0
P92-9	Res. 09 Economie	3.600	0	0	0	162	0	0	0
Totaal P9 Economie		6.650	2.450	2.450	0	162	0	0	0

P10 Bestuur

P10-4	Strategisch vermogen is groot	460	160	80	0	0	0	0	0
P10-5	Regionale slagkracht sterk	282	504	154	104	0	0	0	0
P10-1	Provinciebestuur sterk en duidelijk	526	350	0	0	0	0	0	0
P10-3	Intensievere aanpak van ondernijning	192	100	0	0	100	0	0	0
P10-7	Concernbrede aansturing brede thema	595	495	-105	-280	0	0	0	0
P10-2	Integriteit is een vast onderdeel	73	73	73	0	0	0	0	0
P10-9	De communicatie is zichtbaar, vindbaar	168	168	84	0	0	0	0	0
Totaal P10 Bestuur		2.296	1.850	286	-176	100	0	0	0

P11 Overhead

P11-1	De financiële keten is robuust	465	0	0	0	0	0	0	0
P11-4	De dienstverlening is klantgericht	0	0	350	350	0	0	0	0
P11-2	Organisatie duurzaam inzetbaar	1.157	197	151	16	0	0	0	0
P11-3	ICT-fundament is toekomstbestendig	538	-16	-16	0	0	0	0	0
P11-6	De beheersing van de organisatie	350	0	0	0	0	0	0	0
P11-5	De provincie geeft het goede voorbeeld	175	0	0	0	0	0	0	0
Totaal P11 Overhead		2.685	181	485	366	0	0	0	0

Algemene middelen

Algemene middelen	3.160	3.159	4.159	799	28	21	21	0
Res. 91 Algemene Middelen	174	0	5.000	0	16.085	17.500	15.572	13.527
Totaal Algemene middelen	3.334	3.159	9.159	799	16.113	17.521	15.593	13.527

Totaal incidentele lasten en baten	107.405	54.304	43.178	20.506	91.696	44.466	28.592	55.710

4.4.2 Toelichting incidentele lasten en baten

De Commissie-BBV heeft de stellige uitspraak gedaan dat een toelichting op de in het overzicht van incidentele lasten en baten opgenomen bedragen vereist is. Dit geeft uw Staten namelijk het inzicht om te beoordelen of dergelijke posten terecht zijn aangemerkt als incidenteel, aangezien in het BBV daar geen scherpe definitie voor is opgenomen.

Voor de posten groter dan € 500.000 wordt een afzonderlijke toelichting opgenomen.

Programma 1. Ruimtelijke Ontwikkeling

Voor het "Beleidsdoel gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik" zijn incidentele middelen opgenomen voor het programma Groen Groeit Beter Mee (GGM). Dit betreft het bekostigen van concrete projectvoorstellen binnen de voorbeeldgebieden en de uitleglocaties. De dekking zal komen uit de bestemmingsreserve Groen Groeit Mee.

Programma 2. Landelijk gebied

- Voor het beleidsdoel "Natuurnetwerk robuust (ontwikkeld) wordt de begroting Ontwikkelen Natuurnetwerk Nederland geactualiseerd, zodat een logische onderbouwing is met het aantal hectares en de BTW-aanpassing van BTW-Compensabel naar BTW-Kostprijsverhogend. De neerwaartse bijstelling van de begroting wordt gestort de bestemmingsreserve Natuur Netwerk Nederland. Het uitvoeringsprogramma Strategisch Bosbeleid bevat een programmering voor groene en blauwe dooradering toewerkend naar het einddoel van UPLG voor 10% groenblauwe dooradering in 2050 die gedekt wordt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve Programma Landelijk Gebied (LG) en een onttrekking uit de bestemmingsreserve Strategisch Bosbeleid.
- Voor het beleidsdoel "Kwaliteit van de natuur is goed/divers" worden de subsidie lasten Natuur inclusief isoleren gefinancierd door een Rijksbijdrage in de vorm van een Sisa-subsidiereregeling. De lasten van het programma Gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied, zijnde activiteiten Aanpak stikstofdossier Organisatie en Aanpak stikstofdossier Gebiedsprocessen worden gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve "Gebiedsprocessen Stikstof". Als gevolg van de stijging van de lasten Faunabeheer (wettelijke taak) is structureel budget incidenteel naar boven bijgesteld en deze incidentele bijstelling wordt gedekt uit de bestemmingsreserve Landelijk Gebied (LG).
- Voor het beleidsdoel "Duurzaamheid substantieel onderdeel" worden subsidiebedragen geraamd voor het afronden van het Europees subsidieprogramma Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3), waarvan het provinciaal aandeel wordt gedekt uit de bestemmingsreserve POP3. Met betrekking tot het nieuwe Europees subsidieprogramma Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) wordt het provinciaal aandeel gedekt uit de bestemmingsreserve GLB-NSP.

Programma 3. Bodem, water en milieu

- Voor het beleidsdoel 3.1 Waterveiligheid en Klimaatadaptatie zijn er middelen opgenomen voor de begroting van 2025 van in totaal 3,8mio , (afkomstig uit primitieve begroting 2024- (0.8 uit het programma en 3.0 voor subsidies) eveneens voor de begroting 2025 - (uit de kadernota 2022-2025). Deze middelen zijn gekoppeld aan concrete projecten en kennen dus een incidenteel karakter tot bij de oplevering van het betreffende project.
- Voor het beleidsdoel 3.3 "Bodem- en grondwatersysteem is schoon" zijn incidentele middelen opgenomen voor onderzoek en aanpak bodeminformatie, diffuus lood en PFAS. De incidentele lasten worden gedekt vanuit specifieke uitkeringen van het Rijk.
- Vanuit 3.4 "De leefomgeving is veilig" zijn er incidentele middelen die worden aangewend ter uitvoering van milieu en handhavingstaken. Het gaat om lasten die zich minder dan 3 jaar voldoen, namelijk in 2025 en 2026, vastgesteld door PS in de eerste begrotingswijziging 2025. De PU geeft opdrachten voor bodemtaken aan het RUD. VTH-taken voor bodem zouden vanaf 2022 door de Omgevingswet naar gemeenten gaan. Omdat er sprake is van een periode van overgangsrecht waardoor de provincie verantwoordelijk blijft, is er voor de jaren tot en met 2026 een incidenteel budget opgenomen ter compensatie.
- Voor 3.5 Bodemdaling Zijn de incidentele middelen in bodemdaling vastgesteld door PS en opgenomen voor de Begroting en geboekt op Subsidies. Afkomstig uit de algemene dekkingsmiddelen. Voor het beleidsdoel 3.5 "De bodemdaling en broeikasgasuitstoot" zijn incidentele middelen opgenomen voor bodemdaling.

Programma 4. Energietransitie

Voor het beleidsdoel "Verduurzaming gebouwde omgeving" is in het coalitieakkoord opgenomen dat de provincie sneller aardgasvrij wil worden door duurzame warmtebronnen te benutten en de mogelijkheden van een provinciaal warmtebedrijf te onderzoeken. Daarnaast ondersteunt de provincie gemeenten bij de uitvoering van hun Transitie Visie Warmte en reserveert hiervoor de benodigde middelen.

Programma 5. Publieke mobiliteit

Vanuit het beleidsdoel "Duurzaam concessie management" zijn middelen vanuit het coalitieakkoord voor openbaar vervoer in de reserve OV concessies gestort. Stortingen in de reserve worden conform ons kader als incidenteel aangemerkt

Vanuit het beleidsdoel "Duurzaam beheer en realisatie van OV-infa" wordt een bedrag gestort in de reserve beheer en onderhoud OV assets. Stortingen in de reserve worden conform ons kader als incidenteel aangemerkt.

Programma 6. Gezond en veilig

Voor de beleidsdoelen "Samen gezonde groei bereikbaar maken" en "Meer fietsen over een sterker netwerk" zijn incidentele middelen opgenomen. Dit betreft voornamelijk de uitvoering van de Doorfietsroutes en de middelen hiervoor worden onttrokken uit de reserve Mobiliteitsprogramma. Deze middelen zijn daarom als incidenteel aangemerkt. De gemeenten dragen deels bij voor de aanleg van de fietsroutes en deze bijdrage wordt dan ook gezien als incidenteel. Daarnaast is er vanuit het coalitieakkoord incidenteel een extra bedrag beschikbaar gesteld, deze middelen zijn bij de Kadernota 2025 opgenomen. Omdat aan dit besluit een einddatum is gekoppeld worden deze conform ons kader als incidenteel aangemerkt.

Programma 7. Infrastructuur en Benutten

Voor het beleidsdoel "Duurzaam beheer van infrastructuur" zijn incidentele middelen opgenomen. In de jaren 2025-2029 is een jaarlijks fluctuerende last dat betrekking heeft op vast en variabel onderhoud. Dit onderhoud wordt gepland in het Meerjaren Onderhoudsplan en het variabel onderhoud is verbonden aan de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen en worden daarom als incidenteel aangemerkt.

Programma 8 Cultuur, Erfgoed, Recreatie en Toerisme

Een deel van de middelen 2024 voor Monumentenzorg (€ 1,5 mln. van de uit het Coalitieakkoord toegezegde middelen van € 2 mln.) zal de komende jaren nodig zijn voor het inlopen van de restauratieachterstand. Daarom wordt dit deel van de middelen via de reserve toegevoegd aan de begroting voor 2025 t/m 2027. per jaar 500.000.

Verantwoording van de organisatie van de viering 650 jaar Stichtse landbrief vindt plaats in programma 8, meerjarendoel 8.1.6. Daarom wordt het hiervoor ter beschikking gestelde budget overgeheveld naar programma 8.

Programma 9 Economie

- In het beleidsdoel "Toekomst bedrijfsleven en werknemers" zijn incidentele middelen opgenomen voor de Human Capital Agenda (HCA), zoals vastgelegd in de Kadernota 2022-2025. De HCA is een programma met een looptijd van zeven jaar. Vanwege deze beperkte periode zijn de middelen als incidenteel aangemerkt.
- Voor de MIT wordt jaarlijks een reserve aangelegd, omdat de inkomsten vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) (cofinanciering) niet synchroon lopen met de timing van de uitgaven (het verstrekken van subsidies aan bedrijven). Hiervoor wordt elk jaar een incidenteel budget gereserveerd.
- Onder het beleidsdoel "Voldoende vestigingsmogelijkheden" is voor de uitvoering van het programma "Werklandschappen van de Toekomst" in het coalitieakkoord een bedrag van €800.000 per jaar opgenomen voor een periode van vier jaar.

Programma 10 Bestuur

- In het beleidsdoel "provinciebestuur sterk en duidelijk" zijn incidentele middelen opgenomen voor onder andere de voorbereiding van nationale bevrijdingsdag 2026 (€100.000) en voor viering van 80 jaar bevrijding (€ 250.000).
- Bij het coalitie akkoord zijn incidentele middelen toegekend aan het beleidsdoel Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief. Voor "Sociale Agenda" is € 500.000,- toegekend voor jaar 2025 en 2026.

Programma 11 Overzicht Overhead

Voor de beleidsdoelen "Organisatie duurzaam inzetbaar" en "ICT-fundament is toekomstbestendig" zijn incidentele middelen opgenomen afkomstig uit primitieve begroting 2024. Deze middelen zijn gekoppeld aan concrete projecten voor de duur van 1 jaar en zijn daardoor als incidenteel aangemerkt.

Algemene middelen

Dit betreft de stelpost coalitieakkoord welke nog niet is verdeeld naar de programma's waaronder taakstelling 2.11 (kadernota 2025) inzet bestemmingsreserve Landelijk Gebied inzake bedrijfsverplaatsingen AVP en de incidentele taakstelling 7.7 (kadernota 2025) wegens onderuitputting door incidenteel lagere inzet bij programma 7 Cultuur en Erfgoed.

Reserves

De stortingen in en onttrekkingen aan de reserves die in de diverse programma's zijn gepresenteerd zijn altijd incidenteel conform de uitspraak van de Commissie-BBV.

4.4.3 Toelichting structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Het BBV schrijft voor (art. 23, lid c) dat in de toelichting op de meerjarenraming een overzicht opgenomen moet worden van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Er is geen sprake van een reserve met structurele toevoegingen en onttrekkingen.

Bijlagen ter vaststelling

Bijlage 1 - Overzicht reserves

a. Meerjarenoverzicht reserves

Reserve	1-1-2024			31-12-2024			31-12-2025			31-12-2026			31-12-2027			31-12-2028
	Toev.	Onttr.		Toev.	Onttr.		Toev.	Onttr.		Toev.	Onttr.		Toev.	Onttr.		
Saldireserve	131.529	30.585	30.454	131.660	174	16.085	115.749	-	17.500	98.249	5.000	15.572	87.677	-	13.527	74.150
Weerstandsvermogen	45.000	-	3.200	41.800	-	-	41.800	-	-	41.800	-	-	41.800	-	-	41.800
Afw. aandelen deelnemingen	6.000	3.000	-	9.000	3.000	-	12.000	-	-	12.000	-	-	12.000	-	-	12.000
Agrarisch natuurbeheer		1.208	-	1.208	-	-	1.208	-	-	1.208	-	-	1.208	-	-	1.208
Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	3.664	-	1.240	2.424	-	2.229	195	-	-	195	-	-	195	-	-	195
Beheer en Onderhoud OV	4.513	-	802	3.711	1.076	2.500	2.287	-	-	2.287	-	-	2.287	-	-	2.287
Cofinancieringsfonds	22	-	-	22	-	-	22	-	-	22	-	-	22	-	-	22
Egalisatie bodemsanering	4.265	-	3.377	888	-	-	888	-	-	888	-	-	888	-	-	888
Energietransitie	4.023	3.000	1.564	5.459	4.000	-	9.459	5.000	-	14.459	2.000	-	16.459	-	-	16.459
Gebiedsprocessen Stikstof	23.792	-	5.950	17.842	-	6.727	11.115	-	-	11.115	-	-	11.115	-	528	10.587
Groen Groeit Mee	6.000	-	221	5.779	-	2.705	3.074	-	-	3.074	-	-	3.074	-	-	3.074
Groot onderhoud Huisvesting	3.997	-	-	3.997	-	-	3.997	-	-	3.997	-	-	3.997	-	-	3.997
Hart vd Heuvelrug/VBS	6.418	-	2.896	3.522	-	867	2.655	-	-	2.655	-	-	2.655	-	-	2.655
IPG/RAP	2.000	-	200	1.800	-	800	1.000	-	1.000	-	-	-	-	-	-	-
Investeringsfonds Prov. erfgoed	2.813	-	1.200	1.613	-	500	1.113	-	500	613	-	500	113	-	-	113
Lastneming subsidies	5.458	-	2.036	3.422	-	1.477	1.945	-	1.089	856	-	323	533	-	-	533
OV Concessie	25.657	9.000	20.273	14.384	2.500	10.000	6.884	-	1.500	5.384	-	-	5.384	-	-	5.384
Realisatiestrategie Natuurvisie	13.467	-	4.372	9.095	-	1.613	7.482	-	2.100	5.382	-	-	5.382	-	4.128	1.254
Landelijk gebied	110.380	5.522	12.762	103.140	5.886	11.920	97.106	2.741	12.090	87.757	2.741	8.767	81.731	-	1.799	79.932
Mobiliteitsprogramma	98.629	783	31.556	67.856	16.541	29.090	55.307	-	8.490	46.817	-	3.204	43.613	-	35.628	7.985
Meerjarige projecten	24.454	-	5.636	18.818	-	225	18.593	-	-	18.593	-	-	18.593	-	-	18.593
Totaal	522.081	53.098	127.739	447.440	33.177	86.738	393.879	7.741	44.269	357.350	9.741	28.366	338.725	-	55.610	283.115

b. Informatiebladen reserves

Algemene reserves

Reserve Weerstandsvermogen

Algemeen

Doel reserve	Het weerstandsvermogen is de mate waarin de provincie Utrecht in staat is de financiële gevolgen van risico's op te vangen zonder aantasting van bestaand beleid
Instellingsbesluit	PS d.d. 9 december 2020

Kenmerken

Functie	Algemeen
Voeding	De reserve Weerstandsvermogen wordt aan het einde van het kalenderjaar afgeroomd of aangevuld tot afgerond € 45 miljoen; of het dichtstbijzijnde lagere of hogere bedrag om te voldoen aan de bandbreedte dat de ratio weerstandsvermogen ligt tussen de 1.4 en 2.0. Er kan afhankelijk van de business case een risicobeoordeling plaatsvinden bij de geïdentificeerde risico's. Op basis van deze beoordeling kan er een risicoreservering gestort worden in de reserve Weerstandsvermogen.
Eindjaar	N.v.t.
Bandbreedte	Minimum: N.v.t. Maximum: N.v.t.
Bestedingsplan	
Voorwaarden besteding	

Saldireserve

Algemeen

Doel reserve	Opvang van rekeningsaldi en onvoorziene mee-/tegevallers
Instellingsbesluit	PS stelt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarrekening het bedrag vast dat wordt toegevoegd aan de algemene (lees: saldi-) reserve.

Kenmerken

Functie	Algemeen
Voeding	Positieve rekeningsaldi; incidentele meevallers
Eindjaar	N.v.t.
Bandbreedte	Minimum: N.v.t. Maximum: N.v.t.
Bestedingsplan	
Voorwaarden besteding	

Bestemmingsreserves

Reserve Afwaardering aandelen deelnemingen

Algemeen

Doel reserve	Afdekken onrendabele investeringen van deelnemingen door de provincie Utrecht
Instellingsbesluit	PS 22 september 2021

Kenmerken

Functie	Egaliseren
Voeding	In de jaren 2022-2025 wordt ieder jaar € 3 mln. (totaal € 12 mln.) toegevoegd aan de reserve voor afdekking van onrendabele investeringen door de OMU. Toevoeging is overeenkomstig PS voorstel van 22 september 2021 over intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen.
Eindjaar	2036
Bandbreedte	Minimum: Maximum: € 12 milj.
Bestedingsplan	N.v.t.
Voorwaarden besteding	De reserve dient aangewend te worden ter dekking van een afwaardering van aandelen.

Reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer

Algemeen

Doel reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de openbaar vervoer assets
Instellingsbesluit	Begroting 2020 d.d. 30-10-2019

Kenmerken

Functie	Egaliseren
Voeding	Vanuit de algemene middelen zijn er middelen beschikbaar gesteld voor het vast en variabel onderhoud. Het vaste onderhoud loopt via de exploitatie, maar het budget voor het variabele onderhoud wordt verrekend met deze reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer.
Eindjaar	2061
Bandbreedte	Minimum: 0 Maximum: € 100 milj.
Bestedingsplan	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Conform de berekening die gemaakt is bij Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is er geen vrije ruimte in deze reserve
Voorwaarden besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Investeringen gaan via het MIP. Bij uitbreiding van het areaal komen de beheer en onderhoudslasten daarna terug in de NK en het MOP.

Reserve Beheer en onderhoud wegen en vaarwegen

Algemeen

Doel reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de (vaar)wegen. Egaliseren van exploitatiekosten van het variabel onderhoud, inclusief bijbehorende plussen en minnen.
Instellingsbesluit	15-12-2016, PS2016MME12

Kenmerken

Functie	Egaliseren
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de algemene middelen.
Eindjaar	2055
Bandbreedte	Minimum: 0 Maximum: € 25 milj.
Bestedingsplan	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP wegen en vaarwegen. Het MOP wegen en vaarwegen is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Conform de berekening die gemaakt is bij Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is er geen vrije ruimte in deze reserve.
Voorwaarden besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP wegen en vaarwegen. Het MOP wegen en vaarwegen is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Investerings gaan via het MIP. Bij uitbreiding van het areaal komen de beheeren onderhoudslasten daarna terug in de NK en het MOP.

Reserve Cofinancieringsfonds

Algemeen

Doel reserve	Economische stimulering door bijdragen van max. 60% van de totale projectkosten aan projecten met een aantoonbaar economisch effect voor de regio Utrecht op het gebied van: life sciences, creatieve industrie (gaming, multimedia en design), duurzaamheidseconomie, kennisvalorisatie en bevordering van innovatie bij het mkb; Middels deze cofinanciering maakt de provincie projecten mogelijk die de kenniseconomie en innovatie stimuleren in de meest kansrijke clusters van de regionale economie. Hierbij is de koppeling met de EBU agenda leidend.
Instellingsbesluit	PS2007BEM06 d.d. 15 februari 2007, PS2011MME04 d.d. 7 februari 2011

Kenmerken

Functie	Besteden
Voeding	De initiële voeding bestond uit de structurele budgetten Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 561.000), SER Utrecht (€ 27.000), Ondersteuning Arbeidsmarktbeleid (€ 56.000) en de vrij besteedbare middelen uit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 1.184.000). Ook werd besloten om € 6.522.000 vanuit de huidige reserve Cofinancieringsfonds te herbestemmen € 1.184.000 vanuit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling te herbestemmen in de reserve Cofinancieringsfonds kennis en innovatie. (PS2011MME04).
Eindjaar	2023
Bandbreedte	Minimum: 0 Maximum: € 10 milj.
Bestedingsplan	
Voorwaarden besteding	

Reserve Egalisatie bodemsanering

Algemeen

Doel reserve	Egalisatie van de ontvangen decentrale uitkering bodemsanering en de uitgaven ten behoeve van het convenant (uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020). Verlengd tot en met 2023
Instellingsbesluit	PS d.d. 22 maart 2010 (PS2010RGW05)

Kenmerken

Functie	Egaliseren			
Voeding	Resterende middelen programma Bodemsanering 2010-2016, aangevuld met niet bestede middelen van de decentrale uitkering. Hieraan is toegevoegd de bijdrage voor sanering van de Nedereindseplas vanuit het stimuleringsfonds ter hoogte van € 1.567.474,81.			
Eindjaar	2023			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Energietransitie

Algemeen

Doel reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven subsidies Energietransitie			
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020 (B2021)			

Kenmerken

Functie	Egaliseren			
Voeding	Binnen de Programmabegroting (programma 4 Energietransitie) is over de periode 2021 – 2024 € 12 mln. beschikbaar voor de uitvoering van projecten via subsidies middels een jaarlijkse storting van € 3 mln. in 2021, € 3,1 mln. in 2022, € 3,6 mln. in 2023 en € 2,3 mln. in 2024. De reserve wordt per 31 december 2024 opgeheven en het dan resterende saldo wordt toegevoegd aan de saldi reserve. Voor verlenging van de looptijd is een apart PS besluit nodig			
Eindjaar	2024			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Gebiedsprocessen Stikstof

Algemeen

Doel reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven gebiedsgerichte aanpak Stikstof (spoor 2 en 3)			
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020			

Kenmerken

Functie	Besteden			
Voeding	Incidentele storting via Intensivering/ nieuw beleid Kaderbrief 2021-2024 (€ 10 miljoen). Daarnaast kan de reserve toenemen door een storting van niet-bestede incidentele middelen in de exploitatie (programmabegroting).			
Eindjaar	2099			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Groen groeit mee (onderdeel Landelijk gebied)

Algemeen

Doel reserve	Uitvoeren afspraken uit Groen Groeit Mee Pact
Instellingsbesluit	Kadernota 2023-2026 (mei 2022)

Kenmerken

Functie	Besteden	
Voeding	Eénmalig € 6 miljoen bij begroting 2023	
Eindjaar		
Bandbreedte	Minimum:	Maximum:
Bestedingsplan		
Voorwaarden besteding		

Reserve Groot onderhoud huisvesting

Algemeen

Doel reserve	Het egaliseren van fluctuaties in de begroting als gevolg van groot onderhoud huisvesting.
Instellingsbesluit	PS d.d. 28 juni 2010 (PS2010PS04). In de Begroting 2021 is toegelicht dat de reserve is omgezet naar een reserve voor groot onderhoud.

Kenmerken

Functie	Egaliseren			
Voeding	Bij de vaststelling van de jaarrekening 2019 is het resterende saldo vanuit de voorzieningen groot onderhoud vrijgevallen en in deze reserve gestort. Op basis van het meerjarig onderhoudsplan (MOP) wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt welke bestedingen zullen plaatsvinden. Het verschil van deze bestedingen ten opzichte van het in de begroting aanwezige, structurele onderhoudsbudget wordt verrekend met deze reserve (zowel plussen als minnen).			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	0	Maximum:	€ 5 milj.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Hart v.d. Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg

Algemeen

Doel reserve	Het gebiedsontwikkelingsprogramma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg is financieel gezien budgettair neutraal opgezet: de investeringen in de natuurontwikkelingsprojecten worden terugverdiend door de ontwikkeling van woningbouw- en bedrijventerreinprojecten. Deze reserve is bedoeld om alle tussentijdse voor- en nadelen via deze reserve te vereffenen en beschikbaar te houden voor het programma.
Instellingsbesluit	Jaarlijks wordt in de jaarrekening de baten en lasten m.b.t. de uitvoering van het Programma HvdH/VBS afgewikkeld op deze reserve

Kenmerken

Functie	Egaliseren
Voeding	Jaarlijkse afwikkeling van baten en lasten die onderdeel zijn van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.

Eindjaar	2026			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma/Ruimtelijk Actieprogramma (IGP/RAP)

Algemeen

Doel reserve	De eerder in de reserve gestorte middelen beschikbaar houden zodat er uitvoering gegeven kan worden aan grote gebiedsprojecten die zorgen voor doelbereik over bestaande (provinciale) programma's heen en waarbij de provinciale inzet 'er toe doet'.			
Instellingsbesluit	Bij vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2013, d.d. 3 februari 2014			

Kenmerken

Functie	Besteden			
Voeding	De initiële storting betreft het niet geclaimde budget van 2012 (3,6 mln. cf. PS2013PS04-2) en de bedragen die bij de Voorjaarsnota 2013 in de projectenreserve zijn geboekt voor IGP (cf. PS2012RGW08), € 3,25 mln. (2013), € 3,15 mln. (2014), € 3,45 mln. (2015). Vanaf 2016 was er jaarlijks structureel € 2,779 mln. beschikbaar, welke na verrekening van de lasten en baten van IGP in de exploitatie, in de reserve werd gestort. Sinds 2021 wordt er toegewerkt naar een afronding van deze reserve door besteding van de resterende middelen.			
Eindjaar	2024			
Bandbreedte	Minimum:	0	Maximum:	€ 36,05 milj.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Investeringsfonds provinciaal erfgoed

Algemeen

Doel reserve	De provincie Utrecht zet zich actief in voor oplossen van Cultuurhistorische knelpunten/provinciale parels.			
Instellingsbesluit	PS d.d.15 mei 2006 (PS2006ZCW06)			

Kenmerken

Functie	Besteden			
Voeding	Eerste vulling met de bestemmingsreserve monumenten en de nog uitstaande voorfinancieringen.			
Eindjaar	2025			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Lastneming subsidies

Algemeen

Doel reserve Verstreckte meerjarige projectsubsidies egaliseren conform BBV

Instellingsbesluit PS 11 november 2020

Kenmerken

Functie Egaliseren

Voeding Toegekende projectsubsidiegelden waarvan de lasten niet worden genomen in het jaar van beschikken.

Eindjaar N.v.t.

Bandbreedte Minimum: N.v.t. Maximum: N.v.t.

Bestedingsplan

Voorwaarden
besteding

Reserve Meerjarige programma's en projecten

Algemeen

Doel reserve Zekerheid creëren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede projectbudgetten.

Instellingsbesluit De reserve is initieel ingesteld bij besluit van PS d.d. 10 april 2006 (PS2006BEM06). Bij vaststelling van de Nota Reserves en voorzieningen (11 mei 2022) is de reserve hernoemd naar 'Meerjarige programma's en projecten'.

Kenmerken

Functie Besteden

Voeding Door storting van nog niet uitgegeven projectbudgetten. Voorstellen hiertoe kunnen jaarlijks worden ingediend via de planning- en controlcyclus. De voorwaarden voor overboeking zijn (cumulatief):

- a) projecten konden nog niet worden afgerond. Hierbij dient een korte toelichting gegeven te worden over de voortgang en de globale redenen waarom de beschikbare budgetten nog niet zijn besteed;
- b) overboeking van een restant budget is alleen mogelijk, indien het project is gestart;
- c) alleen verwachte kosten overboeken;
- d) alleen die projecten die zijn opgenomen in de projectenlijst van de reserve Projecten.

Eindjaar N.v.t.

Bandbreedte Minimum: N.v.t. Maximum: N.v.t.

Bestedingsplan

Voorwaarden
besteding

Reserve Mobiliteitsprogramma

Algemeen

Doel reserve Het beschikbaar houden van gelden die bestemd zijn voor het realiseren van de doelstellingen van het Mobiliteitsprogramma.

Instellingsbesluit Bij X-14/1988 is de voorziening ingesteld teneinde voor investeringen beschikbare gelden (kredieten) voor de toekomst beschikbaar te houden. Bij besluit PS2005BEM20 d.d. 27 juni 2005 is de voorziening herzien en omgezet in een reserve.

Kenmerken

Functie Besteden

Voeding	Er is geen sprake van structurele voeding. Kasritme verschillen en bedragen die gereserveerd moeten blijven voor toekomstige uitgaven worden incidenteel in deze reserve gestort.			
Eindjaar	N.v.t.			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Bestedingsplan	Bestedingen volgens het uitvoerings(Mobiliteits)programma dat tot en met 2018 vastgesteld is. En bestedingen conform het nieuwe uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2019-2023. Daarnaast wordt ook de cofinanciering van regionale programma's zoals No regret maatregelen en Goed op Weg uit deze reserve gedekt.			
Voorwaarden besteding	Uitgaven die in het uitvoerings(mobiliteits)programma voorzien zijn			

Reserve OV Concessie

Algemeen

Doel reserve	Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers. Door egaliseren financiële effecten van de exploitatiesubsidie OV m.b.t. indexering, reizigers (opbrengsten)groei (U-OV) en afrekeningen c.q. bijstellingen. Dit betreft dus ook de hogere lasten in verband met de verlenging van de concessie tot en met 2025.
Instellingsbesluit	Aankondiging in de Kadernota 2019-2022. PS 09-07-2018 PS2018PS05

Kenmerken

Functie	Egaliseren
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Bereikbaarheid Openbaar Vervoer, conform Financiële spelregels exploitatiesubsidie OV opgenomen in de Kadernota 2019-2022, PS 09-07-2018. Positieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten wordt in de reserve gestort. Het negatieve resultaat wordt uit de reserve onttrokken. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen. Om de financiële effecten van de verlenging van de concessies tot en met 2025 op te kunnen vangen hebben er bij de Zomernota 2022 en de Begroting 2023 extra stortingen plaatsgevonden. Bij de 2de begrotingswijziging 2024 zijn er tijdelijk middelen vanuit het Coalitieakkoord 2023 in deze reserve gestort. In de begroting 2025 is de 12 mln. vanuit het coalitieakkoord structureel verdeeld ten behoeve van beschikbaarheid, fysieke toegankelijkheid, betaalbaarheid en OV ontwikkeling. Zie hiervoor de statenbrief d.d. 13-02-2023, documentnummer UTSP-1056582831-2088.
Eindjaar	2027
Bandbreedte	Minimum: 0 Maximum: € 60 milj.
Bestedingsplan	Egalisatie exploitatiesubsidie OV. Daarnaast wordt de beschikbare ruimte ingezet worden voor de hogere kosten voor het verlengen van de huidige concessies.
Voorwaarden besteding	Negatieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden uit de reserve onttrokken. Het positieve resultaat wordt in de reserve gestort. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen.

Reserve Programma Landelijk gebied

Algemeen

Doel reserve	(co)Financieren of subsidiëren van projecten in het landelijk gebied op de thema's natuur, water, bodem, landschap, cultuurhistorisch erfgoed, landbouw, recreatie, leefbaarheid, duurzaamheid, klimaat en energie; (subsidie)ring van) aankopen, inrichten en beheer van natuurterreinen EHS), knelpunten bij de realisatie van de EHS oplossen; uitvoering van het Reconstructieplan; Groen/Blauwe structuren, duurzame versterking landbouw, bosbeleid.
Instellingsbesluit	PS d.d. 12 december 2011 (PS2011RGW10)

Kenmerken

Functie	Besteden			
Voeding	Bij initiatie is een startbedrag betrokken. Bij de Kadernota 2023-2026 zijn aanvullende middelen gestort voor strategisch bosbeleid (€ 24,2 miljoen) en GLB-NSP (€ 20,1 miljoen).			
Eindjaar	2027			
Bandbreedte	Minimum:	N.v.t.	Maximum:	N.v.t.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie**Algemeen**

Doel reserve	Financieren van de Realisatiestrategie natuurvisie (GS 19 december 2017) waarin de natuuropgaven uit de Natuurvisie provincie Utrecht 2017 (PS d.d. 12 december 2016) zijn uitgewerkt. In de Natuurvisie zijn de doelen van de Wet natuurbescherming (1-1-2017) uitgewerkt. Deze doelen zijn onder andere gericht op behoud en versterking van de provinciale biodiversiteit en de duurzame beleving en benutting van de biodiversiteit.
Instellingsbesluit	PS d.d. 5 november 2018 (PS2018PSXX)

Kenmerken

Functie	Besteden			
Voeding	Eenmalige storting uit reserve Landelijk Gebied van € 19,07 miljoen.			
Eindjaar	2027			
Bandbreedte	Minimum:	0	Maximum:	€ 19,07 milj.
Bestedingsplan				
Voorwaarden besteding				

Bijlage 2 - Overzicht voorzieningen

a. Meerjarenoverzicht voorzieningen

Voorzieningen	1-1-2024	Toev.	Onttr.	31-12-2024	Toev.	Onttr.	31-12-2025	Toev.	Onttr.	31-12-2026	Toev.	Onttr.	31-12-2027	Toev.	Onttr.	31-12-2028
<u>a. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</u>																
Voorz. NAR regeling	63	-	-	63	-	-	63	-	-	63	-	-	63	-	-	63
Voorz. Nazorg stortplaats Maarsbergen	721	-	10	711	-	10	701	-	10	691	-	10	681	-	10	671
Voorz. Nazorg stortplaatsen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorz. Pensioenen GS	8.936	340	487	8.789	340	487	8.642	340	487	8.495	340	487	8.348	340	487	8.201
Voorz. Spaarverlof	4.323	-	-	4.323	-	-	4.323	-	-	4.323	-	-	4.323	-	-	4.323
Voorz. Vitaliteitsverlof	231	-	-	231	-	-	231	-	-	231	-	-	231	-	-	231
Subtotaal a.	14.274	340	497	14.117	340	497	13.960	340	497	13.803	340	497	13.646	-	-	13.489
<u>b. Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is</u>																
Voorz. ontgrondingenwet	83	5	-	88	5	-	93	5	-	98	5	-	103	5	-	108
Voorz. Grondwaterheffing	2.466	1.334	1.334	2.466	1.334	1.334	2.466	1.334	1.334	2.466	1.334	1.334	2.466	1.334	1.334	2.466
Subtotaal b.	2.549	1.339	1.334	2.554	1.339	1.334	2.559	1.339	1.334	2.564	1.339	1.334	2.569	1.339	1.334	2.574
Totaal (a + b)	16.823	1.679	1.831	16.671	1.679	1.831	16.519	1.679	1.831	16.367	1.679	1.831	16.215	1.339	1.334	16.063

b. Informatiebladen voorzieningen

Dekking financieel risico grondbedrijf

Algemeen

Doel reserve	Risico's opvangen verkopen grond revolverend fonds
Instellingsbesluit	PS d.d. 13 jun 2016 (PS2016PS08); jaarrekening 2015.

Kenmerken

Voeding	Eénmalige voeding bij instelling door risicofonds van Het Revolverend Fonds om te zetten in een voorziening. De storting in de voorziening is als kosten opgenomen en onttrokken uit de reserve Dekking financiële risico's grondaankopen.
Bandbreedte	Minimum: Maximum:
Eindjaar	2027
Toereikendheid	
Vrije ruimte	
Nut en noodzaak	
Bestedingsplan	
Voorwaarde besteding	
Concrete verplichting	
Relevante ontwikkelingen	
Mate van doelrealisatie	
Risico's	
Bijzonderheden	

Grondwaterheffing

Algemeen

Doel reserve	Egalisatie van kosten van het kwantitatieve waterbeheer.
Instellingsbesluit	Bij V en W-6/1987 werd besloten een grondwaterheffing in te voeren. Vanwege het gesloten circuit is bij de jaarrekening 2017 de voormalige reserve omgezet in een voorziening.

Kenmerken

Voeding	Voeding vindt plaats door de werkelijke opbrengsten vanuit de grondwaterheffing.
Bandbreedte	Minimum: Maximum:
Eindjaar	
Toereikendheid	
Vrije ruimte	
Nut en noodzaak	
Bestedingsplan	
Voorwaarde besteding	

Relevante
ontwikkelingen
Mate van
doelreäclisatie
Risico's
Bijzonderheden

Hart van de Heuvelrug

Algemeen

Doel reserve Dekking exploitatietekort van het programma Hart van de Heuvelrug in 2025.
Instellingsbesluit PS2006BEM15, d.d. 4 juli 2006 bij de jaarrekening 2005 - PS2005REG09, d.d. 12-12-2005
Voorlopige dekking garantstelling ecoduct N237

Kenmerken

Voeding Eénmalige storting
Bandbreedte Minimum: Maximum:
Eindjaar 2025
Toereikendheid
Vrije ruimte
Nut en noodzaak
Bestedingsplan
Voorwaarde
besteding
Concrete
verplichting
Relevante
ontwikkelingen
Mate van
doelreäclisatie
Risico's
Bijzonderheden

NAR-regeling

Algemeen

Doel reserve Het doel van de voorziening is om te voorzien in de (toekomstige) kosten die voortkomen uit de regeling Non-activiteit uit 2012. De kosten worden zeker gemaakt en zijn in de voorziening gereserveerd.
Instellingsbesluit Jaarrekening 2016 d.d. 03-07-2017 PS2017PS07

Kenmerken

Voeding De voorziening is gevoed uit de reserve weerstandsvermogen, de reserve frictiekosten en het rekeningresultaat 2016.
Bandbreedte Minimum: Maximum:
Eindjaar
Toereikendheid
Vrije ruimte

Nut en noodzaak
Bestedingsplan
Voorwaarde
besteding
Concrete
verplichting
Relevante
ontwikkelingen
Mate van
doelreacalisatie
Risico's
Bijzonderheden

Nazorg stortplaats Maarsbergen

Algemeen

Doel reserve De nazorg van de stortplaats Maarsbergen
Instellingsbesluit PS d.d. 26 april 2005 (PS2005BEM20); Jaarrekening 2008 - geen specifiek besluit (formeel bekrachtigd bij vaststelling van de jaarrekening, PS2009PS05).

Kenmerken

Voeding In 2008 is eenmalig een bedrag ontvangen van het OLVN t.b.v. de nazorg van de stortplaats Maarsbergen; Jaarlijks wordt er een bedrag toegevoegd om dit bedrag op peil te houden.
Bandbreedte Minimum: Maximum:
Eindjaar 2040
Toereikendheid
Vrije ruimte
Nut en noodzaak
Bestedingsplan
Voorwaarde
besteding
Concrete
verplichting
Relevante
ontwikkelingen
Mate van
doelreacalisatie
Risico's
Bijzonderheden

Nazorg stortplaatsen

Algemeen

Doel reserve De nazorg van de stortplaatsen: De Omega (Wilnis), Tammer (Soesterberg) en Weber (Nieuwegein). Het nazorgfonds van Smink (Amersfoort) is opgenomen in het nieuwe Leemtewetfonds.
Instellingsbesluit PS d.d. 11 januari 2000 (1999WEM003628i)

Kenmerken

Voeding	Eénmalig bij instelling vanuit de bestaande reserve toezicht. Jaarlijkse toevoeging om de voorziening op het juiste niveau te brengen.	
Bandbreedte	Minimum:	Maximum:
Eindjaar	2025	
Toereikendheid		
Vrije ruimte		
Nut en noodzaak		
Bestedingsplan		
Voorwaarde besteding		
Concrete verplichting		
Relevante ontwikkelingen		
Mate van doelrealisatie		
Risico's		
Bijzonderheden		

Ontgrondingenwet

Algemeen

Doel reserve	Dekking toekomstige schade bij reeds verleende grote ontgrondingen (boven de 10.000 kubieke meter) met een daadwerkelijke kans op schade.
Instellingsbesluit	PS2017PS07

Kenmerken

Voeding	Jaarlijkse voeding door overschot op ontgrondingheffing na gemaakte kosten.	
Bandbreedte	Minimum:	Maximum:
Eindjaar		
Toereikendheid		
Vrije ruimte		
Nut en noodzaak		
Bestedingsplan		
Voorwaarde besteding		
Concrete verplichting		
Relevante ontwikkelingen		
Mate van doelrealisatie		
Risico's		
Bijzonderheden		

Pensioenen GS

Algemeen

Doel reserve De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van pensioengelden aan huidige en voormalige GS-leden bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Instellingsbesluit PS d.d. 18 mei 2004, Jaarrekening 2003; (PS2004BEM14)

Kenmerken

Voeding Middels de storting van de pensioenbijdragen van de huidige gedeputeerden, de inbreng van overdrachten en indien nodig een jaarlijkse storting ten laste van het budget wachtgelden en pensioenen.

Bandbreedte Minimum: Maximum:

Eindjaar

Toereikendheid

Vrije ruimte

Nut en noodzaak

Bestedingsplan

Voorwaarde besteding

Concrete verplichting

Relevante ontwikkelingen

Mate van doelreacalisatie

Risico's

Bijzonderheden

Spaarverlof

Algemeen

Doel reserve De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten die voortvloeien uit het betalen van salarissen van provinciale medewerkers die gebruik maken van hun spaarverlof.

Instellingsbesluit PS d.d. 29 juni 2022, Jaarrekening 2021

Kenmerken

Voeding De voorziening wordt gevoed vanuit het beschikbare arbeidskostenbudget. Een medewerker die verlof spaart, betaalt dit namelijk vanuit het Individuele Keuzebudget (IKB). Jaarlijks wordt de benodigde stand van de voorziening berekend op basis van het saldo van het spaarverlof dat wordt vermenigvuldigd met de werkgeverslasten (uren x tarief). Eventuele verschillen ten opzichte van de werkelijke stand van de voorziening worden afgewikkeld via het arbeidskostenbudget.

Bandbreedte Minimum: Maximum:

Eindjaar

Toereikendheid

Vrije ruimte

Nut en noodzaak

Bestedingsplan

Voorwaarde besteding

Concrete
verplichting
Relevante
ontwikkelingen
Mate van
doelreäclisatie
Risico's

Bijzonderheden

Vitaliteitsverlof

Algemeen

Doel reserve De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van salariskosten van provinciale medewerkers wier aanspraak op het vitaliteitsverlof zijn gehonoreerd.

Instellingsbesluit PS d.d. 7 juli 2021, Jaarrekening 2020

Kenmerken

Voeding Het vitaliteitsverlof is een uitwerking van het coalitieakkoord. Middelen zijn in 2020 en 2021 beschikbaar gesteld.

Bandbreedte Minimum: Maximum:

Eindjaar

Toereikendheid

Vrije ruimte

Nut en noodzaak

Bestedingsplan

Voorwaarde
besteding

Concrete
verplichting

Relevante
ontwikkelingen

Mate van
doelreäclisatie

Risico's

Bijzonderheden

Bijlage 3 - Staat van begrotingssubsidies

Begrotingssubsidies zijn subsidies waarbij de subsidieontvanger en het bedrag wat maximaal als subsidie kan worden verleend expliciet in de begroting van de Provincie Utrecht staan vermeld. Met het vaststellen van deze staat van begrotingssubsidies wordt de wettelijke grondslag verkregen voor subsidies die worden verstrekt op grond van de Algemene subsidieverordening provincie Utrecht (AsvpU).

De in het overzicht opgenomen begrotingssubsidies zijn reeds eerder door uw Staten vastgesteld en sluiten aan op de stand van de Zomernota 2024. Het overzicht laat enkel het meerjarig beeld zien van de subsidies; de grondslag hiervoor is al geregeld in de zomernota. De meeste meerjarige subsidies zijn al volledig betaald in 2024 ook al loopt het project door in 2025 en latere jaren.

STAAT VAN BEGROTINGSSUBSIDIES 2024-2028						
Prog.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1	Ruimtelijke ontwikkeling	320	-	-	-	-
	BooH Concepts B.V.	38				-
	Gemeente Utrecht	282				-
2	Landelijk gebied	887	53	34	-	-
	Gemeente Nieuwegein	15				-
	Gemeente Amersfoort	15				-
	Gemeente Houten	15				-
	Gemeente Woerden	15				-
	Omgevingsdienst regio Utrecht (voor De Ronde Venen)	15				-
	Omgevingsdienst regio Utrecht (voor Zeist)	15				-
	Stichting Utrecht Natuurlijk	15				-
	Natuurlijk heel leuk	15				-
	Stichting De groene Belevenis	15				-
	Landschap Erfgoed Utrecht	3				-
	Stichting Dierenlot	80	20			-
	Stichting Faunabeheereenheid Utrecht	551				-
	Staatsbosbeheer	50				-
	Staatsbosbeheer	35				-
	Stichting Urgenda	33	33	34		-
3	Bodem, water en milieu	138	-	-	-	-
	Gemeente Lopik	50				-
	Coöperatie Copes Kracht U.A.	61				-
	Waterschap Vallei en Veluwe	27				-
4	Energietransitie	250	-	-	-	-
	Gemeente Amersfoort	250				-
5	Bereikbaarheid I - Algemeen	226	70	70	70	70
	Nationale Jeugdraad	6				-
	Werkstichting Lage Weide	150				-
	Gemeente Utrechtse Heuvelrug Subsidies	70	70	70	70	70
6	Bereikbaarheid II - Openbaar vervoer	654	163	-	-	-
	Gemeente Zeist	654	163			-
7	Cultuur en erfgoed	458	-	-	-	-
	Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland	160				-
	Stichting Liniebreed Ondernemen	49				-
	Stg.Digital Portaal Ned.Kastelen	18				-

	Stichting Studio Camera	68				-
	Bevrijdingsfestival Utrecht	118				-
	Stichting Internationaal Lied Festival	5				-
	Stichting Zimihc	40				-
8	Economie	441	34	34	34	-
	UtrechtInc C.V.	130				-
	Stichting Dutch Game Garden	250				-
	Stichting Wandelnet	34	34	34	34	-
	Stichting landelijk Fietsplatform	20				-
	Marketingcoöperatie Regio Utrecht	7				-
9	Bestuur	50	-	-	-	-
	Gemeente Vijfheerenlanden	50				-
Totaal		3.424	320	138	104	70

Toelichting

Programma 1

BooH Concepts B.V.

Onderzoeken of de Doorstroomtrein leidt tot langere verhuisketens 2024

Gemeente Utrecht

Opstellen en uitvoeren van de regionale woondeals 2023 t/m 2025

Programma 2

Gemeente Nieuwegein, gemeente Amersfoort, gemeente Houten, gemeente Woerden, Omgevingsdienst regio Utrecht (voor De Ronde Venen), Omgevingsdienst regio Utrecht (voor Zeist), Stichting Utrecht Natuurlijk, Natuurlijk heel leuk en Stichting De groene Belevens

Groen doet Goed, uitvoering van programma met diverse activiteiten met als doel kinderen in de leeftijd van 4 – 12 jaar natuur te laten beleven.

Landschap Erfgoed Utrecht

O.a. organiseren informatieavond, verbeteren nestgelegenheid, draagvlak creëren voor wilde bijen 2024

Stichting Dierenlot

Bekostiging van de uitvoering van Motie 100 steun voor dierenopvang provincie Utrecht 2024 € 80.000 en € 20.000 in 2025

Stichting Faunabeheereenheid Utrecht

Aanvullende subsidie aanpak verwilderde katten

Staatsbosbeheer

Realisatie Basisplan Klimaatfort Ruigenhoek 2024

Staatsbosbeheer

Eindfase ontwikkeling Fort bij Rijnauwen 2024

Stichting Urgenda

Uitvoering van 2 bomenuitdeelacties inclusief verplantevenementen en educatieve activiteiten voor 2024, 2025, 2026

Programma 3

Gemeente Lopik

Om diverse opgaven uit het Utrechts Programma Landelijke Gebied uitvoering te kunnen geven 2024

Coöperatie Copes Kracht U.A.

Om diverse opgaven uit het Utrechts Programma Landelijke Gebied uitvoering te kunnen geven 2024

Waterschap Vallei en Veluwe

Goede integratie van het hoornwerk in de dijkversterking Grebbedijk 2021-2025

Programma 4

Voor de periode 2024-2025 om voor 2030 min. 0,5 TWh duurzame energie op te wekken binnen RES-regio Amersfoort

Programma 5**Nationale Jeugdraad**

Bekostiging voor o.a. het werven van scholen, trainen van jongeren begeleiders 2024

Werkstichting Lage Weide

Ontwikkelen, stimuleren faciliteren vervoer over water 2024-2025

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Dekking van het te verwachten exploitatietekort van NS project loopt van 2023 t/m 2030, jaarlijks € 70.271

Programma 6**Gemeente Zeist**

Bushalte/fietsparkeerplek upgraden tot een hoogwaardige hub die overstap van fiets op OV faciliteert 2024-2025
€ 654.399,81 in 2024 en € 163.599,95 in 2025

Programma 7**Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland**

Samenwerking voor educatie, netwerkvorming, vrijwilligersscholing rondom de Limes 2024

Stichting Liniebreed Ondernemen

Exploitatiesubsidie voor publiekscommunicatie Neder-Germaanse Limes. Onder andere het aanpassen van het huisstijlhandboek, promotiemateriaal, versterken social media en ontwikkelen routegids 2024

Stichting Digital Portaal Nederlandse Kastelen

O.a voor het organiseren van het 2nd European Symposium on the Conservation of Historic Fruit and Kitchen Gardens 2024

Stichting Studio Camera

Exploitatiesubsidie voor het realiseren en uitvoeren van een talenthub voor beeldcultuur 2024

Bevrijdingsfestival Utrecht

Het realiseren van een bevrijdingsfestival waarbij cultuur als middel dient om het thema vrijheid te vieren 2024

Stichting Internationaal Lied Festival

O.a. promotie meer bezoekers aan te trekken en inhuur vervanging uitval vrijwilligers 2024

Stichting Zimihc

Inzet coordinator cultuurparticipatie 2023-2024

Programma 8

UtrechtInc C.V.

Ten behoeve van het Utrechtse ecosysteem voor startups en scale-ups 2024

Stichting Dutch Game Garden

Ten behoeve van het Utrechtse ecosysteem voor startups en scale-ups 2024

Stichting Wandelnet

Uitvoering programma 'Wandelaar in beeld 2023-2023' voor o.a.beheer en onderhoud van wandelpaden en streekpaden

Bedrag voor 2024 t/m 2027 jaarlijks € 34.575

Stichting landelijk Fietsplatform

Uitvoering programma fietsplatform 2024 voor de fietsroutestructuur in de provincie Utrecht

Marketingcoöperatie Regio Utrecht

Resterende administratieve ondersteuning 2024d bedrag voor de exploitatie van de organisatie o.a. de coördinatie van projecten

Programma 9

Gemeente Vijfheerenlanden

Ten behoeve van het organiseren van de landelijke Sinterklaasintocht

Bijlage 4 - Overzicht taakvelden

Geraamde lasten en baten per programma per taakveld		Lasten	Baten	Saldo
P1	Ruimtelijke Ontwikkeling			
0.8	Mutaties reserves	0	4.208	4.208
8.1	Ruimte en leefomgeving	17.280	1.978	15302
8.2	Volkshuisvesting	713	850	137
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	8.358	0	8358
P1	Ruimtelijke Ontwikkeling	26.351	7.036	19315
P2	Landelijk gebied			
0.8	Mutaties reserves	5.286	20.109	14.823
3.1	Waterkeringen	490	0	490
4.4	Vergunningverlening en handhaving	19.804	2.300	17504
4.6	Duurzaamheid	848	0	848
5.1	Natuurontwikkeling	13.955	0	13955
5.2	Beheer natuurgebieden	14.994	0	14994
5.3	Beheer flora en fauna	6.772	71	6701
5.9	Natuur, overige baten en lasten	4.592	1.862	2730
6.1	Agrarische aangelegenheden	10.383	300	10083
6.9	Regionale economie, overige B en L	300	0	300
7.2	Maatschappij	150	0	150
P2	Landelijk gebied	77.574	24.642	52932
P3	Bodem, water en milieu			
0.8	Mutaties reserves	0	1.487	1.487
3.1	Waterkeringen	784	5	779
3.3	Kwantiteit grondwater	107	0	107
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	713	0	713
3.9	Water, overige baten en lasten	925	0	925
4.1	Bodembescherming	2.577	1.334	1243
4.2	Luchtverontreiniging	11	0	11
4.3	Geluidhinder	985	0	985
4.4	Vergunningverlening en handhaving	2.300	89	2211
4.5	Ontgronding	2.047	0	2047
4.6	Duurzaamheid	1.230	0	1230
4.9	Milieu, overige baten en lasten	11.280	0	11280
5.9	Natuur, overige baten en lasten	340	0	340
6.1	Agrarische aangelegenheden	4.726	0	4726

6.3	Kennis en innovatie	4.552	0	4552
7.9	Cultuur en maatschappij, overige B en L	66	0	66
P3	Bodem, water en milieu	32.643	2.915	29728
P4	Klimaat en Energietransitie			
0.8	Mutaties reserves	4.000	0	4000
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	0	0	
2.1	Landwegen	693	0	693
4.6	Duurzaamheid	9.288	2.038	7251
6.3	Kennis en innovatie	275	0	275
6.4	Recreatie en toerisme	460	0	460
6.9	Regionale economie, overige B en L	3.059	0	3059
P4	Klimaat en Energietransitie	17.775	2.038	15738
P5	Bereikbaarheid Publieke mobiliteit			
0.6	Overhead	361	0	361
0.8	Mutaties reserves	3.576	29.041	25.465
2.1	Landwegen	1.227	0	1227
2.3	Openbaar vervoer	173.863	18.274	155589
2.9	Verkeer en vervoer, overige B en L	325	0	325
7.1	Cultuur	150	0	150
P5	Bereikbaarheid Publieke mobiliteit	179.502	47.315	132187
P6	Bereikbaarheid Gezond en veilig			
0.8	Mutaties reserves	16.541	12.766	3775
2.1	Landwegen	44.767	0	44767
2.9	Verkeer en vervoer, overige B en L	1.480	0	1480
4.6	Duurzaamheid	0	0	
P6	Bereikbaarheid Gezond en veilig	62.788	12.766	50022
P7	Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten			
0.8	Mutaties reserves	0	2.229	2.229
2.1	Landwegen	28.525	727	27798
2.2	Waterwegen	23.345	229	23116
2.3	Openbaar vervoer	299	0	299
2.9	Verkeer en vervoer, overige B en L	49	0	49
P7	Bereikbaarheid Infrastruct. en Benutten	52.218	3.185	49033
P8	Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme			
0.8	Mutaties reserves	0	651	651

1.9	Bestuur, overige baten en lasten	50	0	50
6.3	Kennis en innovatie	0	0	
6.4	Recreatie en toerisme	5.473	600	4873
6.9	Regionale economie, overige B en L	304	0	304
7.1	Cultuur	21.848	0	21848
7.2	Maatschappij	5	0	5
7.9	Cultuur en maatschappij, overige B en L	2.999	0	2999
P8	Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme	30.678	1.251	29427
P9	Economie			
0.8	Mutaties reserves	3.600	162	3438
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	323	0	323
4.6	Duurzaamheid	200	0	200
6.3	Kennis en innovatie	3.561	36	3525
6.4	Recreatie en toerisme	2.203	0	2203
6.9	Regionale economie, overige B en L	4.743	0	4743
P9	Economie	14.630	198	14432
P10	Bestuur			
0.6	Overhead	8.217	0	8217
1.1	Provinciale Staten	4.377	74	4303
1.2	Gedeputeerde Staten	1.889	0	1889
1.3	Kabinetszaken	3.905	202	3704
1.4	Bestuurlijke organisatie	2.306	130	2176
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	1.955	0	1955
1.6	Openbare orde en veiligheid	894	0	894
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.929	0	2929
4.6	Duurzaamheid	896	0	896
6.9	Regionale economie, overige B en L	0	0	
7.2	Maatschappij	960	100	860
P10	Bestuur	28.328	506	-27.823
P11	Overhead			
0.6	Overhead	62.828	4.149	58679
0.8	Mutaties reserves	0	0	
P11	Overhead	62.828	4.149	-58.679
P91	Algemene middelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	315.875	315.875
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	163.491	163.491

0.3	Geldleningen en uitzettingen	1.700	57	1643
0.4	Deelnemingen	0	386	386
0.5	Alg dekkingsmiddelen, overige B en L	15.133	430	14703
0.8	Mutaties reserves	174	16.085	15.911
0.9	Resultaat	1	0	1
P91	Algemene middelen	17.008	496.324	479.316
Totaal begroting		602.324	602.324	0

Bijlage 5 - Actiemanagement

Inleiding

In deze bijlage rapporteren wij over de voortgang en verantwoorden wij ons over de afhandeling van de aanbevelingen en de daaruit geformuleerde acties. Op verzoek van het College van Gedeputeerde Staten is een monitor actiemanagement (verder 'monitor') ontwikkeld waarin de opvolging van aanbevelingen van de accountant en de Rekenkamer worden gemonitord. Hiermee voldoen we tevens aan de verplichting om een overzicht te geven van de aan Gedeputeerde Staten gedane voorstellen van de Rekenkamer, vergezeld van ons standpunt en de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven (art. 186a Provinciewet). Deze rapportage wordt twee keren per jaar opgesteld (laatste keer: Jaarrekening 2023 [Bijlage 4](#)).

In deze rapportage melden wij u de stand per begin september 2024 in relatie tot de jaarrekening 2023 (J2023). Als een rapport gearchiveerd is (als alle acties zijn afgerond) gaan de acties en aanbevelingen van het rapport uit de monitor. In de Financiële Auditcommissie is afgesproken dat als Provinciale Staten nadere informatie wil over specifieke aanbevelingen of acties ze dit naar aanleiding van dit overzicht kan agenderen bij de betreffende inhoudelijk vakcommissie.

Totaalbeeld

Algemene beeld

Van de aanbevelingen is nu 34% lopend (J2023: 30%) en is 66% afgerond (J2023; 70%). Er zijn momenteel 11 (J2023: 10) rapporten die gevolgd worden met de monitor. Ten opzichte van de vorige monitor is het accountantsrapport PWC 2023 toegevoegd. De stijging is het gevolg van het grote aantal aanbevelingen in het accountantsrapport (23), waarvan de acties veelal pas bij de volgende jaarrekening afgerond en geïmplementeerd zijn.

Voortgang

VOORTGANG

Indicator	Actueel
# Aanbevelingen	205
# Aanbevelingen Voorgesteld	0
# Aanbevelingen Geaccepteerd	0
# Aanbevelingen Lopend	65
# Aanbevelingen Afgerond	126
# Aanbevelingen Geannuleerd	14
# Acties	225
# Acties - Voorgesteld	0
# Acties - Lopend	69
# Acties - Afgerond	143
# Acties - Geaccepteerd	0
# Acties - Geannuleerd	13
# Acties voorbij deadline	0

Er zijn momenteel 205 (J2023: 182) aanbevelingen en 225 acties die gevolgd worden. Van de aanbevelingen staan er 65 (J2023: 51) open. Bij 14 aanbevelingen hebben we geconcludeerd dat de aanbeveling al eerder was geformuleerd of bij nader inzicht niet werkbaar was of niet door de organisatie is geaccepteerd. Doordat sommige aanbevelingen meerdere organisatieonderdelen raken is ervoor gekozen om extra acties op te nemen. Daardoor zijn er meer lopende acties dan aanbevelingen. Van de 225 acties die er geformuleerd zijn (J2023: 203) hebben er 69 nog de status 'lopend' (J2023: 58). We hebben inmiddels 143 acties afgerond.

Beeld per onderzoek

1. Managementletter PWC (2020):

Van de 35 aanbevelingen lopen er nog 3 (J2023: 3). De openstaande aanbevelingen hebben te maken met IT-processen in SAP en de bijbehorende beheersmaatregelen. Deze aanbevelingen zullen worden afgedaan als er een IT-audit op het nieuwe financiële systeem is uitgevoerd. Daarnaast zijn we nog bezig met een betere registratie en procesgang van inkomende subsidies.

2. Accountantsverslag PWC (2020):

Van de 38 aanbevelingen staat lopen er momenteel nog 3 (J2023: 3). De resterende aanbevelingen hebben te maken met het verbeteren van de treasury (rapportages en prognoses) en het frauderesponsplan dat op dit moment wordt herzien.

3. Managementletter PWC (2021):

Van de 22 aanbevelingen lopen er momenteel nog 2 (J2023: 5). Deze aanbevelingen hebben te maken de verdere inrichting van de IT-beheersingsprocessen, de beschrijving van processen, de scope van werkzaamheden van de VIC functie.

4. Accountantsverslag PWC (2021):

Uit de 20 aanbevelingen zijn meerdere acties per aanbeveling geformuleerd. Er lopen momenteel nog 7 aanbevelingen, hieruit zijn 10 (J2023: 13) geformuleerd. Deze aanbevelingen, waarvan de acties veelal in een afrondende fase zijn, hebben te maken met zaken rondom cybersecurity en het aanpassingen van het

inkoopproces die nog getoetst moet worden. Verder lopen er binnen een aantal organisatieonderdelen nog acties met als doel om realistischer te begroten en eerder af te ramen.

5. Managementletter PWC (2022):

Uit de 16 aanbevelingen zijn 16 acties geformuleerd waarvan er nog 4 lopend zijn (J2023: 4). Twee aanbevelingen zullen worden afgedaan als er een IT-audit op het nieuwe financiële systeem is uitgevoerd. 1 aanbeveling heeft te maken met het prioriteren van risico's rondom IT en 1 aanbeveling richt zich op de wijze waarop de verzelfstandiging van de tramorganisatie moet plaatsvinden.

6. Accountantsverslag PWC (2022):

Uit de 12 aanbevelingen hebben we 20 acties geformuleerd, waarvan er inmiddels 19 (J2023: 18) zijn afgerond. De nog lopende aanbeveling heeft te maken met de wijze waarop we klimaatrisico's identificeren, beheersen en onderdeel maken van onze risicobeheersingsmethodiek. We gaan hier met de accountant over in gesprek.

7. Managementletter PWC (2023):

Uit de 20 aanbevelingen zijn 21 acties geformuleerd. Er lopen nog 10 aanbevelingen. Deze hebben te maken met verslaggevingsaspecten van de op te richten BV en de grex Hart van den Heuvelrug, tips rond de klimaatparagraaf en -risico's, de inrichting van de verbijzonderde interne controle, opstelling van de SISA bijlage en een extra beheersmaatregel ten aanzien van het personeel die we gaan invoeren.

8. Accountantsrapport PWC (2023):

Uit de 23 aanbevelingen zijn 22 acties geformuleerd. Eén aanbeveling is niet overgenomen. Er zijn inmiddels 3 aanbevelingen afgerond. Aanbevelingen hebben te maken met verbetermogelijkheden voor het proces tot opstelling van de jaarrekening, het inkoopproces en wijze van vastlegging van contracten, IT control, voorspellend vermogen, omvang van de jaarrekening en klimaat.

Rapporten van de Randstedelijke Rekenkamer

9. Fiets (2022):

Er zijn 5 aanbevelingen geformuleerd. Eén aanbeveling is afgerond (J2023: 0). De aanbevelingen zijn meegenomen bij de doorontwikkeling van het beleid rond fiets en zijn opgenomen in het nieuwe bereikbaarheidsprogramma en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsprogramma dat dit najaar zal worden vastgesteld.

10. Landbouw en voedseltransitie (2022):

Bij de behandeling van het rapport in Provinciale Staten is een amendement aangenomen waarin de 9 aanbevelingen zijn aangescherpt. Verder is GS verzocht na een jaar PS te informeren over de stand van zaken. De aanbevelingen worden meegenomen in het UPLG.

11. Circulaire economie (2023):

Er zijn 6 aanbevelingen geformuleerd. De bestuurlijke reactie is input voor de te formuleren acties. De acties worden meegenomen in het statenvoorstel over de circulaire samenleving dat in 2024 naar Provinciale Staten gaat.

Bijlage 6 - Afkortingenlijst

ARK	Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
AVP	Agenda Vitaal Platteland
AVU	Afvalverwijdering Utrecht
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BRIK	Bijzondere Realisaties Intelligente koppelingen
BiSC	Bibliotheek Servicecentrum
BMW	Bodem-, Water- en Milieubeleid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BKWO	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
BOA	Buitengewone opsporingsambtenaren
BOR	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland
BRU	Bestuur Regio Utrecht
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEMT	Conferentie van Europese Ministers van Transport
CEP	Centraal Economisch Plan
CPB	Centraal Planbureau
CROW	St. Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw
CVB	Commissie Vaarwegbeheerders
CvdK	Commissaris van de Koning
EBU	Economic Board Utrecht
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Europese Monetaire Unie
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FINC	Financieel netwerk Innovatieve Constructies
GWW	Grote Wegenwerken
HNP	Huis Nederlandse Provincies
HRM	Human resource management
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IFLO	Inspectie Financiën Lokale Overheden
IGP	Integraal gebiedsprogramma
ILG	Investeringsprogramma landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
KC	Kunst Centraal

KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kaderrichtlijn water
KWA	kleinschalige wateraanvoer
LEU	Landschap Erfgoed Utrecht
LTOP	lange termijn onderhoudsplanning
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NARIS	Risicomangement Informatie Systeem
NEN	NEDerlandse Norm
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
OMU	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
OV	Openbaar vervoer
PAS	Programmatische aanpak Stikstof
PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PMP	Provinciaal Milieubeleidsplan
POP(-subsidie)	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPL	Provinciaal Programma Luchtkwaliteit
PROMEV	proactief meten verkeersveiligheid
PRS	Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PUEV	Provinciaal uitvoeringsprogramma externe veiligheid
PURPLE	Peri Urban Regions Platform Europe
RAG	Ruimtelijke Agenda Gemeenten
RAP	Ruimtelijk actieprogramma
RF	Revolverend Fonds
RO	Ruimtelijke Ontwikkeling
RodS	Recreatie om de Stad
ROK	Realisatieovereenkomst
ROV	Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid
RSL(U)	Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (Utrecht)
RUD	Regionale Uitvoeringsdiensten
RVM	Regionale Verkeersmanagement
RVMC	Regionale Verkeersmanagementcentrale
SMO	Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling
SMPU	Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht
SOK	samenwerkingsovereenkomst
STAR	Smart Traffic Accident Reporting
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG	Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
TOP	Toeristische opstappunten
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

UMP	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan
USP	Utrecht Science Park
UTR	Utrecht Toerisme en Recreatie
UVL	Utrechts verkeersveiligheidslabel
UvW	Unie van Waterschappen
VMC	verkeersmanagementcentrale
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRI	Verkeersregelinstallatie
VRU	Veiligheidsregio Utrecht
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport
V&J	Veiligheid en Justitie
WBO	Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WKO	Warmte-koude-opslag
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening